

Dirshu
דרשו'ה' ועזונו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

לקראת שבחת מלכתא

לקבלת הגליון למייל: dirshu@dirshu.co.il

סיפורים ופנינים מרתקים

גליון מס' 445

פנינים לפרשת עקב פ"ד

ראש הישיבה הסתכל על התמונה ולא אמר דבר, ר' יצחק ואני החלפנו מבטים. גם האורה שהביא את התמונה הרגיש שהתגובה היא לא כמו שהוא ציפה, הוא ניסה ושאל את מרן מתי ראה פעם אחרונה את אביו...

מחבר סדרת ספרי 'מזקנים אתבונן' הגאון רבי משה סחייק שליט"א:

אצל מרן רבינו הגראי"ל שטיינמן זצ"ל, לא היו זיכרונות מתוקים' ולא שום דבר שאינו רצון ה'

אליעזר (לייזר) רוט

וְאֵתוֹ תִּירָאוּ וְאֵת מִצְוֹתָיו תִּשְׁמְרוּ (יגה)

בימים אלה יוצא לאור עולם החלק השני של הספר 'מזקנים אתבונן' על ביטחון ואמונה, ממה שאסף וליקט האי גברא יקרא הגאון רבי משה סחייק שליט"א, שהיה תלמידו הנאמן של מרן ראש הישיבה רבינו הגראי"ל שטיינמן זצ"ל והיה דבוק בו מאוד ושותה בצמא את דבריו, ואף נהג לכתוב את הדברים מפיו של מרן זצ"ל, ובמקרים רבים אף היה רבינו מכתב לו את הדברים מילה במילה.

זכה הרב סחייק לפרסם עד כה סדרה מפוארת של ספרי 'מזקנים אתבונן', ואף הבאנו מסלחה ומשמנה עובדות נפלאות להאיר לארץ ולדרים עליה באורו הגדול של רבנו זצ"ל, וגם כעת לא נשנה מן ההרגל הנפלא שהורגלנו, וביקשנו מהרב סחייק שישתף אותנו בעובדות נפלאות המופיעות בספר החדש שראה ממש זה עתה אור עולם, והוא אכן נהג בנו עין טובה ופתח לפנינו את אוצרו הטוב. בפתח הדברים מדגיש הרב סחייק כי מרן זצ"ל לא היה מספר סיפורים בעלמא, וכל עובדא שהיה מספר, היתה כדי לבטא מסר או להמחיש איזה עניין שראה צורך כדי לחזק את השומעים בעבודת ה'.

וכדי לחדד את העניין, מספר לנו הרב סחייק מעשה נורא שאירע עם מרן זצ"ל, וממנו נדע להבין ולהעריך כמה כל מילה שיצאה מפיו היתה שקולה ומדודה בפלס, וגם כשנראה היה שהוא משתף עם התלמידים זיכרונות ילדות בעלמא, לא היו אלו סתם סיפורים, ומעשה שהיה כך היה:

בשנת תשס"ד הגיע לבית רבינו יהודי ובאמתחתו הפתעה נפלאה עבור מרן: תמונה של אביו, ר' נח צבי שטימן (זה היה שם משפחתו של מרן בצעירותו) זצ"ל. היה זה 67 שנה אחרי שמרן נפרד מהוריו ויצא לשווייץ, סמוך למלחמת העולם השנייה. מאז לא ראה יותר את אביו ואת אמו שנספו בשואה, וגם לא ראה את תמונתם! הנה מביאים לו תמונה של אביו.

כמובן שאותו יהודי לא הראה למרן את התמונה כך תוך כדי קבלת קהל. הוא ביקש מהגבאי המסור רבי יצחק לוינשטיין זצ"ל, שיאפשר לו להישאר עד אחר קבלת הקהל כדי להראות למרן את התמונה המרגשת כל כך.

ראו כי הכל מהשמים, בכל דבר ודבר אנו מודרכים ומונהגים ע"י השי"ת.

סיפר רבינו שבית הוריו היה ממש

בסמיכות לבית הרב מבריסק

רבינו זצ"ל סיפר שבימי בחרותו כמעט זכה להיות משומעי לקחו של מרן הרב מבריסק זצ"ל, במסכתות שבסדר קדשים, וכך היה המעשה: האמת שזה לא היה עניין של מה בכך להתקבל לשיעוריו של הרב, משום שרק יחידי סגולה ממש הורשו להיכנס לשיעורים, אבל לרבינו התיר הרב מבריסק באופן מיוחד, וזאת בגלל ההיכרות שהיתה לו עמו.

סיפר רבינו שבית הוריו היה ממש בסמיכות לבית הרב מבריסק. הם גרו באותו הרחוב, רח' ליסטובסקה 42, והרב מבריסק התגורר בבית מס' 46. בין שני הבתים הפריד מרחק של כ-15 מטרים בסך הכל. אביו של מרן, רבי נח צבי שטימן היה מקורבו ונאמנו של מרן הגרי"ז, והיה מביא את בנו, מרן זצ"ל, בעודו ילד, לבית הרב, כדי שיבחן אותו על תלמודו. כך זכה מרן לבוא לרב מבריסק מגיל צעיר מאוד, אחת למספר שבתות, והרב היה בוחן אותו ומשתעשע עמו במה שלמד.

הם היו באים לבית הרב בליל שבת, ובימי החורף נכנסה השבת מאוד מוקדם כי בשעה שלוש אחה"צ כבר היה לילה, כך שבשעה שבע בערב הם כבר היו אחרי סעודת ליל שבת, ואז היו ניגשים לביתו של מרן הגרי"ז. הוסיף מרן ראש הישיבה זצ"ל וסיפר שכאשר למד מסכת יבמות בהיותו כבן 12, היה מרן הגרי"ז שואל אותו בדיוק את אותן השאלות שאביו מרן הגר"ח מבריסק היה שואל אותו כשהוא עצמו היה כבן 12, ולמד מסכת יבמות.

סיפר רבינו גם שהרב מבריסק בחן אותו גם כשלמד מסכת גיטין, ואפילו ציין שהוא בחן אותו על דברי אביו, הגר"ח, בסוגיית 'כתב על גבי כתב', וכן הזכיר רבינו שמרן הגרי"ז שאל אותו שאלה ששאל רבי של פרנקפורט רבי אברהם ברוידא.

בשבתות הקיץ, היה מרן הגרי"ז יושב על מעין בליטה שהיתה יוצאת מביתו, כך שהיה בחוץ, ולשם היה ניגש מרן זצ"ל כדי להיבחן על ידו, אבל ציין שבשונה משבתות החורף שאז היה מגיע יחד עם אביו כדי להיבחן אצל הרב, בשבתות הקיץ היה ניגש אל הרב לבדו, בלי ליווי אביו. כשמלאו לו 13 שנה והגיע לגיל מצוות, היו קוראים לרבינו ולאביו מבית הגרי"ז, והיו מצרפים אליהם אדם שלישי, כדי שיעשו לרב מבריסק הטבת חלום, בהמשך כשבגרו בניו של הרב מבריסק והגיעו בעצמם לגיל מצוות, כבר לא היו צריכים לחפש אנשים מבחון שיבואו לעשות לו את הטבת החלום.

לאחר מכן, כשכבר גדל רבינו היה לומד בחברותא עם רבי יאשע בער, בנו הגדול של מרן הגרי"ז, שהיה צעיר מרבינו בשנה וחצי. הם היו לומדים בבית הכנסת בבריסק, והיה הגרי"ז מידי פעם נכנס ושואל אותם שאלות על מה שלמדו. רבינו ציין שלבית הכנסת היתה דלת נוספת במזרח כדי שהרב יוכל להיכנס למקומו בלי

ואכן, קבלת הקהל הסתיימה ונשארנו שם רק אנחנו עם מרן, האורח שהביא את התמונה, הרב לויןשטיין ושאבדל לחיים ארוכים גם אני. הוא הביא תמונה מוגדלת, בגודל של 40 על 30 ס"מ בערך, ממוסגרת במסגרת מהודרת, והציב את התמונה לפני מרן.

ראש הישיבה הסתכל על התמונה ולא אמר דבר, ר' יצחק ואני החלפנו מבטים. גם האורח שהביא את התמונה הרגיש שהתגובה היא לא כמו שהוא ציפה, הוא ניסה ושאל אותו מתי ראה פעם אחרונה את אביו. מרן השיב לו שהיה זה לפני שנסע לשווייץ, הוא ניסה לעשות חשבון כמה שנים חלפו מאז, אבל מרן לא התרגש במיוחד. אותו יהודי ניסה לשכנע אותו שיזאיל לקחת את התמונה וכשראה רבינו שאותו יהודי ממש מצטער מכך ניאות לקבל את התמונה ואף הודה לו בחום, כדי לגמול עמו חסד.

לאחר שהלך אותו אורח, שאל אותו רבי יצחק, אני לא מבין, הרי ראש הישיבה לא ראה את אביו כל כך הרבה שנים, איך זה שהוא אינו שמח לראות דרישת שלום כזאת ממרחק כזה גדול של זמן.

השיב לו מרן זצ"ל בחריפות, מה התועלת שתבוא מהתמונה של אבא שלי? במה זה יקדם אותי בעבודת ה'? זה יוסיף לי עוד משהו בתורה ויראת שמים? לא, אם כן מה לי ולתמונות?

"הסיפור הזה, שאותו ראיתי בעיני הוא לא פחות ממסמר שיער!", מחדד הרב סחייק... "אפשר בכלל להבין דבר כזה? רק אדם עם לב של אבן יכול שלא להתרגש מתמונת אביו אוהבו אחרי שנים רבות כל כך. למרן לא היה לב של אבן, כולם יודעים שהיה לו לב הכי חם שיכול להיות, הוא היה האיש הכי חם על פני תבל, אהב כל יהודי בכל לבו ובכל נפשו ובוודאי שאהב עד מאוד את אביו מולידו. באיזו חרדת קודש היה שומר את הארציית של הוריו ואחיותיו שנעקדו כולם ביום אחד! יוצאי בריסק נהגו לשמור את הארציית של קרוביהם שנספו בשואה בתאריך ד' בחשון, אז ביצעו הנאצים ימ"ש את ה'פתרון הסופי' בבריסק, וליתר ביטחון שמרו יארציית גם ביום ה' ו-ו' בחשון כי היו יהודים שהצליחו להסתתר תחילה בבית חבריהם הגויים, ולמחרת היום נתפסו ונלקחו גם הם. אבל מרן זצ"ל אמר: "לאבא שלי לא היו חברים גויים, הוא היה מתרחק מהם!".

אז מה הפשט???

התשובה היא אצל מרן לא היו זיכרונות מתוקים' ולא שום דבר שאינו רצון ה'. מה שהקב"ה רוצה ממנו הוא עושה ומה שלא, לא. אם אין שום תועלת בעבודת ה' להחזיק את התמונה של האבא, אז אין לו שום צורך בה.

ומכאן נלמד ונבין, שכל מה שכן סיפר לנו רבינו, הכל יש בו תועלת בעבודת ה', והזיכרונות שלא מביאים לשומעיהם תועלת בתורה וביראת שמים, לא סופרו על ידו!

ועוד פרט מעניין הוא אמר שיש בסיפור מעשי ההשגחה יש מצוות עשה פשוטו כמשמעו המסתעפת מהדיבר הראשון "אנכי.. אשר הוצאתיך מארץ מצרים" שהיא מצוה תמידית, שסניף במצוה זו הוא לתת דעת תמידית על השגחת השי"ת הפרטנית והתמידית על האדם. ולפיכך בסיפור הדברים שהיה מספר תמיד היה מדגיש

והיה פלא בעיני, כי הייתי שם רק חצי שנה

כשהגאון רבי אהרן קוטלר הגיע לא"י אמר שיעור בישיבת לומזא בפתח תקוה בסוגיות הקשות במסכת שבועות, והכירני, והיה פלא בעיני, כי הייתי שם רק חצי שנה, לא חשבתי ששם לב שהייתי בישיבה. בלומז'א אמר שיעור על חצרו של אדם קונה שלא מדעתו, הטעם שהיה קשה לי להבין הסביר רבינו כי כשאני שומע שאלה, אני רוצה לחשוב על השאלה אם זה בכלל קשה, ותוך כדי שאני חושב ע"ז והוא כבר אוחז בתירוץ, ואז אני רוצה לחשוב אם בכלל מתורץ. עד כאן מהספר 'צדיק כתמר ירח'.

ממשיך הרב סחייק לספר, שאחרי שלמד מרן בקצלק, הוא חזר לבריסק ובגלל ההיכרות שהיתה למרן הגרי"ז עם מרן, ומאחר וידע שהוא כשרוני ושוקד על תלמודו באופן מיוחד, הרשה לו להיכנס לשיעור שלו שכאמור היה מיועד ליחיד סגולה ממש.

אמנם, בחורף לא היה הדבר אפשרי כי השיעור היה בביתו של הגרי"ז ולא היה שם מקום להכניס אפילו תלמיד אחד נוסף, אבל רבינו המתין לקיץ שאז למדו בחצר קטנה שהיתה סמוך לבית הרב, ושם היה קצת יותר מקום.

אבל רבינו סיפר שכשהגיע רגע האמת והוא היה אמור להצטרף לשיעור של הרב מבריסק, הוא התבייש מאוד להיכנס לשיעור, כי התלמידים שהיו שם היו מבוגרים ממנו באופן משמעותי, ובנוסף הם היו 'אריות', כך הגדיר אותם מרן, הוא ציין במיוחד את שמותיהם של הגאון רבי מיכל פיינשטיין זצ"ל, והגאון רבי לייב מאלין זצ"ל ששניהם היו מבוגרים מרבינו בכשמונה שנים.

למעשה השיעור היה מורכב בעיקר מתלמידי ישיבת מיר. הגאון רבי אליעזר יהודה פינקל זצ"ל, היה נוהג לשלוח את בכירי התלמידים בישיבתו לבריסק, שישחו תקופה וילמדו תורה מפיו של הרב מבריסק, ואף היה הגרא"י פינקל דואג לממן את שהותם בבריסק וכל מחסורם היה עליו.

בכל אופן רבינו זצ"ל סיפר שהוא היה צעיר מהם ונמוך בקומתו, והרגיש בושה גדולה להיכנס לשיעור אחד יחד עימם.

בסופו של דבר, היה רבינו אומר שהקב"ה הנחה אותו במעגלי צדק, וסובב את הסיבות כך שהוא יצא מבריסק ללמוד במקומות שונים כמו קוברין וקלצק ולסירוגין שב ללמוד בבריסק, אבל הקב"ה סובב זאת כך שבסופו של דבר יסדרו לו אישור להגיע לשווייץ, לשם הגיע בשבועות תרצ"ז ממש לפני שפרצה מלחמת העולם השנייה, כשהאווירה כבר היתה מתוחה מאוד, אף שאיש לא שיער עד כמה יהיה זה מסוכן להישאר בפולין ובליטא, והגם אמנם שבשווייץ היו לו קשיים גדולים, וכמה וכמה חברים שהיו עמו בשווייץ החליטו לחזור בחזרה לארצם כי לא ידעו כמה גדולה הסכנה, אבל מרן זצ"ל דבק באמונה שכל מה שה' עושה עמו הכל לטובה, ואם הוא התגלגל לשווייץ, אות היא שעליו להישאר שם, וכך נותר לפליטה להחיות עם רב וזכה להעמיד תלמידים הרבה ולהיות גדול הדור אשר הכל שיחרו לפתחו.

לעבור לאורך בית הכנסת, ורק לו היו המפתחות לדלת זו, ופעמים כשהיה נכנס לבדקם היה מגיע בהפתעה דרך דלת זו וניגש לשאלם. רבינו תיאר בצורה חיה, כאילו הדברים אירעו ממש עתה: "למדנו במסכת קידושין ואחזנו בדף ט"ז ע"ב, בתוס' ד"ה 'והתנחלתם אותם', ופתאום נכנס מרן הגרי"ז. חזרנו בפניו על קושיית התוס'..." ואמר לנו תירוץ.

היה זה בזמן שעברו על 'יומני הגר"ח' - השנים המוקדמות יותר כשהיה מרן הגר"ח מבריסק חי, היתה בבריסק הנהגה מעניינת: לאנשים שנגשו לדבר עם הגר"ח בלימוד או לשאול שאלות היתה אפשרות להיכנס לחדר הסמוך, שם היו מונחים "יומנים" [מחברות], ויכלו לרשום ביומנים אלו מה שאלו את הגר"ח ומה ענה להם, ורבינו ובנו של מרן הגרי"ז היו עוברים כסדר על יומנים אלו, וסיפר רבינו על הנאתו העצומה שהיתה לו בלימוד זה.

היה שם בחיידר מלמד ר' יעקב כמעט עוור

כתב הגאון רבי גדליה הוניגסברג שליט"א: סיפר רבינו, בבריסק בחיידר היו כיתות גבוהות כמו ישיבה קטנה אח"כ עברו לישיבה גדולה, היה שם בחיידר מלמד ר' יעקב כמעט עוור למד איתנו קידושין עד דף נ' ידעתי את זה טוב מאד גמ' רש"י ותוס', הוא היה ת"ח גדול מאד, האמרי משה הביאו, זכרתי טוב את החמישים דף גירסא דינקותא. כבר בחיידר שאל אותי האמרי משה כמה שאלות וידעתי טוב, אח"כ כשהייתי צריך להבחן אצלו כדי להתקבל לישיבה גדולה שלו אמר שכבר אינו צריך לבחון אותי.

אח"כ היה בישיבת קוברין, צעיר לימים ממש ילד, ורבו הסיפורים על כך והיה מכחישם. נביא דבר אחד: סיפר הגאון רבי נתן צבי זוכובסקי שליט"א: היה דבר אישי שהיה ראש הישיבה נוהג כלפי, למרות שהיה זמן קצר בקוברין אחר שנים רבות כשהגעתי אליו היה מזכיר תדיר שלמד בקוברין אצל סבא שלי הגאון ר' פסח פרוסקין זצ"ל, ושאל כבתמיהה: הייתי מהצעירים בקוברין, ובכל זאת הזמינו אותי בשבת לאכול אצל הרב פסח, והרי שם הזמינו רק המבוגרים, ולא יודע למה הזמינו אותי. ועניתי כבדיחותא, אבל למעשה הוא קיבל את דברי - שאמרת: הרב פסח הזמין את ראש הישיבה, היות וניצצה בו ה"מחשבה" שאצל אותו בחור ברבות הימים ילמד הנכד שלו, ולכן הזמינו. והרב אהרן לייב קיבל את הדברים ושמה.

הוסיף מרן וסיפר "ה'אמרי משה' נפטר בשנת תרצ"א, רבי משה בני קרוי ע"ש ה'אמרי משה'. אחרי פטירתו התפרקה הישיבה, ועברתי לקלצק שם למדתי בשנת תרצ"ב, הגעתי לשם בט"ו בשבט, אני הייתי אז בגיל 16-17, ואחזו בסוגי' בע"ח גובה את השבח בבבא מציעא והגר"א קוטלר זצ"ל אמר על כך ארבעה שיעורים, אני באתי אחרי שני שיעורים, ולכן היה כבר קשה לי להבין את השיעורים. שהיו המשך לשיעורים קודמים, אח"כ אמר על סוף שנים אוחזין, ואח"כ על סוגיא של יאוש שלא מדעת. אחרי מעריב דיברו בלימוד עם רבי אהרן קוטלר. מרן הרב שך זצ"ל אמר שם חבורות, אני זוכר שדיברו בהתפעלות מהענווה וטוב הלב של מרן הגרא"מ שך זצ"ל.

יהודי אחד הלך עם פנים נפולות ופגש אותו הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצוק"ל, ושאל אותו מה העניין? , למה פניו נפולות?... ותדע לך שר' ישראל סלנטר זי"ע אמר, שללכת באופן כזה ברחוב, זה "בור ברשות הרבים"... כי זה מקלקל את המצב רוח לאנשים שרואים אותו כך

הגאון רבי משה מרדכי הלוי שולזינגר זצ"ל - בעל 'משמר הלוי' על לקנות בנפשו מדת טוב עין

יְעִשִׂיתָ הַיָּשָׁר וְהַטּוֹב בְּעֵינֵי ד' (וי"ה)

יש מפריע גדול מאוד לבן אדם, שהוא רואה שאת השני מחשיבים יותר ממנו. בשביל זה בן אדם צריך להרגיל את עצמו במידת טוב עין, לדעת לפרגן לשני. יש מילה באידיש: פארגינען! ובעברית אומרים אותה אותו דבר: לפרגן! - כנראה שבעברית לא נתנו לזה ביטוי בגלל שהם לא מודעים לנושא הזה... אצלם הכל בנוי על 'איש את רעהו חיים בלעו', הכל זה מלחמת אחים. המושג האציל הזה, הוא השיא של אנושיות מה שבן אדם יכול להגיע, כמו שכתוב בספרים על "ואהבת לרעך כמוך" שהוא שמח בשמחתו של השני ומצטער בצערו. אומרים בעלי המוסר, שלהצטער בצערו של השני זו לא מדרגה כל כך גדולה, אבל השמח בשמחתו - שהשמחה של הזולת תהיה כמו השמחה שלו, זו מדרגה גדולה.

ומי שמשתלם בזה - לו עצמו נהיה טוב, הוא חי חיים בלי מרירות, כי אם לא כן זה נורא ואיום. בעלי המוסר אומרים, שאם בעל מכולת בקרית הרצוג שמע שבניו-יורק מישוה פתח מכולת, זה מפריע לו, כי כל אומן שונא בן אומנתו, ולא רק כשמישהו פתח לידו - באותו רחוב - עוד מכולת זה מפריע לו, אלא אפילו אם בקצה העולם - זה כבר מטריד אותו. כשעל הענף הזה יש עוד מישהו שעומד בקצה העולם זה כבר מטריד אותו.

הרב אברמסקי כתב בקבלות שלו, 'אין לכעוס ואין לקנא'. הרב אברמסקי... -אתה מבין?, --במי יש לו לקנא?!

על כל פנים, קנאה זה דבר נורא, שאוכל את האדם לגמרי... יהודי אחד הלך עם פנים נפולות ופגש אותו הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצוק"ל, ושאל אותו מה העניין? , למה פניו נפולות?... ותדע לך שר' ישראל סלנטר זי"ע אמר, שללכת באופן כזה ברחוב, זה "בור ברשות הרבים"... כי זה מקלקל את המצב רוח, לאנשים שרואים אותו כך. השיב אותו יהודי לר' שלמה זלמן, שהוא מקנא בזה ובוזה, ולכן פניו נפולות כך. אמר לו רבי שלמה זלמן משפט אחד... - וכמו שאומר רש"י בתחילת פרשת וישב, שהפשתני מגיע עם כמות גדולה של פשתן ואיננו יודע להיכן כל זה יכנס, אומר לו פקח אחד, גץ אחד יוצא ושורף את כל הפשתן... וכך זה כאשר בן אדם מסתובב עם דאגות עד לשמים... , - כולו

דאגות, עד לשמים... וכאשר הוא בא אצל חכם, עם "גץ אחד" הוא מסדר לו את הכל...

רבי שלמה זלמן אמר לו כך, 'תשמע ידידי, אין בכל העולם... - אין בכל כדור הארץ, אפילו בן אדם אחד!! - ששייך לקנא בו...! כך הוא אמר לו. ואז, פתאום... , אתה מבין? פתאום, הוא ממש הרגיש את עצמו, כמו יחזקאל בן בוזי הכהן שעמד על נהר כבר, בה' בתמוז. וכמו שכתוב ביחזקאל, 'ברביעי בחמשה לחודש, ואני בתוך הגולה על הנהר כבר, נפתחו השמים ואראה מראות אלקים'...

--- אתה שומע, איך הוא פתח לו את הראש? משפט אחד הוא אמר לו, 'תתבונן, שאין בכדור הארץ... אין!! - בכל כדור הארץ... בכל כדור הארץ, אין אפילו בן אדם אחד, ששייך לקנא בו!!!... אני חושב שעדיין לא קלטו, ועדיין לא תופסים מה שמדברים, 'אין אפילו בן אדם אחד שיש מה לקנא בו...! - כך אמר לו ר' שלמה זלמן. ההוא "אכל את המרשם", תפס את הענין וזה היה ממש "תיקון מהיר" בשבילו, בלי עין הרע, ועל המקום הוא גמר את כל הענין, על ידי המשפט הזה שהוא שמע, ש"אין בן אדם בעולם שיש מה לקנא בו"... ותדע לך, כל בן אדם שאתה רואה שמחייך ונראה לך שטוב לו וכו' וכו', דע לך! כך אתה חושב, אבל האמת היא שאבלו בלבו

וצהלתו בפניו. - זה דברנו מהענין של קנאה. והרב אברמסקי הרי כתב גם, "אין לכעוס..."

הלעלובער רבי, ר' שמעון זכר צדיק לברכה, היה תלמיד חכם גדול ושקדן גדול

הלעלובער רבי, ר' שמעון זכר צדיק לברכה, היה תלמיד חכם גדול ושקדן גדול, והוא אהב מאוד ללמוד... זה לגמרי אחרת, כשאוהבים ללמוד. אתה מבין? וראיתי שמספרים שאחד הלך אליו ואמר לו, 'איזה עצה יש לרבי על כעס?'

נגד כעס. דהיינו, להתגבר על מדת הכעס ולהתפטר ממנה. אמר לו הרבי, 'יש לי עצה "סגולית", ויש עצה מציאותית... "סגולית", הכוונה בדרך סגולה, והעצה היא להגיד "אגרת הרמב"ן"... - אמר לו הרבי. כך אומרים, שמי שאומר "אגרת הרמב"ן, באותו יום הוא ניצול מהכעס. - זה "סגולה". ואיך ה"עצה המעשית"? - ללמוד את אגרת הרמב"ן... אה?... זה "משהו- משהו".

היה כדאי להוולד בשביל כזה ווארט. - אני ממש התרגשתי לראות, שעדיין יש בדורנו אנשים שמדברים לענין. אתה מבין? כתוב שזה סגולה, שביום שיקרא את "אגרת הרמב"ן" הוא לא יכעוס, אבל מבחינה מעשית, כדי לא לכעוס, צריך ללמוד מה שכתוב שם, לא רק לקרוא.

הסבתא שלנו, חנה חיה [צ'צ'יק] ע"ה, היתה דמות ומופת

וכיוון שהזכרנו את ה'קנאה', אני רוצה לומר משהו בנושא של קנאה. הסבתא שלנו, חנה חיה [צ'צ'יק] ע"ה, היתה דמות ומופת, והיא חינכה את כל יוצאי חלציה, ובפרט בנושא הזה של 'קנאה'... כי הרי זה דבר שממרר את חיי האדם, עד הסוף. ולא רק בחיי חיותו אלא גם במוות כמו שאחז"ל [שבת קנב:]- 'מי שיש בו קנאה עצמותיו מרקיבים, מי שאין בו קנאה אין עצמותיו מרקיבים'. והיא, אשר היתה האמא של ר' וועלוול צ'צ'יק, ושל ר' שמואל צ'צ'יק, והיא אמא של האמא שלנו- אשר היתה 'עולה על כולנה', [על שאר אחיה], כיון שהאמא שלנו גידלה את כולם. והיא- הסבתא- העמידה את כולם על כל הבסיס הזה, על כל הדרך הזו של העליה, והיתה יכולה לדבר שעות ביום רק בדברי מוסר ודברי התעוררות. ובפרט בנושא הזה... היתה מאריכה בדברים ומפרשת... והסבירה לנו כך:

'אני הרי "בשר ודם", ודרך "בשר ודם" שכאשר הוא רואה משהו אצל השני, מתחשק לו גם כן שיהיה לו אותו דבר, זה היסוד של קנאה, ככה זה מתחיל. ואצל כל אחד זה לפי האחוזים שלו, אצל כל אחד ה"מד-חום" של קנאה מראה על מספרים אחרים, אצל אחד כך ואצל אחד כך, ואני- כל היתה אומרת הסבתא- מילדותי, ראיתי שצריך לעבוד על זה...'

'וחשבת' לעצמי, איך לעבוד על זה? - איך בן אדם יכול לעבוד ולהתמודד עם זה? 'הוא הרי "בשר ודם", 'און עס'וילט' זאך מיר...'

'אוואדע ס'וילט זאך', 'איך זעי אזאך ביי יענעם און ס'וילט זאך מיר...'

-[הוא הרי "בשר ודם", ומאליו הוא רוצה, ודאי, מעצמו הוא רוצה. אני רואה דבר אצל השני ומאליו עולה הרצון אצלי...]

'ואז החלטתי', - כך המשיכה ואמרה, 'לחשוב, על הבן אדם הזה שטוב לו, איך היה אם היה לו רע?... - 'אם היו באים ואומרים לי, שלבן אדם הזה רע... לא משנה באיזה שטח, "רע לו"! כמה שהייתי מצטערת. כמה תהילים שהייתי אומרת וכמה תפילות שהייתי שופכת עליו שיהיה לו טוב'. - היא היתה מתפללת בבכיות ובדמעות. כל הסיפור של הבכיות והדמעות, זה הכל ממנה וגם מהסבא... 'וכשהייתי מתפללת, עם כל הלב הייתי מתפללת עליו... אז עכשיו, מה איכפת לי שטוב לו? זהו, 'מה איכפת לי שטוב לו?...' מה אני רוצה במחשבת הקנאה, שיהיה לו רע? - הרי אם היה לו רע, חס ושלום, הייתי הרי 'אויס מענטש'?... - [לא בן אדם]. - אז מה איכפת לי שטוב לו?... וככה היא הצליחה להשריש לכל בניה ובנותיה, שלא יהיה אצלם את המושג הזה, ובאמת אין אצלם את המושג הזה. הדברים האלו הם ברמה גבוהה מהרמה הרגילה. אמנם, זה בלי להביא מדרש, ולהקשות עליו ולתרץ וכו', וכו', אבער דער עיקר, אז מ'רעדט איצטער למעשה. מען דארף רעדן למעשה... - [אבל העיקר, שמדברים עכשיו למעשה. צריך לדבר למעשה...]

אדם בלי קנאה... - אין קנאה אצלו, ולכן הוא יכול לפרגן. אתה יודע מה זה לפרגן?... פעם אמר לי דודי ר' וולוול צ'צ'יק, תדע לך, שה"רשכבה"ג" של "לפרגן" זה הבריסקר רב, ר' וולווליה, [אשר זכינו לראות את תואר פניו הקדושים בירושלים עיה"ק]. אצלו, ה'עולם-הזה' שלו לא היה כל-כך חגיגי, היתה תקופה שהיו לו בביתו כמה בנים מבוגרים בגיל גבוה מאוד וכו' וכו', ועם כל זה ה'לפרגן' שלו היה בשיא... שכאשר באו אנשים ובישרו לו על הולדת להם בנים ונכדים, שמח עמם ובירכם ברוב טוב לבו, בכל מילי דמיטב בעין טובה.

השמחה של השני זה שמחה שלי

מידת טוב עין שבו... ה'לפרגן' שלו... והאופן שהיה שמח בשמחתו של השני. הוא ענין שצריך לדבר עליו במיוחד, והלוואי שנדבק בזה. הרי כל בן אדם חושב על עצמו, על עצמו ועל עצמו... דרך בני אדם כששומע דבר טוב שיש אצל השני מגיבים על זה כל אחד בדרכו, ונחלקים בזה לארבע דרגות. יש אחד שמקנא, זוהי דרגה פחותה מאד. ויש אחד שהוא לא מקנא ויכול לסבול שלשני טוב. אך לא יותר מזה. ויש דרגה שלישית של שמח בשמחתו [כך כתוב ברמב"ם]. אבל... יש דרגה רביעית והיא העולה על כולנה. לא שהוא שמח בשמחתו. אלא- שהשמחה של השני, זו השמחה שלי... והיכן המקור שיש דבר כזה? בקדשים. ור' מיכל(פיינשטיין) יושב ולומד קדשים, מדייק כל מילה בגמ' כל מילה ברש"י, ובכריתות דף ע"ב הגמ' אומרת 'ת"ר כשמן הטוב היורד על הזקן וכו' ועל דבר זה היה משה רבינו דואג וכו' יצתה בת קול ואמרה הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד'.

כי הרי אליהו הנביא מגיע

ומי שהיה נכנס לר' מיכל (פיינשטיין) לבשר בשורה טובה, מיד זה כבר שמחה שלו, לא רק שמח בשמחתו, אלא שמחה שלו... ואם ההוא מזמין אותו לשמחה, הוא מתלבש בגדי שבת. וזה ממידותיו הקדושות, כי הרי לעצמו אינו צריך, אותו יכבדו מספיק גם אם יבוא לבוש כמו שהוא, ולמה בכ"ז מתאמץ ולובש בגדי שבת? לשמח את בעל השמחה ולהראות לו שהשמחה שלו חשובה אצלו. זה גיוואלדיגע הרגשים..

זה ר' איסר זלמן... זה ר' ירוחם... זה ר' אהרן... זה ר' לייזער שך... זה "פיינשטיין"...

-- כשהוא הולך לברית מילה הוא לובש את הבגד של שבת משת' סיבות, ראשית כל, להראות לו שאני שמח אתו. [ר' וועלוול צ'צ'יק סיפר, כאשר היה הברית לבנו והזמין את הגרמ"ד הלוי לסנדקאות, הוא בא לברית עם בגד של שבת, ושנים רבות אח"כ אמר לי שעד היום הוא זוכר את הטעם הטוב שהיה לו בזה שבא עם בגדי שבת, שבזה הרגיש ששמח בשמחתו].

וחוץ מזה, אמר ר' מיכל, בברית יש עוד ענין לבוא בבגדי שבת, כי הרי אליהו הנביא מגיע, ולכבודו צריכים ללכת מכובד.

וערב אחד ר' מיכל יורד מביתו ללכת לחתונה. ופתאום הוא אומר למלווהו. סליחה, אני צריך לעלות חזרה- שכחתי משהו... - מה הוא שכח?

-- כיון שהחלפתי לבגד של שבת אין לי פה כסף, והרי באים עניים לחתונה, ואין זה יפה להשיב פניהם ריקם ולומר להם 'אין לי...' 'אל ישב דך נכלם...' וכך עם הרגשים שלו, הרגשים דקדושה הוא חוזר לעלות בגילו המופלג- למעלה מתשעים, כדי לא ללכת בלי מטבעות...

-- היו לו נוסף לגאונותו גם הרגשים מיוחדים...

נגש אליו יהודי בתל אביב ובקשו להתפלל על חולה, מיד כששמע התחיל לבכות- כנושא בעול עם חבריו- והתחיל להתפלל... בינתיים הגיש לו המבקש צ'יק ואמר שזה תרומה בשביל הישיבה. אמר לו ר' מיכל, 'אני לא לוקח כסף בשביל להתפלל על יהודי'. מנסה ההוא לשדלו, ואומר 'זה הרי לא בשביל הראש ישיבה, זה בשביל הישיבה'. וחשב, שכעת כבר כן יקבל ר' מיכל את התרומה. אבל ר' מיכל נשאר בשלו, ואמר. 'עכשיו, אל תתן לי כסף, תבוא בפעם אחרת...' זה הרי הרגשים אחרים לגמרי...

(מתוך הספר 'משיבת נפש')

ואומר שם השיטה מקובצת [אות כה] 'הטוב על הראש יורד על הזקן זקן אהרן וגו' איתא במדרש לכך כתיב שתי פעמים זקן, לפי שהיה על זקן אהרן, כאילו היה על זקנו. וזהו שאמר הכתוב שבת אחים גם יחד. כך נ"ל.

כך הרגיש משה רבינו, מושחים את אהרן הכהן בשמן המשחה, והשמן המשחה הזה יורד על הזקן שלי... וזה מה שכתוב כאן. לא רק שאני 'לא מקנא', לא די לי שאני 'מפרגן', ואפי' דרגה של 'שמח בשמחתו' לא מספיק, אלא- שהשמחה שלו, היא השמחה שלי... ואמנם קשה לנו לעכל שיש מעלה כזו, כי אנחנו רגילים לחיות את עצמינו, א גאנצן טאג, טראכט ער וועגן זיך, זיך, זיך... אבל יש גם עולם אחר, נעלה משלנו.

אל הבריסקער רב נכנס יהודי ירושלמי בגיל צעיר ומבשר לרב שנולד לו נכד, ראשית כל איחל לו הבריסקער רב 'מזל טוב' במאור פנים. ואח"כ מתחיל הבריסקער רב לומר בניגון [כפי שהיה רגיל באמירת תהילים, כמו שאמר בנו ר' חיים ליד מיטת אביו, 'טאטע, אז דו האסט געזאגט תהילים אין אלטן בימ"ד אין בריסק. האט מען געזעהן אז דו רעדסט מיט דעם אויבערשטער- רבש"ע'] (בתרגום חופשי: אבא, כשאתה אמרת תהילים בביהמ"ד הישן בבריסק, אז ראו שאתה משוחח עם הקב"ה) ובשמחה, 'אשרי כל ירא ה' ההולך בדרכיו' 'אשתך כגפן פוריה, בירכתי ביתך, בניך כשתלי זיתים, סביב לשולחניך' 'הנה כי כן יבורך גבר ירא ה'...'

ואז הוסיף הבריסקער רב, ואמר: 'איך פרעג אייך, אויף וועמען שטייט דעם פסוק, אויב נישט אויף אייך?... - 'אני שואל אתכם, על מי כתוב הפסוק הזה, אם לא עליכם?...? זה לא "שמח בשמחתו"... - ס' איז מיין שמחה!! - זוהי השמחה שלי!!

אנשים שלא רגילים לחיות כך, קשה להם לשמוע וקשה להם להבין את זה. כי בדרך כלל בן אדם דואג רק לעצמו. ועד כדי כך הדברים מגיעים, כמו שאומר ה'חובות הלבבות' 'כל אומן שונא בן אומנתו'. והיה מקום לומר שהכוונה היא שאם יש לאחד חנות מכולת, ואחר פתח לידו חנות מכולת הראשון נעשה שונאו. אבל לי די בזה, אלא כי גם אם יכנס אליו קונה ויאמר לו שהוא בא ממקום רחוק ויספר לו ששם יש מכולת, כבר נכנסת לו שנאה בלב לאותו בעל המכולת שבמרחק של מדינות. והגם שאינו מכירו כלל,,, עד כדי כך בן אדם מסוגל להיות צר עין...

וכאן אנו רואים סוג נפלא של 'פארגינען'. ו'טוב לב'.

גליון 'לקראת שבת' יו"ל בחסות
'אמונה וחסד' דפוס וכריכ"ה בע"מ 02-6715501

זיכוי הרבים בהפצת גליון זה
לע"נ הרה"ח בנימין ב"ר דוד צבי רוזנטל זצ"ל
נלב"ע ר"ח אב תשע"ו

ובשנות המלחמה היה מו"ר הגה"צ רבי משה שניידער זצ"ל מעורר ביותר ליזהר בשתי מצוות שמזלזלים בהם ושכרם רב מאוד, האחד הוא קריאת שנים מקרא ואחד תרגום, והשני הוא הזהירות באמירת מאה ברכות גם בשבת, והיה אומר שיש בקיום שני המצוות הללו סגולה להינצל מכל צרה

פוסק הדור מרן הגאון הגדול רבי משה שטרנבוך שליט"א על ההקפדה לקיום המצוות כהלכתן

וְהָיָה עֵקֶב תִּשְׁמְעוּן (ו', י"ב)

מאות קלות שאדם דש בעקביו (כ"ט)

ראוי להבין מהו הרמז בכך ש"האדם דש בעקביו", על מה בא לרמוז עניין זה, ומהו חומרת הדבר שדש אותם בעקביו. ונראה בביאור הדברים שהאדם עובר עליהם בלא שימת לב כלל שהוא עובר על המצווה, וכאדם הדש בעקביו בדרך הילוכו על חפצים קטנים שאינו מרגיש כלל שרמס אותם, וכן גם במצוות הקלות הרי לא זו בלבד שהאדם עובר עליהם, אלא גם לא חלי ולא מרגיש כלל שהוא עובר עליהם, [או מפני זלזול בערך המצוות עד שאינו נזהר לבדוק אם אינו עובר על מצוות קלות, או מפני שכיון שעבר ושנה פעם אחת במזיד, שוב נעשית לו כהיתר], וזהו תוספת עומק בחטא, שלא זו בלבד שהוא פוגע במלכו של עולם ועובר על מצוותיו, אלא עוד מדמה לעצמו שלא עשה ולא כלום, ועל זה מעניש הקב"ה באופן מיוחד וכמו שנאמר (ירמיהו ב, ל"ה) "הנני נשפט אותך על אמרך לא חטאתי", ומה עוד, דעל העבירות הללו אין האדם שב בתשובה, שהרי אינו יודע שהוא חוטא כלל, ועי"ז הוא ממשיך לחטוא במשך כל ימי חייו בלא שימת לב, ה"י.

הוא הזהירות באמירת מאה ברכות גם בשבת, והיה אומר שיש בקיום שני המצוות הללו סגולה להינצל מכל צרה.

המזלזל במצוות קלות סופו לזלזל במצוות החמורות

דע שמי שאינו נזהר במצוות קלות, סופו שמזלזל גם במצוות חמורות וכמו בשערי תשובה (ש"א ל"ח), ומפני שאם אינו מקפיד לקיים מצוות קלות הרי מורד בחיובו לקיים ציווי ה', וממילא הוא לאט לאט פורץ גדר ומחליט על מצוות שאין צריך להיזהר בהם, עד שלבסוף פורק עול לגמרי, וכמו שאמרו (שבת קה): "היום אומר לו עשה כך ולמחר אומר לו עשה כך, עד שאומר לו לעבוד עבודה זרה".

ובאסיפת גדולי רבנים וראשי ישיבות בליטא, הציע הקדוש החפץ חיים זצ"ל שכל אחד מהרבנים יחתום על קול קורא ליזהר מלה"ר, והיה כתוב בו שאיסור לשון הרע הוא חמור כאיסור חזיר, אמנם מרן הגר"ח זצ"ל שישב לצד החפץ חיים העיר שאם ישו איסור לשון הרע לאיסור אכילת חזיר, עלול הדבר לגרום להפך, שכשם שמזלזלים באיסור לשון הרע כך גם יזלזלו באיסור חזיר,

המשך בעמוד 25

ויש לעורר על מצוות שאדם דש בעקביו שאינו מרגיש בכלל שהוא חוטא, וכמו עוון ביטול תורה שיש כאלו שהדבר נעשה אצלם כהפקר, או השח באמצע חזרת הש"ץ שעל זה כתב השו"ג גדול עווננו מנשוא", או שחוטף התפילה במהירות בלא כוונה, או שמבטל חיוב אמירת מאה ברכות בכל יום ובפרט בשבת קודש שחסר י"ג ברכות כדי להשלים למספר מאה, או שמבטל החיוב לקרוא בכל שבוע שנים מקרא ואחד תרגום שהוא חיוב גמור מדרבנן וכמבואר בגמ' ברכות (ח'), ונפסק בשו"ע (או"ח סי' רפ"ה סעי' א), וביותר מבואר שם בגמ' שמובטח לו שמאריכים ימיו ושנותיו, ולצערינו רבים מזלזלים בזה, וישנם שאין מקיימים כלל חיוב זה, וישנם שקוראים בלא כוונה ובדרך חטיפה ומרוצה בלא להתבונן בפירוש התיבות.

ובשנות המלחמה היה מו"ר הגה"צ רבי משה שניידער זצ"ל מעורר ביותר ליזהר בשתי מצוות שמזלזלים בהם ושכרם רב מאוד, האחד הוא קריאת שנים מקרא ואחד תרגום' בנחת עם פי' רש"י, והשני

בשלב זה גילה רבי מרדכי אהרן עוז ופנה לרבי שמעון חברו ושאלו: "רבי שמעון, וואס טוט זיך דארט?" -מה קורה שם בעולם העליון?! ככה. פשוט. מה קורה שם? רבי שמעון הופתע משאלתו, אולם כאות הכרת הטוב השיבו...

מעשה נפלא אשר באוזני שמעתיו כמה פעמים מפי מורי ורבי זקני הגה"צ רבי מרדכי אהרן שיינברגר זצוק"ל, ופרטיו מדויקים עד לאחת

מאת: הרב אליהו שור

וְלַעֲבֹד אֶת ד' אֱלֹהֶיךָ (י"ב)

להלן מעשה נפלא אשר באוזני שמעתיו כמה פעמים מפי מורי ורבי זקני הגאון הצדיק רבי מרדכי אהרן שיינברגר זצוק"ל, ופרטיו מדויקים עד לאחת. ומוגש הוא לרגל יומא דהילולא רבה דיליה ביום י"ח אב.

קודם קצת רקע על מו"ז זה, גאון וצדיק, למי שלא שמע את שמעו. רבי מרדכי אהרן שיינברגר זצוק"ל אשר התגורר כל ימיו בבתי הונגריין (אונגרישע הייזער) שבירושלים עיה"ק היה מתמיד עצום ובקי בכל התורה כולה, לכל ענפיה ובכל מקצועותיה, בלא גוזמא, עד שידעו בירושלים של מעלה בימים קדמונים ש'קו מידע' חי מסתובב בינותם, כאשר כל אחד אשר היה מחפש מאמר חז"ל, קטע גמ' או דבר הלכה פסוקה, היה יודע מיד לאן לפנות - אל קיטונו הצר של הגאון רבי מרדכי אהרן, שם ישלוף לו הגאון את המראה מקום המדויק ללא היסוס.

וזאת מכוח התמדתו הכבירה, שאפילו בירושלים העתיקה שלפני שנות דור, שהיתה מלאה חכמים וסופרים ש'התגלגלו מתחת לספסלים' כלשון העם, היתה נדירה ומיוחדת!

זה לו חמישים שנה בבית חמיו, ולא מצאו מעולם יושב בטל בלא ספר!

בד בבד הסתופף בצל גדולי וצדיקי הדור, ובהידבקות חברים לקניינה של תורה ועמלה.

כך הגה"ק רבי שמעון פולנסקי זצוק"ל גאב"ד טעפליק - שהוא ללא ספק מורה ההוראה המובהק בדורו, בשל היותם של פוסקי הדור כהגר"ש אלישיב והגר"ש וואזנר זצוק"ל תלמידיו - והוא היה קם בפני רבי יוסף חיים אביו מלוא קומתו, כאשר הוא מציין שאינו קם לפניו מפני צדקותו שלו, אלא מפני שהוא 'אביו של רבי מרדכי אהרן!' כל כך החשיב הרב מטעפליק את רמ"א בעודו צעיר לימים! אף הרה"ק רבי יואל מסאטמר ז"ע החשיבו מאוד, היה מתבטא עליו שהוא לומד 'תורה לשמה!' והיה מפליג עליו שבחים עצומים!

כן אף מסופר על גדולי ירושלים האחרים שהכירו מיד בעוצם גאונותו וצדקותו של רבי מרדכי אהרן. עוד בהיותו עול ימים.

היה בקי בכל התורה כולה ממש, וכשהיה בוחן תלמידים, באיזה ענין שרק יהיה, היה פותח את הספר רק למליצה, אך לא היה נצרך לדפדף בו, באשר היה כל התורה סדור במוחו כמונח בקופסא, ולא היה צריך לעקוב בספר!

זאת ועוד, מעידים כל נכדיו, שלא היה מצב שהיו נכנסים לבית, ולא היה ספר פתוח לפניו, תמיד הגה בתורת ד' בעמילות! אף חתנו, זקני הרה"ג רבי שלמה רוטמן שליט"א העיד כן, שזה לו חמישים שנה בבית חמיו, ולא מצאו מעולם יושב בטל בלא ספר! תמיד היה דבוק לתורת ד' בכל העוז והכוח!

מצד שני, מכל מקום לא היסס לפעמים לסגור את הגמ' כדי להרבות בעשיית מעשי חסד וצדקה אף לאנשים שלא הכירם כלל. באשר ידע שאם זהו רצון השי"ת עתה, הרי שעושים אותה ללא היסוס ובשמחה!

כי היה הוא עובד ד' אמיתי, ברצונו חפץ ורק אותה קיים תמיד! וע"י כך קנה את כל גדלותו בתורה, ביראה ובענווה!

מיד נכנס לעובי הקורה ופעל

רבות לשכנע את האח

עתה ניגש לסיפור הפלא שהוא היה עד לו, אשר כאמור מפיו שמעתי - מכלי ראשון ממש.

שניים היו המה בירושלים, חברים בלב ונפש ועוסקים יחד בעבודת ד' ובעשיית מעשי חסד ומעשים טובים נוספים.

היו המה הגה"צ רבי שמעון קלפוס זצ"ל מאישי התורה, העבודה והחסד בירושלים של מעלה. וכן האי תנא ירושלמי הגה"צ רבי מרדכי אהרן שיינברגר זצוק"ל מגאוני ירושלים וצדיקה.

היו שניהם אחים וריעים בתורה ובעבודה, כשבנוסף היו עוסקים בעשיית חסד ובכיתות רגליים למען הרבות צדקה ורחמים בישראל.

ויהי היום, אין ויהי אלא לשון צער, ולילה אחת, תקופה קצרה אחרי הסתלקותו של רבי שמעון לבית עולמו, כשרבי מרדכי אהרן נם את שנתו להחליף כוח לעסוק עוד בעבודת ד'. והנה הוא חולם חלום, בה

נגלה לפניו חברו רבי שמעון מעולם האמת. ובפיו מסר: "רבי מרדכי אהרן, הלא חבר אמת היית, מדוע אינך דואג לאשתי האלמנה?!"

באשר לדאבוננו לא זכה רבי שמעון להותיר אחריו ברכה בדמות זרע של קיימא, ולכן בהיפטר מן העולם נאסרה אשתו להתחתן שנית עד שיבוא אחיו של רבי שמעון ויקיים מצוות חליצה, כדת

של תורה.

והנה אח היה לרבי שמעון. אך הוא התגורר בדרום אפריקה. האלמנה ניסתה לדבר עמו שייגיע ירושלימה לחלוץ לה ולהתירה

מכבלי עגינותה, אולם נתקלה בסירוב נימוסי אך עקשן. בכוחותיה החלשים לא היתה יכולה להפוך עולם ומלואו למטרה זו, כשהיא

איננה יודעת אנה היא באה, על כן הניחה לו לאח זה, בפרט שלא היה בתוכניתה המיידיית להתחתן בשנית.

בחזרה לרבי שמעון. "דע לך רבי מרדכי אהרן", סיים רבי שמעון, "שאינ לי מנוחה בשמים, עקב כך שלא חלצוה לאשתי עדיין, אנא

היכנס לעובי הקורה ופעל להתיר את אשתי מכבלי עגינותה, ובכך תעשה נייחא לנשמת בעלמא דקשוט!"

רבי מרדכי אהרן התעורר בבעתה, והכיר מיד שהחלום אמת הוא. הן אמת הוא הדבר. מיד נכנס לעובי הקורה ופעל רבות לשכנע את

האח להגיע ארצה ולחלוץ לגיסתו.

ואכן בסופו של דבר ולאחר מאמצים מרובים חלץ הלה לאשת רבי שמעון כדת של תורה, והתירה מכבלי עגינותה אשר חשבה כי

יגבילוה לנצח. האלמנה הודתה ביותר לרבי מרדכי אהרן, בהוסיפה שהיא מרגישה שהיא חבה לו את כל חייה על אשר פעל לסדר את

העניין העדין והשברירי כל כך על הצד הטוב ביותר.

מתהפכת הקערה על פיה באופן דרסטי

חלפו אך ימים אחדים, ורבי מרדכי אהרן נם את שנתו והנה הוא חולם שנית, והוא רואה את חברו רבי שמעון לפניו כשפניו מזהירים

בזוהר הרקיע. כאשר התגלה לפניו במטרה להודות לו על אשר פעל והפעיל לסדר את קיום מצות החליצה על הצד היותר טוב, בהוסיפו

שרק עתה אחר קיום מצוה זו וחליצת אשתו, הגיע אל המנוחה ואל הנחלה.

בשלב זה גילה רבי מרדכי אהרן עוז ופנה לרבי שמעון חבירו ושאלו: "רבי שמעון, וואס טוט זיך דארט?"

מה קורה שם בעולם העליון? ככה. פשוט. מה קורה שם?

רבי שמעון הופתע משאלתו, אולם כאות הכרת הטוב השיבו: "ראשית לכל" אמר לרבי מרדכי אהרן. "מה שגילו לנו הז"ל על

כך שהעולם העליון 'עולם הפוך' הוא, ו'עליונים למטה ותחתונים למעלה', הוא אמת לאמיתה במימדים מבהילים, אשר אין דרך

לתארן, כאשר יש הרבה שבעולם הזה היו בין התחתונים והירודים ביותר, אולם בעולם האמת והנצח הם מקבלים את מקומם האמיתי

והם 'למעלה', חשובים ביותר ומקובלים ביותר. וכן להיפך. ישנם הרבה שבעולם הזה היו בין העליונים, השולטים בקהל שדעתם

נשמעה בכל קצה רחוב, ואילו בעולם האמת הם נדחקים לקרן זווית ולגודלם הטבעי, כאשר הם בין אלו שהם 'למטה'.

"עובדה זו", הדגיש רבי שמעון, "היא מופלאת ביותר לעין ערוך, אולם אמיתית היא ביותר ללא תכלית!"

"עובדה נוספת שחזיתי בעולם העליון" המשיך רבי שמעון בקולו. "היא החשיבות העצומה שמעניקים בבית דין של מעלה למידת

החסד והרחמים, ולעשיית צדקה ומעשים טובים. כאשר מידת החסד מקובלת היא בעלמא דקשוט ביותר, עד

שביכולתה לדחות הרבה משטינים ומקטרגים שאין בכוח מצוות אחרות לדחות. כאשר יתכן אף מצב בו נראה שכף המאזניים בבית

דין של מעלה נוטה לשלילה מובהקת ולגזר דין לא טוב, הרי שבהגיע מצוה של חסד שעשית בימי חיך, מתהפכת הקערה על פיה באופן

דרסטי והיא מכרעת את גזר הדין לכף זכות.

כשכל מעשי החסד שעשינו ביחד במשך הרבה שנים, קיבלו כאן בשמים משנה תוקף וחשיבות. כאשר על כל מעשה ומעשה, ויהא

הקטנטן ביותר, קיבלתי שכר עצום עד למאוד, שכר עצום שאי אפשר לתארנו לכן אנוש השרוי עדיין בעולם הזה!

שכן ביכולתה של מצוות חסד לדחות הכל!!! הכל - - - כפשוטו.

אין ערוך למצוות הצדקה והחסד כאן בעלמא דקשוט!!!

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל?

חדש!!! ניתן להרשם בכל עמדות 'נדרים פלוס' ברחבי הארץ

אנשי ביקורת הביטחון התנצלו מאד בפניו: "אי אם סורי! (סליחה) אמרו כל הזמן וחיפשו אחר הנעל בקדחתנות. אבל בראותם שאין הנעל נמצאת האי צו בו למהר, כי המטוס יוצא ואי אפשר לעכב מטוס שלם בגלל נעל... האיש החל לדדות בנעל אחת, בדילוגים חפוזים על רגל אחת עד המטוס, כדי שלא יאחר, ונדחף אל מקומו, שבור, מושפל ומדוכדך עד עומקה של נפש

הגה"צ רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א על נפלאים דרכי ד' על מוצא פי ה' יחיה האדם

וְזָכַרְתָּ אֶת כָּל הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר הֲלִיכָהּ (ה, ב-י).

לימוד המוסר העולה מסדר פסוקים הללו: טעם הדרך הקשה אשר הוליקך, ותכלית כל העינויים והייסורים, הם כדי לבסס ולבנות יסוד איתן של האמונה בה', להודיע כי 'לא לחכמים לחם ולא לנבונים עושר' (קהלת ט, יא) ורק על מוצא פי ה' בלבד יחיה האדם. רק אחר לימוד זה, בעמידה בעוז בכל הקשיים והניסיונות, ניתן לזכות אל המנוחה ואל הנחלה, כשה' אלוֹקֶיךָ מביאך אל ארץ טובה, ושם תזכה לברך את ה' על הטובה אשר נתן לך.

נסתרים דרכי ה', ואין אדם יודע שורש הברכה, מנין תתגלגל, פעמים עמל האיש ומתייגע קשות במקום אחד, ופתאום שולח לו השם יתברך צמיחת ישועתו ממקור אחר בלתי צפוי לגמרי - כי על כל מוצא פי ה' בלבד יחיה האדם!

כדוגמת המעשה המדהים אשר לפנינו, אשר שמעתיו וקבלתיו מפי אדם נאמן.

איש יהודי ישר דרך וירא אלוֹקים מעיר הקודש ירושלים, תבנה ותכונן, אשר בנו נכנס בברית האירוסין בשעה טובה ומוצלחת, ולרש אין כל, נאלץ לצערו להפליג אל אנגליה הרחוקה. שם בילה מספר שבועות בלונדון הבירה, במלאכה הבזויה של פשיטת יד... סבב והלך מכתובת אחת לאחרת, אבל לדאבון ליבו לא שיחק לו מזלו. כנראה, מרוב פושטי יד פחתו גם הנתינות, ובקושי הצליח - לאחר מיצוי כל הכתובות והאפשרויות שבידו - לגייס סכום זעום ביותר, וכמעט לא הרוויח שם כלום!

נמצאו לסיכום בידו אלף וחמש מאות דולר בלבד!

כראותו שפל מצבו הקשה היה מדוכדך ביותר. כאשר התיישב לערוך את חשבון ההוצאות וההכנסות, לאחר ניכוי נתח כבד עבור ה'דרייבר', עלות כרטיס הטיסה ושאר הוצאות הדרך, נמצאו לסיכום בידו אלף וחמש מאות דולר בלבד! הוא התמלא אכזבה וצער בראותו שכל נסיעתו וטרחתו הקשה, בגלות מייסרת בבשוות וביזיונות, לא הועילו מאומה!

כך הסתובב האיש ברחובות העיר הזרה והמנוכרת, כשליבו שבור לרסיסים, מחד גיסא, אך בהתחזקות עצומה מאידך גיסא, באמונה ובביטחון בצור עולמים ברוך הוא: "הנה נוכחת" - אמר לעצמו שוב ושוב - "כי לא לחכמים לחם, ואם אין השם יתברך רוצה, יכול אתה להפליג למרחקים, לרדוף ולהתבזות שבועות שלמים אחר המטבע, ולהישאר בכיס ריק ומרוקן!" הוא השתדל מאוד לחזק בליבו התקווה והביטחון, שלא ליפול חלילה לייאוש ולמרה שחורה, שהלא מידה טובה מרובה פי חמש מאות ממידת פורענות, כנודע! (תוספתא סוטה ד, א) ואם יחפוץ ה' - הרי ברגע אחד יוכל להמציא לו כל צרכיו משלם! בדרכו נכנס לאחד מבתי הכנסת המרכזיים שבלונדון, מקום הומה אדם בתפילות מנחה-מעריב, שם מתקבצים 'משולחים' רבים לקיים 'קובץ על יד'... 'בין גברא לגברא' פגש באקראי בחברו וידידו מארץ הקודש, שיצא אף הוא לאותה מטרה אל ארץ ניכר, וסובב כמוהו בבתי הכנסת סחור סחור, מטבע הדברים התפתחה ביניהם שיחה לבבית כאחים למקצוע... בין הדברים שח לו הלה, שבראותו את הקושי הגדול בגיוס התרומות כאן בלונדון, בכוונתו להרחיק יותר לעבר אוסטרליה שבקצה העולם - שם כנראה לו מצפים עדיין המשולחים הרבים את התורמים, וכדאי לנסות, אולי שם תזרח

שמש ההצלחה, הוא הציע לו להצטרף אליו למסע הרחוק והארור, שהרי טובים השניים מן האחד...

האיש נבון ולא ידע מה לעשות, בהיותו די מאוכזב מ'מלאכה' זו. הוא התקשר לארץ כדי להתייעץ עם אשתו בנידון, אך בחכמתה אמרה לו האישה כי אל תי'אש: "הרי עם אלף וחמש מאות דולרים בין כך ובין כך לא ניתן לעשות כלום, הרי אין כאן אפילו התחלה לכיסוי הוצאות החתונה המרובות, שלא לדבר על דיור ורהיטים וכו', אין לפנינו כרגע שום עצה אחרת - סע נא אפוא לאוסטרליה! אולי יעזור לנו השם יתברך משם".

הוא ראה זאת כסימן קטן לטובה מן השמים

בדק האיש ומצא, שעלות הכרטיס היקר בטיסת 'לונדון-מלברון-לוד' (מאנגליה לאוסטרליה, ומשם חזרה לארץ ישראל), הרי היא בדיוק כסכום שהצטבר תחת ידו - אלף וחמש מאות דולרים, חושבנא דדין כחושבנא דדין! הוא ראה זאת כסימן קטן לטובה מן השמים, וניגש הישר אל הקונסוליה האוסטרלית שבלונדון, לסידור מהיר של ויזה לאוסטרליה. כאשר היו בידו כל המסמכים הדרושים, הכין עצמו לטיסה הארוכה.

בהגיעו אל נמל התעופה 'הית'רו' שבלונדון הבירה, נדרש בקפידה לעבור בדיקות רבות, כנהוג בימינו, בעידן שלאחר נפילת מגדלי התאומים... נהלי החיפוש היו נוקשים במיוחד, וכללו בידוק דקדקני של התכולה כולה, בנבירה במכשירים חדישים בתוככי תיקים ומזוודות, ובכל הכיסים והמלבושים... אם לא די בזאת, נוספה לאחרונה גם בדיקת נעלים - לאחר שהתגלה נוסע בר-נש אחד שהחביא אבקה מסוכנת בתוך נעליו, החלו חברות התעופה לאלץ כל נוסע לחלוץ את נעליו, והן נבדקות בבדיקה מיוחדת!

כמובן, בלחץ הגדול של טרום טיסה, כאשר הכל ממהרים, והדילים מאיצים ומלחיצים, נעשה שם אי סדר גדול, כולם אצים רצים, חולצים נעלים, נבדקים, נועלים שוב וממשיכים בריצתם...

והנה, תוך כדי הלחץ והצפיפות שבעמדת בדוק הנעלים נעלמה לו למיודעינו נעל אחת, הוא חיפש אחריה חיפוש אחר חיפוש אך הנעל איננה... השעון מתקתק והמטוס כבר עומד להמריא לדרכו... אנשי ביקורת הביטחון התנצלו מאד בפניו: "אי אם סורי! (סליחה) אי אם סורי!" אמרו כל הזמן וחיפשו אחר הנעל בקדחתנות. אבל בראותם שאין הנעל נמצאת האיצו בו למהר, כי המטוס יוצא. "אי אם סורי, אי אם סורי!" אבל אי אפשר לעכב מטוס שלם בגלל נעל... דחפו אפוא הפקידים בידו מאתים דולר ואמרו לו: "כשתגיע לאוסטרליה תקנה לך שם זוג נעלים חדשות, ואנו מאד מתנצלים, אי אם סורי, אי אם סורי..."

האיש החל לדדות בנעל אחת, בדילוגים חפוזים על רגל אחת עד המטוס, כדי שלא יאחר, ונדחף אל מקומו, שבור, מושפל ומדוכדך עד עמקה של נפש! כאשר התבונן במצב שפלותו, הוא הקושי התאפק שלא לבכות! הנה בזבו זה כמה שבועות באנגליה, בשביל אלף וחמש מאות דולר עלובים שכבר הוציא את כולם על הכרטיס לאוסטרליה, ומי יודע אם שם יהיה מצבו טוב יותר, וכי מה טובה

יותר אוסטרליה מאנגליה? והנה עתה כאן השפילו אותו כך לעיני כל באיבוד הנעל, והוא מדדה למטוס בנעל אחת... אלו פנים יש לו... כך שקע לו האיש בהרהורים נוגים.

עודו יושב שקוע בדכדוכו, ניגש אליו לפתע יהודי אוסטרלי גבוה, שמן וחסון, שנראה בעיניו כמו 'ענק', ובחיוך לבבי אמר לו: "שמע נא! אתה יהודי צדיק... אני במקומך לא הייתי מניח עד שימצאו לי את הנעל! הייתי עוצר את כל המטוס הזה! עושה להם סקנדלים, שכל שדה התעופה הגדול היה עומד על הרגלים! מה זה איתך? למה הנחת להם ככה לזלזל בך??? יש גבול כמה אפשר להשפיל את הנוסעים עם הבדיקות שלהם!"

לא נורא, אם משמים רצו שאטוס בנעל אחת... לא נורא, אטוס כך!

היהודי החשוב דגן נתן בו מבט מעמיק וענה לו: "הסכת ושמע, דע לך שבתור יהודי נאמן הורגלתי מעודי לקבל הכל באהבה; לא נורא, אם משמים רצו שאטוס בנעל אחת... לא נורא, אטוס כך! הלואי שאלו יהיו הבעיות שלי, שחסרה לי נעל... לא אלו הן בעיות החיים!" ה'ענק' האזין בקשב, נראה היה שנהנה להיוודע לצורת הסתכלות שונה לגמרי ממה שנראה כל כך בטוח בעיניו, ושאל כמסתקרן: "מה הן, אם כן, בעיות החיים?" כנראה, לא הורגל אדם זה בבעיות ובקשיים...

כיון שהיתה טיסה ארוכה לפניו, לא מיהרו כאן על סיפון המטוס לשום מקום. נקשרה ביניהם שיחת רעים לבבית, שבמהלכה של לו היהודי דגן את כל אותו המעשה, שהוא צריך להשיא את בנו ואין לו פרוטה לפרוטה, והוא עשה עתה באנגליה כמה שבועות שלא הנפיקו אלא אלף וחמש מאות דולר, שאת כולם הוציא כבר על רכישת כרטיס הטיסה, ולא נותר בידו אף לא דולר אחד, ואף נעלו נעלמה... וכעת הוא בדרכו לקבץ נדבות באוסטרליה, ומי יודע כמה כבר יעשה שם...

הסיפור כולו נגע ללבו של בן שיחו, ביחוד לאחר שכבר התמלא רחמים עליו בגין ההשפלה הגדולה בעניין הנעל.

הוא הרהר קלות ושאל לפתע: "הגד נא, בכמה מסתכמות הוצאות החתונה הגדולה, שאתה כל כך טורח עבורה?"

ערך האיש חשבון מהיר, וענה: "בסביבות שישים אלף דולר טבין וטקילין!"

הגיב הלה: "זה הכל?! הנה בא הוכיח לך שגם זה לא מבעיות החיים כלל!" על אתר הוציא מחיקו פנקס צ'קים ורשם לו צ'ק על סך שישים אלף דולר!!! התברר שהיה זה יהודי עשיר גדול מאוד, מעשירי אוסטרליה, ששישים אלף דולר אינו סכום גדול עבורו.

הוא תחב את הצ'ק בידו ואמר: הנה בזה יגיע הקץ לתלאותיך ולסבלך פה... עבר עליך די! כשנגיע לאוסטרליה כבר לא תצטרך לחזר על הפתחים בנעל אחת, פשוט תעלה מיד למטוס הביתה...

"למען הודיעך כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם, כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם!"

[מתוך 'טיב המעשיות' - חומש דברים]

אבי מורי זצ"ל רגיל היה לספר, כי בשנים בהן זכה להתפלל במחיצתו של ה'חזון איש', ראה במו עיניו את הרטט שאחז בו בשעה שהגה את השם יתברך בשפתיו. "החולצה הרועדת שלו הסגירה את הרטט שאחז בגוו"

מאוצרותיו של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

הגאון הצדיק רבי דוב יפה זצ"ל, משגיח ישיבת 'כפר חסידים', הביא פעם באחת משיחותיו 'הרגש' נפלא המבטא את מהות המושג הברכה: "גם בהמה אוכלת וגם יהודי אוכל, ומה בכל זאת ההבדל ביניהם? התשובה היא: יהודי נפגש עם ה'ריבונו של עולם' לפני שאוכל, הבהמה לא!"...

כאשר יהודי עומד לפני אמירת ברכה, בין אם זה ברכות השחר, ברכות שמונה עשרה, ברכת המזון או ברכות הנהנין, וקודם לכן הוא עוצר לרגע ממרוצת חייו השוטפים, ומתבונן בתוכן תיבות הברכה ובמהותה, הרי שמחדיר הוא להכרתו - כי כעת הוא עומד להיפגש עם מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, ולהודות לו על כל הטובה שהוא גומל עמו, ומעתה אין ספק כי הוא לא יהיה מסוגל לזרוק את הברכה מפיו כלאחר יד. אדרבה, לבו יתמלא פחד וחרדה מהדר כבוד גאונו, ואז כל הברכה שלו תקבל צורה, מהות ומשמעות אחרת.

לזה התכוין משה רבינו כאשר עמד לפני כלל ישראל, כל אחד בדרגתו ובמעמדו, והכריז הכרזה כוללנית: "וְעַתָּה יִשְׁרָאֵל מָה ה' אֱלֹהֶיךָ שֹׁאֵל מֵעַמְּךָ כִּי אִם לְיִרְאָה, וחז"ל רמזו ואמרו: 'אל תקרי מ'ה' אלא 'מאה'. משום שהדרך הקלה לכל אחד ואחד מהם להגיע לידי יראת שמים, היא על ידי כוונה ראויה במאה ברכות, וכל אחד מהם עשוי להשיגה בקלות.

כי כאשר אדם מברך מאה ברכות מדי יום בכוונה, בשימת לב והתבוננות, בהכרח תעמוד לנגד עיניו ההכרה כי הוא תלוי ביד השם יתברך בכל צעד ושעל. ואילולי הוא יתברך מעשיו ופעולותיו - "המחזיר נשמות לפגרים מתים", "הפוקח עיורים", "הנותן ליעף כח", "חונן הדעת", "בורא מיני מזונות" וכך בכל פרט ופרט, אין לו משל עצמו כלום, וחוזר ומשנן זאת לעצמו לפחות מאה פעמים ביום, זה חודר להכרה, ויגיע לדרגה ביראת שמים, עד שתיהפך אצלו למילתא זוטרתא.

שמעתי מידידי הגאון רבי משה ידלר שליט"א

חז"ל מלמדים אותנו במסכת ברכות (נ, א), כי הצורה בה ניתן להבחין על אדם אם תלמיד חכם הוא אם לאו, אינה על ידי בחינת שיעור קומתו בתורה, רמת עינו המקיפה בהוויות דאביי ורבא או פלפולו המעמיק בחכמה. אלא דוקא אין הוא מברך את קונו! כאמרם: "מברכותיו של אדם ניכר אם תלמיד חכם הוא אם לאו". כשאדם מברך בצורה ראויה ורצינית, ניכר בו שהוא תלמיד חכם, שכן תלמיד חכם שהגיע להכרה נכונה על תפקידו ויעודו בבריאה,

בהכרח גם יברך כראוי. הבה ונתבונן מעט בהליכותיהם של גדולי הדורות, חכמי התורה, כיצד בירכו כל ברכה וברכה בכוונה ובנעימה קדושה:

סיפור נפלא אודות רבן ומאורן של ישראל, מרן ה'חתם סופר' זצ"ל, שמעתי מידידי הגאון רבי משה ידלר שליט"א, מחבר סדרת הספרים הנודעת 'מאור השבת', מחשובי מורי ההוראה בירושלים,

ולחיבת הדברים נוסיף גם את הרקע לסיפור כפי ששמעתי ממנו: באחד הימים, מספר הרב ידלר, הגיע אלי אברך ושאלתו בפיו: "אכלתי סעודה כדי שביעה, ומשום עיסוקים שונים שהזדמנו לי בעת הארוחה, קמתי ממקומי ופניתי לסדר את עניי. כשסיימתי התעורר לי ספק האם ברכתי המזון לפני שקמתי או לא. ב'שולחן ערוך' (אורח חיים סימן קפד סעיף ד) נקבעה ההלכה, כי כאשר אדם אכל כזית בכדי שביעה ואחר כך מסתפק אם בירך ברכת המזון, עליו לברך שנית, משום שברכת המזון חיובה מדאורייתא, וספק דאורייתא לחומרא, וכך רציתי לעשות, וכבר נטלתי שוב מים אחרונים.

אולם משניגשתי לברך שוב, המשיך האברך וסיפר לרב ידלר, הגיח בני הקטן מהחדר הסמוך, ואמר לי בהשתוממות: "אבא! מה אתה עושה? מדוע תברך עוד פעם? הרי כבר ברכת קודם!"... ובגללו התעורר לי ספק חדש, האם אפשר להסתמך על נאמנותו של קטן בחיובי דאורייתא.

הרב ידלר הציג את השאלה בפני גדולי הפוסקים

הרב ידלר הציג את השאלה בפני גדולי הפוסקים, שציידו לכאן ולכאן; מרן הגאון רבי יוסף שלום אלישיב זצ"ל הורה, כי היות וספק דאורייתא לחומרא, וגם אי אפשר להסתמך על קטן, יש להחמיר ולברך שוב. אך מרן הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל טען, כי אינו חייב לברך שנית, מאחר ודברי הקטן שאביו בירך - אינם בגדר עדות שזקוקים אנו בה לנאמנותו, אלא הם רק גילוי מילתא בעלמא שבירך, ובגילוי מילתא אפשר להסתמך גם על קטן.

דומה הדבר, לאדם שרגיל לכסות את הסכין בצלחתו קודם ברכת המזון, כפי שמורה ההלכה (שם, קפ, ה). במידה ואחר כך יתעורר אצלו ספק אם בירך, בודאי יוכל להסתמך על כך שכעת הסכין נמצאת מתחת לצלחת, ולפטור את עצמו מלברך. משום שזה רק גילוי מילתא ולא עדות. כך גם כאשר הילד אומר לאביו שכבר בירך אין זו עדות, כי אם גילוי מילתא בלבד.

לאחר תקופה, הציג הרב ידלר את כל המשא ומתן שהתקיים בין גדולי פוסקי הדור בנידון זה, באוזני גאב"ד ערלוי, הגאון הצדיק רבי יוחנן סופר זצ"ל, וגם הוא צידד כדעתו של רבי שלמה זלמן. אולם גם הוסיף מעשה נפלא מעין הסיפור הנזכר ששמע על זקנו הגדול, מרן ה'חתם סופר' זצ"ל. כה היה מעשה:

כידוע, ה'חתם סופר' היה מסוגל להרצות שיעור של ארבע וחמש שעות ברצף, ואשתו הרבנית ע"ה שדאגה לשלומה ולבריאותה, היתה מניחה לפניו על השולחן צלחת עם עוגה קטנה וכוס שתיה. אך בדרך כלל ה'חתם סופר' לא היה טועם מן העוגה, אלא רק באופן שאפסו כוחותיו לגמרי.

פעם אירע שחלש לבו של הגבאי

פעם אירע שחלש לבו של הגבאי והוא חמד את העוגה. הוא שם לב, כי בכל השבוע האחרון רבו ה'חתם סופר' לא נגע בעוגה, ושיער בדעתו, כי מסתמא גם היום הוא לא יגע בה, ועל כן הרשה לעצמו לאוכלה. אולם לרוע מזלו, בדיוק באותו יום, תוך כדי הרצאת השיעור, אפסו כוחותיו של ה'חתם סופר'. הניח את ידו בצלחת כדי ליטול את העוגה, והבחין כי היא איננה.

הוא פנה לגבאי ושאל: "מה קרה היום? הרבנית לא הביאה עוגה?", והגבאי שהתקשה לעמוד בנסיון שיקר ואמר: "הרבי כבר אכל את העוגה".

לתשובתו המרעישה והחדה של ה'חתם סופר' הוא בוודאי לא ציפה: "אם אכלתי את העוגה או לא - בהחלט יתכן שאני טועה, ומבלי משים לב אכלתי. אולם ברור אצלי כשמש, שאילו הייתי מברך 'בורא מיני מזונות' הייתי זוכר, ואם אינני זוכר סימן שלא בירכתי..." מרעיש! אצל ה'חתם סופר' לא היה יכול להיות ספק אם בירך או לא, כי לא היה אצלו מושג כזה להוציא ברכה מהפה בלי שימת לב.

זכורני מבחרותי, כי שמעתי ממורי הגאון הישיש רבי צבי אייזנשטיין שליט"א, ה'בעל תפילה' הנודע של ישיבת פוניבז', בשנים בהן שימש כר"מ בישיבת רוז'ין לצעירים, כי ראה אצל אחד מזקניו מנקיי הדעת בירושלים, שהיתה נמשכת ארוחתו באופן קבע כשתיים עשרה

דקות; חמש דקות לאכילה ושבע דקות לברכת המזון, והיה נוהג לומר: "אני אוכל כדי לברך"...

אחרים רמזו זאת בפזמון של ליל שבת: 'כל מקדש שביעי', על דרך הצחות: "סועדים בו לברך שלוש פעמים". סועדים כדי שיוכלו לברך...

הבחור שהתעקש להיות אצל ה'חזון איש'

על מרן ה'חזון איש' זצ"ל מעידים, כי כל ימיו לא הוציא מפיו שום ברכה ותפילה ללא כוונה, כשליבו בל עימו, או כשאין דעתו מיושבת עליו. כל ברכה נאמרה אצלו עם מלוא הריכוז ועם כל החושים.

אבי מורי זצ"ל רגיל היה לספר, כי בשנים בהן זכה להתפלל במחיצתו של ה'חזון איש', ראה במו עיניו את הרטט שאחז בו בשעה שהגה את השם יתברך בשפתיו. "החולצה הרועדת שלו הסגירה את הרטט שאחז בגוו", תיאר אבא לימים, "דומה היה כי רמ"ח איבריו וש"ס גידיו, שותפים למשימה הנעלה - לכון בתפילה"...

כך גם העיד הגאון רבי חיים מאיר שטיינברג שליט"א, שבילדותו היה מתלווה אל אביו, הגאון רבי שרגא פייבל זצ"ל, להתפלל במעונו של ה'חזון איש', וכאשר היה ה'חזון איש' עולה לתורה ומברך את ברכות התורה, פניו התמלאו בחרדה, וורידי מצחו בלטו מרוב מאמץ ויגיעה בכוונת הברכות. זאת גם בתקופות בהן היה חולה מאוד, חלש ותשוש.

סיפור נפלא נוסף שמעתי פעם מהגאון הצדיק רבי שלמה חיים גנויער שליט"א, מנהל רוחני דיישיבת 'מאור התלמוד' ברחובות, כי סיפר לו יהודי חסידי בירושלים, ששמע בעצמו מבעל המעשה הגאון הקדוש רבי יהודל'ה מדז'יקוב זצ"ל, שהיה גאון גדול, צדיק ועובד ה' נפלא, שברח מגינוני אדמורו"ת ומכל נימוסי הכבוד:

בתור בחור התאמץ רבי יהודל'ה להתקרב ל'חזון איש'. מידי פעם הוא היה נוסע אליו במיוחד לבני ברק, על מנת להסתופף בצילו וללמוד מדרכיו.

בשנה אחת הוא הגיע למעונו של ה'חזון איש' בליל בדיקת חמץ ואמר: "רבי! אני רוצה לראות את בדיקת החמץ שלכם"..." אך ה'חזון איש' סירב, למרות שהיו אנשים אחרים שכן סייעו לו בשעת הבדיקה. שמא חשש שהוא יעשה עסק גדול מדאי ממנו. אך רבי יהודל'ה התעקש להתעכב בבית, והפציר ב'חזון איש' בתחנונים: "אבקש רשות להיות כאן, בחדרו של הרבי, רק בשעה שיברך את ברכת הבדיקה, אחר כך אעזוב מיד"..." לזה ה'חזון איש' כבר לא סירב.

הוא סיפר מאוחר יותר, כי בשעה שה'חזון איש' בירך את הברכה של בדיקת חמץ, הוא נרעד כולו. עיניו התגלגלו למעלה עד שראו רק את הלובן של העינים, במשך דקה ארוכה... ויהי המקום לחרדת אלוקים!

אך אין זה פלא כיצד הגיע ה'חזון איש' לדרגות גבוהות אלו; לאור הדברים שהוא כותב באגרותיו כיצד אמורה להיראות התפילה: "לצייר כמו חי - איך הקדוש ברוך הוא שומע את שיח שפתותינו ומאזין הגיון הלב" (קובץ אגרות א, כג). כשמציירים בתפילה את הקדוש ברוך הוא כמו חי, ודאי נרעדים ונפחדים!

אותו בחור החליט שהוא צריך להיות המשב"ק של ראש הישיבה, והגרמ"ש שפירא זצ"ל, שטוב הלב נשפך ממנו הודיע לו באופן ברור שמהיום הוא האחראי להלביש לו תמיד את הצעיף והמעיל העליון, הוא הגבאי!...

הגאון רבי יחיאל צוקר שליט"א, מרבני ישיבת 'תורה בתפארתה' ומחבר ספרי 'להאיר' על פרשיות השבוע, על הסתכלות ב'משקפיים של תורה' שמאפשרת ראייה נכונה שלה דברים

מברכים אנו בכל בוקר ברכת 'פוקח עוורים' אין מקרא יוצא מידי פשוטו, וברור שהברכה היא על עצם הראייה, אבל ברכה זו מגיעה לפי נוסח בני עדות אשכנז מיד אחרי ה'שלא עשני גוי', 'שלא עשני עבד' ו'שלא עשני אשה'. הסופר רבי משה שינפלד נשאל פעם מדוע אין מברכים 'שלא עשני חילוני' והוא ענה בפשטות, בוודאי שמברכים: "שלא עשני עבד" וידוע שהרב מבריסק קילס מאוד את התשובה.

לפי זה נסביר את ברכת 'פוקח עוורים' ונאמר שהיא בעקבות כך שזכינו שאיננו עבדי הזמן, עבדי הרצונות, וממילא ראייתנו הינה מפוקחת ושלימה, ולא חלילה הסתכלות וראייה של עיוור באפילה. והנה לנו דוגמה:

כאשר נקנה השטח החדש של קרית ויז'ניץ בבני ברק, קיבל הגה"צ רבי הלל ויטקינד זצ"ל ראש ישיבת נובהרדוק שבתל אביב, מאת משפחת מוכרי השטח, שני מגרשים סמוך לשטח החדש.

עמד רבי הלל בפני בעיה קשה, כי חפצו היה להקים ישיבה, אך הבין כי אין זה מן הראוי שיקים ישיבה ליטאית על יד ויז'ניץ, ומאידך אם ירצה למכור את שני המגרשים לא יספיק לקנות בעד הסכום שיקבל בעדם אלא חצי מגרש במרכז העיר.

כאשר התייעץ בנדון יעצו הג"ר שרגא גרוסברד זצ"ל שיכנס אל האדמו"ר מויז'ניץ - ה'אמרי חיים' זצ"ל, ישטח בפניו את הבעיה ויתיעץ אתו מה לעשות. ואמנם כן עשה. נכנס אל ה'אמרי חיים' זצ"ל עם חששות כבדים בלבו ושאלו האם מסכים הוא לקבלו בתור שכן.

תמה ה'אמרי חיים' ואמר: "איזו שאלה? למה לא?".

התנצל רבי הלל בהסבירו כי היות שרצונו להקים כאן ישיבה ליטאית, שמא יש בזה כעין התחרות עם ישיבת ויז'ניץ. בימים ההם רוב הבחורים החסידיים הלכו ללמוד בישיבות ליטאיות, היה זה בהחלט חשש לתחרות.

תגובת ה'אמרי חיים' היתה: "אינני מבין, אם עומד אדם בחזית המלחמה ובא משהו לסייע לו - וכי לא יקבל את עזרתו? הלא אנחנו עומדים במלחמה, ואם מאן דהוא חפץ להקים מוסד תורני המיועד להילחם כדי להרבות ספסלים בבתי המדרש, האם אתנגד לזה? אדרבה, איזו זכיה יש לי שיהודי יקים ישיבה נוספת על ידי". והוסיף

ואמר: "וכאשר תזמינו אותי לחנוכת הבית - אבוא אי"ה!"
הגאון רבי הלל זצ"ל התפעל מאד מהליכותיו של ה'אמרי חיים', והתבטא אחר כך באזני חתנו הגאון רבי מרדכי מן זצ"ל: "מה שלמדתי בנובהרדוק על מידת טוב עין, כאן מיששתי את זה ממש בחוש..."

הסיפור כאן הוא בהחלט על עין טובה, אבל במבט תורני זה מבט של עין יהודית, אפשר לראות תחרות ואפשר קילוס שמו יתברך, אם העין שלי מחפשת לראות את התגלמות רצונותי אני רואה את בעיית התחרות, אבל אם אני רואה כבוד שמים אזי אדרבה ככל שיתרבו ישיבות כך תתרבה כבוד שמים.

הדרך להגיע ליראת ואהבת ה'

בפרשתנו אנו קוראים: וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל מָה ה' אֱלֹהֶיךָ שְׂאֵל מֵעַמּוֹךְ פִּי אִם לִירְאָה אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ לְלַקֵּת בְּכָל דְּרָכֶיךָ וּלְאַהֲבָה אֹתוֹ וְלֵעֲבֹד אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לִבְבְּךָ וּבְכָל נַפְשֶׁךָ (י, יב)
כיצד מגיעים ליראת שמים ואהבת ה'?

כתב הרמב"ם בהלכות יסודי התורה: "והיאך היא הדרך לאהבתו ויראתו, בשעה שיתבונן האדם במעשיו וברואיו הנפלאים הגדולים

ויראה מהן חכמתו שאין לה ערך ולא קץ, מיד הוא אוהב ומשבח ומפאר ומתאוה תאוה גדולה לידע השם הגדול, עד כאן לשונו. מלמדנו הרמב"ם שיראת שמים ואהבת ה' באות על ידי התבוננות במעשיו ובברואיו הנפלאים של הקב"ה. כך יראה שאין ערך וקץ לחכמתו, והתוצאה המיידית מכך היא שאוהב את ה' ומשבחו ומפארו, "ומתאוה תאוה גדולה לידע את השם הגדול". ולכאורה מקור דברי הרמב"ם הוא מהנביא ישעיהו (מ, כו): "שְׂאוּ מְרוֹם עֵינֵיכֶם וּרְאוּ מִי בָרָא אֱלֹהִים וְגו' תרים את העיניים השמיים, תראה את צבא השמים, את נפלאות הבריאה, ואז תכיר את הקב"ה שברא את כל אלה. אהבת ה' מכח התבוננות במצוות אמנם בספר המצוות (מצוה ג), מבואר ברמב"ם, שהדרך להגיע לאהבת ה' היא על ידי התבוננות והעמקה במצוות התורה עד שנשיג ונתענג בהשגתן תכלית התענוג. אם כן יש להבין מהי הדרך לאהבת ה' לדעת הרמב"ם, האם על ידי התבוננות והעמקה במצוות התורה, או על ידי התבוננות במעשיו ובברואיו הנפלאים?

בושה וחרפה להביא כאלה ציורים

ביאר רבי מרדכי פוגרמנסקי זצ"ל את דברי הרמב"ם. משל למה הדבר דומה? אנשים המתמחים באומנות יצאו לתערוכת ציור. הגיעו לדוכן הראשון, בו היה מונחים ציורים של צייר מפורסם, אמן עולמי. קשה היה להם לעצור את שריקות ההתפעלות. השילוב של הצבעים, הרקעים, הדמויות, הנופים - ממש פלאי פלאים! אולם עמד שם ראש המבינים, והוא הסתכל על הציורים, ומיד הסיט את עיניו הצידה ואמר: "בושה וחרפה להביא כאלה ציורים. הכל גושי כתמים של צבעו! עמדו האנשים נדהמים, ולא הבינו מדוע ראש המבינים אומר כך על ציורים כה מדהימים. קם החכם שבהם, ניגש לראש המבינים, הסיר את משקפיו, והנה הוא רואה שעדשות משקפיו מוכתמות כהוגן. הוא לא היה צריך לעמוד מול השמש לראות את הכתמים. ניקה לו את משקפיו עם חומצה, החזיר לו את המשקפיים והנה כעת לאחר נקיין העדשות גם הוא התפעל מהציורים ואמר: "איזה יופי של תמונות. פלאי פלאים". מתברר שכתמי הלכלוך במשקפיו גרמו לו לראות את הציורים המדהימים כגושי צבע.

והנמשל: גם בעינינו רוחניים הכל תלוי בנקיון עדשות ה'משקפיים'. הנביא אומר: "שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה", אך לפני כן צריך שהמשקפיים יהיו משקפיים של תורה, כי אם המשקפיים מוכתמות - הן מטשטשות את הראיה האמיתית, וכשמביטים השמימה במשקפיים אלו, עלולים לעבוד את השמש, הירח והכוכבים.

על פי זה ביאר רבי מרדכי את דברי הרמב"ם. בספר המצוות כתב הרמב"ם שבכדי להגיע לאהבת ה', ראשית כל יש לטהר את הלב, ללמוד תורה, להתבונן בתורה ולהסתכל על העולם במבט של תורה. לאחר שתסתכל על העולם במבט טהור

של תורה, אז אם תרים את העיניים השמיים תראה את הרבנו של עולם.

על אדם זה, שכבר זכה לטהר עצמו בתורה, כתב הרמב"ם בהלכות יסודי התורה שהוא יכול להגיע ליראה ואהבת ה' על ידי שיתבונן במעשיו ובברואיו הנפלאים והגדולים, כי יש לו את המשקפיים הנקיות וההסתכלות הנכונה.

להסיר את ערלת הלב אמנם אם האדם בעל משקפיים מוכתמות, הלב ערל, מלא בתאוות ורצונות, רחוק מחיבור לתורה הוא נושא עיניים לאותו שמים, הוא רואה את אותו צבא השמים והוא מסיק שראויים הם לעובדם ולהשתחוות להם, הוא הופך את יצירתו הנפלאה של הקב"ה לעבודה זרה רח"ל.

כמה פסוקים אחרי הפסוק "ועתה מה ה' אלוקיך שואל מעמך", אומר לנו הקב"ה (י, טז): "וּמַלְתֶּם אֶת עֵרְלַת לְבַבְכֶם וְעַרְפְּכֶם לֹא תִקְשׁוּ עוֹד". "ערלת לבבכם" - משהו שמכסה את הלב. השקיעות בעולם הזה מכסה את הלב, מכסה את העיניים, מכסה את האוזניים. כשהמשקפיים מלוכלכות והלב מכוסה, לא רואים שום דבר, ואדרבה רואים כתמים, רואים לכלולך, והלב מתלכלך והמעשים נעכרים. הקב"ה מבקש מאיתנו לפתוח את העיניים, להסיר את ערלת הלב ולהתחיל לחיות כבני תורה ולהסתכל על העולם מהתורה.

שאלו את רבי חיים: לשם מה באת?

נביא דוגמה מה פירוש הסתכלות בעיניים של תורה: היה יהודי גדול מאוד שעלה לארץ ישראל ממרוקו, שמו רבי רפאל ברוך טולידנו זצ"ל. הוא היה רב העיר מקנס שבמרוקו. בעשרות שנותיו האחרונות היה גר בבני ברק. רבי רפאל ברוך זכה שכל צאצאיו גדולי ישראל, תלמידי חכמים מופלגים. הוא היה גדול מאוד בנגלה ובנסתר, תלמיד חכם וירא שמים גדול. שדאג מאוד לקהילתו ומעבר לכל דאג גם לחינוך ילדיו.

מפורסם שרבי חיים קניבסקי זצ"ל, כשהיה ילד בן אחת עשרה עלה לביתו של רבי רפאל ברוך ונעמד מולו ליד השולחן. שאלו את רבי חיים: "לשם מה באת?" והוא ענה: "אבא שלי אמר שיש ענין להסתכל על אנשים יראי שמים, וזה מביא ליראת שמים. אבא אמר לי שהרב טולידנו הוא יהודי ירא שמים לכן באתי.

רבי חיים עמד ליד השולחן והסתכל על רבי רפאל ברוך. סיפר לי ידידי רבי יצחק פרחים יו"ר הארגון הגדול 'לב אחד', שכאשר הם הגיעו לארץ גרו בתל אביב, ובאחד מן הימים הוא הגיע לבני ברק לבקר את אָחִיו. כשהגיע לבני ברק בא לראות את רבי רפאל ברוך. מיד כשראה ר' יצחק את האור שלו אמר לעצמו: לאחר נישואי אני רוצה לגור בבני ברק ולא בתל אביב. וכל ילדיו יצאו תלמידי חכמים רק מלראות אותו.

כאשר היה רבי רפאל ברוך בעיר מקנס, שמע שבמרחק ארבע מאות ק"מ, בעיר אוג'דה שבמרוקו, סגרו את הבית ספר היהודי התורני. זה היה אמנם זמן של מלחמת העולם השנייה והדרכים היו בחזקת סכנה, מלבד זאת נסיעה של ארבע מאות קילומטר היתה דבר

קשה, והוא גם היה אדם חולני. אך למרות הכל לא שאל שאלות, קם ויצא לאוג'דה.

כשהגיע לאוג'דה, אסף את הפרנסים, ראשי הקהילה ואת בעלי המזון ודיבר איתם בדמעות מהו חינוך יהודי, כמה הדבר נחוץ ואי אפשר בלעדי המוסד החשוב הזה.

המשתתפים שמעו והתפעלו מדבריו המרגשים, אך כיון שהיתה זו תקופה של מלחמה, המצב הכלכלי לא היה במיטבו, ולמרות דרשתו הנלהבת, לא היתה להם שום כוונה לתרום להקמת מוסד תורני.

אט אט היה שם מעיין של דמעות

ראה רבי רפאל ברוך שדבריו נופלים על אוזניים ערלות, והחל לבכות. בתחילה נטפו מספר דמעות, אך אט אט היה שם מעיין של דמעות. נשפכו הדמעות כמים.

ניסו המשתתפים להרגיע אותו. אמר להם רבי רפאל ברוך: "אתם חושבים שאני בוכה עליכם, אך דעו שאיני בוכה עליכם. על עצמי אני בוכה. שכן, חז"ל (ברכות ו ע"ב) אמרו: "כל אדם שיש בו יראת שמים דבריו נשמעים". אם אני מדבר לפניכם מעומק לבי בדמעות שליש וזה לא משפיע עליכם, סימן שאין לי יראת שמים, ולכן אני בוכה כעת ומנסה לחזור בתשובה".

כמובן שכאשר הם שמעו דברים אלו, הבינו מי הוא העומד מולם, ותרמו מכספם להקים שם מוסד תורני.

מהסיפור הזה אנו למדים מהי הסתכלות במשקפיים של תורה. אדם עושה השתדלות ואינו מצליח, מיד מתחיל לחשוב על כך שלא עשה את ההשתדלות בדרך הטובה. אולם זאת הסתכלות במשקפיים שאינם של תורה, הסתכלות של "וּפָן תִּשָּׂא עֵינֶיךָ הַשָּׁמַיְמָה וְרֵאִיתָ אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאֲדָמָה... וְנִדְחַתְּ וְהִשְׁתַּחֲוִיתָ לָהֶם וְעִבַדְתָּם", חושבים כאילו העולם מנהל אותנו.

ההסתכלות של תורה היא: לא הצלחתי בהשתדלות כי אין בי מספיק יראת שמים. אם היתה בי יראת שמים, אם הייתי חי עם הרבוננו של עולם - דבריי היו נשמעים.

בקושי כיסו את כרטיסי הטיסה

דוגמה נוספת להסתכלות של תורה, ומוסר השכל נורא בצדו:

ישיבת באר יעקב היתה במצב קשה מאוד עד שהבנק רצה למכור את בניין הישיבה לכיסוי החוב, הוחלט שרה"י מרן הג"ר משה שמואל שפירא יצא לאמריקה, דבר שלא הורגל בו מעולם, אבל לא היתה ברירה אחרת, אחד האברכים הצטרף כדי לסייע בידו, הם טסו ובמשך שבועיים עמלו לקושש עצים ותבן... בקושי כיסו את כרטיסי הטיסה.

יום אחד נכנסו להתפלל מנחה ואחריהם נכנס הר' זאב וולפסון - הגביר הנודע, הם בדיוק ניסו לקבוע פגישה דרך מזכירתו והיא דחתה אותם, אמר האברך להגרמ"ש הנה נכנס כאן וולפסון, ניגש אליו אחרי התפילה אולי נצליח משהו, וכך הוחלט.

וולפסון שהיה מוקיר תורה משראה את הגרמ"ש, אמנם לא הכירו אך ראה לפניו בעל צורה, החליט לגשת אליו בעצמו לאחר התפילה,

וכך בסיום התפילה הוא ניגש, נגע בידו לדבר עמו, אך הגרמ"ש שהיה באמצע אמירת "עלינו לשבח" לא הסיט את ראשו לכיוונו, הוא ניסה שנית, והגרמ"ש אומר את התפילה כמונה מעות ואינו מפנה את פניו לצדו כלל.

וולפסון עזב את המקום והאברך ניגש לרמ"ש ואמר לו וולפסון ניגש לרה"י מדוע הרב אינו עונה לו? והגרמ"ש ממשיך בתפילתו, רק כשסיים פנה לצאת מביה"כ מבלי לומר כלום לאברך, וולפסון המתין לגרמ"ש בחוץ, הושיט את ידו והציג את עצמו, והגרמ"ש שאלו אם ניתן לקבוע פגישה עמו במשרדו, וולפסון נזעק מהפתאום שכבודו יגיע אלי אני יגיע למלון שהרב מתארח, הגרמ"ש הצביע על האכסניה שבו הוא נמצא לא במלון כל שהוא. ואכן למחרת הגיע וולפסון שמע את המצב, ואמר שמעתה רה"י לא אמור לנסוע יותר לחו"ל הוא ידאג לשקם את הישיבה.

ואז פנה וולפסון לאותו אברך ואמר: ראיתי שהנך רוטן מעט על רה"י שלא התייחס אלי באמצע תפילת עלינו, דע לך שרק בגלל זה הבנתי שהאיש באמת אדם גדול ולכן נהגתי כלפיו בנדיבות יתר.

אך בזה לא תם הסיפור

בישיבת באר יעקב הסתובב בחור שמראשון אנשי הצוות ועד לאחרון שבהם אחזו שאין מקומו בישיבה, זה מסוג הבחורים שרק עושים בעיות, אך בהוראת ראש הישיבה הוא נשאר מצד הרחמים, אותו בחור החליט יום אחד שהוא צריך להיות המשב"ק של ראש הישיבה, כמובן שכולם השתדלו להרחיקו, אך הגרמ"ש שטוב הלב נשפך ממנו שמע וקרא לו והודיע לו באופן ברור שמהיום הוא האחראי להלביש לו תמיד את הצעיף והמעיל העליון, הוא הגבאי!...

באותו יום היה צריך הגרמ"ש לצאת מהישיבה אחרי התפילה והבחור נעמד מיד עם סיום עלינו לשבח וניגש עם הצעיף והמעיל אל הגרמ"ש להלביש לו אותם, הגרמ"ש אחז באמצע עלינו, סגר את הסידור ונתן לו להלביש לו, רק כשסיים פתח חזרה את הסידור והתחיל את תפילת עלינו מתחילתה.

האברך שעמד מהצד לא היה מסוגל להבין, לוולפסון לא הגיב הרב, וכאן לבחור התמהוני הזה הוא מצא פתרון פשוט להתחיל עלינו מהתחלה מדוע לא נהג כן כשטובת הישיבה מול עיניו? הוא ניגש לשאול, והגרמ"ש תמה על תמיהתו, הלא תבין, כשאני באמצע עלינו אני מצהיר "אמת מלכינו אפס זולתו" להפנות ראשי לגביר זה סתירה גמורה לאפס זולתו, אם הכסף של הגביר חשוב יותר מהדיבור עם הקב"ה הווי אומר שיש בהחלט זולתו ח"ו. אבל הבחור, הרי אברהם אבינו היה באמצע להקביל פני השכינה ואמר להקב"ה להמתין כדי לדאוג לשלושה ערבים, כל שכן שיש להפסיק כדי לתת יחס לבחור יהודי הזקוק לתשומת לב!! בהסתכלות של תורה!

לעילוי נשמת אבי מורי רבי נתן ב"ר יחיאל מאיר הכ"מ,
ורעייתי מרת רבקה ב"ר יהודה ע"ה

רק כש'אבי הבן' סיים לשחזר את ההצהרה הדרמטית מהשבת האחרונה גילה ר' דוד שעיניו, בדיוק כמו עיני האבא שמולו דומעות מהתרגשות.

הפעם ברצוני לשתף אתכם על מעשה מיוחד שסיפר לי ידידי הטוב

מאת: הרב ישראל היימן

וְאֶהְבֶּה וְיִבְרַךְ וְהִרְבֵּה וְיִבְרַךְ פְּרִי בְטֶנֶךָ דְגַנְךָ וְתִירוֹשֶׁךָ וְיִצְהַרְךָ (יג)

פרשתנו פותחת באותן מצוות שאדם דש בעקביו ובהבטחה האלוקית שהשומר אותם מידה כנגד מידה ישמור לו הבורא את הברית החסד והשבועה.

ברור אם כן שכמו שבמצוות שבין אדם למקום, כך בוודאי במצוות שבין אדם לחברו.

המצוות של בין אדם למקום, אותן אלו שבני אדם דשים בעקבם, הן אבן בוחן למידת דביקותו של האדם בבוראו. הם מדד הבדוק כמה השקעה אדם נותן מעצמו לאלוקיו. במצוות שבין אדם לחברו, אותן אלו שכולם דשים בעקביהם, הן אלו המשמעותיות יותר, גם מחמת ההשקעה ושימת הלב הנצרכת להן וגם כיון שבדרך כלל קשה יותר לבצע אותן.

לאחרונה סיפר לי ידיד טוב מעשה נורא. ידידי הזה שלצורך העניין נקרא לו ר' דוד, הוא איש אשכולות ממש. פיו מפיך מרגליות בעשרות דרשות שהוא נושא בפני צעירים מתקרבנים, אברכים ובעלי בתים. בשכונת מגוריו בעיה"ק ירושלים הוא פעיל להרבצת תורה ולהגדלת כבוד שמים בכמה תחומים. הוא דמות מוכרת גם לילדי השכונה בין השאר בשל חברת תהילים גדולה אותה הוא מפעיל זה רבות בשנים, בה מלבד אמירת תהילים שומעים הילדים דרשות ודברי תורה מפיו ומפי דרשנים אותם הוא מביא מידי שבוע. מאות ילדים מתכנסים מדי שבת אחרי צהרים לשעות ארוכות של עונג רוחני כשכמובן רבי דוד דואג בעזרת נדיבי עם גם לצד הגשמי לכל יחסר המזוג וכל הנלווה.

לפני תקופה קצרה התקשר אלי אחד מתושבי השכונה, אדם בעל יכולת שתורם הרבה לכלל מפעלותיו של ר' דוד. הוא ביקש להיפגש, ובמוחו של ידידי עברו ההוצאות הרבות שעומדות לפניו מתוך מחשבה שכנראה אותו אדם רוצה שוב לתרום לו לרגל שמחה או הילולא. הוא לא חלם לרגע מה הוא הולך לשמוע בדקות הקרובות. בצדי בית הכנסת מתיישב תושב השכונה לידו של רבי דוד, "אני חייב לך הרבה הכרת הטוב והיום באתי להודות לך מעומק לב".

ר' דוד לא מבין מה הוא רוצה ממנו.

"מדובר על הבן שלי". אומר היהודי האמיד.

כאן חשוב להבהיר מיהו אותו ילד עליו אנו מדברים. ילד למשפחה מצוינת, חכם ומאיר פנים, שמבורך בלי עין הרע במרץ כמו כמה ילדים ביחד... ההתנגשות של המרץ עם לימודים שיעורים ומטלות שדורשות יותר מעשרים שניות מביא בדרך כלל לתאונה חזיתית... הוריו ניסו הכל, חונך בשעות הלימודים, חונך אחרי צהרים, כיתת שילוב ושילוב

בכיתה. הוא עבר כמה מוסדות בניסיון למצוא את המקום שיכיל את יכולותיו הייחודיות. בקיצור, שנים לא קלות עברו על ההורים המסורים שעברו הרבה רגעים של נחת לצד רגעי משבר לא קלים.

ידידי הרב דוד לוקח את הילד כל שבוע ומשתמש במרץ הרב שיש לו לקנות ולארגן את כל הכיבוד הפרסים השתיה ושאר העניינים לקראת חברת התהילים. הוא גם ביקש ממנו ממש בתחוננים לארגן את הכיסאות כל שבת חצי שעה לפני התחלת המעמד ולסדר אחר כך. הוא הסביר לילד לא פעם שעליו ועל עזרתו עומדת כל חברת התהילים.

והשבוע, מספר האבא ברגש, באמצע סעודת השבת הצהיר הבן היקר שיש מישהו אחד בעולם שהוא אוהב אותו ללא גבול, יותר מהמורים, יותר מהאחים, יותר מכל מי שהוא מכיר! הוא הכי אוהב בעולם את הרב דוד. הוא גם הסביר מדוע, 'הרב דוד הוא היחיד בעולם שמאמין לחלוטין לכל מה שאני אומר, הוא סומך עלי בעיניים עצומות ואין לו עלי שום הערות אף פעם. בעיניו אני הכי חשוב בעולם...'

רק כש'אבי הבן' סיים לשחזר את ההצהרה הדרמטית מהשבת האחרונה גילה ר' דוד שעיניו, בדיוק כמו עיני האבא שמולו דומעות מהתרגשות. הוא אף פעם לא התכוון באמת לעשות איזה משהו הרואי במיוחד, דווקא במקרה הזה לא היו לו כוונות חינוכיות יוצאות דופן, וודאי שלא האבא היה זה שביקש יחס מיוחד לבן שלו. סתם כך 'בפשטות', הוא ראה ילד עם יכולות ונתן לו את הבמה והאפשרות להתבטא... כל אחד מאיתנו יכול, כל מי שרק יביט סביבו ימצא את ההזדמנות. כל מיני מצוות קטנות כאלו שבני אדם בדרך כלל דשים בעקביהם, ברדיוס הקרוב אלינו, בכולל, בישיבה, בעבודה, במשפחה, בבני המגורים, בקהילה, במכולת, או בכל מקום בהם נמצאים בני אנוש בעלי לב פועם...

"ואהבך וברכך והירבך וברך פרי בטנך דגנך ותירושך ויצהריך..."

הוא השיב לי כשדמעות בעיניו: "זה אכן היה קשה, אבל כשהגיע הלילה הראשון ב'קעמפ' והתיישבתי עם חבריי במעגל יחד עם הר"מ שלנו, הר"מ שוחח איתנו בקירוב לבבות, זה גרם לחומות ליפול"

שיחה מיוחדת עם הרה"ג רבי מיכאל ברלין, ראש ישיבת 'אחינו', על הדרך לחבר את התלמידים לרוחניות גם בימי 'בין הזמנים'

אלעזר גולדברג

בימים אלו יצאו רבבות תלמידי הישיבות בכל אתר ואתר לחופשת 'בין הזמנים'. כמו בכל עולם הישיבות, גם בישיבת 'אחינו' המעטירה ישתתפו התלמידים ב'קעמפ' מיוחד במינו, המשלב שטייגען בגמרא ביחד עם טיולים בחיק הטבע המרגיעים את הנפש ומכינים אותה לקראת השנה הבאה. שוחחנו עם ראש הישיבה הרב ברלין שליט"א, על האוירה המיוחדת ב'קעמפ' של 'אחינו' ובפרט בשנה זו ועל החוויות המעצימות שגורמות לתלמידים חיזוק אדיר לקראת 'זמן אלול'.

כבר סיפרנו בעבר על השטייגען הגדול שמתקיים בהיכל ישיבת 'אחינו' בחודש האחרון של 'זמן קיץ', אוירה מחשמלת של עמל התורה מהבוקר ועד השעות הקטנות של הלילה, כמו ב'זמן אלול' ואולי אף יותר מכך. וכך זה נמשך עד ערב תשעה באב, אז חוזרים התלמידים לביתם להתרעננות קצרה של ימים ספורים ומיד אחר כך שבים כולם אל הישיבה, לחמישה ימים של הנאה, הן בחזרה על המסכת שלמדנו במהלך השנה בישיבה והן בטיולים מיוחדים בחיק הטבע.

מלבד עניין המנוחה, אצלנו יש מטרה מיוחדת ל'קעמפ'. מאחר שלתלמידי הישיבה ברובם הגדול אין משפחה חרדית ורבים מהם מגיעים מרקע שאינו שומר תורה ומצוות, ישנו חשש גדול שכאשר יצאו ל'בין הזמנים' וישובו לסביבה בה גדלו, משפחה וחברים הרחוקים מרחק שנות אור מבני התורה, יהיה להם ניתוק מהרוחניות שזכו לה במשך השנה בישיבה ומצבם הרוחני יתדרדר מאוד. תפקידו של ה'קעמפ' אצלנו הוא לשמר את החיבור לישיבה ולערכים שהם קיבלו בה.

צריך להבין שבלבו של כל תלמיד בישיבת 'אחינו' יש מלחמה תמידית בין החלק הרוחני אליו נמשכת נשמתו ובין החלק החומרי אליו הוא נמשך מצד משפחתו וחבריו לשעבר. לכן כאשר מגיעים ימי החופשה והם מתחברים יותר לבית ולעולם בו הם גדלו, המלחמה מתחזקת, האם הוא יסחוב את אורת הישיבה אל הבית, או שאורת החולין בבית היא שתתגבר על אורת הישיבה. ואז מגיע ה'קעמפ' ומביא להם את האוירה של החופש והטיולים כשהוא מתובל עם הטעם הטוב של הישיבה וכך רוח הישיבה גוברת גם בימי החופשה, זה ממש מציל אותם מהתדרדרות רוחנית! זאת הסיבה שאני לא מוותר בשום שנה על ארגון 'קעמפ' מוצלח ועשיר בתכנים.

בכל שנה אנו מקיימים את ה'קעמפ' במתחם גדול ומרווח בצפון הארץ או בדרומה, אך השנה בגלל המצב הקשה השורר בארצנו, לא הייתה אפשרות כזאת ולכן ה'קעמפ' מתקיים בתוככי מתחם הישיבה בשכונת 'ברכפלד' שבמודיעין עילית, כשאנו יוצאים מידי יום להתאוורר בפארקים ובטיולים מהנים במיוחד. לא קל היה לארגן את ה'קעמפ', בגלל חוסר הודאות שהיה עד החודש האחרון וגם בגלל שמתחם הישיבה כבר הושכר מראש לימי 'בין הזמנים'. אולם בסייעתא דשמיא עצומה הצלחנו לארגן 'קעמפ' נפלא שאף עולה בתכנים המיוחדים שלו על ה'קעמפים' שהיו בשנים הקודמות.

הנאה צרופה מהבוקר עד השעות הקטנות של הלילה

סדר היום ב'קעמפ' הינו מיוחד במינו. בשעות הבוקר הבחורים יושבים ושומעים שיעור מיוחד על סוגיות מרכזיות במסכת שלמדנו השנה, מסכת סוכה, תוך מסירת פניני הלכה למעשה מתוך ספרי הפוסקים. כמובן שכל שיעור נמסר בצורה חווייתית ומרתקת במיוחד, תוך שיתוף כלל התלמידים בשיעור. לאחר פרק הלימוד, יוצאים בכל יום לטיול ארוך ומרתק, בכל יום משהו אחר ומאתגר, כגון שייט, צלילה, צניחה וגלישה ועוד ועוד...

ובשעות הערב אנו שבים אל הישיבה ואז יושבים ל'זיץ' מיוחד במינו שבו יושבים תלמידי כל שיעור עם הר"מ שלהם ושרים ומשוחחים על החוויות שעברו עליהם השנה. ה'זיץ' נמשך אל תוך השעות הקטנות של הלילה ולאחר מכן הבחורים הולכים לישון עייפים מאוד אך מרוצים. כך זה בכל אחד מחמשת ימי ה'קעמפ' הנפלאים.

"ה'קעמפ' גרם לי להתחבר מחדש לישיבה"...

כדי להמחיש את התועלת העצומה של ה'קעמפ' לנפש התלמידים ולחבר אותם לישיבה וערכיה, אספר על תלמיד, אחד מיני רבים, שכמעט ונשר מהישיבה בגלל חוסר התאמה ודווקא בימי ה'קעמפ' הוא קיבל את תחושת החיבור לישיבה ולסדרי הלימוד.

מדובר בבחור מוכשר שהתקבל לישיבה בשנים האחרונות. הוא אמנם הגיע מרקע לא דתי, אבל היה לו את הכישרון והלהט להצליח. באותה שנת מכינה הוא אכן הצליח, כי בשנה זו אנו לא מכבידים עליהם את הלימוד, יש הפסקות ארוכות והרבה פעילויות וכדומה. גם הלבוש של תלמידי המכינה אינו כשל בחור ישיבה ולכן הם לא מרגישים שהם שונים מאוד מהמשפחה והחברים הקודמים שלהם. אולם ככל שעברה השנה והוא הבין שבשנים הבאות בישיבה הוא יצטרך לשנות יותר את לבושו ואורחות חייו, הוא חש שהדבר מכביד עליו ולקראת סוף השנה הוא החליט לעזוב את הישיבה ולעבור ללמוד במקום שאין רוח חכמים נוחה הימנו. מאחר שבאותו זמן נשאר פחות מחודש לסיום השנה, הציע לו המפקח של המכינה להישאר בינתיים בישיבה עד לאחר ה'קעמפ': "אם כבר התאמצת

ללמוד במשך רוב השנה, כדאי לך להישאר ולהנות בחמשת ימי ה'קעמפ' הנפלאים". אותו בחור הסכים ונשאר בישיבה בכוונה לעזוב סופית לאחר ה'קעמפ'.

אולם לאחר שעברו שלושה ימים של ה'קעמפ', ניגש אותו תלמיד בחשש אל הרב של השיעור שלו ושאל בביישנות: "אם אני מתחרט וארצה להישאר בישיבה גם בשנה הבאה, האם יש לי סיכוי להתקבל?" הרב שהיה מופתע החזיר לו בשאלה: "האם נבחנת לצורך הקבלה להמשך הלימודים בישיבה?". הכוונה שלו הייתה למבחן הקבלה שעוברים תלמידי המכינה בסיום השנה הראשונה. כמובן שאיפשרנו לו להיבחן לאחר ה'קעמפ' והוא עבר אותו בהצלחה וממשיך לעמוד בתורה בהצלחה רבה עד היום.

לאחר שנבחן והתקבל להמשך לימודיו בישיבה, ניגשתי אליו ושאלתי אותו: "מה גרם לך לשנות את דעתך ולרצות להישאר בישיבה? הרי לא היית מסוגל להפוך לגמרי לבחור ישיבה?". הוא השיב לי כשדמעות בעיניו: "הרב, זה אכן היה קשה, כי הסתכלתי על סדרי הישיבה כמשהו שרחוק ממני ולא הצלחתי להתחבר לזה, אבל כשהגיע הלילה הראשון ב'קעמפ' והתיישבתי עם חבריי במעגל יחד עם הר"מ שלנו, שרנו, צחקנו ושיתפנו יחד בחוויות במשך שלוש שעות רצופות והר"מ שוחח איתנו בקירוב לבבות וגם השתתף איתנו למחרת במשחקי הכדור ועוד, זה גרם לחומות שהיו ביני וביני הישיבה ליפול וכך נפתח לי הלב להסתכל על הישיבה במבט אחר, כך הגיעה תחושת החיבור המיוחלת וכבר לא יכולתי לחשוב שאני עוזב בשנה הבאה את כל הטוב הזה..."

המשך מעמוד 13 | רבי אליעזר טורק שליט"א

ונספר עוד מעשה ששמענו על מרן הגרי"ז סולוביצ'יק מבריסק זצ"ל:

היה זה באחד מלילות חנוכה, בעת שהגיע האדמו"ר בעל ה'בית אברהם' מסלונים זצ"ל לביקור נימוסין בבית הרב מבריסק. הם ישבו ושוחחו יחד באהבה ואחוה בענינים העומדים ברומו של עולם. עד שלפתע ניעור הרב מבריסק משיחו, הביט בשעון והתנצל בפני אורחו - כי יאלץ כעת להפסיק את השיחה למעט זמן, כי כבר הגיע זמן הדלקת נר חנוכה.

הרבי מסלונים הביט אחר כל תנועה ותנועה

הרבי מסלונים הביט אחר כל תנועה ותנועה של הרב מבריסק בעשיית המצוה; הרב קם ממקומו, נטל את שמן הזית, שפך בכוסיות, הניח פתילות צמר גפן, וכשהכל היה מוכן ומוזמן לקח גפרור והדליק.

הרבי התפלא בליבו על צורת ההדלקה, כידוע, אצל עדות החסידים שמים דגש רב ועסק גדול מההכנה למצוה. אך הפליאה נותרה בליבו עד שפתח הרב מבריסק את פיו והחל לומר את הברכה. פניו החליפו גוון, ושיניו דא לדא נקשו, וכשהגיע להזכרת השם נתקף רעד בכל גופו, ובקושי הצליח להגות את שם השם בפיו. או אז הבין הרבי מסלונים היכן מונחת ההכנה.

"כדי להגיע לרעד כזה בעת הזכרת שם השם", הסביר הרבי מסלונים, "אמורים להיות דבוקים ביראת שמים עשרים וארבע שעות ביממה, ללא היסח הדעת. זו היא ההכנה הטובה ביותר של הרב מבריסק לקיום המצוה!"

אחד מגדולי ראשי הישיבות והצדיקים בדור העבר, היה הגאון הצדיק רבי יהודה זאב סגל זצ"ל, ראש ישיבת מנצ'סטר. סיפרו עליו, כי היתה לו הנהגה מסויימת, למעט באכילת לחם במשך כל השבוע, ונטל ידים לסעודה רק בשבת.

את הטעם לכך, הוא הסביר פעם למקורבו מגיד המישרים הגאון הצדיק רבי שלום שבדרון זצ"ל: "וכי סבור אתה שאני ממעט באכילת לחם מטעמי עינוי הגוף וסיגופים למיניהם?! לא ולא! אלא משום שבברכת המזון נזכרים הרבה שמות קודש, ורבינו יונה כותב ב'שערי תשובה' (ג, סא) שכל מי שלא מכין בהזכרת השם עובר בלאו של "ולא תחללו את שם קדשי". לכן כשאין לי מספיק ישוב הדעת שאני משער שאוכל לברך כל מילה בכוונה, אני מעדיף לדלג על אכילת לחם ובלבד לא להיכנס לספק ברכות..."

ואכן, מי שזכה לראות את הרב סגל, ודאי הבחין בפנים הקורנות שלו. הם פשוט זרחו מיראת שמים. התקיים בו הפסוק: "וְיִרְחָה לְכֶם יְרֵאֵי שְׁמַי" (מלאכי ג, כ).

(מתוך אוצרותיהם אמלא')

אני זוכר שזה הציק לי מאוד, ניסיתי לדחוף אותו לתוך החברה, אמרתי לו בוא, כל הילדים משחקים מחבואים, בוא אני אעזור לך למצוא מחבוא טוב, אבל זה לא עבד. בשיעורים ניסיתי לעשות ממנו עסק, לאפשר לו לענות או לשאול, אבל הוא לא שיתף פעולה. הייתי מאוד מתוסכל מזה

'מצוות קלות שאדם דש בעקביו'

שימו לב על אחת המצוות הכי קלות לביצוע - לגמול חסד עם הזולת בקלות

מאת: הרב עמרם בינעט

יהיה עקב תשמעון (דברים יב)

הפרשה שלנו נפתחת ב'והיה עקב תשמעון' ומביא רש"י את מאמר חז"ל "אלו מצוות קלות שאדם דש בעקביו". מה הפשט מצוות קלות? על פניו מדובר במצווה שאדם יכול לבצע בלי שום מאמץ, ממש בקלות, כמו למשל... לחייך למי שזקוק לחיוך. לומר כמה מילים של הערכה למי שזה יכול להועיל לו. אתם יודעים למי חיוך ומילות הערכה יכולים להועיל? ובכן, לכל אחד! אין אדם שלא נהנה ממילה טובה. פשוט אין! ולכן, אחת המצוות הכי קלות לביצוע, זה פשוט לגמול חסד עם הזולת, ולחייך אליו. לא יותר מזה. חיוך!

תשמיע קול של התלהבות: "או", שירגיש שאתה שמח לראות אותו, זה הכל. פשוט תגרום לו להאמין שהנכחות שלו חשובה ותורמת לך ולכל הסובבים. אבל אל תגיד לו את זה "נוכחותך חשובה לנו", אלא תשדר לו את זה, בהתנהגות שלך, בחיוכים שלך, באופן שאתה שם לב אליו בכל פעם שאתה עובר לידו!"

ואיך זה יפתור את הבעיה, שאלתי

ואיך זה יפתור את הבעיה, שאלתי, והוא הסביר: "מה גורם לאדם להרגיש דיכאוני ומנותק? המחשבה שהוא לא מוצלח ושהוא בעצם מיותר! כשאתה מראה לו שהוא חשוב לך, ושאתה צריך אותו בסביבה, אתה בונה לו את האימון בעצמו, נותן לו את היכולת לזחול אט אט אל מחוץ לקונכייה שבה הוא מסתגר מתוך מחשבה שאין לו עוד מה לתרום לכדור הארץ ולאנושות החיה על גביו".

ניסיתי, וזה עבד! חייכתי אליו לא פעם ולא פעמיים, אלפי חיוכים שלחתי לו, אולי אפילו עשרות אלפי חיוכים. יותר לא דיברתי איתו מילה, לא הצעתי לו להשתתף במשחקים ולא פניתי אליו באמצע השיעורים כדי שיענה על השאלה ששאלתי, אלא פשוט חייכתי וחייכתי וכל פעם שראיתי אותו השתדלתי לתת לו את התחושה שזה משמח אותי שהוא נמצא בסביבה.

לפני שנים, היה לי תלמיד בכתה, שהיה מאוד שקט ומופנם. הוא לא הרבה לדבר, וכמעט אף פעם לא שיחק עם החברים שלו. ילד מאוד מאוד ביישן, אפילו עצוב קצת.

אני זוכר שזה הציק לי מאוד, ניסיתי לדחוף אותו לתוך החברה, אמרתי לו בוא, כל הילדים משחקים מחבואים, בוא אני אעזור לך למצוא מחבוא טוב, אבל זה לא עבד. בשיעורים ניסיתי לעשות ממנו עסק, לאפשר לו לענות או לשאול, אבל הוא לא שיתף פעולה. הייתי מאוד מתוסכל מזה ובעיקר דאגתי לגורלו של התלמיד.

ניגשתי ליהודי שאני מאוד מעריך את שיקול דעתו בנושאי חינוך, וביקשתי ממנו עצה טובה. ילמדנו רבינו, יש לי תלמיד שלא משתתף בפעילויות, מסתגר ומופנם, איך אני מחלץ אותו מהמצב הנורא הזה?

השיב לו אותו יהודי חכם: "תחייך".

לא הבנתי איך זה בדיוק פותר לי את הבעיה...מה זה יעזור שאני אחייך עכשיו? אבל הוא אומר לי "לא! תחייך!!!". אמרתי לו שאני לא מבין, מה הוא אומר לחייך או לא לחייך?

"תחייך אל התלמיד", הוא אמר לי, "פשוט תחייך אליו. לא פעם אחת, לא כל יום, פשוט תפזר עליו חיוכים בכל פעם שאתה רואה אותו. תמיד כשאתה צועד במסדרונות של החיידר והוא מגיע מולך,

זה נשמע הזוי, אבל האמת שלחיוך יש כזה כח עוצמתי, שאפילו אם הוא מגיע ממכונה מתכתית, ואפילו אם הוא ניתן בתמורה לתשלום, יש לו משמעות.

כשאתה רואה פרסומת של המוצר

לא מאמינים לי? בואו נראה מה עושות החברות הגדולות במשק, אלו שמשקיעות המון המון כסף בייעוץ מקצועי לשיווק נכון, שיווק שמבוסס על ניתוח פסיכולוגי של הלקוח הממוצע ומה חשוב לו לראות ולשמוע כדי לקנות את המוצר.

כשאתה רואה פרסומת של המוצר, זה בדרך כלל מגיע עם איש שמחייך חיוך רחב וחושף שיניים צחורות ובריאות. כשאתה מתקשר לשירות הלקוחות שלהם, הם תמיד יגידו לך כמה אתה יקר להם וכמה שיחתך חשובה להם.

מה שווה האמירה הזאת? היא מגיעה מהקלטה קולית שחוזרת על עצמה כבר עשר שנים בלי שינוי! מה שווה החיוך של אותו איש בפרסומת? הרי הוא כבר תקוע כך עם פה חיוך פתוח לרווחה מאז שהוצבה הפרסומת הזאת בחוצות העיר לפני חצי שנה!

התשובה היא שזה משפיע, יש לזה משמעות!

הנה עוד דוגמה: במקומות רבים יש בצד הדרך שלט אלקטרוני שמזכיר לנהגים מה מהירות הנהיגה המותרת, וגם מסמן להם מה מהירות הנהיגה שבה הם עצמם נוהגים. אם הרכב נוסע במהירות המותרת, מופיע 'סמיילי מחייך', ואם הנהג חרג מהמותר, הופך הסמיילי את זוויות פיו כלפי מטה והופך ל'סמיילי עצוב'.

למה? מאותה סיבה. גם אם זה סתם ציור דיגיטלי על שלט מאובק שתקוע בצד הדרך כבר כמה שנים, יש לו השפעה על הנהגים. הוא מדבר להם פידבק חיובי או שלילי, ובמידת מה מצליח לעצב את ההתנהגות שלהם ולהשפיע על קצב הנסיעה שלהם.

רבותי, יש לנו נשק רב עוצמה ביד. נשק שיכול לשבר את כל המחיצות שגורמות לאנשים להרגיש בודדים. בואו נחייך אליהם, כמה שיותר, בכל הזדמנויות, ונזכור שכל חיוך כזה חותרת תחת יסודותיה של החומה הגדולה המקיפה את הלב שלהם. כשהם יקבלו את מספר החיוכים הנדרש, החומה תקרוס והם יצאו מהכלא הפנימי שלהם לחירות אמיתית.

לתגובות, הארות, והצעות

כתבו לעורך 'לקראת שבת' במייל: 10dirshu@gmail.com

כעבור מספר שבועות הוא כבר היה נראה יותר טוב, וכעבור מספר חודשים הוא כבר שיחק עם חברים במשחקים קבוצתיים בהפסקות. לא האמנתי למראה עיני! כוחו של חיוך!!!

כמה אנשים יש בבית הכנסת

שלנו, שאין להם לקויות

לפני שבועות אחדים התפרסם ב'מרווה לצמא' ראיון נפלא עם הרב משה יעקב מרקוביץ שליט"א שהקים בית כנסת מיוחד בירושלים, הפונה לילדים בעלי צרכים מיוחדים, ילדים עם תסמונת או שאר לקויות שגורמות להם להרגיש מנותקים ולא מחוברים בבתי הכנסת הרגילים.

בבית הכנסת המיוחד הזה, יש גישה מיוחדת, כל הפעילות מתבצעת בהתאמה לילדים הנפלאים הללו, מסבירים להם יותר, מחלקים להם פרסים מתאימים וממתקים שמותר להם לאכול, שרים איתם בתפילה, מי מדבר על חגים שבכלל לא האוירה מותאמת מאוד.

מי שקצת מכיר את התחום מבין עד כמה מדובר במעשה חסד ענק עם ילדים ונערים שבדרך כלל פחות זוכים לתשומת לב של הסביבה ה'רגילה' שסביבם.

המאמר הזה גרם לי לחשוב על הנושא הזה באספקט רחב יותר.

כמה אנשים יש בבית הכנסת שלנו, שאין להם לקויות, אבל יש להם נשמה! יש להם נשמה ואף אחד לא שם לב אליה. כמה בחורים ואברכים יש שנמצאים בשולי החברה, לפעמים זה בגלל משקעי ילדות לפעמים זה בגלל מצב כלכלי או פיזי, כל מקרה והסיפור שלו. אבל יש להם נשמה! ועלינו מוטל התפקיד להביט אל 'הנשמה'. הם לא צריכים שנפתח בית כנסת מיוחד עבורם, הם לא זקוקים לכך שנשיר יותר ניגונים בתפילה, הם פשוט צריכים שנחייך אליהם, שנגיד להם 'בוקר טוב' או 'ערב טוב', שנשים לב שהם קיימים, שהם יצורים אנושיים כמו כולנו.

אחד מחבריי אמר לי שהוא רוצה להמציא מכונה מיוחדת שמחלקת חיוכים בתשלום. יש כל כך הרבה אנשים שאף אחד לא חייך אליהם כבר הרבה מאוד זמן, צריכים לפזר כאלו מכונות בכל קרן רחוב, ואנשים יוכלו פשוט לגשת, לשלשל מטבע של חמישה שקלים ולקבל חיוך קטן. עם עשרה שקלים ניתן יהיה להשיג אפילו חיוך גדול ורחב, ובתמורה לעשרים שקלים, החיוך יגיע עם צחוק מתגלגל וזרוע מתכתית שתטפח על שכמו של הלקוח.

שמענו ותחי נפשכם

הצטרפו אלינו לשיעורים מרתקים של מגידי השיעורים שבחרנו עבורכם, ב'דף היומי בבלי', ה'עמוד היומי' ו'בדף היומי בהלכה'. כנסו לקו השיעורים של 'דרשו' 077-2222-666

ענה לה מרן רבי חיים שמואלביץ זצ"ל: "תלכי להראות את השאלה לרב". אמרה לו חמותי: "תסתכל מהחלון ותראה גשם זלעפות יורד, אי אפשר עכשיו ללכת לרב. אני צריכה שתענה לי תשובה. "אמר לה רבי חיים, אני לא יודע מה לומר, אבל אם את רוצה תפתחי שולחן ערוך, ותראי מה כותב שם הש"ך בסעיף קטן פלוני. ניגשה חמותי לארון...

על גאוני עולם ולימוד התורה בשמחה

מאת: הרב אברהם פוקס

וְהָיָה עֵקֶב תִּשְׁמְעוּן (דברים ז יב)

האור החיים הקדוש בתחילת הפרשה עומד על הלשון 'והיה' שמובא עליה במדרש רבה 'אין והיה אלא לשון שמחה', ולא יזו שמחה כוונת התורה בפרשתנו? ומפרש כדרכו בכמה אופנים, ובין הדברים מפרש ואומר שהכוונה שצריך שילמד את התורה בשמחה ולא בעצבון, וראיה לכך מה שמצינו שדברי תורה אסור לאבל ללומדם וכדברי הפסוק בתהלים 'פקודי ה' ישרים משמחי לב'. וכן מוסיף האור החיים ששכר המצוה ישמח את הלומד, וכן שהשמחה היא לבורא עולם כשעוסקים בתורה וכדברי הזוהר הקדוש שאין שמחה לפני הקב"ה כאותה שעה שבני ישראל עוסקים בתורה.

ראשי הישיבות וגדולי התורה מחדדים שוב ושוב, שימי בין הזמנים אינם ימים של 'חופש' שבהם נכנסת מצוות תלמוד תורה להקפאה חלקית חס וחלילה, כי התורה היא מזונו הרוחני של האדם, ובלעדיה אין לרוחניות שלו יכולת להתקיים.

אם נסתכל על זה בדרך משל מענייני העולם הזה, נראה שכשאנשים יוצאים לחופשה, הם לא מפסיקים פתאום לדאוג לגוף שלהם ומרשים לעצמם להימנע מלאכול שלושה שבועות, או למנוע שינה מעצמם, אלא מה? הם פשוט משנים אווירה, במקום לדאוג לצרכי הגוף בבית הם עושים את זה במקום אחר, לפעמים עם אוכל קצת שונה ובתנאים אחרים, כדי להחליף אווירה ולצבור כוחות.

שמעתי פעם באחד הוועדים בישיבת מיר מהגה"צ רבי בנימין פינקל שליט"א

ואם בענייני טיולים עסקינן, שמעתי פעם באחד הוועדים בישיבת מיר מהגה"צ רבי בנימין פינקל שליט"א שדיבר על המעשה המפורסם עם רבי עקיבא שחלף ליד אבן חלולה על פי הבאר ושאל כיצד נחלקה אותה אבן, ושאל רבי בנימין הצדיק וכי רק רבי עקיבא עבר ליד האבן הזאת, הלא רבים עברו לידה, ומה הם עשו? והשיב, אכן רבים עברו לידה והתפעלו מהאבן החלולה, והם גם עשו מעשה, ונעצרו להצטלם עם הראש למעלה ועם הראש למטה, מעלה

ומוריד מוליך ומביא, ממש עבודה קשה שבמקדש, אבל רבי עקיבא הסיק מה שהסיק, וכך צמח ונהיה לרבי עקיבא.

בלימוד התורה אומרים בעלי המוסר, אם כל השנה תופסי התורה, הלא המה בחורי הישיבות, ואברכי הכולל, יושבים ולומדים את המסכתות הישיבתיות עם ה'רייד' הישיבתי, בבין הזמנים זה זמן מצויין להכיר את הספרים הנוספים שנמצאים בארון הספרים היהודי, כל אחד במקום שלבו חפץ, מי בעיון בשו"תים, מי בלימוד מדרשי חז"ל, מי שלימוד נושא הלכתי בצורה יסודית, כל אחד ומה שלבו חפץ.

מספרים על מרן הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל

מספרים על מרן הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל, שהיה גאון עצום והידע שלו בש"ס ובראשונים והאחרונים היה ממש מפליא. עד כדי כך שכשנמלטו בחורי ישיבת מיר ליפן בזמן השואה, היו להם מעט מאוד ספרים, וביניהם עותק אחד בלבד של 'קצות החושן'. בספר זה היו חסרים שני דפים והדבר גרם צער גדול ללומדים, שחסרים

להם דפים שלמים מה'קצות'.

לקח רבי חיים שמואלביץ דפים ועט, והשלים מהזיכרון את הדפים החסרים בכתב ידו, ולאחר מכן הדביק את הדפים הללו בתוך הספר. בסיומה של המלחמה כשבאו למקום יישוב יהודי בדקו והשוו את הדפים הללו מול עותק מודפס של ה'קצות' ומצאו שהוא לא חיסר ולא הוסיף דבר, וכתב בדיוק אל לשון ה'קצות'.

שמעתי מפיו של ראש הישיבה הגאון הגדול רבי יצחק אזרחי שליט"א, שה'קצות החושן' הזה נמצא עד היום אצל בן משפחה באמריקה עם הדפים שכתב רבי חיים מהזיכרון באותה תקופה.

בכל אופן, שמעתי מת"ח גדול ששאל את בנו של הגר"ח, הגאון רבי רפאל שמואלביץ זצ"ל, האם הבקיאות המופלאה הזאת של אביו היתה בעיקר בלימודים ישיבתיים דווקא.

אמר רבי רפאל לשואל, אני מבין להיכן אתה חותר... אתה רוצה לדעת אם אבא היה בקי כך רק במה שלמדו בישיבה שוב ושוב, או שהוא היה בקי כך גם במקצועות אחרים בתורה. ובכן, אני יכול לומר לך שהוא ידע בעל פה כל 'סעיף קטן' במגן אברהם ובש"ך.

לאחר זמן פגש אותו יהודי את הגאון רבי ישראל מאיר וויס שליט"א

לאחר זמן פגש אותו יהודי את גיסו של הגאון רבי רפאל שמואלביץ, הלא הוא הגאון רבי ישראל מאיר וויס שליט"א ראש ישיבת נחלת הלויים, חתנו של הגר"ח שמואלביץ, וסיפר לו את מה ששמע מפי גיסו רבי רפאל. השיב לו רבי ישראל: איני יודע מה אמר לך רבי רפאל, אבל אני יכול לספר לך סיפור שראיתי במו עיני.

"מורי חמי היה נמנע מלפסוק שאלות הלכתיות אף שהיה בקי בכל אלו. פעם אחת לקחו תרנגולת לשוחט כדי להכין עוף לשבת, ולאחר השחיטה החלה חמותי הרבנית לנקות את התרנגולת ולהכין אותה למליחה, והנה היא מסתכלת ורואה שיש איזו שאלה שיכולה אולי להטיל בספק את כשרות העוף.

"היא ניגשה לבעלה ואמרה לו שהיא מצאה בעיה פלונית בעוף, והיא רוצה שיאמר לה אם העוף כשר או לא.

"ענה לה רבי חיים, "תלכי להראות את השאלה לרב". הוסיף הגר"מ שכשאמרו 'לשאל הרב' בבית מרן הגר"ח הכוונה היתה שצריכים לשאול את מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל.

"השיבה חמותי ואמרה לו: "תסתכל מהחלון ותראה מה הולך בחוץ,

גשם זלעפות יורד, אי אפשר עכשיו ללכת לרב. אני צריכה שתענה לי תשובה, האם להתקדם עם הכנת העוף או לא???

"אמר לה רבי חיים, אני לא יודע מה לומר, אבל אם את רוצה תפתחי שולחן ערוך, בסימן פלוני בסעיף פלוני ותראי מה כותב שם הש"ך בסעיף קטן פלוני.

"ניגשה חמותי לארון, שלפה את הכרך הנכון של השו"ע, עיינה במקום שאמר לה בעלה, ואמרה לו "נו, הרי הש"ך כותב במפורש שאין בזה שום חשש, הוא מדבר בדיוק על המקרה הזה".

"אני איני רוצה לענות לך תשובה", אמר לה בעלה, "אבל אם את אומרת שאת רואה שהש"ך מתיר זאת בפירוש, את יכולה להמשיך ולהכין את העוף לשבת".

אין צריך לומר שכדי שהרבנית של הגר"ח שמואלביץ תדע לשאול את השאלה באופן כזה שבעלה יידע בדיוק לאיזה סעיף קטן בש"ך להפנות אותה, וכדי שהיא תבין את הש"ך היא היתה צריכה להיות בעצמה יודעת ספר...

כעין זה שמעתי מספרים שלאחר הסתלקותו של הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל, היו ילדיו מתאספים מדי פעם יחד עם האמא, ובאחת הפעמים היא הביאה כיבוד מהמטבח והם החלו לדבר זה עם זה בסוגיא תלמודית כלשהי, והבחינו שהרבנית נשארתי ומקשיבה להם.

לתומם חשבו שהיא חושבת שהם מדברים בשיחת חולין ולכן היא רוצה לשמוע מה הם מספרים על הנכדים שלה או על בני משפחה אחרים, ולכן אמרו לה "אמא, אנחנו מדברים בלימוד...".

ענתה להם אמם, "אני שמעתי שאתם מזכירים את שמותיהם של הדוידים שלי וקרובי משפחתי".

הילדים לא הבינו... מה זאת אומרת? הם דיברו בכלל על הרשב"א ועל הריטב"א, אבל היא הסבירה להם: "הרשב"א והריטב"א הם בני משפחה שלי, אני גדלתי איתם וחייתי איתם כל ימי חיי... הם הפכו להיות חלק מהחיים שלי, ולכן כל מה שאתם מדברים עליהם מעניין אותי וחשוב לי".

וידוע הדבר שהרבנית בילא הינדא, אשת חבר של הגרא"ז מלצר, היתה אשה מלאת חכמה והידע התורני שלה היה גדול מאוד, כך שהיא היתה כותבת את חידושי התורה של בעלה, והיה לה הידע המספיק כדי לעשות זאת ולהבין מה היא כותבת.

לתגובות, הארות, והצעות

כתבו לעורך 'לקראת שבת' במייל: 10dirshu@gmail.com

אספנו עבורך
שיעורים מרתקים ב'משנה ברורה'

עשרות אלפים בעולם היהודי לומדים הלכות שבת
במסגרת 'דף היומי בהלכה', נצל הזדמנות זו!

לשיעורים בקו התוכן של 'דרשו' 077-2222-666

כמה דקות ביום
ואתה בקיא
בהלכות שבת!

היהודי היה יוצא מכאן, ומתחיל לייסר את עצמו: איזה שוטה הייתי, למה ביקשתי רק עשרת אלפים דולר? הרי יכולתי לבקש חמישה עשר אלף, או אולי אפילו עשרים ושלושים אלף, למה לא ביקשתי יותר! הרבי הסכים לתת לי כל מה שאבקש!

המפתח לשמחה תמידית, והכלי הטוב ביותר להתגבר על העצבות,

וגם: איזה חסד עשה ה'דברי יואל' מסאטמאר, כשנמנע מלתת חמישה דולרים לצדקה?

יעקב א. לוסטיגמן

וְהָיָה יַעֲקֹב תִּשְׁמָעוֹן (דברים ז' יב')

הרבי הקדוש רבי אלימלך מליזענסק כותב בספרו 'נועם אלימלך' בתחילת פרשתינו, ש'עקב' זה מלשון ענוה, ומוסיף שבעשיית מצווה צריך האדם לשים לבו לשני דברים, קודם כל לעצם מעשה המצווה שיתבצע כראוי כדת וכנכון, ובנוסף לכך שייעשה את המצווה בענוה.

כנגד זה מביטח הקב"ה לתת לנו שני דברים 'ושמר לך את הברית, ואת החסד', הברית היא כנגד עשיית מעשה המצווה והחסד הוא כנגד הענוה שעמו.

והנה שמעתי ממורי ורבי כ"ק מרן אדמו"ר מלעלוב זצ"ל, אשר דיבר בקדשו לאמור, שענווה מביאה שמחה וכן להיפך חלילה - גאוה מביאה לידי עצבות רח"ל.

והוסיף לבאר שמי שחי בענווה ובפשטות, חושב בינו ובין עצמו שמעיקר הדין לא מגיע לו שום דבר, וכל מה שהקב"ה נתן לו, הוא יותר ממה שמגיע לו, ולכן איש כזה הוא שמח ומרוצה, ותמיד טוב לו. אבל בעל הגאוה חושב שמגיע לו כל הון דעלמא, וכל מה שיש לו הוא בטוח שהקב"ה לא נותן לו למה שבאמת מגיע לו, ולכן הוא תמיד מתעצב ומלא טרוניא על כך שלא זכה לקבל את חלקו הראוי לו.

ועל זה אמר הכתוב: "והיה עקב", אין 'והיה' אלא לשון שמחה, איך מגיעים לשמחה? על ידי 'עקב' - ענווה.

והאמת שזה רמוז גם בדברי הרבי ר' אלימלך זיע"א, שכנגד הענווה הקב"ה נותן לאדם חסד, כלומר מי שאינו מחזיק טובה לעצמו, רואה בכל מה שהוא מקבל מהקב"ה חסד גמור, לפני משורת הדין, יותר ממה שמגיע לו, ולכן הוא מלא הוא מלא שמחה.

שמעתי מפיו של איש החסד

שמעתי מפיו של איש החסד ואהובם של גדולי ישראל רבי אברהם ישעיה שטרן, בשיחה שקיימתי עמו על אביו איש החסד הפלאי

הרב שלמה יצחק שטרן זצ"ל, שיחה שהבאנו כאן ב'לקראת שבת' לפני כשבועיים. הרב שטרן סיפר על אביו שהיה גאון במידת החסד וידע לעשות חסדים עם כל אחד באופן שיגרום לו להרגשה טובה, והטעים את דבריו במעשה נפלא שמספרים על הרה"ק רבי יואליש בעל ה'דברי יואל' מסאטמאר זצ"ל, וכדלהלן:

פעם בא אליו יהודי שביקש כסף לצדקה, ותינה בפניו את צערו שהוא עומד לחתן את אחד מילדיו בשעה טובה, והגיע לאמריקה כדי לחזור על הפתחים על מנת לגייס סכום כסף שיספיק לו לממן את החתונה, אבל ההצלחה לא האירה לו פנים, והוא לא ראה ברכה בעמלו, עד כדי כך שלא הצליח לכסות אפילו את ההוצאות של כרטיס הטיסה, ותיכף הוא כבר צריך לשוב לארץ. ומה יהא עליו. הרבי מסאטמאר ראה שמדובר באדם כאוב מאוד וניכרים דברי אמת, והחליט לתת לו כל מחסורו.

שאל הרבי את האיש "כמה כסף חשבת לגייס פה באמריקה?", והיהודי השיב לו שהוא קיווה מאוד לגייס סכום נכבד של עשרת אלפים דולרים.

שמע הרבי ואמר: ככה? עשרת אלפים דולרים? בוא נראה, אולי אני אוכל לעזור לך.

הצליח לכלוא את פליאתו. רבי! הרי יש כסף רב במגירה, מדוע עשה הרבי כאילו הוא מתקשה למצוא את הסכום המבוקש???

השיב לו ה'דברי יואל' בחוכמתו העצומה: ירדתי לסוף דעתו של האישי. לאחר שנתתי לו את היכולת לקבוע מה הסכום שאתן לו, והוא נקב בסכום של עשרת אלפי דולרים, מה היה קורה אם בו במקום הייתי שולף לו את מלוא הסכום ונותן לו אותו בשלמות???

היהודי היה יוצא מכאן, ומתחיל לייסר את עצמו: איזה שוטה הייתי, למה ביקשתי רק עשרת אלפים דולר? הרי יכולתי לבקש חמישה עשר אלף, או אולי אפילו עשרים ושלושים אלף, למה לא ביקשתי יותר! הרבי הסכים לתת לי כל מה שאבקש!

עכשיו, כשחסרו לו חמישה דולרים והוא יוצא בהרגשה שנתתי לו את כל הכסף שהצלחתי למצוא בבית, הוא טופח לעצמו על השכם ואומר, איי מויללה! איזה מוצלח אתה. ידעת לנקוב בדיוק בסכום שהרבי יכול היה לתת! אם הייתי מבקש תשעת אלפים דולרים, הייתי מפסיד 995 דולר, לעומת זאת אם הייתי מבקש סכום גדול יותר, הרבי ממילא לא היה יכול לתת לי אותו, וזה היה לא נעים שאני מבקש יותר מדי. כך ביקשתי בדיוק את הסכום הרצוי, והראיה שהרבי כמעט הצליח לתת אותו במלואו!

"אני רציתי לתת ליהודי הזה כסף ולעזור לו לחתן את הילד שלו", הסביר הרבי במתק לשונו, "אבל גם רציתי שהוא יצא מכאן בהרגשה טובה, חיסרתי לו חמישה דולרים מהסכום, אבל במקומם נתתי לו הרגשה טובה ששווה הרבה יותר מחמישה דולרים!".

לכשתימצי לומר, תמצא שזה אותו הרעיון שהזכרנו קודם לכן. כשאדם חושב שהוא היה יכול לקבל יותר, ושמגיע לו יותר, הרי הוא נעצב אל לבו, למה לא קיבלתי יותר. אבל כשאדם מרגיש שהוא קיבל כל מה שמגיע לו, הוא חי בהרגשה טובה ושמחה.

והיה עקב! איך מגיעים לשמחה, על ידי ענווה. להסתפק במה שיש, ולהרגיש שזה יותר ממה שמגיע לנו. ולוואי שנזכר לזה.

לתגובות, הארות, והצעות
כתבו לעורך 'לקראת שבת' במייל: 10dirshu@gmail.com

פתח את המגירה והוציא משם חבילה של אלף דולר, לאחר מכן פתח מגירה נוספת והוציא עוד סכום של 700 דולרים נוספים, לאחר מכן ניגש לארון פתח דלת והוציא משם סכום של עוד 3,000 דולר, וכך הלך והניח על השולחן עוד ועוד שטרות, עד שהגיע לסכום של 9,800 דולר, ועדיין היה חסר 200 דולרים להשלמת הסכום במלואו.

הרבי לא אמר נואש, הוא המשיך לחפש במדף למעלה ובקופסה המונחת מתחת לארון, הוא הלך למטבח מצא שם שטר של 50 דולר, ועוד כמה מטבעות שעולים יחד לסכום של 17 דולר וכך המשיך לגרד עוד כמה פרוטות ועוד כמה פרוטות עד שהצליח להגיע לסכום כולל של 9,995 דולרים, וחסרו לו רק חמישה דולרים להשלמת הסכום. המשיך לחפש עוד ועוד, עד ש'התייאש' כביכול, ואמר לאותו יהודי, זהו, יותר מזה אני לא יכול לתת לך, אבל אני מקווה שתצליח לגייס בחזרת הש"ץ של מנחה את חמשת הדולרים החסרים ותשלים את הסכום שקיוויתי לגייס לפני שתצא לשדה התעופה ותשוב לארץ הקודש.

הרבי פשוט השלים את כל מה שקיווה בחלומות הכי ורודים שלו

כמובן שהיהודי יצא משם שמח ומאושר, הרבי פשוט השלים את כל מה שקיווה בחלומות הכי ורודים שלו. את חמשת הדולרים החסרים הוא בוודאי יצליח לגייס בקלות, זה לא יהיה קשה. הוא הודה לרבי מקרב לב והלך לדרכו.

במשך כל אותו הזמן עמד הגבאי בצד וחשב שדעתו משתבשת עליו מרוב פליאה! הוא יודע בוודאות שלרבי יש במגירה הסמוכה חבילות עם שטרות, כל חבילה של אלף דולר, ויש שם הרבה יותר מעשר חבילות כאלו, והוא גם יודע שאת החבילות הללו מתכוון הרבי לתת לצדקה. אם כן, למה עשה הרבי את כל ההצגה הגדולה הזאת וחיפש בכל המקומות כאילו תם הכסף מביתו, ובסופו של דבר שילח את היהודי עם סכום שאינו מושלם???

מיד כשיצא היהודי עם הכסף מבית הרבי, התפרץ הגבאי שכבר לא

המשך מעמוד 7 | רבי משה שטרנבוך שליט"א

[על הדרך מה שמבואר בשערי תשובה (שער א, ל"ח) שהמזלזל באיסור קל סופו לזלזל באיסורים חמורים יותר], ולכך לבסוף נמנעו מלחתום.

שמירה על מנהגי ישראל בלא לשנות

מטעם זה הקפידו גדולי ישראל כל כך על קיום מנהגי ישראל בלא לזוז מהם כמלא נימה, כי אם עושים שינוי קל אפילו במנהג, זהו פתח הגורר אחריו שינויים נוספים עד שלבסוף עלולה תורה להשתכח בישראל רח"ל.

והקדוש החפץ חיים סיפר שהרפורמים התחילו רק בטענה אחת

בנוסח התפילה, "למה אומרים שני יקום פורקן' והרי אין לנו היום ריש גלותא" וגם לא "ודי בבבל", ודי לומר יקום פורקן אחד", אך למעשה מפרצה קטנה זו בקלות שבקלות, המשיכו הלאה לבטל חלקים נוספים מהתפילה, והוסיפו פרצה לפרצה עד שפשטה אש ההשכלה והרפורמה לכלות חלקים בבית ישראל רח"ל, וגדולי הונגריה כבר הריחו מיד בתחילת דרכם שכוונתם לשנות את כל התורה, ולחמו נגדם עד שנתגלה קלונם שרצונם לשנות את כל התורה כולה רח"ל, והרי שביטול מנהג קל עלול להביא חורבן עצום ונורא.

(מתוך הספר 'ביאורים והנהגות')

עוד סיפר לי רבי יעקב משה הלל שליט"א, אודות כשרונו הנפלא של רשמ"מ שנדוך זצ"ל לכתוב בכתובה הדקה מהדקה, שיש ברשותו 'ביצה' שכתב עליו הנ"ל כל ספר 'שיר השירים'

הרב חנניה צ'ולק שליט"א בפנינים והארות לפרשת השבוע

אַרְץ חֹטָה וְשִׁעוּרָה (הח)

כתב ה'בן איש חי' (תורה לשמה סי' תס"ב): אודות סופר סת"ם שהיה אומן גדול בכתבת התפילין, שהיה יכול לכתוב אותיות קטנות ודקות מאד עד שכתב הפס' 'ארץ חטה ושעורה'... על חיטה אחת בכתב אשורית. כשהייתי בארץ הקודש (בחורף תשפ"ב) במחיצת רבי יעקב משה הלל שליט"א (ראש ישיבת המקובלים חברת 'אהבת שלום') הוסיף לי על הנ"ל, שיתכן לומר שסופר סת"ם הנזכר ב'תורה לשמה', הכוונה למקובל רבי ששון מרדכי משה שנדוך זצ"ל (מח"ס 'קול ששון' ו'דבר בעתו', מגדולי חכמי בגדד בשנות ת"ק). וכמו שסיפר רבי יהושע משה ז"ל (ראב"ד בגדד בספרו 'קץ הימין' ירושלים תשכ"ז עמ' קמ"ח), גם היה יודע לכתוב כתיבת דקה מן הדקה בכתב מיושר, עד שסיפרו עליו שכתב את כל הפסוק ארץ חטה ושעורה וכו' על חיטה אחת. וכן סיפר רבי יהודה פתיא זצ"ל, שהיה לו ספר הכתוב בכתב ידו של רבי ששון מרדכי משה שנדוך זצ"ל, ובכל פעם שהיה פותח את הספר היה רואה בשער הספר איזה כתם דק, ובהתבוננות מעמיקה שם לב שהוא 'כתב יד' ולא 'כתם'. משהתבונן בזכוכית מגדלת ראה לשון זו: 'רציתי לנסות הקולמוס בהיותי בן שבעים שנה', והעיד הגר"י פתיא זצ"ל כי הכתיבה הייתה מחודדת ומיושרת.

עוד סיפר לי רבי יעקב משה הלל שליט"א, אודות כשרונו הנפלא של רשמ"מ שנדוך זצ"ל לכתוב בכתובה הדקה מהדקה, שיש ברשותו 'ביצה' שכתב עליו הנ"ל כל ספר 'שיר השירים'. ועוד סיפר הגאון הנ"ל שיש ברשותו 'פרוכת' נפלאה מאד, מדתה פי חמש מפרוכת רגילה, והיא מצוירת בציורים נהדרים מבית המקדש ועוד, מעשי ידי רשמ"מ שנדוך הנ"ל, המראה גם על כשרונותיו המבורכים, שהיה אומן עד להפליא, וכבר סיפר אודות פרוכת זו החוקר רבי דוד ששון ז"ל ('ב'מסע בבל') 'בביקורי בבגדאד מצאתי פרוכת במידה בלתי רגילה, ועליה מצוירת מפת חלוקת א"י, ותבנית ביהמ"ק (ככתוב בספר 'יחזקאל מ"ח'), הכל מצויר על אריג של כותנה לבן ועבה, ע"י האומן חכם ששון מרדכי זצ"ל (בשנת ה' תק"ס). את הפרוכת הזאת היו מוציאים פעם בשנה בשמיני עצרת לפני תפילת המנחה בבית הכנסת הגדול 'צאלח אל כביר', ותולין אותה בהיכל האמצעי לכבוד שמחת תורה, והיו הקהל שמחים מאד על היצירה הנפלאה הנמצאת ברשותם' (אוצר פלאות התורה).

נפלאות החיטה - אין מלאך שולט על חיטה

אַרְץ חֹטָה (הח)

לדעת רבי יהודה אילן שאכל ממנו אדם הראשון, 'חיטה' היה. טעם הדבר שנאסר מתחילה לאדה"ר לאכול מעץ של חיטה, ביאר ה'שבות יעקב' (עיון יעקב ברכות מ.). עפ"י ה'שפתי כהן' (ד"ה עוד ואכלת) 'החיטה אינה מסורה ביד שום שר, אלא ביד הקב"ה' כמובא בזוהר (פר' בלק דף קפ"ח:). וב'מעבר יבק' (שפת אמת פכ"ה) כתב: לכן מברכים 'המוציא לחם מן הארץ', שהשי"ת בעצמו ובכבודו מוציאו מהארץ. אין חיטה אחת דומה לחברתה. כתב הריטב"א (יומא ס"ב. ד"ה שני שעירי בשם הירושלמי): 'אין חיטה דומה לחברתה ממש'

הקמיע שהעניק ה"חפץ חיים" לבחור הישיבה

וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל מָה ה' אֱלֹהֶיךָ שׂוֹאֵל מֵעַמְּךָ (י"ב)

מי תקן מאה ברכות? - בין תקנת דוד לתקנת אנשי כנסת הגדולה - איתא בגמ' (מנחות נ"ג:) דחייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום שנא' 'ועתה ישראל מה ה' אלוך שואל מעימך', אל תיקרי 'מה' אלא 'מאה'.

על כוחן של מאה ברכות להציל מצרה ופגע, סיפר הרב בקשט, ששימש כראש ישיבה בדטרויט בקנדה: פעם הגיע ה'חפץ חיים' מראדין ללידא, כדי לחזק בה את גדרי היהדות וחומות הדת. כאשר הגיעה הרכבת ובה ה'חפץ חיים' אל התחנה, המתונו לו ברציף כל רבני ונכבדי העיר, לצד המון רב מתושבי העיר. 'גם אני שלמדתי באותו זמן בישיבתו של הגר"י ניימן', סיפר הרב בקשט, 'עמדתי בין הממתנים'. ה'חפץ חיים' ירד מהרכבת והמון העם קיבלו פניו במאור פנים, אלא שעד מהרה התברר כי ברציף כולו אין, ולו מקום ישיבה אחד עבור גדול הדור. מיהרו אפוא תושבי העיר להניח כמה מזוודות, זו על גבי זו, על מנת ליצור מקום ישיבה עבור ה'חפץ חיים', והתרחקו מעט, כדי להניח לו לשבת במנוחה במקומו. 'אחוז התרגשות הייתי ולא יכולתי לזוז ממקומי, וכך מצאתי עצמי לפתע עומד לבדי מול ה'חפץ חיים' מסומר למקומי. לא יכול הייתי להוציא מילה מפי, ברוב התרגשותי, ואך בקושי הצלחתי להזכיר לפני הסבא קדישא את שמו

של אבי, ביודעי שיש ביניהם היכרות אישית'. ה'חפץ חיים' אחז ביד, ואמר לי: 'בני, היזהר בברכות, ובזה תינצל מכל צרה וצוקה'. והרב בקשט היה מסיים את סיפורו ההיסטורי: 'סכנות מוות רבות חלפו על ראשי בתקופה שלאחר מכן. מלחמת העולם השנייה פרצה, ובהיותי מתלמיד ישיבת מיר התגלגלתי לסין, ליפן ולרוסיה, אך בהחזיקי בעצת ה'חפץ חיים' ניצלתי מכולן' (דרך עץ החיים).

חידות לפרשת השבוע:

- א. כמה פעמים מופיע בפרשה שם 'הוייה'?
- ב. באיזה פסוק בפרשתנו מופיעות כל אותיות הא-ב, מלבד אות אחת?
- ג. היכן רמוז בפרשתנו שכשחטאו עמ"י בעגל - פרח הכתב מהלוחות (כדאיתא בירושלמי, תענית פ"ד ה"ה) ?
- ד. היכן רמוז בפרשה שעל הכהנים ליטול ידיים בטרם נושאים את כפיהם ומברכים את ישראל?
- ה. מה הטעם לדין שיש ליתן שתי ידיו על הפת כשמברך ברכת 'המוציא'?

בשמו' (י, ח) - והוא נשיאות כפיים, כמבואר ברש"י.

- **תשובה לחידה ה.** איתא בשו"ע (קס"ז ד) דיש ליתן שתי כפיו על הפת בשעת הברכה, שיש בהן 10 אצבעות כנגד 10 מצוות התלויות בפת, כי 10 מצוות אדם עושה לפני שאוכל פרוסת פת, כדאיתא בירושלמי (ספ"ק דחלה): בשעת החרשה - **לא תחרוש בשור ובחמור יחדיו**. בשעת הזריעה - **שדך לא תזרע כלאים**, בשעת דישה - **לא תחסום שור בדישו**, לקט, שכחה, פאה, תרומה, מעשר ראשון, מעשר שני וחלה. ולכך יש 10 תיבות בברכת 'המוציא' ו-10 תיבות בפס' 'מצמיח חציר לבהמה ועשב לעבודת האדם להוציא לחם מן הארץ' ו-10 תיבות בפס' 'עיני כל אליך ישרו ואתה נותן להם את אוכלם בעתו', ו-10 תיבות בפס' הנאמר בפרשתנו - 'ארץ חיטה ושעורה וגפן ותאנה ורימון ארץ זית שמן ודבש', וכן 10 תיבות בפס' 'ויתן לך אלוקים מטל השמים ומשמני הארץ ורוב דגן ותירוש'.

(מתוך עלונו של הרב צ'ולק)

- **תשובה לחידה א.** בספר 'אהבת תורה' (לרבי פ. ז. הורביץ מקראקא) הביא 'מגלה עמוקות' עה"פ בנביא (מלאכי ג' ט"ז) 'ליראי ה' ולחושבי שמו', שכל החשבונות אינם כלום, חוץ מחשבון שם ה'. ומ'בראשית' עד 'לעיני כל ישראל' מוזכר שם 'הוייה' 1,820 פעמים, בפר' בראשית 36 פעמים, בפר' נח 14 פעמים וכו' וכו', ובפ' עקב יותר מכל הפרשיות - 93 פעמים.
- **תשובה לחידה ב.** כתב בעל הטורים עה"פ 'המסות הגדולות אשר ראו עיניך' - שבפסוק זה מופיעות כל אותיות הא-ב מלבד האות 'ב', ובא לרמז כי פעם נוספת יעשה הקב"ה נפלאות כימי צאתך מארץ מצרים.
- **תשובה לחידה ג.** כתב בעל הטורים עה"פ 'ואתפוס בשני הלוחות ואשלכם מעל שני ידי', 'ואשלכם' כתוב חסר 'י', לרמז שפרחו עשרת הדברות מהם.
- **תשובה לחידה ד.** כתב 'בעל הטורים' עה"פ (י, ז) 'ארץ נחלי מים...' 'הבדיל ה' את שבט הלוי לעמוד לפני ה' לשרתו ולברך

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל?

חדש!!! ניתן להרשם בכל עמדות 'נדרים פלוס' ברחבי הארץ

האם מותר 'להטמין' תבשיל קר בשבת כדי שלא יוסיף להתקרר? מדוע העברת מים חמים ל'טרמוס' אינה נחשבת כ'הטמנה'?

איסור 'הטמנה' בדבר המוסיף חום לתבשיל, הוא אף בתבשיל צונן לחלוטין. אולם, איסור הטמנה בדבר שאינו מוסיף חום, אינו אלא בתבשיל חם, אבל תבשיל צונן - מותר להטמינו אף בשבת, ואף כשהמטרה היא שלא יוסיף להצטנן, או להפיג את צינתו. ומה מוגדר כצונן? יש אומרים, שהדבר תלוי במחלוקת השולחן ערוך והרמ"א לענין בישול בנוזלים, שלדעת השולחן ערוך, נוזל 'שאינן היד סולדת בו', נחשב כצונן ואסור לחממו משום איסור בישול, ולדעת הרמ"א, מותר לחממו כל עוד שאינו צונן לחלוטין; ובנוגע להטמנה - ניתן להקל בעת הצורך, ולהחשיב כ'צונן' גם תבשיל שאינו צונן לחלוטין. ויש אומרים, שאיסור הטמנה הוא לכל הדעות רק בתבשיל שהיד סולדת בו, וכל שאין היד סולדת בו נחשב כצונן לענין זה, ומותר להטמינו. וכמו כן, איסור הטמנה הוא רק בתבשיל המונח בכלי שבו התבשל; אך אם העבירוהו לכלי אחר - גם אם 'היד סולדת בו', דינו כ'צונן' לענין זה, ואין בו איסור הטמנה, ואף אם שָׁבוּ והחזירוהו לכלי הראשון שבו התבשל. וגם כאשר מטרת העברת התבשיל לכלי השני היא לשמור על חומו - אין בכך איסור הטמנה; ולכן, לדעת החזון איש, מותר להעביר מים רותחים בשבת ממיחם העומד על גבי האש לבקבוק 'טרמוס', למרות שהבקבוק שומר על החום. וסיבה נוספת שאין בכך איסור הטמנה - משום שבאיסור 'הטמנה' לא גזרו חז"ל אלא שלא להטמין כלי שבו תבשיל בתוך דבר אחר, אבל הנחת התבשיל בכלי המיועד לו אינה נחשבת כהטמנה. ולדעת הגר"ש וואזנר זצ"ל, אין למזוג מים חמים ל'טרמוס' בשבת.

באיזה אופן ניתן לכסות סיר המונח על הכיריים במגבת? והטמנת כמה סירים יחד - האם היא נחשבת כ'הטמנה במקצת'?

כפי שלמדנו, איסור 'הטמנה' של תבשיל בשבת, הוא אפילו בדבר שאינו מוסיף חום. אולם, תבשיל שהוטמן בערב שבת בדבר שאינו מוסיף חום, מותר להוציאו מההטמנה לאחר כניסת השבת, ולשוב ולהטמינו, ואף בהטמנה אחרת; וכן מותר להוסיף על ההטמנה כיסויים ועטיפות נוספים. וזאת, אף אם הוציא את התבשיל מההטמנה שלא על מנת לשוב ולהטמינו. ויש אומרים, שאם הניח את התבשיל על הקרקע לאחר הוצאתו מההטמנה, אסור לשוב ולהטמינו. ולדעת הגרש"ז אויערבך זצ"ל, על פי דעת כמה ראשונים, מותר לשוב ולהטמינו. ואם התבשיל אינו מבושל לגמרי - אסור לשוב ולהטמינו או להוסיף על ההטמנה הקיימת, כי למרות שההטמנה אינה מוסיפה חום, הריהי משמרת את מצב הרתיחה של התבשיל, ושימור זה גורם להמשך הבישול. וסיר המונח על הכיריים, גם אם הוא מכוסה ב'בלעך', או על פלטה חשמלית, או על גבי סיר המונח עליהן, אסור לעוטפו במגבת וכיוצא בה, אף בערב שבת [על מנת להשאירו כך לשבת], משום שעל ידי האש או הפלטה המגבת מוסיפה חום לתבשיל, ו'הטמנה' המוסיפה חום אסורה אף בערב שבת. ואם מניח על גבי הסיר מגש שרוחבו יותר מרוחב הסיר, או כיסוי של סיר רחב יותר, ופורס עליו את המגבת, כך שאינה נוגעת בסיר כשהיא משתלשלת לצדדים - אין זה נחשב להטמנה, ומותר לעשות כן. ובנוגע לשיעור הרווח שבין המגבת לסיר, הורו הגרש"ז אויערבך זצ"ל והגר"ש אלישיב זצ"ל שנדרש רווח ניכר, ואין די ברווח כלשהו.

והטמנת כמה סירים יחד במגבת אחת, וכדומה - הורה הגר"נ קרליץ זצ"ל, כי למרות שאף אחד מהסירים אינו עטוף כולו במגבת, כך שביחס לכל סיר יש כאן 'הטמנה במקצת', המותרת לדעת הרמ"א והמשנה ברורה, אין הטמנה זו נחשבת להטמנה במקצת, אלא להטמנה מלאה, האסורה לכל הדעות.

האם מקיימים בשתייה חמה את מצות 'חמין' בשבת?

מצוה לאכול 'חמין' בשבת, כי זהו כבוד השבת, ועונג שבת, וכן מנהג אבותינו מדורי דורות; בניגוד למנהג הצדוקים שנמנעו מכך. אולם, מי שאכילת החמין מזיקה לו, אינו מחויב בה. והוסיף על כך הגר"נ קרליץ זצ"ל, מי שהאכילה אינה מזיקה לו, אך אינה נעימה לו, כגון בקיץ מפני החום, לא ימנע ממנהג ישראל לאכול. ועוד הורה, שדי באכילת חמין בסעודה אחת, אך יש להקפיד שהפעם האחת תהיה בסעודת היום. ועוד הורה, שבשתייה חמה, מקיימים את המצוה, אך לא בשלימותה כבאכילת מאכל חם. וכבר אמר החכם מכל אדם: "שומר מצוה לא ידע דבר רע", וזוכה בזכות זו לראות בביאת משיח צדקנו, במהרה בימינו.

אם מותר להכניס בשבת בקבוק עם נוזל צונן לתוך מים חמים? והאם יש איסור 'הטמנה' בהכנסת אוכל עטוף בשקית לסיר ה'חמין'?

מותר להניח בערב שבת סיר שבו תבשיל צונן על גבי סיר שבו תבשיל חם - אשר אינו מונח על הכירים - ולכסותו במגבת וכדומה, ואין זה נחשב ל'הטמנה' בדבר המוסיף חום. אבל בשבת אסור לעשות כן, ואף אם התבשיל הצונן אינו עלול להגיע לחום שהיד סולדת בו. והגם שמותר להטמין תבשיל צונן בשבת בדבר שאינו מוסיף חום, אין זאת אלא כשהמטרה היא להפיג את צינתו, אבל לחממו אסור; ואכן, אם כוונתו רק להפיג את צינת המאכל, ולא לחממו - יתכן שבמקום הצורך ניתן להקל ולהטמינו אף באופן שמתחמם; ויש אומרים, שהדבר אינו תלוי בכוונתו, ואסור בכל אופן. [ויש

שמתירים באופן שאינו עלול להגיע לחום שהיד סולדת בו, גם כשכוונתו לחממו].

ובדומה לאמור, מים חמים שאינם מונחים על הכירים, או על פלטה חשמלית, ולא במיחם המחובר לחשמל - אסור ל'הטמין' בהם בשבת בקבוק עם משקה צונן. ואם אין כוונתו לחמם את המשקה, אלא להפיג את צינתו בלבד, יתכן שבשעת הצורך ניתן להקל. והכנסת חלק מהבקבוק למים החמים, מותרת לדעת המתירים 'הטמנה במקצת' [ראה תקציר לאתמול]. אולם, לדעת החזון איש, במים חמים שאינם עומדים על האש אין איסור הטמנה כלל; ולדעתו, מותר להכניס למים חמים אלו אפילו משקה שאינו צונן. והכנסת משקה צונן למים חמים באופן שהמשקה עלול להגיע לחום שהיד סולדת בו, אסורה לכל הדעות, ואף ללא הטמנה, מחשש שישכח להוציאו לפני שיתחמם, ויעבור על איסור 'בישול'.

הנחת מאכל עטוף בשקית אטומה בתוך מרק או 'חמין' - לדעת הגר"ש אויערבך זצ"ל, אינה נחשבת ל'הטמנה', ומותרת אף בשבת, באופן שאין חשש לאיסור בישול. לדעת המנחת יצחק, הנחת המאכל נחשבת כהטמנה, למעט אם זו היא צורת הבישול של המאכל, כגון 'קישקע', שצורת בישולו היא בהטמנתו בתוך תבשיל. וכן דעת הגר"ש וואזנר זצ"ל, שהנחת המאכל נחשבת כהטמנה. לדעת הגר"ש אלישיב זצ"ל, אם המאכל מקבל טעם מהתבשיל שבסיר, אין זה נחשב להטמנה; ואם אינו מקבל טעם מהתבשיל, הרי זו הטמנה. ולדעת הגר"נ קרליץ זצ"ל, שיתכן שהנחת המאכל העטוף בסיר נחשבת כהטמנה, אך אם עטיפת המאכל נועדה רק למניעת התפזרות המאכל בתוך התבשיל, וכדומה, אין זו הטמנה. והנחת המאכל בתוך הסיר מעל החמין, מותרת לדעת המתירים 'הטמנה במקצת'.

(מתוך מ"ב 'דרשו' ביאורים ומוספים חלק ג, עמודים 56-60)

י' תיבות בפסוק לכך צריך ליתן י' אצבעות בפת בשעת ברכה

- וְהָיָה עֲקֵב. עק"ב תיבות יש ביו"ד הדברות הראשונות וזהו בשמרם עקב רב אם תשמור עקב תזכה למה רב טובך אשר צפנת.
- תִּשְׁמְעוּן וְשִׁמְרְתֶם וְעִשִׂיתֶם. ג' כנגד מקרא משנה תלמוד.
- וְאַהֲבֶהָ. בזכות אברהם שנא' בו זרע אברהם אהובי.
- וּבִרְכָהּ. בזכות יצחק שנא' בו ויברך אלהים את יצחק.
- וְהִרְבֶּהָ. בזכות יעקב שנא' בו פרה ורבה. הפסוק מתחיל בוי"ו ומסיים בכ"ף וכן יתן לך האלהים מטל השמים הברכות שבירך יצחק מתחילין בוי"ו ומסיימין בכ"ף שיהיו לך כל אותן הברכות.
- בְּרוּךְ תִּהְיֶה מְכַל הָעַמִּים. הפסוק מתחיל בב' ומסיים בכ"ף לומר בזכות התורה שיש בה כ"ב אותיות.
- הַמְּסוֹת הַגְּדוֹלוֹת. כל האלפא ביתא בזה הפסוק חוץ מבית רמז כי עוד יעשה פעם שנית נפלאות כימי צאתך מארץ מצרים.
- וְיִאֲכִילֶךָ אֶת הַמֶּן לְמַעַן הוֹדִיעֶךָ. מלמד שבאכילת המן ניתן להם דעה.
- אֶרְצָה חֲטָה וְשִׁעוֹרָה. י' תיבות בפסוק לכך צריך ליתן י' אצבעות בפת בשעת ברכה
- ועוד כנגד י' מצות שנעשו בפת לא תחרוש לא תזרע כלאים לקט שכחה פאה לא תחסום תרומה ומעשר ראשון ושני וחלה.
- כָּכֹל לְבַבְכֶם וּכְכֹל נַפְשֵׁכֶם. וְנָתַתִּי מִטָּר. לומר שאין נענין על המטר אלא אם כן יכוונו להתפלל בכל לב
- וּבְתַבְתֶּם עַל מְזוּזוֹת בֵּיתְךָ. וסמיך ליה למען ירבו שע"י המזוזות לא יבא המשחית אל ביתכם. וסמיך ליה אם שמור תשמרון על שם ה' שומרך ה' צלך על יד ימינך

(לקט מתוך פירושו 'בעל הטורים' על הפרשה)

בואו תשמעו מה מרן הגרי"ש אלישיב צווק"ל אמר לי:

הגאון רבי בן ציון קוק שליט"א: כשאחזתי בפרק האיש מקדש' לבת שלי, התייעצתי עם מרן הגרי"ש אלישיב צווק"ל בכל פעם. פעם על זה ופעם על זה, ופעם נכנסתי אליו עם הצעה על בחור, ואמרתי לו שממש מספרים עליו שהוא למדן גדול, מתמיד גדול ומצוין, אבל אמרתי לו שבאינפורמציה אמרו עליו שהוא לא לומד מוסר. וצריך לזכור, הרי רבינו מרן הגרי"ש אלישיב צווק"ל הוא הרי לא דמות המוסר הידועה כמו המשגיח של הישיבות. אך בואו תשמעו מה הוא אמר לי, ממש כהאי לישראל: 'לא כולם הם נובהרדוק שלומדים מוסר, אבל חייבת להיות שייכות ללימוד המוסר, אחד שבכלל אין לו שייכות ללימוד המוסר, זה מהווה בעיות אחר כך בבית, כי מי שלא לומד מוסר לא מכיר את המוסר שנקרא להאשים את עצמו, על הכל הוא חושב, היא אשמה, השוויגער אשמה, הוא לא יודע אף פעם להאשים את עצמו, וזה יכול לגרום לבעיות רבות בחיים. זה לא טוב.'

פעם הייתי נוכח כאשר שאל אותו אברך אחד מה הצעה יש לו קפידות בעיקר על אשתו. הוא יודע שהוא לא צודק לפעמים אבל מה לעשות, הוא לא משתחרר מזה והוא מקפיד עליה בפנים חמוצות. מה לעשות?

השיב לו רבינו מרן הגרי"ש אלישיב צווק"ל: 'לזה אני לא יודע עצה, רק דבר אחד: תלמד מסילת ישרים'. שמעתי את זה ומיד שאלתי איזה פרק במסילת ישרים. אמר רבינו זיע"א: 'אינני יודע, אני כל דף שאני לומד מהמסילת ישרים זה משפיע עליי'.

(מוסף שבת קודש - הובא בגליון שואלין ודורשין תמוז פ"ד)

וְאֵשֶׁב צְהַר אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה

ורבים נושעו בכך

הגר"מ שטרנבוך כותב שמצינו בכמה מקומות שנקטו מספר ארבעים יום דווקא, ויש בזה סוד גדול, ותפילה במשך ארבעים יום ברציפות למטרה מסוימת שצריך בה ישועה היא סגולה נפלאה, ויילך יום יום לבית הכנסת במיוחד לשם תפילה זו, לומר את הבקשה שצריך, וייתן משהו לצדקה ואח"כ יאמר ספר רביעי שבתהילים (צ' - ק"ז), ויקבל על עצמו בלי נדר שאם הקב"ה יעזור לו יאמר בשמחה את כל נשמת כל חי, וכך יעשה ארבעים יום. והגר"מ שטרנבוך מסיים ורבים נושעו בכך, ועיקר יסוד כל הסגולות הוא לבטוח בה' שיעזור ויושיע. (חכמה ודעת ע"מ ר"ג).

הזה נוצר לארבעים יום ועבור התורה שניתנה לארבעים יום, ילקה ארבעים וייצא ידי עונשו, וכן אתה מוצא באדם הראשון, כשנצטוו ועבר עליו לקה העולם בארבעים: ענשי האדם עשר, חוה עשר, הנחש עשר, האדמה עשר, לפיכך כשיעבור על מצוה ילקה ארבעים, וכן אתה מוצא בעונש מרגלים שלקו ישראל ארבעים שנה במדבר. (רבינו בחיי עה"ת דברים כ"ה ג').

ארבעים תיבות בברכות התורה

כתב הטור 'ושתי ברכות אלו (-) ברכת אשר בחר בנו וברכת אשר נתן לנו) יש בהם ארבעים תיבות כנגד ארבעים ימים שעמד משה בהר'. (קל"ט י').

ענין הארבעים יום

מצינו בתורה בהרבה מקומות את ענין הארבעים יום, וכגון הימים שמשה עלה למרום (כמה פעמים), הימים שתרו בהם את הארץ, ימי המבול, עד ארבעים יום ונינוה נהפכת, ימי יצירת הולד, ימי התשובה (מר"ח אלול ועד יוה"כ), ארבעים יום קודם יצירת הולד בת קול יוצאת ואומרת בת פלוני לפלוני ועוד.

ענשי האדם עשר, חוה עשר, הנחש עשר, האדמה עשר

רבינו בחיי מביא מהמדרש כך: ארבעים יכנו, למה ארבעים? האדם

ופתאום הוא עצר וצעק, "אוי, פויזן! פויזן!", (רעל! רעל!).

הגאון הגדול רבי ברוך מרדכי אזרחי זצוק"ל: יש מעשה שרבי מאיר (חדש) סיפר לי על הסבא מסלבודקא, וסיפרתי אותו כמה פעמים ב'שמוע'ס' בשיבה. בתקופה האחרונה לפני שהסבא נפטר, הוא היה במצב בריאותי מאוד מסובך, והוא היה קצת בירושלים וקצת בתל אביב, ובחורים היו בחברתו של הסבא ומשמישים אותו.

באותה תקופה חשבו שהדבר הכי בריא בשביל הסבא זה לאכול דייסות, אבל הסבא לא אהב דייסות. פעם אחת בא בחור ואמר: מצאתי 'מתכון' איך להכין את הדייסה באופן שתערב לחיכו של הסבא. הבחור הכין את הדייסה לפי ה'מתכון' שהוא מצא, ואז ישבו כולם והבחור שהכין את הדייסה אמר לסבא: הנה יש כאן דייסה שעשיתי עם 'מתכון' מיוחד, כדאי שהרב יאכל מזה. ואז סוף כל סוף הסבא לקח כפית והגיש אותה לכיוון הפה שלו, ופתאום הוא עצר וצעק, "אוי, פויזן! פויזן!", (אוי, רעל! רעל!). והבחורים אמרו לסבא, למה זה רעל, הרי אנחנו בעצמנו הכנו את זה, זה טרי, והכל בסדר, והסבא המשיך ואמר, 'פויזן' 'פויזן', ולא הסכים בשום פנים ואופן לאכול מזה.

בסוף, לאחר שכנועים הבחורים הצליחו להוציא מהסבא למה הוא אמר שזה רעל, הסבא אמר, שיש כאן 'מתכבד בקלון חברו', כי אם אותו אחד יודע לעשות 'מתכון' יותר טוב של הדייסה אז מי שעשה עד היום לא יודע לעשות כל כך טוב, אז זה מתכבד בקלון חברו, וכי זה רעל! - ואני לא יכול לאכול רעל, ולכן הוא לא אכל מזה.

(מתוך הספר: "ועדים מהרב שלמה הופמן")

על מה הרב התפלל בכותל?

הגאון הצדיק רבי חיים ברים זצ"ל מספר, כי פעם פגש את מרן הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל, בעל ה'חזון יחזקאל', שב מתפילה בכותל המערבי, ורוחו טובה עליו. הוא שיער כי זו שעת הכושר, ולכן שאל אותו - "על מה הרב התפלל בכותל?" ורבי יחזקאל השיב לו כך בפשטות ובכנות:

"אמרתי לקדוש ברוך הוא, רבונו של עולם! תשלח כבר את המשיח. ומדוע אני צריך את המשיח, מה השייכות שלי עם משיח? כי רצוני ללמוד עימו תורה, שהרי הוא לומד תורה היישר ממך יתברך, בלי אמצעים. אולם בינתיים עד שתשלח לנו את המשיח אבקש ממך - רבונו של עולם, אנא! תלמד איתי אתה תורה! תאיר את עיני במאור תורתך הקדושה!".

(מתוך אוצרותיהם אמלא - הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א)

מרן שאל אותי יום אחד: "רבי ראובן, מדוע אינך יוצא לחו"ל לצורך החזקת הישיבה?"

הגאון רבי ראובן אלבו שליט"א: כל אדם צריך להכיר את המקום שההשגחה העליונה העמידה אותו שם, ולדעת ששם מקומו. זה תפקידו, ובכך הוא משלים את ייעודו בעולם!

עד כדי כך מגיעים הדברים, שמרן גאון עוזנו, אביר הרועים רבנו עובדיה יוסף זצ"ל, שכל שנייה שלו הייתה מנוצלת ללימוד התורה הקדושה, שאל אותי יום אחד: "רבי ראובן, מדוע אינך יוצא לחו"ל לצורך החזקת הישיבה?".

אמרתי לו: "ימחל לי רבינו, הרב יעשה לי טובה ולא יבקש שאצא לחו"ל. חושש אני שאם אתחיל עם נסיעות לגבירים לא אוכל להפסיק, כי 'מצווה גוררת מצווה', זה נותן חצי מיליון וזה נותן מיליון, ואז יאמרו לי: סע גם לארגנטינה, לשווייץ, למרוקו, להונג קונג... זו לא רק נסיעה אחת וזהו. לכן אני מבקש שהרב יפטור אותי בבקשה".

"טוב", אמר לי הרב, "אז אני אסע במקומך!" וכך היה.

ולא מובן, הרי כל שנייה של מרן זצ"ל הייתה מחושבת לתורה, וכעת הוא מוכן לטוס לחו"ל, להיטלטל בדרכים ולהפסיד את שיעוריו הקבועים, להקריב הכול, בשביל מה?

אלא, מרן זצוק"ל הבין שהעיסוק בנושא התשובה הוא דבר עליון ביותר ונחשב להצלת עם ישראל. הוא רצה לעודדני ולתת למעשיי את מלוא החשיבות והעוצמה, לכן כביכול אמר לי: "תראה, אני מוכן אפילו לבטל מזמני ולצאת עבורך לחו"ל, ולמה? כדי שתדע להעריך במה שאתה עוסק!".

רבינו ליימד אותנו שכל טרחה הכלולה במילוי תפקידנו, או שעל ידה אנו עוזרים לשני למלא את תפקידו - אינה נחשבת ביטול תורה.

לפעמים אדם פוגש יהודי רחוק מעולם התורה, וכדי לקרבו אל הבורא הוא נדרש לשבת ולשוחח עימו ברמה שלו, לספר לו פה סיפור ושם בדיחה כדי לרכוש את ליבו וכך למושכו לאט לאט אל התורה. ואז עלולה לעלות בו המחשבה: 'לשם מה אני צריך לשבת עם אדם זה? הרי מי שיכול ללמוד בעמקות ולומד שלא בעמקות הראויה, נחשב לו הדבר כביטול תורה וידונו אותו בשמיים על כך!'.

אבל רבותינו לימדונו שאין זה ביטול תורה, כי זהו התפקיד שיעד לנו הבורא ועלינו לעשותו בשלמות.

לכן, בין אם אתה רופא, איש עסקים גדול שהתורה מתקיימת על ידך, דרשן הזוכה לקרב לב בנים לאביהם שבשמיים או מסייע ללומדי תורה בכל דרך שהיא - תמשיך לעסוק במה שהקב"ה בחר אותך לעסוק ואל תחפש לעצמך תפקידים אחרים. הקב"ה רוצה אותך כאן, כי במה שאתה עושה - הנך הטוב מכולם!

לתגובות, הארות, והצעות

כתבו לעורך 'לקראת שבת' במייל: 10dirshu@gmail.com

ללא מילים

חֲמֵדַת יָמִים
אוֹתוֹ קָרְאָת

האברך היה נבוך, כיצד יוכל להסביר לבחור חילוני שמנוער מכל ערך רוחני על מעלת מצות השבת!?

הגאון רבי צבי אודסר שליט"א, ראש ישיבת 'עטרת התורה' בירושלים וחבר 'ועדת הרבנים למען קדושת השבת', על ההתקרבות לשמירת השבת בתקופתינו

מאת: אלעזר גולדברג

שאינו מוכן לוותר עליו בעד שום הון שבעולם?
אך אז נזכר האברך בדבריו המרגשים של הגרש"ר הירש זצ"ל בספרו 'מתנה טובה' המבארים את ערך השבת וגדולתה עבור כל יהודי באשר הוא. בו במקום העביר לו האברך את הדברים כהווייתם, בשפה פשוטה אך בהתרגשות והדברים שיצאו מלב חם נכנסו אל ליבו של הצעיר ועשו רושם רב מאוד על נפשו האומללה ומיד לאחר מכן החליט לנסות לשמור שבת. מאז הוא הולך ומתחזק בשמירת כל המצוות!
ואלו מקצת מדבריו המתוקים והמתחזקים כל כך של הגרש"ר הירש: "האדם, הנברא בצלם אלוקים, בחכמה ובתבונה, רובץ תחת משא חיי השעה, גונח רתום לעול הארציות, והאוזן אטומה לשמוע בקול השם, המבקשו וקורא אליו: "אייכה??"
"והנה, ציר שלוח אליך מעדן. מלאך השם - השבת - יורד אליך וקורא: "בשם השם, הרף! אינך רשאי לדאוג רק ללחמך וללחם ביתך! אם תמיד תשלח ירך רק כדי להכין לך צידה ופת לחם - וחטאת לנפשך ולנפשות ביתך כל הימים! רב לך עבוד! אלוקיך מצווה אותך: אינך רשאי לעבוד היום! ואם מצוות אלוקיך היא, הלוא אין לך ערובה טובה ממנה, כי אינך נאלץ לעבוד היום. ששת ימים נשאת ונתת באמונה - דייך! חדל מעבודתך מעט, ובוא עמי אל ביתך וגן-עדניך. "יש האומרים: "שבת בדורנו? לשבות יום שלם מכל עסקי הזמן השוטפים והמלאכות הכרוכות בהם?! לקרוא שביתה ליום אחד שלם לבתי העסק ולכל המכונות?! היתכן? הלוא דופק החיים יושתק מלכת, העולם יחזור לתוהו ובוהו...
"לתוהו ובוהו? - לא ולא! אדרבא - להצלחה ולברכה, לגאולה ולישועה!" על כן ברך ה' את יום השבת ויקדשהו". האדון, אשר קידש את יום השבת - הוא גם אשר ברכו. כאשר תשיב את ירך ממלאכה בשבת כאשר ציוה השם, רק אז תחול עליך ברכת השם, לברך את כל מעשי ירך בששת ימי המעשה בתוספת שלום וברוב טובה!

תקופה זו בה אנו מוקפים באויבים צמאי דם אשר כל זממם ומהוויים הוא לכלותינו, הינם ימי מתח וחרדה לעם היושב בארץ ישראל. במצב זה, בו מתערער בטחון האדם בשיכרון הכוח החומרי, פונה הוא לבטוח במי שאמר והיה העולם וחש בעצמותיו את שלימדונו חז"ל: "בכל דור עומדים עלינו לכלותינו והקב"ה מצילנו מידם".
כמובן שבימים שכאלה, רבים מאחינו התועים, אשר בדורות האחרונים סטו מאורח החיים ונתרו ריקנים מהשם ומתורתו, מגששים את דרכם ומחפשים את המסילה באמצעותה יוכלו להתקרב אל עונג המצוות ובפרט הדבר ניכר בחיזוק הגדול שנעשה בשמירת מצות השבת. דוגמה לאותה התקרבות מופלאה, אנו למדים מהמעשה הבא שהתרחש לאחרונה:
שני יהודים הזדמנו לישיבה משותפת בחדר המתנה לרופא המשפחה. באופן טבעי לא היה אמור להתפתח שום שיג ושיח ביניהם, שכן עולם שלם חצץ ביניהם, עולם המבדיל בין ריקנות וחיי הבל לערכים וחיים מלאי סיפוק, אולם בצוק העיתים נפתחו והתקרבו הלבבות והם החלו לשוחח, בתחילה היו הדברים מהוססים אך עד מהרה קלחה השיחה והגיעה למחוזות עמוקים.
תוך כדי השיחה שאל הבחור אשר עגיל באזניו ונזם בחוטמו, את רעהו האברך השקוע בעולמה של תורה: "שאלה מנקרת בליבי זמן רב ועתה נקרתה בפניי ההזדמנות לשמוע עליה תשובה מכלי ראשון. שאלתי היא - מה הדבר אשר גורם לציבור שומרי המצוות למסור את הנפש על מצות השבת? איזה כוח גורם לכם לשמר את קדושתה בכל מחיר?" האברך שמע את השאלה והיה נבוך. כיצד יוכל להסביר את עומק מצות השבת לבחור חילוני שמנוער מכל ערך רוחני?! זאת ועוד, גם אם יצליח להסביר את העניין והוא יבין, כיצד יוכל להעביר לו את הרגשת העונג הרוחני שחווה כל שומר שבת מרגע לידתו, עונג

העלון מופץ לזיכוי הרבים, אנא הימנעו מקריאה בשעת התפילה וקריאת התורה

גליון 641
שנה י"ג תשפ"ד

סיפורי צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר ז"ל

סיפורי חז"ל

כיבוד אב ואם

מסופר על רבי יהושע בן אלם שהגידו לו בחלום: שמח בלבבך שהרי אתה ונגס הקצב מושבו ומושבך בגן עדן וחלקו וחלקך שוין כאחד. כשהתעורר חשב בלבו ואמר: אוי לי שמיום שנולדתי הייתי תמיד ביראת קוני ולא עמלתי אלא בתורה וכו' ועכשיו שקולים מעשי ותורתני עם הקצב, אמר לתלמידיו, תדעו שלא אכנס לבית המדרש עד שאראה מי הוא האיש ומה מעשיו. הלך עם תלמידיו לעיר בו גר, כשנכנס לעיר שאל איפה גר ננס הקצב? אמרו לו למה אתה מבקש אותו, אתה צדיק וחסיד ולמה תשאל על איש פשוט כמוהו? אמר להם מה מעשיו? ענו לו, אדונינו, אל תשאל מאתנו כלום עד שתראה בעצמך. שלח את תלמידיו לקרוא לו, והקצב אמר להם מי אנוכי ומי אבותי שרבי יהושע קורא לי? וחשב שהם משקרים אותו ולא הלך. חזרו אל רבי יהושע וסיפרו לו, אמר אלך אני אליו, כשנכנס רבי יהושע אל ביתו נפל הקצב על פניו ואמר: מה יום מיומיים שעטרת ישראל בא לפני עבדו, אמר לו, דבר יש לי לדבר עמך, אמר לו, דבר, שאל אותו מה מעשיך ומה מלאכתך? ענה הקצב: קצב אני ויש לי אב ואם זקנים ואינם יכולים לעמוד על רגליהם, ובכל יום אני מלבישם ומאכילם ורוחץ אותם, מיד עמד רבי יהושע ונשקו על ראשו ואמר לו: בני, אשריך ואשרי גורלך, מה טוב ומה נעים, ואשרי חלקי שזכיתי להיות חברך בגן עדן.

(סדר הדורות)

פרשת השבוע

והרים את המגרפה להכות אותי, באומר, איך הינך מעיז ללמדני, הרי בכל העולם אין איש מומחה שיחלוץ מגפים יותר טוב ממני. תראו נא ידידי סיים ר' חיים, כי גם איש זה שמלאכתו חליצת נעליים ומתגורר בבית המרחץ לשומרו, גם הוא עלול להתגאות, ולאו דווקא אדם שגר בחדר מרווח, הוי אומר כל דבר עלול להביא את האדם לידי גאווה, והדרך להימלט ממנה היא אך ורק על ידי תיקון המידות.

ועצר את השמים (י"א - י"ז)

פעם בעת עצירת גשמים, הכריזו בבית מדרשו של הבעש"ט הקדוש זיע"א על הצורך להרבות בתפילה ובתחנונים על הגשם. בעת התפילה שמע הבעש"ט יהודי פשוט אחד, שכאשר הגיע לו"עצר את השמים ולא יהיה מטר" הרים את קולו ואמר את המילים בכוונה גדולה. שאלו הבעש"ט אחר התפילה מה כיוונת ב"ועצר את השמים"? השיב, כיוונתי שהשי"ת יסחוט את השמים, כמו עוצר זיתים, ולא תישאר בהם אף טיפת מטר אחת. אמר לו הבעש"ט יפה כיוונת.

והסיר ה' ממך כל חולי (ז' - ט"ו)
מסופר על הרה"ק יעקב מרדוזימין זיע"א, שבא אליו פעם עני אחד והתאונן על מר גורלו, לא זו בלבד שאין לו פרנסה כראוי, אלא שלאחרונה החל לסבול ממיחושים וחלאים. אמר לו הרבי, בספר תורה הלא אין נקודות ואם כן יש לקרוא 'והסיר ה' ממך כל חלי', ה' יתברך יסיר מן המך - מן העני כל מחלה. והברכה התקיימה והיהודי הבריא.

פן תאכל ושבעת ובתים טובים תבנה וישבת ורם לבבך (ח' - י"ב - י"ד)

מסופר על הרה"ק רבי חיים מוולוז'ין זיע"א, שלאחר שהקים את ישיבתו הגדולה והשיג עבור הבחורים חדרים נאים ומרווחים, היו אנשים שהעירו לו כי הדבר עלול להחדיר בבחורים רוח גאווה, השיב להם רבי חיים: אספר לכם מעשה שקרה עמי: פעם הייתי בעיירה קטנה והלכתי ביום שישי למרחץ, כשרציתי לחלוץ את מגפי, בא שומר בית המרחץ לעזור לי לחלוץ כדי שיוכל להרוויח כמה פרוטות, הלה משך במגפי בכל כוחו, אמרתי לו בניחותא: אצלנו בוולוז'ין חולצים לאט לאט, מיד התקצף הבלן

זמני השבת

זמני יציאת השבת
ירושלים: 7:50 ת"א: 7:53 ר"ת: 8:27

פרשת עקב

זמני כניסת השבת
ירושלים: 6:38 ת"א: 6:53

הרה"ק ר' מאיר הגדול מפרעמישלאן זיע"א (יומא דהילולא כ"ב מנ"א)

הרה"ק ר' מאיר הגדול, נולד לאביו הרה"ק ר' יעקב זיע"א שהיה נצר חוטר מגזע אראלים ותרשישים, נכד לאותו צדיק וקדוש מגדולי בעלי התוספות רבי יעקב מקורביל זיע"א, בעל מחבר ספר שו"ת "מן השמים", כי הי' דרכו לשאול הלכות שונות בשאלות חלום, כדי להכריע במחלוקת בין הפוסקים, ומזה נתהווה הספר שו"ת מן השמים, וכבר הועד על המשפחה הזו שמימי בית השני לא נפסק מהם קדושי עליון בעל רוח הקודש דור אחר דור.

רבינו נתפרסם לאיש קדוש וטהור, והי' תלמיד חבר למרן רבינו אור שבעת הימים הבעל שם טוב הקדוש זיע"א, והי' מראשוני מפיצי דרך החסידות, אולם לפני זה לאחר חתונתו התנהג כצדיק נסתר, ועסק במסחר בעיר פרימשלא, ומחמת שעסק בישרות ונאמנות ממש, נתכנה בפי הגויים, "מאיר ספראוועדיליווי", דהיינו מאיר הנאמן, ובמשך תקופה קצרה שימש גם מלמד בביתו של המקובל האלקי ר' שבתי מראשקוב זיע"א, מבני חברתו של הבעש"ט הק' זיע"א.

רבינו חיבר ספר גדול הכמות והאיכות בקבלה מעשית, הספר הי' בכתב ידו הקדושה ביד יוצאי חלציו, כי צווה לפני מותו שלא להדפיסם, כי הרי כתיב "כבוד אלקים הסתר דבר".

מידת הביטחון של הרה"ק רבי מאיר הגדול מפרעמישלאן זיע"א סיפר הרה"ק רבי מאיר מפרעמישלאן זיע"א, על זקנו הקדוש רבי מאיר הגדול: זקני רבי מאיר היה איזה זמן רוכל, ובשוק הכירו אותו הערלים, וקראו לו מאירקו מפאוועדיליווי, וכל מה שהיה להם למכור לא מכרו רק על ידו, ביודעם בטח שלא ירמה אותם ח"ו. פעם אחת אמר זקני הקדוש אם אני עוסק ברוכלות, זה אות כי אין לי ביטחון אמיתי בהשי"ת הזן ומפרנס, ולכן עזב עסק הרוכלות. הלך וישב בבית המדרש ועסק בתורה יומם ולילה, כך נהג זמן מרובה, ובביתו לא היה פרוסת לחם בשבילו ובשביל משפחתו, והיה דחוקת ל"ע אין לשער. עד שריחמו עליו מן השמים, ופעם אחת בא איזה גוי עם כוורת דבש למכור, והיו כמה סוחרים שרצו לקנותה, אבל הגוי לא חפץ למכור כי אם למאירקו מפאוועדיליווי, וחיפש אחריו כל היום בכל השוק ולא מצא אותו, ולעת ערב נסע לביתו בחזרה עם כוורת הדבש. אשתו שאלה אותו למה לא מכר הכוורת? והשיב לה כי אין ברצונו למכור כי אם למאירקו שבטוח לא ירמה אותו, וכל היום לא מצא אותו. אמרה לו אשתו אולי הוא חולה ולכן לא בא לשוק, מחר תסע ישר עד דירתו של מאירקו, שם תמצאנו ושם תמכור לו.

וכן עשה, ביום השני נסע לפרעמישלאן ובא לבית א"ז הרה"ק רבי מאיר, אבל לא מצא אותו כי זקני לא היה בביתו, והלכה זקנתי ע"ה תיכף לביהמ"ד לבשר לזקני, שמן השמים הזמינו לו עסק עד לביתו ושיבוא מהרה לביתו, ויקנה ויהיה לחם לפי הטף. ויאמר לה זקני כאשר אך אגמור השיעור שלי אבוא, וחזרה זקנתי

ע"ה לביתה והגוי המתין עד שבא זקני הקדוש מבית המדרש, כשהגיע, ציוה להביא לחדרו את כוורת הדבש, ושאל אותו כמה הוא דורש? ענה הגוי: סומך אני על אמונתך שלא תרמה אותי, תן לי כמה הוא שווה בעיניך, אמר זקני בעיני זה שווה עשרים רייניש, כי כן היה שווה על צד היותר טוב, אבל אין בידי פרוטה לפרוטה. בין כך ובין כך באה שכנה אחת, וראתה את זקנתי דואגת שאין לה לשלם בעד הדבש, ותשאל לה העשרים רייניש, ושלמו לגוי ונסע לביתו.

זקני הצדיק שב לתורתו ותפלתו לבית המדרש, וזקנתי התחילה לטפל בכוורת, ויהי בפתחה אותו ראתה שמתחת שכבה אחת של דבש יש שוליים של עץ, וחשכו עיניה כי לא יהיה מה למכור, ולא יהיה בידם להשיב העשרים רייניש שלוותה. ותרץ ותגד לזקני, ויאמר לה: אם כן נצטרך למכור הבית שלנו ולשלם החוב של עשרים רייניש. בערב בא לביתו והתבונן בכוורת ופתח את השוליים, וראה שתחתיו היו סך גדול מאד של מטבעות של זהב. אז אמר זקני זהו מעשה נסים ואין אני רוצה ליהנות מהם, לפני שנדע מקור הכסף. אחרי כמה ימים בא הערל עוד הפעם למכור איזה דבר, ושאלה אותו זקנתי מאיזה מקום לקח את כוורת הדבש שמכר? וסיפר שהיה ביער וראה אילן עבה מאוד ובתוכו חור, וראה שדבורים פרחו סביב החור, מיד קטע את האילן והיה בידו כורת של דבש.

וסיים הרה"ק רבי מאיר ואמר: מטבעות הזהב הללו, צברו שרים גדולים בעד זקני הקדוש, וזה שכר מדת הביטחון.

באותם הימים, החל שמעו של רבינו הולך ומאיר למרחוק, והחלו לנסוע עדיו מכל קצוות הארץ. באשר היה תלמיד וחבר להאלוקי הבעש"ט הקדוש זיע"א ומן בני היכלא דיליה, היו יחדיו ממתיקים סוד ומתהלכין ברזין עילאין. ומסופר: פעם אחת במוצאי שבת קודש, ציוה רבינו לאסור את מרכבתו ובקפיצת הדרך נסע בלילה אחד למעזיבוז, (כי אין אפשרות בדרך הטבע להגיע בלילה אחד כזה מרחק), ויהי בהיכנסו להבעש"ט הקדוש, אמר "באתי הנה למלווה מלכה והבאתי רפואה לבתכם אדל", אשר היתה בעת ההיא חולנית מאוד, אלא מאחר שברצוני לאכל בסעודה זו בשר, חפצי ומאווי שהיא תבשלם עבור הסעודה, הבעש"ט הסתפק מאוד אם תוכל שאת זאת מחמת חוליה, ויהי כאשר נכנס לחדרה לשאול על מצבה והאם תוכל לבשל לכבוד האורח הקדוש, ותען שעתה נתחזקה כאחד האדם, ובעו"ה תוכל להעמיד קדירות. באותה עת נמו שני נכדיו הקדושים של הבעש"ט בעריסתם, הרה"ק רבי ברוך זיע"א, והרה"ק בעל דגל מחנה אפרים זיע"א, ויחל האחד לבכות מאין הפוגות, ותלך ותשא את הילד על ידה, וברגע זה החל גם השני בבכי ותשא את השני האחים גם יחד בכוחותי, ומיד כאשר הרימה אותם, נשמע רעש גדול וקרס הכותל ועימו התקרה והמעזיבה שמעל מיטתם, וניצלו בע"ה ממוות לחיים. כשחזה הבעש"ט בנס הגדול הזה, שח לרבינו, ככל הנראה גילו לכם זאת מן השמים, כי מגלגלין זכות על ידי זכאי, ושלחו אתכם לכאן להציל את משפחתי.

משל ונמשל

כל טובות העוה"ז מותנות בקיום התורה והמצוות

אדם הנהנה מהעולם הזה ואינו חפץ בקיום המצוות, הרי שהוא אוכל עולמו בחייו, ואף אם עשה מעשה מצוה זה או אחר, נחשב לו נדבר כניכוי שכרו.

משל למה הדבר דומה: לעשיר שהיתה לו בת כלילת המעלות, ואביה חיפש לו חתן מופלג בתורה ובמידות, אחר יגיעה מצא בחור בעל מעלות יחיד ומיוחד. אביו של הבחור גר בעיר רחוקה, שלח העשיר את מרכבתו ההדורה להביא את האב אל עירם, כדי לסיים את השידוך במזל טוב. כאשר הגיע אביו של החתן ונפגש עם אבי הכלה, נמלך בדעתו ומסיבה כלשהי לא הסכים לשידוך. ראה העשיר כי אבי החתן אינו מסכים לשידוך, החליט לשחד אותו בממון, ולחש על אזנו כי מלבד סכום הנדוניה שיתן בעין יפה לבני הזוג, בדעתו לתת עוד ארבע מאות זוז לאבי החתן. למרות ההצעה המפתה נשאר אבי החתן בסירובו ולא הסכים לשידוך. כאשר ראה אבי הכלה כי כן, פנה אל הבחור עצמו, ועד מהרה סיכמו שניהם על השידוך למזל טוב ללא הסכמת אבי החתן. לאחר חתימת שטר התנאים בא אבי החתן אל העשיר וביקש ארבע מאות זוז כפי שהובטח לו ענה העשיר: לא ולא! אמת כי הבטחתי לך סך זה, אולם רק כדי לזרו אותך להסכים לשידוך, אך עתה כבר נחתם השידוך למזל טוב ללא הסכמתך, ועכשיו מה לי ולך?

והנמשל: הקדוש ברוך הוא עשה כביכול שידוך עם בני ישראל, אלא שעיקר השידוך הוא עם הנפש החפצה בקיום המצוות. אמנם, הנפש עומדת ביד הגוף, וכל מצווה שתחפוץ לקיים, עליה לבקש תחילה את רשות הגוף שיתרצה ויסכים לדבר, הנפש צריכה את רצון הרגליים ללכת אל בית המדרש, ואת הסכמת הידיים ללבוש ציצית ולהניח תפילין וכדומה. על כן אם הגוף מסכים ברצון, מן הראוי לתת לו מעט שכר בעולם הזה על שהסכים לרצונותיה של הנפש. אולם אם הגוף אינו חפץ בכך, על פי דין ראוי לו שלא יינה מן העולם הזה כלל וכלל, אם אכן נהנה, ידע כי מכלה הוא את מעט שכרו השמור לו לעולם הבא.

(המגיד הק' מדובנא זיע"א)

כל זמן שלא תיקן האדם את עצמו אינו יכול לתקן אחרים כשהתחיל להאיר אור קדושתו של הרב הקדוש רבי מאיר הגדול מפרעמישלאן זיע"א, זקנו של הצדיק רבי מאיר מפרעמישלאן זיע"א, נודמן לו פעם להיות בעיר אחת, והזמינוהו שם לסעודת ברית מילה. הרב של העיר שהיה מהמתנגדים לדרך החסידות, ישב בראש השולחן, ורבי מאיר ישב מן הצד בסוף השולחן. וחסידיו סבבו אותו לשמוע בקול דברו. הדבר היה בראש חודש, ורבי מאיר אמר לחסידיו שיזמרו את מזמור היום 'ברכי נפשי' (תהלים קד).

לא נחה דעתו של הרב דמתא על רבי מאיר שמתנהג בחסידות בדרך הבעל שם טוב הקדוש זיע"א, והתחיל לומר דברי תורה שהיה בהם גם דברי קנטור על רבי מאיר ועל דרך החסידות. אחר ברכת המזון נמלך הרב בדעתו שלא טוב עשה לקנטר את רבי מאיר, ורצה לפייסו. הלך וישב אצלו. ואמר לו: רבי מאיר, העולם אומרים שיודע ללמוד, ובכן יגיד נא דבר תורה, ובוה רצה לפייס את דעתו.

נענה רבי מאיר ואמר: אנחנו נגיד מעניני דיומא, מהמזמור 'ברכי נפשי' שאמרנו עכשיו לכבוד ראש חודש: 'יצא אדם לפעלו ולעבודתו עדי ערב'. אדם צריך קודם כל לתקן את פעולתו ועבודתו של עצמו, ואחר כך 'עדי ערב', יוכל לתקן גם את הערבות, שכל ישראל ערבים זה לזה, אבל כל זמן שלא תיקן האדם את עצמו אינו יכול לתקן אחרים ולהדריכם בתורת ה'. נכנסו הדברים ללב הרב, והפציר ברבי מאיר לסדר לו דרכי התשובה ולהדריך אותו בעבודת ה' בדרך הבעל שם טוב.

ורבי מאיר אמר לו, שאין לו עצה אחרת אלא לנסוע להבעש"ט. מיד נסעו שניהם להבעש"ט. והרב נשאר דבוק להבעש"ט ונעשה חסיד מובהק שלו.

ביום כ"ב חודש מנחם אב שנת תקמ"א לפ"ק, נסתלק רבינו הגדול והקדוש לבית עולמו, ומנוחת כבודו הוא בעיר פרעמישלאן יצ"ו, השאיר אחיו בנו ומ"מ הרה"ק ר' ארון לייב מפרעמישלאן זיע"ע, הוא אבי הרה"ק המפורסם ר' מאיר השני מפרעמישלאן זיע"א.

צ'ין אדם לחברו

על מה חזר הצדיק בתשובה

מסופר על הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זע"א (יומא דהילולא כ"א מנ"א), שביום אחד לעת ערב, נשמעו צעקות ברחובה של בעלזא על ילד קטן שנפל לבאר, משהגיעו הצעקות על הילד שנפל לביתו של רבינו, ושעדיין לא ידעו מי הוא, נאנח הרבי מאד ואמר, אוי שמא ילדי הוא שנפל לשם? ותוך כדי דיבור התיישב בדעתו ואמר, אוי לי מיוצרי, מה אמרתי מדוע נאנחתי? וכי נפש אחרת מישראל שאינה מזרעי אינה מברואיו של הקב"ה? ומיד החל להתחרט על דבריו, וחזר בתשובה שלימה, ובמשך חצי שעה הסתובב בחדרו והטיח בעצמו, אוי לי על מה שאמרתי. אחד המקורבים ששמע את דבריו הוסיף ואמר, הלוואי שנשוב כך כליל כל נדרי, כמו שרבינו חזר בתשובה על הרגע שבו העמיד בני ביתו מעל לילדי אחרים.

לימוד זכות על כל יהודי

הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זיע"א, מצא תמיד במה ללמד זכות על ישראל, בכל מצב חיפש תמיד בכל יהודי רק את הטוב, בעיניו לא ראה כלל אנשים רעים, היה מעריך כל מעלה וכל מידה טובה שנמצא באדם, וניצל אותה כנקודת אחיזה, לשם לימוד סניגוריה עליו. הוא היה אומר, אם יש לכם רמב"ם קשה מה אתם עושים? הנכם יגעים ועמלים לתרץ אותו, הוא הדין, אם

יש יהודי שיש לתמוה עליו, צריך לעמול ולהתייגע כדי לתרץ אותו.

מסופר על הרה"ק רבי שלומ'קה מווייהעל זיע"א, שהיה מתפלל בבתי הכנסת בבית ישראל ב"שטיבלאך". יום אחד ניגש לפני התיבה שליח ציבור ללא זקן, שהיה לו חיוב להתפלל. נטש הציבור את השטיבל והיו משתמטים אחד אחד החוצה, והשליח ציבור נשאר עומד ליד התיבה ללא מנין. יצא הצדיק לחוץ ודאג לאסוף מנין לשליח צבור, וגם הוא התפלל עמו. לאחר התפילה ניגש לשליח ציבור ושאלו במה מוריד הוא את זקנו? כאשר שמע ממנו שהוא מגלח זקנו באופן המותר. רווחה דעתו של הרבי.

במה הארכת ימים

בספר "לב אליהו" מובא, ששאלו את הרה"ק רבי אליהו לאפיאן זיע"א, במה הארכת ימים? והוא השיב: מיום עמדי על דעתי לא כעסתי על שום אדם ועל שום דבר. ורבי אליהו סיפר פעם: שמעולם הוא לא יסר את בניו או אנשים אחרים תיכף כשראה אותם בקלקלתם, כי חשש שמא יוכיחם מתוך כעס, הוא היה מחכה עד שיהיה בטוח כי אין לו בלבו על החוטא שום כעס ורוגז, ורק אז היה מוכיחו. פעם קרה שאחד מילדיו עשה עוולה גדולה, הוא חיכה שבועיים עד שהרגיש בעצמו שלא נשאר בלבו אפילו שמץ כעס, ורק אז ייסר אותו.

הילולא דצדקיא

שבת קודש ב' מנ"א

הרה"ק רבי אליעזר ב"ר יהודה צבי מסטרעטין (תרכ"ה)
יום ראשון כ"א מנ"א
הרה"ק רבי אלכסנדר מוידויטשוב ב"ר יצחק אייזיק (תקע"ח)
הרה"ק רבי צבי ב"ר יעקב יצחק ה"חווה" מלובלין (תקצ"א)
הרה"ק רבי אהרן מבעלזא ב"ר ישכר דוב (תשי"ז)
יום שני כ"ב מנ"א
הרה"ק רבי מאיר הגדול מפרעמישלאן ב"ר יעקב (תקל"ג)
יום שלישי כ"ג מנ"א
הרה"ק רבי דב בעריש גוטליב ב"ר יעקב (יד הקטנה על הרמב"ם - תקפ"ח)
יום רביעי כ"ד מנ"א
הרה"ק רבי אפרים זלמן מרגליות ב"ר מנחם מאניש (מטה אפרים - תקפ"ח)
יום חמישי כ"ה מנ"א
הרה"ק רבי ישכר דב בער מולאטשוב ב"ר יהודה לייב (בת עיני - תקנ"ה)
הרה"ק רבי אברהם חיים מלינסק ב"ר נפתלי מראפשיץ (תקצ"א)
הרה"ק רבי יעקב אורנשטיין ב"ר מרדכי זאב (ישועות יעקב - תקצ"ט)
יום שישי כ"ו מנ"א
הרה"ק רבי נח נפתלי מקאברין ב"ר ישראל יעקב (תרמ"ט)
הרה"ק רבי יואל מסאטמר ב"ר חנניא יו"ט ליפא (תשל"ט)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

עצונה הלכות

מאת הרה"ג נטילאל הכהן רביטביץ שליט"א
מודפס "בם אני אודך" רפרום יוסף הדרש" על המערים.

לשון הרע (י"ט)

מי שמרגיל פיו תמיד בדיבורים אסורים, ניטל ממנו לעתיד לבוא כוח הדיבור שלו מנפשו, ובאמת מה נחשב הוא מן הבהמה שינתן לו כוח הדיבור, אחרי שבוז מרגיז את הקדוש ברוך הוא, וכל זה מרומז במה שאמר חז"ל, עתיד הקב"ה לחתוך לשונם של בעלי לשון הרע, שנאמר (תהלים י"ב, ד') יכרת ה' כל שפתי חלקות, לשון מדברת גדולות, וביאורו, שינטל מלשונו את כוח דיבורו, וכמה בזיון וכלימה יגיע לו בגן עדן, אפילו אם יזכה על ידי שאר מצוותיו להיות לו חלק שם, על כל פנים כאילם ייחשב שם בלא כוח הדיבור. (שמירת הלשון, סוף חלק שני)

קרית קרעטשניף רחובות

טל': 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

בחסות דפוס פוסטר

דפוס אישי מקצועי

08-8422112 ההגנה 54 רחובות

P6422112@gmail.com

לע"נ הרה"ק
רבי מאיר הגדול מפרעמישלאן
ב"ר יעקב זיע"א
נלב"ע כ"ב מנ"א תנצב"ה

פניני עין חמד

יוצא לאור ע"י בית הכנסת שכונת "עין חמד" - מכללת ציון

פרשת עקב - המפתח לחיים טובים

"וְאָכַלְתָּ וְשָׂבַעְתָּ וּבֵרַכְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ" (דברים ח', י')

בספר הרוקח כתב: כל הזהיר בברכת המזון, אין מלאכים של אף, שצף, וקצף שולטים בו. האליהו רבה (הובא בבאר היטב או"ח סימן קפה) ביאר: שבברכת המזון יש את כל האותיות הא' ב' חוץ מ-ף'. והטעם, כי בברכת המזון בכוונה מגרשים את המלאכים הרעים ששמם מסתיים באות ף סופית-אף, שצף, קצף ואין להם שליטה על האדם הזה.

בתקופה שבה חי הרב הקדוש משה איוועד זצ"ל אירעו צרות לקהילה היהודית. שריפות רבות פקדו את אנשי העיר וגרמו לאסונות בגוף ובממון. הרב כינס את כל בני העיר לאסיפה דחופה.

פתח ואמר- קהל קדוש! שריפות רבות פוקדות את עירנו לאחרונה וגורמות אסונות. מן השמיים תובעים מאיתנו דבר מה. אני מבטיח ברשות בית דין של מעלה שכל מי שיקבל על עצמו לברך ברכת המזון מתוך הכתב, לא ישלט בו חרון אף ולא תבוא שריפה אל ביתו!

כולם קיבלו על עצמם חוץ מאדם אחד שלא האמין: וכי על ידי כך תיעצר השריפה?! מאותו היום פסקו השריפות. הרב נפטר לבית עולמו. לאחר השבעה פרצה שריפה גדולה בעיר. בדקו ששום בית אצל היהודים לא נשרף! האש התקרבה לבית של אותו יהודי. האיש רץ כל עוד נפשו בו לקבר של הרב ושם הבטיח לברך את ברכת המזון מתוך הסיפור. ואכן האש כשהגיעה סמוך לבית של אותו יהודי כבתה מאליה.

בברכת שבת שלום
הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א
חבר הרבנות משרת ציון

כל אדם בעולם רוצה לבטח ולשמור את עצמו מכל מיני צרות ויסורים. כולנו רוצים הצלחה בחיים! פרנסה בשפע, בריאות, שלום בית ונחת מהילדים. מרן החפץ חיים אמר- אנשים מחפשים סגולות כשיש סגולה שנמצאת תחת ידיו.

המפתח נמצא אצלנו בפרשה: "וְאָכַלְתָּ וְשָׂבַעְתָּ וּבֵרַכְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ עַל הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר נָתַן לָךְ" (דברים ח', י'). כאשר האדם אומר את ברכת המזון בכוונה הוא יזכה לישועות.

כתוב בירושלמי (ברכות פ"ו ה"א) בשם רבי שמעון ריש לקיש: אם אכלת וברכת, כל הטובות והברכות שבעולם יבואו עד אליך. אמר הקב"ה: אם אכלת ואמרת ברוך אתה ה', כאילו קיימת את כל התורה כולה.

המגיד רבי דב בער ממזריטש היה מזהיר מאוד לכוון בברכת המזון יותר מהתפילה מכיוון שברכת המזון חיובה מהתורה ואילו התפילה חיובה מדרבנן.

בזוהר הקדוש (ויקהל) כתוב: "תא חזי דברכת המזון חביבה קמיה קוב"ה". (בא ואראה שברכת המזון חביבה לפני הקב"ה)

מובא בזוהר הקדוש: אמר רבי יודאי: גדול כוח ברכת המזון שמוסיף כוח בפמליא של מעלה. כי למעלה בשמיים יש משטינים שמקטרגים על האדם שחטא, שלא יתנו לו פרנסה בקלות, ובזכות ברכת המזון כשהוא אומר בכוונה, מצליח להתגבר עליהם, וזוכה לפרנסה טובה.

מי שמברך בשמחה ובעין טובה, כך יתנו לו מן השמיים שפע טובה וברכה, בשמחה ובעין טובה. ומי שלא מברך בכוונה, השטן עומד להשטין עליו ופחדים שונים באים עליו.

הצלחה בגור"ר

יצחק אריאל בן טובה שמואל אימן בן אסתר זרי מאיר ישראל בן רחל ברכה- ליאור יהושע סומך וב"ב יהודה אריה בן רחל ברכה רחל ברכה בת פדילה דליה רונן אברהם וב"מ קסיר אפרים וב"ב רחל ברכה בת פדילה דליה משפ" שטרית נעם יצחק בן רחל ברכה רינה בת סימי וב"ב יוסף ליאור בן דליה אפרת- הצלחה בכל הענינים שלמה ודנה דוד וב"ב אריה ושרה לוי וב"ב י.מ.ש כדורי שולמית ומרדכי חיים דויטש וב"ב עמית בן אהרון וב"ב רח דוד בן לאה וב"ב נתנאל בן ג'ניה

זיווג הגון וכשר במהרה

אורן חיים בן אלן אסתר רונית בת סימי תרצה בתיה בן ימנה נינט יוסף בן רוחמה אילן בן ג'ולייט יפית שרה בת ג'ניה אנאל חביבה בת שולמית לאה בת תמר מיטל בת מלכה מאיר בן שרית ואליהו טילה עדן אסתר בת שולמית נעם בן שרה שירי ימנה בת שולמית דוד עומרי בן יהודית שושנה שירה בת סילביה שמעון בן שולמית אברהם גורג'י בן דליה אפרת אורן בן נעמי סיון רבקה בת אלן אסתר

זרע קודש בר קיימא

גלית בת מסודי אליהו נזרי בן ימנה אילנה בת רוחמה שמואל אימן בן אסתר זרי סיון בת אסתר רחל מרים בת יהודית דניאל בן שרה אושרית בת שושנה נעמה בת יפה דגנית בת שושנה אסף בן סופיה מיטל בת שושנה לימור בת פרידה דרור בן סופיה

רפואה שלמה

מאיר ישראל בן רחל ברכה יצחק בן עזרא ימנה ניזרי בת סטה- בריאות ואריכות ימים מרדכי ניזרי בן פרחיה- בריאות ואריכות ימים סימי בת סוליקה מיכאל יהודה בן מרים אורן בן אסתר דינה בת מזל נעם יצחק בן רחל ברכה נעמי בת רחל שירה שילת בת אורלי אפרים בן שרה לביא ישראל בן תמר חיה אסתר בת סוליקה מוריה בת רחל ברכה נחום בן כיריה יהודה אריה בן רחל ברכה ישראל בן חווה יפה בת שרה-הצלחה ורפואה רחל בת זוהרה משה בן נדימה עינת בת רחל ברכה רפאל משה בן רחל יצחק בן פנינה רחל ברכה בת פדילה דליה קטנט בת דגסו רונית בת סבריה יצחק בן חנון רפאל אבידן בן תקווה אליהו בן רחל בנימין בן ברכה אלן אסתר בת שרלוט נעימה בת שרה יהודה לייב בן אסתר מלכה נעם אלימלך בן אושרית- ר"ש ובריאות איתנה לימור בת פרידה יניב בן פרידה מאיה בת עדי אורן בן פרידה יהודית אסתר פרדאל בת חיה- בריאות ואריכות ימים

העלון מוקדש לעילוי נשמת משה בן גורג'יה ז"ל
לעילוי נשמת אדי אדוניו מזרחי בן שרה סרח
לרפואה שלימה לנוריאל בן אסתר
לרפואה שלימה לאיידה חיה בת אסתר וליילד אלחנן רפאל בן אריס וליילד אורי חיים בן שלי

זש"ק, פרנסה טובה ובריאות איתנה לאליהו ניזרי בן ימנה וגלית בת מסודי
הצלחת אברהם גורג'י בן דליה אפרת וב"ב לרפואת הנפש והגוף של יהודה אריה בן רחל ברכה
לע"נ פיבי בת מזל ע"ה ונועם בן אורנה ז"ל

צמחי לבנה

ע"י	כנסת לבנה	צאת לבנה	יבין חם
י"מ	18: 38	19: 48	20: 37
ת"א	18: 56	19: 47	20: 35
מיוסב	18: 58	19: 49	20: 37
ב"ל	18: 57	19: 47	20: 35

שואל ומשיב בהלכה – בשולי גוים – חלק ט"ו

האם צי'פס שטיגן גוי יש בו בישולי גוים? מה הדין כאשר גוי טיגן צי'פס קפוא?

שאלה:

תשובה:

להלן סיכום ההלכה מפי ר' אליהו חיים פנחסי, רבנות מקומית מבשרת מתוך ספרו 'הכשרות למעשה':

צי'פס (פרוסות של תפוח אדמה מטוגן בשמן עמוק) שגוי טיגן, יש מתירים ואומרים שאין בו משום בישולי גוים ויש אוסרים. **הערה:** לעניין צי'פס העשוי מחיתוך תפוחי אדמה חי ומטגנים אותו בשמן [ולא נעשה בו שום פעולה המקרבת את הבישול מקודם], נראה כדעת מי שאומר שאין בו בישולי גוים, מכיוון שאינו עולה על שולחן מלכים כגון חתונות חשובות ואנשים מכובדים אלא כמנת ילדים. ראיתי שיש מי מרבותינו האחרונים שדנו בדבר והעלו להחמיר. ראה בספר אמרי יעקב הל' ארץ ישראל להגרי"מ שטרן שהאריך בזה וכתב (עמוד קיא) שיש בו משום בישולי גוים. ראה עוד בשו"ת שבט הלוי ח"ב (סימן מה), ובשו"ת נהרות איתן- רובין ח"ג (סימן מא). בספר "להלכה" - רייכמן (עמוד קעד) כתב, שאין בזה בישולי גוים היות ואין מעלים אותו כלל בסעודות חשובות. שוב מצאתי בספר אהל יעקב- קובץ תשובות מפוסקי זמנינו (עמוד תרלד) שהביא בשם הגרי"פ פיינהנדרלר זצ"ל אף אם נאמר שתפוחי אדמה יש בהם משום בישולי גוים היינו במצבם הטבעי. אבל כאשר עשו אותם בצורה של נאש, כמו צי'פס שהם יבשים ולא נאכלים בתוך סעודה כלל ולא עולה על שולחן מלכים, היינו משום שכעת הוא רק פרפרת ודעת הפר"ח (סק"ג) שלדעת הרמב"ם רק אם הוא בא ללפת את הפת יש בו איסור. כ"כ התורת חיים (ע"ז דף לח), כ"כ בתורת יקותיאל הובאו בדרכי תשובה (סימן קיג ס"ק יב). כן הוא דעת הגרש"ק גרוס שליט"א.

צי'פס קפוא שעובר תהליך בישול מסוים במפעל, מכיוון שכרגע אינו ראוי למאכל כמות שהוא אלא על ידי חימום בתנור או טיגון קל, לדעת הסוברים שבצי'פס יש משום בישולי גוים, גם כאן יש להחמיר שהחימום או הטיגון יעשה על ידי ישראל. **הערה:** בשו"ת חלקת יעקב ח"ב (סימן עא) כתב להקל בזה, בצירוף דעת האומרים שתפוחי אדמה בזמנינו אין בהם בישולי גוים, מכיוון שהוא מאכל רוב ההמון ומאכל פשוט ולא עולה על שולחן מלכים כנזכר לעיל. ע"ש. נראה לומר מה שעובר תהליך בישול קל במפעל, לא מעלה ולא מוריד לפי מ"ש מרן הבית יוסף בתשובה שמסתכלים על המאכל הנמצא בפנינו כרגע, האם הוא ראוי לאכילה. בספר כשרות המאכלים- חזן (גוי קדוש עמוד רפח) כתב להחמיר בזה. כך גם בספר שולחן מלכים (שער ב הערה 76). אולם לדעת הסוברים שצי'פס לא עולה על שולחן מלכים כלל, ממילא בוודאי שמותר בנידון דידן. כיום (תשע"ט) נאמר לי ע"י משגיח של חב' תפוגן, שהצי'פס עובר טיגון ברמה של שליש בישול.

חטיף צי'פס 'פרינגלס' עשוי מעיסה שיש בה תפוחי אדמה ועוד רכיבים ולאחר מכן נפרסת לחתיכות דקות מאוד ומטוגנים בשמן [מגיע בדרך כלל בכשרות O.U.], מותר לאכול חטיף זה אפילו שגוי בישל אותו מכיוון שלא עולה על שולחן מלכים אלא כחטיף. יש מי שמחמיר. **הערה:** ראה מאמרו של הרב יעקב חביב שליט"א הובא בספר חם השמש (עמוד 102) שכתב להקל בצירוף: א. דעת הפרי חדש, שמה שאמרו עולה על שולחן מלכים היינו דווקא אם יכול ללפת בו את הפת, מה שאין כן במאכל שאין מלפתים בו את הפת אין איסור. אם כן חטיף זה אין דרך ללפת בו את הפת. ב. דעת הפוסקים שמאכלים שהתבשלו במפעלי מזון לא שייך קירוב דעת עם הגוי ואין בו איסור בישולי גוים. [עוד אפשר לצרף לענ"ד, האם בכלל יש בתפוחי אדמה איסור בישול גוי. פוק חזי שחטיף זה נאכל במסיבות ימי הולדת וטיולים בלבד]. בספר חיי הלוי לרב בעלסקי ח"ד (סימן נ אות י) חילק שתלוי בעובי הצי'פס. חתיכות דקות כמו שמצוי בחטיף זה, לא עולות על שולחן מלכים. שוב ראיתי בספר אהל יעקב (עמוד צג) שדן בזה וכתב שוועדי הכשרויות למהדרין נוהגים להחמיר בזה לכתחילה ומעניקים הכשר רק כאשר ההדלקה וההנחה בוצעה על ידי יהודי. כן ראיתי שוועד הכשרות של בד"ץ עדה החרדית פירסמו לגבי חטיפים, שהפעלת האקסטרוודר נעשה רק ע"י יהודים שומרי תורה ומצוות. בספר אשרי האיש (חי"ו"ד פ"ח ס"א) הביא בשם הגרי"ש אלישיב זצ"ל להחמיר בזה, שחל עליו איסור בישולי גוים. אולם חטיף זה כשהוא חלבי [D] יש להתיר רק לאוכלי אבקת חלב נוכרי.

מְשַׁכֵּרַת שְׁלֵמָה

הצדיק רבי שלום שברון היה ידוע בדרשותיו הנפלאות שעוררו רבים לעבודת ה'. בורא עולם חנן אותו במתק שפתיים והדרשות שהעביר השפיעו על רבים. למרות זאת לאורך כל חייו ר' שלום סירב לקבל תשלום על דרשותיו, אפילו בזמנים קשים שבהם הפרוטה לא היתה מצויה בכיסו. באחת השבתות ר' שלום התארח בקריית-גת בבית חתנו ובתו. במהלך השבת ר' שלום השמיע שבע דרשות! אחד מתושבי המקום ניגש לחתנו של ר' שלום ושאל אותו בשקט: "אמור לי, כמה משלמים לחותנך על דרשותיו?" - "משלמים? מה פתאום?", החתן ענה. האיש לא האמין למשמע אוזניו, "אדם בגילו עם ניסיון הדורש שבע דרשות ביום לא מקבל תשלום? לא יתכן!".

חילופי הדברים נודעו לר' שלום, הוא לא הגיב, רק חייך לעצמו חיוך שנון. ביום ראשון ר' שלום עדיין שהה בקריית-גת והתפלל את תפילת שחרית בבית הכנסת המקומי שבו דרש בשבת. לאחר התפילה התקיים מדי יום שיעור דף היומי. ר' שלום שם לב שמספר הנוכחים בשיעור היה פי כמה מהרגיל.

בפועל גם אנשים שמעולם לא נשארו לשיעור ישבו ליד הגמרא. "מה יום מיומים?", ר' שלום שאל את אחד מהמשתתפים החדשים. האיש ענה: "לאחר ששמעתי את הדרשה של הרב והבנו שהרב עושה זאת בהתנדבות ולא מקבל על כך שכר, איך אפשר לא לקבוע עיתים לתורה?". עיניו של ר' שלום האדימו, והוא פנה לחתנו בהתרגשות: "הנה! זו המשכורת שלי!". (מעובד מתוך 'קול חוצב')

עושה אירוע שמחה באולם שמחות וברצונך להפוך אותו לכשרות "מהדרין-גלאט?"

צוות משגיחים תלמידי חכמים ידאגו לכך בכל איזור בארץ. ההשגחה החל מזמן אספקת הבשר ועד למנה האחרונה.

בפיקוחו של הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

לשמיעת השיעורים של הרה"ג אליהו פינחסי יש להתקשר 073-3718395

מינויים

לקבלת העלון חנים במייל מדי שבוע, יש לשלוח בקשה למייל

PnineEH@gmail.com

הקדשת העלון

ניתן להקדיש את העלון לעילוי נשמה, רפואה שלמה, הצלחה, זיווג הגון,

חזרה בתשובה וכו' נא לפנות לליאור בטל' 052-7652084

כתובת המערכת: עבור ליאור עצמון, רח' הבושם 26 ת.ד. 83375. מבשרת ציון. מיקוד 9076926

לשאלות בהלכה

נא לפנות לרב אליהו פנחסי

בטל' 052-6329144

(הנייד באישור ועדה רוחנית)

אם ראשונים כמלאכים - הגאון הרב שלום כהן זצ"ל

הגאון הרב שלום כהן זצ"ל - נולד בי"ב חשון ה'תרצ"א (1930) בירושלים. נקרא 'שלום' על שם המקובל הרב שלום מזרחי שרעבי (הרש"ש). בצעירותו למד בישיבת פורת יוסף. שקידתו בתורה הקדושה הפכה לשם דבר בישיבה. כשהיה בן 19 נבחן על כל מסכתות גיטין וקידושין עם כל פירושי הראשונים והאחרונים לצד כל הסימנים בשו"ע ונושאי כליהם. כשהיה בן 21 נבחן על 'אבן העזר' כולו. גם לאחר נישואיו המשיך להתעלות בתורה הקדושה. מסר שיעורים בישיבת פורת יוסף. שימש כסופר סת"ם. כתב לעצמו ס"ת קטן ממנו קרא שניים מקרא ואחד תרגום. ענוותן. דקדק בהלכה. למד את חובת הלבבות וידע אותו בע"פ. אלפים למדו בישיבה ורבים מתלמידיו כיום מפורסמים ברחבי העולם כולו.

במהלך מלחמת ה'תש"ח (1948) הרובע היהודי נפל בידי הירדנים וכל תושבי העיר העתיקה והישיבה התפזרו בבתי הכנסת ברחבי ירושלים החדשה. במשך שלוש שנים לא התקיים רישום לישיבת פורת יוסף. בשנת ה'תשט"ז (1955) הישיבה נבנתה מחדש בשכונת גאולה. רבינו יחד עם הרב שמעון בעדני הקים סניף נוסף לישיבת פורת יוסף בעיר העתיקה בסגנון הישיבות הליטאיות כאשר רבינו משמש כר"מ והגאון ר' בעדני שימש כראש הישיבה. לאחר שהרב בעדני עבר לבני-ברק רבינו מילא את מקומו כראש-הישיבה כשהוא דואג לכל צרכי התלמידים.

פוסק הלכה. עמד בראש ועד הכשרות של בד"ץ נווה ציון יחד עם גיסו הרבנים הגאונים ר' שלמה ור' מסעוד בן שמעון. בשנת ה'תשע"ד (2014) התחיל לשמש כנשיא מועצת חכמי התורה של ש"ס (במקום מרן הרב עובדיה יוסף שנפטר). גם לעת זקנותו לא ויתר על סדר יומו הקפדני. גם בזמן שסבל מכאבים ברגלו ואושפז בבית הרפואה ביקש שימעתו בביקורים כדי שיוכל להמשיך בלימודו הקבוע.

כל חייו התנהג בפשטות ונסע באוטובוס. גם לכנסי מועצת חכמי התורה הגיע באוטובוס. למרות בקשותיהם של תלמידיו הרבים סירב שיהיה לו נהג. כל מעשיו היו ללא פניות, בנקיות מוחלטת. בעל רוח-הקודש. רבים פנו אליו ונושעו. ברוכותיו היו מתקיימות. נפטר ב-כ"ה אב ה'תשפ"ב (2022). חי כ-92 שנים. ציונו בסנהדריה בירושלים.

אביו: המקובל הרב אפרים כהן (ראש ישיבת המקובלים 'עוז והדר'). **אמו:** מרת תופחא מלכה. **אשתו:** מרת יעל (למשפחת בן שמעון, בתו של המקובל הרב מנצור בן שמעון מרבני ישיבת פורת יוסף). **ילדיו:** ר' אפרים (ר"מ בישיבת יקירי ירושלים), ר' יעקב (ראש ישיבת 'זר התלמוד' בביתר עילית), ר' שמעון (ראש ישיבה בבתי ים). **חנניו:** השאיר חמש בנות. ר' יעקב כהן (משגיח לשעבר בישיבת קול יעקב הקטנה). **מרבתיו:** הגאונים הרב אפרים, הרב עזרא עטיה. חברותא: חכם יוסף רפול. **מתלמידיו:** הגאונים הצדיקים הרב אלעזר אבוחצירא (מבאר שבע), הרב דוד חי אבוחצירא (רבה הראשי של נהריה לשעבר), הרב זמיר כהן (יו"ר הידברות), הרב אליהו אברג'ל (ראש אבות בתי הדין בירושלים לשעבר), הרב ארי אברהם סמג'ה (רב שכונת רמת שלמה בירושלים). **מספריו:** **ידובר שלום** - על המועדים **שיח כהן** - שיחות **יתומין ואוריך** - הנהגות ועובדות.

בחורה מבוגרת משכונת רמות בירושלים סיפרה: שנים רבות היא חיפשה את המיועד לה אבל ללא הצלחה. בשנת ה'תשפ"א באמצע החורף חל יום הולדתה ה-33. הצער שאפף אותה היה גדול. חלפה עוד שנה והיא עדיין רווקה. בצר לה, היא פנתה מיואשת לנשיא מועצת חכמי התורה, חכם שלום כהן כדי שיברך אותה.

הבחורה נכנסה לחדרו של חכם שלום, שהיה שקוע בתלמודו. רבינו בירך אותה. הבחורה הבינה שמדובר בהזדמנות ולכן התעקשה וביקשה בתחנונים, שהצדיק יגזור כדי שהיא תזכה לחתונה שכן היא הגיעה כבר לגיל 33 ועדיין לא מצאה את בן זוגה. חכם שלום נענה לבקשתה ותוך שהוא הרים את ראשו מספר הלימוד הוא בירך: "עד חג פורים בעזרת ה' תראי ישועה".

הבחורה יצאה בהתרגשות עצומה משם. היא האמינה בברכת רבינו. כבר למחרת השכם בבוקר הבחורה יצאה למסע של קניות לבגדים וכלים חדשים לקראת הקמת ביתה בקרוב. הוריה תמחו על התנהגותה אבל היא עמדה על דעתה בביטחון גמור ואמרה: "הצדיק גזר, ועד חג פורים אני בעז"ה אתחתן. אני מתחילה להתכונן לקנות דברים לבית החדש".

עבר פורים ה'תשפ"ב שמחה עצומה מילאה את הבית לאחר שהבחורה מצאה את זיווגה. יום לפני חתונתה הבחורה הגיעה למעונו של רבינו כשהיא מתרגשת. היא באה כדי להודות על הברכה של רבינו ועל שהיא זוכה להתחתן. חכם שלום בירך את החתן והכלה שיזכו ויעלה זיווגם בעז"ה יפה ויבנו בניין עדי עד.

בשנת ה'תשע"ד בחרו מהקיבוץ ניגש לרבינו. הוא ביקש מהצדיק ברכה לזיווג. הצדיק הביט בו ואמר: "למנצח על השמינית". הבחור לא הבין את פשר הברכה וכיצד היא קשורה למציאת זיווג. לאחר שמצא את זיווגו בדק ומצא שהמשודכת היא השמינית שאיתה הוא נפגש אז שאיתה התחתן והקים בית. רק עכשיו הבין את ברכת רבינו והבין כי רוח-הקודש אופפת את הצדיק.

בשנת ה'תשע"ד בחרו מהקיבוץ ניגש לרבינו. הוא ביקש מהצדיק ברכה לזיווג. הצדיק הביט בו ואמר: "למנצח על השמינית". הבחור לא הבין את פשר הברכה וכיצד היא קשורה למציאת זיווג. לאחר שמצא את זיווגו בדק ומצא שהמשודכת היא השמינית שאיתה הוא נפגש אז שאיתה התחתן והקים בית. רק עכשיו הבין את ברכת רבינו והבין כי רוח-הקודש אופפת את הצדיק.

ה' עוֹשֶׂה הַכֹּל!

הרמתי עיניים לשמיים ואמרתי: "אבא שבשמיים, התחייבתי בשביל כלה יתומה בחיי הוריה, אנא עזור לי ותשלח לי את הכסף, הרי זו הבת שלך". יום לפני החתונה הגיע ועדיין אין לי שקל להביא. סיימתי להתפלל שחרית ולמדתי עמוד גמרא כמנהגי, שם למדתי (יומא ל"ח) על ניקנור שמסר נפש לכבוד ה', וה' שלח לו ישועה והציל את דלתות ביהמ"ק. התרגשתי, אם ה' זימן לי ללמוד זאת היום הרי זה איתות כי הוא מנהל את העולם, ושעלי לעשות את שביכולתי, והוא ישלים את הכל לבדו.

הגעתי לביתי וראיתי בתיבת הדואר מעטפה שמנה עליה כתוב: "לכבוד הרב זאיד". בפנים היו 4,000 ₪ ממכון גמילה להתמכרויות אליו הגעתי בחורף האחרון בהתנדבות ומסרתי פעם בשבוע הרצאה לאותם מסכנים לעודדם. במכתב היה כתוב: "לכבוד הרב זאיד, רצינו להודות לך על התנדבותך חורף שלם. מצורף סכום סמלי". הרמתי עיניים למעלה ואמרתי לקב"ה: "אני עושה מסירות נפש ונותן את ה-4,000 ₪ לכלה ואתה תשלים את השאר".

לפתע הטלפון צלצל. "שלום הרב זאיד, מדבר עזאני מבית שמש". לקח לי זמן להיזכר שמדובר בקרוב משפחה שבמשך שנים לא דיברנו. הוא סיפר בהתלהבות: "יש לי חברותא שגר כיום בלוס-אנג'לס. לפני כמה דקות התקשר אלי ואמר כי היום הוא עורך בר-מצווה לבן שלו. הוא רוצה זכויות כדי שהבן יכנס בקדושה. הוא מוכן לתרום כסף ליתום ויתומה שמתחתנים בתנאי שהחתונה היא ביום בר המצווה. אתה מכיר זוג כזה?". קפצתי בשמחה ואמרתי: "אני כעת עוסק בחתונה של יתומה מהוריה בחייה! אני חייב סכום כסף, תגידי לו שהחתונה היא מחר. מה זה משנה היום או מחר".

הרב עזאני התקשר לחברו אבל הלה סירב וטען כי הוא רוצה זכות ליום בר-המצווה דווקא. להקדים את החתונה זה לא שייך. עלה לי רעיון: נעשה את החתונה מחר לפני השקיעה כך שבר-המצווה בליל חמישי והחופה תהיה בחמישי לפני השקיעה. אבל גם לזאת התורם לא הסכים. פניתי לרב עזאני ואמרתי: "בוא נעשה עסקה. התורם יגלה מה הסכום. אם זה בדיוק 36,000 ₪ סימן משמיים שזה שייך למקרה שלי כי זה הסכום שחסר לנו והוא יתרום למרות שהחתונה מחר. אם הסכום שונה - אני מוותר". הרב עזאני התקשר לתורם שסיפר: "השארתי \$10,000 לקרוב משפחה בארץ שזה 35,430 ₪. בסוף עיגלתי ל-36,000 ₪". התורם התרגש מגודל ההשגחה ושלח אותי לרח' פלורנטין 8 בנווה שאן שם הכסף נמצא. כאשר גם כך אני בדרך למסור שיעור בחיפה.

אישה חילונית ישרה בסמוך אלי. ראתה אותי קופץ משמחה ושאלה למה. אחרי שסיפרתי בהתלהבות היא התפעלה ושאלה: "מה עם שבת חתן?", הסברתי כי אין כסף לזה. היא התקשרה לבעלה ואמרה: "יש לכם 50 חדרים לשבת חתן ומאה מנות עלינו". התחלתי לרקוד ולקפוץ ברכבת. בחיפה פגשתי בעו"ד יוסי שחורי. סיפרתי לו על הנס המופלא מרוב שמחה. הוא בא איתי אל הבית בו חיכה הכסף, ושם הוציא גם הוא מארנקו 840 ₪ ואמר כי גם הוא משתתף בישועה... לא תאמינו, אבל לבסוף נוסף באירוע שולחן 'רזרבה' שהוסיף לתשלום סכום מדויק של 840 ₪! אנחנו נעשה מה שנוכל - וה' עושה את כל השאר.

(מעובד מתוך 'יוצא עמו בששון')

מגיד המישורים הרב חיים זאיד שליט"א סיפר: בת ישראל צדיקה מאזור המרכז צלצלה אלי. סיפורה שבר את ליבי. היא יתומה בחיי אביה ואימה. אביה יושב בכלא כבר 26 שנה ונותרו לו עוד 10 שנים. אמא שלה עברה קשיים רבים ולקתה בנפשה. מאז מאושפזת בבאר יעקב. אין לה קשר עם שני ההורים כלל.

היא גרה בפנימיה באחד הסמינרים. בשבתות וחגים היא נודדת מבית לבית ואפילו לפני שנתיים היתה אצלנו בליל הסדר. כעת היא הגיעה לגיל השידוכים ומחפשת חתן. אבל אף אחד לא רוצה בחורה עם רקע כזה! כשבנוסף עליו לממן את החתונה לבדו שהרי לה אין כלום. אבל אנחנו מאמינים שה' משגיח לכל.

יום אחד סגנית מנהלת הסמינר מצאה בחור ירא שמיים מבית טוב וממשפחה חשובה שלא חסר לו דבר מבחינה כלכלית. הבחור שמע את הסיפור והיה מוכן להיפגש איתה למרות מצבה. מכיוון שידע שאביו לא יסכים להצעה הוא שאל את אחד מגדולי ישראל כיצד לנהוג. הרב הורה לו שיפגשו פעם אחת ואם תהיה התאמה ידון בעניין. הוא חזר לביתו נפעם מהפגישה. מדובר בבית ישראל יראת שמיים בעלת מידות ודרך ארץ!

כאשר הוא סיפר לאביו, הוא כעס מאוד ואמר: "אם תמשיך בשידוך אני לא אביך, ואם תתחתנו - אני לא אגיע לחתונה". הבחור היה מחובר להוריו אבל לא רצה לוותר על הבחורה. הוא ניגש שוב לגדולי ישראל ושאל לעצתם. הם השיבו כי יש לבקש מאביו לדבר עם רב שהוא מכיר ומעריך שינסה להשפיע עליו. האב לא הכיר הרבה רבנים מלבד רב אחד שאהב לשמוע והוא הרב חיים זאיד. הם התקשרו אלי ואמרו כי גדולי הדור הורו כי עליי לעזור לאותה בת סמינר ולדבר עם האבא. הסכמתי לנסות.

"שלום, מדבר הרב זאיד", אמרתי. "ואווו, הרב זאיד איך אני אוהב לשמוע את סיפורי האמונה שלך. מה זכית?!", הוא התרגש. "שמעתי שאתה לא רוצה את בחורה פלונית לשידוך לבנך, כיצד אתה מסרב, הרי אני אבי הכלה?". האב נדהם, "הרי היא ספרדיה ואתה תימני?". "מה זה משנה", השבתי, "היום תימנים וספרדים זה כמעט אותו דבר. אני אביה המאמץ ואחראי עליה. בקרוב נהיה מחותנים. אני מכיר אותה היטב. כמה פעמים אירחנו אותה אצלנו -" "לא ידעתי, איזו זכות יש לנו!", האבא קפץ משמחה. סיכמנו שהזוג ייפגשו ואם הדבר יסתדר נסגור 'וורט'.

הם נפגשו שוב ולבסוף נסגר 'הוורט' בביתי. אשתי והשכנים הכינו עוגות ומטעמים. האב הנרגש ישב מולי בשמחה עצומה. התחלנו לסכם על הוצאות החתונה כשאני לוקח על עצמי לעזור לה כספית למרות שלא תכננתי זאת מעולם. פניתי אליו ואמרתי: "תראה, שבת חתן לא צריך, אפשר לוותר על זה, זה המון כסף, אבל בחתונה יש להשקיע באולם טוב ותזמורת מכובדת כדי ששמחת החתן והכלה יהיו שלמים".

סיפרתי לו שבחורף האחרון זכיתי לחתן בת ואני מכיר את המחירים. לבסוף סיכמנו שכל צד יביא 40,000 ₪. לחצנו ידיים למזל טוב, והודענו לחתן ולכלה להתחיל להתכונן לחתונה. השמחה הייתה עצומה והכלה בכתה מרוב אושר. אחרי שהסתיים ה'וורט' חשבתי: "מהיכן אביא 40,000 ₪? הרי לאחרונה חיתנתי בת וההוצאות היו מרובות וכיום אין לי אפילו איך להתחיל לעזור".

הרב יצחק בן תפאחה כדורי זצ"ל	הרב שמואל בן שמחה דרזי זצ"ל	ולד יחיאל בן יוסף ז"ל
פואד אברהם בן רגינה ז"ל	מאיר מורד בן שושנה ז"ל	יצחק בן ברקוב ז"ל
יצחק יצחק בן רחל ז"ל	זהבה בת שושנה רייזל ע"ה	מאירה בת יפה ע"ה
אברהם בן יונה ז"ל	מרים בן דבורה ז"ל	אקבל יוסף חיים בן נסכה ז"ל
סעידה בת תופחה ע"ה	ר' שאול בן סליבה זצ"ל	צדיק חכם בן חזלה ז"ל
מזל בת שמוען ע"ה	שני בת אסתר ע"ה	דוד בר חסיבה ז"ל
יוסף בן מרים נוסרת ז"ל	מסודי בת חביבה ע"ה	חוה בת יעקב צבי ע"ה
יעקב בן אסתר ז"ל	אסתר בת גולה גאולה ע"ה	יצחק בן מישא אסתר ז"ל
אביגדור בן ג'ולי ז"ל	יוסף בר סעדה ז"ל	ברכה בת מרדכי ע"ה
רחל רפאת בת השמת ע"ה	שלום בן אסתר ז"ל	יעקב בן נעמה ז"ל
מרים בת שרה ע"ה	אריה בן מרים ז"ל	דוד יצחק בן פרחת ז"ל
פיבי מלכה בת שרה ע"ה	אלון בן סעדה ז"ל	גורג'יה בת נעימה ע"ה
נעמי בת כתום ע"ה	אילנה (מחרוזה) בת שרה ע"ה	אליאור בן פרידה ז"ל
משה בן רוזה ז"ל	מאיר בן נעמי ז"ל	שושנה בת נעמי ע"ה
סעדה בת בסה ע"ה	שפרה בת פסיה ע"ה	בנימין בן דב ז"ל

הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה זצ"ל	הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו זצ"ל
רחמים בן רחל ז"ל	אליהו אליאס בן אלגריה ז"ל
חיים משה גרשון בן שלמה יחזקאל ז"ל	שמואל בן רבקה ז"ל
ר' עוליאיל ישועה בן סטה מקנין זצ"ל	רפאל בן אסתר ז"ל
אביחי בן אסתר ז"ל	יצחק בן חביבה ז"ל
יצחק בן פנינה ז"ל	אהרון (אורי) בן רבקה ז"ל
חי זידי בן קלרה ז"ל	קסאנש בת דגיטו ע"ה
ר' יצחק בן מסעודה קדוש ז"ל	סוליקה בת עישה ע"ה
אסתר בת נעמי ע"ה	שרה בת נרקיס ע"ה
ר' דב בן בנימין אלתר ז"ל	יעקב בן סלימה ז"ל
אורה בת נעימה ע"ה	ספירנס תקווה בת נעימה ע"ה
מישא אסתר בת זרה ע"ה	יהודה בן סעידה ז"ל
מסעוד בן יקוט ז"ל	עפאת בת השמת ע"ה
רחמה בת מסעודה ע"ה	חיים חמוטל בן רינה ז"ל
סעידה בת תופחה ע"ה	ישראל בן חיים משה גרשון ז"ל

גליון
באר
הברכה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

עקב

מכון
באר
האמונה

גליון באר הפרשה

להערות והארות,
וכן לכל עניין אחר
ניתן לפנות:
לטלפון 718.484.8136

או לאימיל:
Mail@BeerHaparsha.com

מדי שבוע בשבוע בדוא"ל בחינם

הירשמו היום!

לשון הקודש

באר הפרשה
mail@beerhaparsha.com

אידיש

דער פרשה קוואל
mail@derparshakval.com

אנגלית

Torah Wellsprings
mail@torahwellsprings.com

ספרדית

Manantiales de la Torá
info@manantialesdelatorah.com

צרפתית

Au Puits de La Paracha
info@aupuitsdelaparacha.com

איטלקית

Le Sorgenti della Torah
info@lesorgentidellatorah.com

רוסית

Колодец Торы
info@kolodetztory.com

מכון **ארה"ב:**
Mechon Beer Emunah
1630 50th St, Brooklyn NY 11204
718.484.8136

בארה"ק:
מכון באר האמונה
רח' דובב מישרים 4/2
עיה"ק ירושלים תובב"א
025 688 040

יו"ל ע"י מכון באר אמונה
כל הזכויות שמורות להמכון © 2024

העתקה או הדפסה של הגליון בכל פרמוט שהוא כדי להרויח או לפרסם עסק וכדו' ללא אישור בכתב ממכון באר האמונה הינו נגד החלכה והחוק הבינלאומי

תוכן הענינים

פרשת עקב

- ב ..... כאשר ייסר איש את בנו - לטב עביד.
- ה ..... פרשת היראה - עניני יראת שמים, ו'שכר טוב' ליראיו.
- ט ..... שואל מעמך - לשאול ולבקש ולהתפלל לזכות ליראת שמים.
- יא ..... קום מהר מזה - התחזקות וחומר העצבות.
- יב ..... ואכלת ושבעת וברכת - מצוות עשה מדאורייתא של ברכת המזון וסגולותיה.
- טז ..... שלום שלום לרחוק - ענינים נפלאים במעלת הקירוב איש את רעהו.

סדר ועימוד:

א.ש. אשדוד:

shwrtz@bezeqint.net

פרשת עקב

כאשר ייסר איש את בנו - לטב עביד
 בפרשתן (ח ה), 'וידעת עם לבבך כי כאשר ייסר איש את בנו ה' אלוך מיסרך, וכתב הסמ"ג
 מה שיארע לו, שנאמר 'וידעת עם לבבך כי כאשר ייסר איש את בנו ה' אלוך מיסרך, וכתב הסמ"ג
 הזה לרבים וכו', אם לא יבוא עניינו של אדם בטוב
 וכו' מצות עשה לחשב בלבו כי למוצתו נשתנו עניניו².

א. בפרשתן (ח יא) 'השמר לך פן תשכח את ה' אלקיך', דרש בה הגר"ח מבריסק זי"ע, השמר לך פן היינו השמר ממצב שיהיו לך ספיקות באמונה (תשובות והנהגות חלק ד עמ' תנג).

ובאילנא דחיי מובא בשם הרה"ק מוהרש"ח מקודינוב זי"ע שדרש כך, השמר לך פן - אם תשמור את עצמך מספיקות באמונת הבורא ית', תשכח את ה' אלקיך - תהיה שכיח עם הבורא ית'.

בפרשתן (י טז), 'ומלתם את ערלת לבבכם וערפכם לא תקשו עוד', וביאר הרה"ק 'דגל מחנה אפרים' זי"ע (בפרשתן, וכן בליקוטי דברי דוד בשם הרה"ק רבי דוד מלעלוב זי"ע) שכל קושיותיו של אדם על הנהגת ה', באים רק כל זמן שעדיין לא מל את קשיות ערפו, אך כאשר תמולו את ערלת לבבכם וערפכם - שוב לא תקשו עוד - לא יהיו לכם שאלות וקושיות, אלא תנוח דעת האדם ותשקט רוחו.

וכך רמז לה הרה"ק מהרי"ץ דושינסקיא זי"ע (תורת מהרי"ץ ד"ה כי על) בפסוק שבפרשתן (ח ג) 'כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם', שחיותו ושלוות נפשו של אדם תבוא לו כאשר על כל מוצא - שבכל המוצאות אותו, יענה ויאמר - הכל נעשה בציווי ובמאמר פי ה'. הכל מונהג בהשגחה פרטית לטובה ולברכה. בזאת יחיה האדם, חיים כאלו קרויים 'חיים'. כי בזה תנוח דעתו ותשלו נפשו על ידי אמונתו התמה בה' יתברך ויתעלה, וצדיק באמונתו יחיה, כי האמונה הטהורה היא 'סם חיים'...

סיפר הרה"ח רבי שלום אליעזר פרענקל (מובא ב'זקניך ויאמרו לך'), בסוף ימיו של הרה"ק רבי יענקלה מפשעווארסק זי"ע היה חלוש מאד, פעם אחת ב'תשעה באב' אחר הצהריים (ועודו בתעניתו) התקשר לבית הרבי איש מכובד, וביקש לדבר עם הרבי, אמרו לו מבית הרבי, הרבי חלוש, הוא שרוי בתענית כדת היום, ושאר תירווצים, ולא הועיל כי הלה התעקש ודרש תנו את הטלפון לרבי, יש לי דבר נחוץ לשאול אותו כי הענין גובל ממש ב'פיקוח נפש' גמור, אמרו לו הרבי נם על משכבו, אמר האיש, נו, העירו נא את הרבי, ואמרו לו איש פלוני רוצה לדבר עם הרבי, כי בפיקוח נפש מדובר.

בלית ברירה עשו כן, העירו את הרבי, והרבי לקח הטלפון, ואמר, יא (כז)... אמר האיש, רציתי לשאול את הרבי, הואיל והרופא אמר לי שרק אם אני מרגיש שיש לי 'יכולת' לצום אגמור את התענית, ואם לאו אסור לי להשלים את התענית, ועתה נפשי בשאלתי, מה עלי לעשות, אמר לו הרבי, עשה כציווי הרופא, ובזה תמה שיחתם. ויחר הדבר לגבאי וחמתו בערה בו, וכי לזה הטריח את הרבי החלוש, הזקן, להעירו משנתו ועוד בעיצומו של תענית, אמר לו הרבי, אינני כועס כלל על היהודי הלזה, גם איני שרוי ברוגז על הגבאי שהעיר אותי, כי הנני יודע שמשמים רצו לנסות את ה'מידות' של יענקלה לייזער (שמו של הרבי) - אם יכעס אם לאו, וממילא אינכם אשמים, כי לא לכם התכוונו, התכוונו רק אלי. והיינו שזכר בעת הנסיון שאין זה 'שגעון' של היהודי הלזה, אלא אדרבה הקב"ה הכניס שגעון בקרב איש מכובד כדי לנסות אותו...

ועל דרך זה יש לפרש בהאמור בפרשתן (י יב) 'ועתה ישראל מה ה' אלוך שואל מעמך' וגו', וכבר הקשו בגמ' (ברכות לג:) 'אטו יראה מילתא זוטרתא היא', והרי זה דבר גדול וקשה עד מאד, אלא, יש לומר, כי אכן אימתי תהיה היראה רק מה, היינו רק מילתא זוטרתא, כשיבין האדם שה' אלוך שואל מעמך לא פלוני שואל מעמך, ולא שגעון של פלוני עשה לך, ולא אלמוני גרם לך את הדבר הזה, אלא ה' אלוך שואל מעמך שואל ודורש אותך כיצד תתנהג כשהוא שולח אליך את פלוני להפריע לך או להסיתך מדרכי ישרים. על כן, אל תבדוק מיהו העומד מאחורי ה'פרשה' הקשה שנקלעה אליך, או איזה פקיד בבנק שלח את המכתב הנורא... אלא תדע, כי הכל שלוחי שמים, משמים

באר הפרשה - פרשת עקב

ג

וכזאת פירש הגה"ק רבינו חיים ויטאל זי"ע (לקוטי תורה) למען הודיעך כי לא על הלחם לברו יחיה האדם כי במאמר הכתוב בפרשתן (ה ג) 'ויענך וירעיבך על כל מוצא פי ה' יחיה האדם', כי הגה' המן היה ויאכילך את המן אשר לא ידעת ולא ידעון אבותיך מאכל רוחני (לא כסתם מאכל גשמי) חשוב^ג, עד שאמרו

רוצים לבדוק את מצב כעסך, מצב אמונתך, כיצד הנך מקבל באהבה את כל הבא עליך באיזה אופן שיהיה ועל ידי מי שיהיה.

ואף אם איננו במדרגת הרה"ק, מ"מ כשאינך בתענית, אינך זקן, אכלת ושתיית, והכל על מקומו, אל תאבד ממה וממי שיארע לך... השאר באמונתך ובשלוות נפשך כאשר ה' אלוקיך דורש ממך.

וכך היה מרגלא בפומיה דהגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע מי שמאמין אין לו קושיות, ומי שאינו מאמין לא יועילו לו תירוצים... (הובא באם לבניה פר' עקב). וכבר אמר הרה"ק מקוברין זי"ע (הובא בתורת אבות שבת אות קמא) ש'א-ל אדון על כל המעשים' הוא התירוץ לכל הקושיות...

משל אמרו לשנים שהיו אצל הרופא, הלה דקר במחט בכל אחד מהם לצורך הרפואה, לשניהם כאבה הדקירה מאד, אלא שאחד מהם עיוור היה ולא ראה מי דוקר בו ומדוע הוא עושה כן, ע"כ היה סר וזעף על כך. לאידך משנהו, שעניינים פקוחות לו וראה מי הדוקר ולשם מה הוא דוקר, נתמלא שמחה על רפואתו הקרובה לבוא... והנמשל פשוט, כי אף שוודאי פעמים עוברים על האדם ייסורים ושאר מיני קושי המכאיבים לאדם ביותר, אמנם מי שאינו פוקח עיניו לראות כי הכל מידי הבורא הרופא לכל ומיטיב לכל יהא סר וזעף, ויכאב לבו על הייסורים, אמנם הפיקח הרואה את ה' בכל דרכיו כי הוא המכאיב לו לתועלתו ולישועתו השלימה יתמלא שמחה ויודה וישבח לבוראו על כל החסד שגמל עמו.

אמנם, ידע ויאמין, כי ה'נסיון' בא לו מן השמים להשריש בו את מידת הבטחון כשיתגבר ויאמין בה' גם עם הקושי, וכך פירש ה'רבינו בחיי' בקרא בפרשתן (ה טו) 'המאכילך מן במדבר אשר לא ידעון אבתיך, למען ענתך ולמען נסתך להיטבך באחריתך', וז"ל, כל עינוי המדבר, הטורח הגדול שהיה לישראל בו, לא היה אלא להביאם לידי נסיון - (בכדי) להרגיל טבעם במדת הבטחון ולהכניס בלבם אמונת השי"ת.

ואילו ב'ספורנו' דייק בקרא דכתיב בסופו 'ולמען נסתך להיטבך באחריתך', שכל הנסיון הוא בכדי להגדיל שכר המתנסה, וז"ל, ולמען נסתך - אם תעשה רצונו בתנו פרנסתך שלא בצער. להיטבך - יותר ממלאכי השרת כראוי למנוסה לפניו.

ב. שמענו ממכירי בעל המעשה, באיש יהודי מתושבי ארה"ק שפרנסתו היתה קשה עליו עד מאד, בלית ברירה עקר עם בני משפחתו לארה"ב (שמע שגדילים שם דולרים על העצים, אבל בבואו לא מצא אותם...) וגם שם עבד ועמל קשה לפרנסתו, ולא הצליח תמיד.

באחד הימים הגיע המצב עד כדי פת לחם, וגם לחברת החשמ"ל לא היה בידו לשלם, החברה התרתה בו שאם לא שילם עד יום פלוני את חובו בסך כמה מאות דולר הם מנתקים לו את זרם החשמ"ל, בצר לו ניסה כה וכה, ולא הצליח. ואכן, החברה ניתקה את הזרם, ישב האיש עם בני משפחתו בחשיכה, חשכה להם מחוץ ובפנים, בלב ובנפש, החום והקור העיק עליהם, אין אפשרות לבשל ולאפות וכו'. אחר זמן קצר, והנה אורח בדלת הבית, ומיהו - השכן הנגיד שדר מתחת ביתם עלה ונקש על הדלת, ושאלתו בפיו, מה אירע, מדוע במחצית מביתי אין זרם חשמ"ל, החלו לבדוק ואז נודע כי מחצית מבית הנגיד יונק זרם חשמל מבית השכן העני, כי בעבר היה חלק זה חטיבה אחת עם ביתו, ורק לאחר זמן הפרידו את הבתים, ועדיין הזרם יונק משם, הנגיד שהבין שזה כמה וכמה שנים הנו משתמש בחשמ"ל ששכנו משלם על כך... נקפו לבו ולא רצה לקבל ממנו מתנת חנם (בפרט מעני כזה) נתן לו על אתר סך עשרים אלפי דולר מזומן טבין ותקילין, ו... לשכן היתה אורה ושמחה וששון ויקר. ונתגלה כי ה'חשיכה' הראשונה האירה לו ולמצב פרנסתו עשרת מונים, כי אדרבה, אילו היה לו את ה'פרוטות' - כמה מאות דאללער לשלם לחשמ"ל לא היה מגיע לסכום האדיר שקיבל עתה, נמצא החושך הוא הוא סיבת האורה, הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו.

ג. מאמר נורא הוד שמעתי מאיש צדיק הגה"צ הרב יחיאל יהודה בן רייזל לרפוא"ש, שידועה הקושיא מה הייתה טענתם של בני ישראל בפרשת ה'מתאוננים' - 'זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חנם את הקישואים ואת האבטיחים ואת החציר ואת הבצלים ואת השומים, ועתה נפשנו יבשה אין כל בלתי אל המן עינינו' (יא ה-ו), ולכאורה

באר הפרשה - פרשת עקב

ופשוטה להיפך, כי המן הוא הטוב והמשובח ואילו מאכל גשמי אינו כ"כ טוב כמוהו.

ומכאן תלמד לבל תחלובות החיים בעת 'צרה' ח"ו, כי אין האדם יודע מה טוב ומה רע, אם בעיניך נראה שהוא 'רע', דע שבאמת אם הקב"ה הביא עליך את 'הרעה' אינה אלא לטובה, ורק לקוצר דעתך נדמה לך ש'המן' הוא 'לחם הקלוקל'. וזהו שסיים הכתוב למען הודיעך כי לא הלחם לברו יחיה האדם - אף שבעיניך 'לחם' הוא הדבר הטוב, מ"מ דע כי לא ממנו 'חיות' האדם ועיקר טובתו, אלא על כל מוצא פי ה' יחיה האדם - 'כל מה שגזור השי"ת, הן רע והן טוב, יחיה האדם יותר ממנו' [ר"ל, שעיקר חיות האדם היא

בגמ' (יומא עה:)] שהוא 'לחם שמלאכי השרת אוכלין אותו, אעפ"כ בעיני ישראל היה נחשב אכילת המן ל'עיני ורעבון', וכמו שאמרו 'ונפשנו קצה בלחם הקלוקל' (במדבר כא ה). וטעם הדבר הוא כמפורש בכתוב 'אשר לא ידעת ולא ידעון אבותיך' - כי מדרך העולם להיות חביב יותר המאכל שהורגל בו, ואם יביאו לפניו מאכל אחר אף שהוא יותר חשוב, אינו חביב עליו לפי שלא הורגל בו (ומה גם להיותו רחני והחומר אינו חפץ כי אם במאכל גשמי), ובא הכתוב ללמד לאדם, הנה בעיניך נראה שמאכלים ערכים שהורגלת בהם עד עתה (מאכל גשמי) הם הטוב, ואילו המן אינו אלא רע ולחם קלוקל, עיני ורעבון, אכן האמת ברורה

אין כל שחר לטענתם, שהרי כל טעם שחשב עליו האוכל בעת אכילת ה'מן' היה מרגיש טעם זה בפיו, ומדוע לא חשבו להרגיש במן טעם דגה או קישואים ואבטיחים... וענו בעלי המוסר, כי הם רצו לאכול 'פיצה...' שהשומן נוטף לכל הצדדים... ולא ביסלי בטעם פיצה, וכן 'פלאפל...' ולא ביסלי בטעם פלאפל.

ד. כמה חודשים לאחר סיום המלחמה הנוראה אירח הרה"ק האמרי אמת' זי"ע אחד מפליטי המלחמה על שולחנו לסעודת שב"ק, ובתוך הסעודה אמר שיש לדקדק בלשון הכתוב בפרשתן (ט יז) וְאֶתְפַּשׂ בַּשְּׂנֵי הַלּוּחוֹת וְאֶשְׁלִיכֶם מֵעַל שְׁתֵּי יָדַי וְאֶשְׁבַּרְכֶם לְעֵינֵיכֶם, שלכאורה תיבת 'לעיניכם' היא ייתור לשון, כי מה נפקא מינה לדידן אם משה רבינו שבר את הלוחות לעיני ישראל או ששברם מבלי רואה... עוד הקשה על מה שאמרו חז"ל (ב"ב יד:)] ללמוד מהפסוק האמור בעניין 'ואכתוב על הלוחות את הדברים אשר היו על הלוחות הראשונות אשר שברת ושמתם בארון' (י ב), שמסמיכות התיבות 'אשר שברת ושמת' נלמד 'שהלוחות ושברי לוחות מונחין בארון', וצריך ביאור, מה טעם יש להניח את שברי הלוחות בתוך הארון. אלא ביאור הדברים הוא על פי מה שמצינו בתורה שכאשר באו האחים לקנות אוכל במצרים אצל יוסף כתיב (בראשית מב כד) 'ויקח מאתם את שמעון ויאסור אותו לעיניהם', ופירש רש"י 'לא אסרו אלא לעיניהם, וכיון שיצאו הוציאו והאכילו והשקהו', כיו"ב ייאמר על פסוק זה ואשברכם לעיניכם - 'לעיניהם' היה נראה כמי שנשברו הלוחות, אבל באמת לא היתה כאן 'שבירה' כלל... ומשום כך צריך להניחם בארון, כי לאמיתו של דבר הם שלמים וקיימים. וללמד על כל 'שבירה' ובכל צרה שלא תבוא שאין זה אלא 'לעיניכם', אך באמת אין כאן שבירה, אין כאן צרה, אין כאן רעה, והכל הוא לטובה... (הובא באמרי אמת ליקוטים עמ' קכב).

ה. פעם נכנס אברך אל הרה"ק היפני מנחם' זי"ע ושפך בפניו את מר לבו, לאחר שבנו יחידו מחמד נפשו הנולד לו שנים רבות לאחר נישואיו חלה אנושות ונסתלק לבית עולמו ל"ע, ועתה נפשו בשאלתו לדעת ולהבין מה רוצה מעמו השי"ת בלקחו מעמו מתנה יקרה זו. אמר לו הרבי, בשנות ילדותי הזדמן לי להיות ב'בנק', וראיתי איך שבא יהודי אל פקידי הבנק ונותן להם סכום מעות גדול, מיד נתמלאתי רחמים עליו מדוע 'לקחו' ממנו את כל כספו ורווחיו אשר הרוויח ביזע ועמל ואפילו מעט מזעיר לא השאירו בידו. לאחריו ניגש יהודי נוסף ובזאת הפעם שמחה נפשי בראותי ש'נותנים' לו הון רב. אך כעבור כמה שנים נעשיתי בר דעת אז נוכחתי לדעת שטעות גדולה הייתה בידי, כי האיש אשר ריחמתי עליו אינו אלא עשיר גדול שבא להשקיע את כספו שישא רווחים ומעות אלו יכפילו וישלשו עצמם, ואילו השני עליו יש לרחם ביותר, כי המעות ש'קיבל' לידו לא היו אלא 'דמי הלואה' שלוה מהבנק - בריבית שהושתה עליו ב'היתר עיסקא', ומעתה יגדל חובו יותר ויותר. מכאן למדתי כי לא מה שנראה לעיני אדם הוא הנכון, כי לפעמים נראה לו לאדם שהוא מקבל ואינו אלא מפסיד גדול, ופעמים נראה לו שמפסיד ובאמת טמון בו רווח גדול. כמו כן אתה, אין לך לעשות כלום כי השי"ת לא לקח ממך מאומה, אלא אדרבה מה שה' לקח באמת הוא ה' נתן ועל כך יהי שם ה' מבורך מעתה ועד עולם.

ו. כתב ב'חובת הלבבות' (שער הבחינה פ"ה) 'וכבר נאמר, כי חבורה אחת מעוברי דרכים לנה סמוך לכותל, ובא כלב ועשה צרכיו על אחד מהם, ונעור משנתו ומיהר עצמו לרחוץ מן הזוהמא - כשהוא מלא טענות כרימון מדוע

באר הפרשה - פרשת עקב

ה

מכל מה שגוזר עליו ה', ורק ממנו מקור חיותו, ואותה 'רעה' שבאה עליו היא הטובה הגמורה עבורו הרבה יותר מאשר אם היתה מגיעה אליו מה שנדמה לו שהיא טובה עבורו].

פרשת היראה - ענייני יראת שמים, ו'שכר טוב' ליראיו בפרשתן (י יב)^ה, 'ועתה ישראל מה ה' אלוקיך שואל מעמך', כי אם ליראה^ה את ה' אלוקיך^ב. וביאר הרה"ק רבי ברוך ממעוז'בו' זי"ע, כי הנה מצאנו

דווקא לי אירע כזאת, אמנם כשהרחיק משם נפל הכותל על חבריו וימותו כולם ורק הוא ניצל, עכ"ל. נמצא שכשחזר למקומו להמשיך בשינתו וראה את נפילת הכותל כבר רבתה שמחתו שדווקא לו אירע הדבר, שעל ידי זה ניצול ממות לחיים, והבין היטב שאותו מוצא פי ה' וגזירת עליון - היא השלכת הזוהמא - רק על ידה יחיה.

ז. ופעמים, כל ענין הקושי, הוא בכדי שיזכור שאין בידו לעזור לעצמו, והכל רק מאת הבורא שהוא הנותן כח לעשות חיל, וזוהי טובתו הגמורה. דהנה כתיב בפרשתן (ח יב-יד) 'פן תאכל ושבעת ובתים טבים תבנה וישבת... ורם לבבך ושכחת את ה' אלוקיך', נוראות כתב המאירי (חיבור התשובה א א) וז"ל, ר"ל כי ברבות טובתך עד בלי די, יגבה לבך ותחזיק עצמך כבלתי חסר דבר, וכבלתי היותך צריך להשגחתו ית', מצד העדר ממך סבה תחריד אותך ולא נמצא בך דבר שתצטרך להתפלל עליו כי הכל נתן ה' אליך לך וזה ודאי שורש וסבה להשאיר האדם נשכח על מה שראוי לזכרו.

ח. כבר אמר אחד הצדיקים, שכמו שיש סגולה לפרנסה הידועה בשער בת רבים של הרה"ק רבי מנחם מנדל מרימנוב זי"ע לקרוא ביום שלישי פרשת בשלח את 'פרשת המן' הכתובה באותה פרשה, כמו כן סגולה גדולה לקרוא את 'פרשת היראה' ביום שלישי פרשת עקב, בכדי לזכות להגיע לידי יראת שמים.

באמת אמרו שאין הדברים אמורים דווקא על יום שלישי פרשת עקב, אלא בכל עת מצוא 'סגולה' גדולה לזכות להשרת יראת שמים בליבו - לקרוא פרשת היראה שניים מקרא ואחד תרגום, כלומר שיקרא מקראי קודש אלו ויחזור לקרוא אותם בכדי שיכנסו לתוך הלב, ויתרגם אותם לפי עניינם...

הרה"ק רבי אליעזר מביקסאהד זי"ע (שם אליעזר ח"א, אבות פרק ג') רמז על זה בדברי התנא עקביא בן מהללאל (אבות ג א) 'הסתכל בשלשה דברים ואי אתה בא לידי עבירה', שכוונת התנא לומר שיסתכל האדם בשלשה היינו בפרשה השלישית שבחומש דברים, שבה כתוב פרשת היראה - 'ועתה ישראל מה ה' אלוקיך שואל מעמך כי אם ליראה', ועל ידי זה אי אתה בא לידי עבירה.

ט. על של 'עתה' באנו, כי הגם ש'יראת שמים' צריכה חיזוק תמיד, אך חיזוק יתירה נדרש בימים אלו ימי 'בים הזמנים' וימי ה'חופש'... דבר נאה אמרו, הנה רבים הולכים (בפרט בזמן הזה) ל'גן החיות' לראות את האריה מלך החיות, להתבונן מהו 'ארי שאג מי לא יירא'... ללמוד לקח כיצד מקיימים 'יתגבר כארי'... אמנם, ברור ופשוט שאי אפשר להנות מהארי אלא כשהוא תחת סורג ובריח, או קשור בחבל אמיץ, אבל אם חס וחלילה - חס ושלוש - ישתחרר הארי ממאסרו, ויהלך חפשי ללא חבל הקושרו הרי ה' ירחם, הוא יטרוף מכל הבא בידו... לכך נרמז חודש אב מזלו הוא 'אריה', כי אכן הנאה תועלת ורווחים יהיו לו מחודש זה (ומה'חופש') רק עם עול תורה ומצוות, אם ישמור על עצמו תחת 'גדרים' כראוי (סורג ובריח), עם ירא"ש - עם הקב"ה, אז אכן יוכל להועיל עם מנוחת נפשו, ואם לאו... הס מלהזכיר לאלו סכנות הוא מסוכן להגרר ח"ו...

הנה נהגו ב'בעלזא' שבכל יומא דפגרא אומרים פרשת העקידה ללא התפילה שלאחריה המתחלת 'רבנו של עולם' וכו'. פ"א הכריז אחד המתפללים באיזה יומא דפגרא, היום אין אומרים רבש"ע, מיד תקנו הרה"ק רבי אהרן זי"ע, אל תאמר כך, אלא אמור היום אין אומרים את ה'ונאמר'ס... (באותה תפילה מזכירים כמה פסוקים ומקדימים לכל פסוק, ונאמר... ונאמר... ולדין, בימי החופש שהם אצלנו כ'יומא דפגרא', יתכן לומר שיש מי שאצלם אין ה'סדרים' כרגילותם בכל השנה, ה'ונאמר' אינו כבכל השנה, אבל חלילה מלומר היום אין רבש"ע, אלא דע וזכור כי יש ויש רבש"ע בכל עת ושעה, בכל מקום וזמן, למען תהיה יראתו על פנינו לבלתי נחטא.

וכמו שמספרים בדרך צחות על אחד ששימש כ'בעל תפילה' בקולו הנעים באחת מהקהילות המפורסמות, בשנה אחת בהתקרב ימים הנוראים אמר החזן לרב הקהילה הנה לרגל ימים הנוראים עשיתי 'רבנו של עולם' חדש, כשכוונתו על התפילה 'רבנו של עולם' שאומרים בעת פתיחת הארון - שהלחין עליה נעימה חדשה, ענהו הרב השמר לך, כי עוד טרם שאתה ה'חזן' תעשה 'רבנו של עולם' חדש יכול הרבנו של עולם לעשות חזן חדש... כך נזכר תמיד ש'אני ה' לא שינית'... הרבש"ע נמצא תמיד...

באר הפרשה - פרשת עקב

עוד נזכיר מה שסיפר הגה"צ רבי יעקב גאלינסקי זצ"ל, ממה שהיה בימי בחרותו כאשר למד בישיבת נובהרדוק, והימים ערב המלחמה הגדולה. ריח המלחמה כבר נישא באויר, וגם קושי כלכלי נורא שרר בכל מקום, ממש עד שלא היה לחם לאכול. לישיבה היה הסכם עם בעל מאפייה (בעקעריי) יהודי שבכל עת שיחסר לחם לבני הישיבה הוא יספק לחם לאכול לתלמידים, ואכן, באחד ימים הוצרכו ללכת לבית האופה לקחת לחם, אלא שדא עקא, הכל רעדו מפחד וחששו לצאת לרחובה של עיר, הישיבה היתה ברחוב ראשי, והיה נצרך לעבור את כל הרחוב הראשי ומשם להכנס לרחוב קטן שבו שכנה המאפייה, ברוב רעבונם שכנעו החברים את רבי יעקב שיצא כ'שליח' שלהם לבית האופה, מאחר שהוא נמוך קומה, ופחות יבחינו בו הגויים העוברים ושבים.

בלית ברירה יצא רבי יעקב לרחוב העיר, והנה לנגד עיניו המון העם, כל הככר מלאה בפולישע גויים (פולניים), ושאל מה אירע היום, וכי יש איזו הפגנה, מיד היסו והשתיקו אותו, כי הנה ה'רשע' ימ"ש הכריז כי מדינתו דייטשלאנד (גרמניה) דורשת מממשלת פולין שישבו לידם את העיר 'דאנציג' שהיתה בעבר שייכת אליהם - כי דאנציג היא עיר נמל חשובה (ועדיין היתה מוקפת בדייטשלאנד מכל סביבותיה), ועתה נאסף העם בראשות נשיא מדינת פולין, לשמוע את 'תשובת' הנשיא על כך, רבי יעקב לא העיז ללכת משם - על אף שחשש על נפשו, כי יותר חשש לעזוב את המקום כדי שלא יהיה נחשב בזה כמורד בנשיא.

מה היו דברי הנשיא, הוא דיבר קצרות וברורות, וכה אמר - ער זאגט (הוא הרשע אומר) שהוא רוצה את דאנציג, ואם אכן היה רוצה את 'דאנציג' אכן הייתי מחזיר אותה, למען תשקוט הארץ ולא תפרוץ המלחמה, אבל אנו יודעים שאינו רוצה את דאנציג אלא את ווארשא, והרי ווארשא היא עיר הבירה, ועליה נלחם עד טיפת דם האחרונה, ואם כך הוא על ווארשא, באותה מידת מידת מסירות נפש אנו נלחם גם על דאנציג... כי אם ניכנע ונשיב את דאנציג יחזרו וידרשו עוד ועוד, עד שיגיעו אל עיר הבירה ווארשא, על כן אין מנוס אלא לעמוד כנגדם ולהילחם בהם, הקהל התפזר והכל הבינו כי היתה כאן כעת הכרזת מלחמה, וכמובן שהכל נסגר כולל המאפייה.

רבי יעקב חזר לישיבה בידיים ריקות, הבחורים שרעבו עד מאד ללחם הקיפוהו מכל צד, היכן הלחם, להיכן נעלמת זמן רב כל כך... אמר להם ר"י, הלכתי לשמוע א מוסר שמועס (שיחת מוסר) מפ"י הנשיא, והללו לא הבינו על מה הוא סח, עד שהסביר להם את המצב לאשורו. וגם הסביר להם מהו המוסר שמועס שלמד, כי היצר הרע גם כן 'מדבר על דאנציג ורוצה את ווארשא', כלומר שאינו בא לומר לנו, אל תלמד אל תתפלל, אינו מבקש אלא פתח קטן, עבור על גדר וסייג קל, תוכל להקל בענין פלוני, וכוונתו שמשם תיפתח לו הדרך להפיל את האדם לגמרי. וכן בענין 'בין הזמנים', היצר אומר לאדם, כל השנה אתה נוהג כך וכך, עתה, הבט קצת (ראיית איסור), דבר קצת (לה"ר), דע לך שאין היצר מתכוון לזה, אלא הוא רוצה לכבוש את 'עיר הבירה' ממך, לא רק את ערי הספר, לא רק לראיה אחת כוונתו, לקולא אחת, אלא כוונתו לכל השנה, לקחת ממך בסוף דבר את כל האידישקייט שבך.

וצריך להיות 'חכם הרואה את הנולד' לעמוד על המשמר בכל הכח שלא לתת 'פתח' ליצר שיוכל להיכנס בו שעי"ז יוכל להפילו לגמרי, ואם יתאמץ עתה 'מעט' ימנע מעצמו מלחמה קשה הרבה יותר בהמשך. י. אל יאמר אדם - 'אטו יראה מילתא זוטרתא' - דרך היראה 'דרך רחוקה' היא עבורי, כי כן מדויק בלשון הפסוק 'ועתה ישראל מה ה' אלוקיך שואל מעמך', 'ממך' לא נאמר אלא 'מעמך', לומר לך, שבכל יהודי חבויה וטמונה 'יראת שמים', ואין הקב"ה דורש ומבקש מהאדם כי אם את היראת שמים אשר נמצאת זה מכבר בקרבנו - כי קרוב אליך הדבר מאד, אין לו אלא להוציאו מן הכוח אל הפועל (עיי' 'תוספת ברכה' לבעל 'ערוך השולחן' פר' עקב, ועוד). יא. מעיקרי 'יראת שמים' היא שמירת האדם את עצמו בקדושה וטהרה. ובכלל זה בענין שמירת העיניים, וכבר אמרו צדיקים כי יראה אותיות ראה, שהיא ה'שער' והמפתח לכל ענייני הקדושה.

וכן רמז הרה"ק רבי מאיר מפרימישלאן זי"ע בקרא בריש פרשתו 'והיה עקב תשמעון', ואמר שעק"ב הוא ראשי תיבות, א'ות ב'רית ק'ודש, וידוע ביאורו של הרה"ק מקאברין זי"ע מדוע רמזו באות ע' תחת האות א', כי מידה זו אינו בנמצא רק במי שמוסר את ה'עיי"ן' ל'אלופ"ו' של עולם, כי הפתח הוא בשמירת עיניים, שהרי 'עין רואה ולב חומד וכלי מעשה גומרים', אמור מעתה, אם ישמור על עיניו ממילא יישמר כל האדם בקדושה (אמרות משה פר' עקב). והנה כבר הבאנו מה שכתב הגה"ק ה'בן איש חי' זי"ע (בן יהוידע פסחים סח:) לבאר בלשון הכתוב (משלי כו יד) 'הדלת תסוב על צירה ועצל על מטתו', כי 'העצל' אינו עוסק בתורה כי נדמה בעיניו כמשא כבד שאי אפשר להניעו ולטלטלו, על כן אומרים לו, ראה בעיניך כיצד דלת כבידה ביותר יש בכח ילד קטן להניעה, וכל כך למה, מפני שעומדת היא על שני צירים, כך אילו היה לעצל 'שני צירים' - רצון המח והלב אזי בנקל היה יכול לעסוק בתורה.

ואפשר להוסיף על משקל דבריו כי 'שני צירים' אלו הינם העיניים והלב, שאם אין שומר אותם כראוי הרי הם הם תרי סרסורי עבירה, והם מביאים עליו כל חטא ועוון רח"ל, אכן אילו שומר עליהם בקדושה וטהרה אזי הם מקור הברכה, וכדכתיב (משלי כג כו) 'תנה בני לבך לי ועיניך דרכי תצורנה', ואמרו ב'ירושלמי' (ברכות א ה) אמר הקב"ה - אם אתה נותן לי את לבך ועיניך, הריני יודע שאתה שלי. מעתה 'העצל' הטוען ואומר איככה אוכל לעמוד בפני הנסיונות הקשים שהם כמשא כבד על ראשי ולא אוכל שאתם... אך אילו ישמור על שני הצירים - על העיניים ועל הלב שוב יוכל 'לזוז' ממקומו ולהתקדם במעלות העבודה ולצאת ממאסר ושעבוד היצר הרע... ויש להעמיס זאת בלשון הבקשה 'פתח לנו שער בעת נעילת שער', שנלמד מהשער הנפתח בנקל מאחר שמחובר הוא בצירים אל הכותל, כך אנו נשמור על ה'צירים' - העיניים והלב כדבעי, וממילא יפתחו בפנינו כל השערים...

אין לתאר את גודל הנחת רוח והשמחה שיש במרומים ממי ששומר את עיניו, וכמו שביאר הרה"ק רבי מרדכי חיים סלאנים ז"ע במה דאיתא (תענית כו:) 'לא היו ימים טובים לישראל כחמישה עשר באב וכיום הכיפורים, שבהן בנות ירושלים יוצאות וכו' ומה היו אומרות בחור שא נא עיניך וכו', כי אין יום טוב ושמחה גדולה יותר מהזמן בו בחור (או אברך...) נוהג בקדושה ומשפיל את עיניו עד שצריכים לומר לו שא נא עיניך...

בספר 'חידושי רבי יהושע דוד' (להגאון ר"ד רוזנפלד זצ"ל מתלמידי הח"ח) מובא בהקדמה של המו"ל, שמענו מהגאון רבי שמואל וואזנער שליט"א (זצוק"ל) מה ששמע מרבי יהושע דוד עצמו, שבאחת מנסיעותיו מראדין לביתו אשר בווארשא, כשנכנס ליטול ברכת פרידה מרבו ה'חפץ חיים', אמר הח"ח בזה"ל זיין אין ווארשא און נישט גיין אין ווארשא איז א קרן לעולם הבא (להיות בווארשא ולא ללכת בווארשא - ברחובות העיר - הרי זה קנין 'קרן לעולם הבא').

ועיי' ב'דרשות שבט הלוי' (עמו"מ מ) וז"ל, שמעתי מאחד מחברי ששמע מפ"ק של הגה"צ בעל החפץ חיים ז"ע, שאמר לו גם כשמונע עצמו פעם אחת ללכת ברחוב בעיר גדולה נעשה מזה קרן לעוה"ב.

דרוש דרש הגה"צ רבי יצחק דוב קאפלמאן זצ"ל ראש ישיבת לוצערן שבשוויץ, כי הנה אונקלוס תרגם את 'לא תנאף' - 'לא תגוף', ללמד כי הכוונה היא להזהיר שלא ללכת אחר ה'גוף'...

יב. הנה האיש הירא את דבר ה' נזהר עד מאוד מלהתקרב ל'חבר רע' פן יביאנו ח"ו לידי מכשול או שמא יצנן ויקרר אותו מלירא את ה' הנכבד והנורא, ואם הדברים אמורים תמיד בכל יום ובכל עת ובכל שעה, הרי ביותר צריך זהירות בימי 'בין הזמנים' בהם המכשול מצוי.

מאמר נורא כתב הרה"ק ה'עטרת ישועה' ז"ע (פנחס ד"ה א"י פינחס) שהנה נאמר על אהרן הכהן שהיה 'אוהב שלום ורודף שלום' (אבות א יב), וצריך לבאר מהו כפל הלשון אוהב שלום ורודף שלום שלכאורה הם עניין אחד בשפה אחת. אלא כי 'אוהב שלום' היינו כפשוטו שהיה אוהב את השלום, אכן 'רודף שלום' הכוונה שהיה רודף את השלום ומרחיקו שלא להיות בשלום עם הרשעים. וכתב עוד, כי כאשר באו בני ישראל אל אהרן ובקשו ממנו לעשות את העגל - התבונן בעצמו שכל מה שהעזו לבוא אליו בדברים כאלו היה מחמת שאהב כל אחד וקירב אותו באהבה וחיבה על כן לא היה יכול לדחותם, ומשום כך קיבל על עצמו להיות לפעמים גם 'רודף שלום'... ולדחות אותו בכדי שלא יבוא לידי מכשול ח"ו.

ועפ"י דברות קדשו הללו יש לפרש מה שאמר דוד המלך (תהלים לד טו) 'סור מרע ועשה טוב בקש שלום ורדפהו', כיצד יזכה האדם לסור מרע ולעשות טוב על ידי שמצד אחד יהיה מבקש שלום, להתחבר עם צדיקים ויראי ה' ולהיטיב לבני ישראל, אך מאידך לקיים בעצמו גם 'ורדפהו' - לרדוף את השלום ולדחותו ולהרחיקו במקום הצורך. ועל כך אנו מבקשים בברכת 'השלום' שבסיום תפילת שמו"ע 'ברוב עוז ושלום', שנזכה לאחוז בשתי הקצוות כאחד, מצד אחד 'שלום' מאידך 'עוז' ותעצומות להרחיק את מי שאינו חבר טוב. והכלל הוא כמאמרו הנודע של הרה"ק ה'אהבת ישראל' ז"ע 'מדארף זיין גוט צו יעדן, נישט מיט יעדן', טוב לכל אחד, אבל לא לחיות טוב עם כל אחד. שמענו מעשה על רב אחד ידוע ומפורסם שבבואו לבית הכנסת בשבת אחה"צ שמע מפי הנאספים שהיום במנחה גדולה אירע מעשה משונה ביותר ואותה שבת פרשת בלק היתה, כי בהגיע ל'קריאת התורה' שבמנחה, פתחו הספר תורה ומצאו בו פסול, בליט ברירה החזירו את הספר לארון והוציאו אחר תחתיו ושוב נמצא אותו הפסול גם בשני, ורק בספר תורה השלישי לא נמצא טעות ובו קראו קריאת התורה, והעם לא ידע להגיד לרב מה היה הפסול (בקושי אחד החכם' מתוך החבורה בעת תפילת המנחה הבחין שיש פסול).

הרב חשב בדעתו, האיך יתכן שיקרה אותו פסול בשני ספרים, ספרים שקוראים בהם בכל שבוע, עד שהבין, כי במנחה של פרשת בלק קוראים בפרשת פנחס, שם נכתב בפסוק השלישי 'הנני נותן לו את בריתי שלום' ויש לכתוב

באר הפרשה - פרשת עקב

שזהו הנחת רוח הגדולה ביותר שיש לפני המקום ב"ה בשאיש יהודי מתגבר ביראת שמים, ועל 'הנאה' זו כביכול מתחייב הוא אפילו באונסים, כלומר לשמור שלא יבוא האדם לידי נזק ולא צער לא הפסד ולא קושי מכל סוג ואופן שהוא (הובא בשמו במאמרי קודש למהר"ש מבעלזא ז"ע).

ולא זו בלבד שישמרהו הבורא מכל רע, אלא יוסיף להשפיע עליו כל טוב, וכמו שביארו ב'דעת זקנים' מבעלי התוס' את לשון הכתוב 'ועתה ישראל

בהלכות שומרים (עי' ב"מ צ"ד:) כי 'ארבעה שומרים' המה, שומר חנם והשואל נושא שכר והשוכר, חמור דינו של ה'שואל' יותר מכל השומרים, שהוא מתחייב בשמירה מעולה ביותר, ומדוע, הואיל וכל הנאה שלו (שאינו משלם כלום בעד החפץ ורשאי להשתמש בו), ולכך הנו מחויב אפילו באונסים. כיו"ב, ועתה ישראל מה ה' אלוךך 'שואל' מעמך - היאך יהיה הקב"ה כשואל כביכול לגבי האדם, כי אם ליראה את ה', על ידי יראת שמים נחשב הבורא ל'שואל' ומתחייב לשמור אותנו מכל רע, מכל היזק והפסד אפילו מאונסים, והיינו טעמא 'כי כל הנאה שלו',

את האות וא"ו של שלום קטועה כעין אות י', ו'תלמידי חכמים' גדולים הללו פתחו ספר תורה ומצאו בו וא"ו של תיבת שלום שהוא קטוע הבינו שהספר פסול, וכיו"ב היה עם הספר השני, אלא שהשלישי שבו באמת היה טעות כי שם נכתב וא"ו רגיל, בו הם קראו בשופי (ואכן, אין הספר נפסל אם הוא"ו אינו קטוע, תשו' רעק"א פסקים סי' ע"ה), ע"כ המעשה. ומכאן תראה ותלמד, שההולך עם ה'שלום' עד הסוף, בכל מחיר, אף כשאינו תורה'דיג (עפ"י תורה), אינו יכול להבין שפעמים צריכים וחייבים לקטוע את השלום, ודייקא מזה יתקיים השלמות. וללמדנו, בענין חברים רעים, שלא להיות בשלום עם מי שמביא אותך לדברים שאינם טובים, אותם צריך לקטוע, כי תוצאתיה מי ישורנה, וזהו 'שלום' אמיתי עפ"י תורה.

עובדא נוראה סיפר הרה"ח ר' יוסף קנאבליך ז"ל (מתל אביב), שהוא עצמו היה עד לה, שפעם נכנס אחד מהחסידים ותינה את צערו לפני הרה"ק מהר"א מבעלזא ז"ע על בנו יקירו שהיה מכבר מתמיד גדול ומדקדק על קלה כבחמורה, ובעת האחרונה חל שינוי אצלו והתקרר מיראת שמים שלו, ואף הפסיק להבין את לימודיו, וירד מטה מטה. ענהו הרה"ק, בדוק נא מי ומי הם חבריו של בנך, הלך האב ובירר אודות החברים ולא מצא בהם שום דופי, ואף ראש הישיבה של הבן אמר כן, חזר האב אל הרה"ק עם תשובת ראש הישיבה, אך הרה"ק לא הירפה והורה לו לבדוק שוב בבדיקה אחר בדיקה, ואכן לבסוף גילה האב שיש לבנו 'חבר רע' שנראה בחיצוניותו כבן טובים אך בפנימיותו הוא רקוב לגמרי, חזר האב אל הרה"ק ובישר לו את אשר העלה בידו, ואכן הפרידו בין החברים ועלה הבן על דרך המלך, וחזר לעסוק בתורה ובהתמדה מתוך יראת שמים כדאשתקד, נענה הרה"ק ואמר, הנה פעמיים כופלים בתפילת שחרית את הבקשה שנצל מחבר רע, הן ב'ויהי רצון' והרחיקני... מאדם רע ומחבר רע והן ביהי רצון שלאחר מכן שתצילני... מאדם רע מחבר רע, ומדוע כופלים להתפלל על זה מיד בקומו בבוקר ד' פעמים אלא כי אכן, על 'חבר טוב' צריכים להתחנן רבות באין הפוגה.

איתא בשלה"ק ז"ע (של"ה יומא, דרך חיים נז), ש'חבר' נקרא בשינוי אותיות ג"כ, וזהו סדרו אם הוא בחר, כלומר אדם 'נבחר' וטוב, אזי חבר, היה חבר עמו, אך באם הוא חרב והוא הולך בדרכי עקלקלות אזי ברח ממנו בכל כוחך. מעשה בבחור שלמד בישיבתו של הרה"ק בעל ה'קדושת ציון' מבאבוב ז"ע שהחל להתרועע עם חברים מפוקפקים ומצבו הרוחני החל מתדרדר מטה מטה... קראו הרבי ושאלו... האם ידעת מה פירוש תיבת ותמגר (שבברכת 'ולמלשינים'), לא ידע הבחור פירוש המילות, אמר לו הרבי, אף אני לא ידעתי פירושה של תיבה, אבל זאת אדע - כי איננו 'מריח' טוב, כי התבוננתי על שכני וידידיו וראיתי שכולם מינים רעים הם - לפניו תעקר ותשבר ולאחריו ותכלם ותשפילים, ה"י מכל אלו... ובזאת רמז לבחור שימהר לעקור ולשבר את 'קשריו' עם כל אלו הידידים.

יג. סיפר כ"ק האדמו"ר מסקולען מאנסי שליט"א שפעם ביקש איש יהודי מאביו ז"ע סגולה לפרנסה, נתן בו הרבי את עיניו וראה שהוא צריך 'חיזוק' גדול בענייני יר"ש, ונענה, שיאמר בכל יום 'פרשת היראה', סברו שמא לא הבין הרבי היטב מה שאמרו לו, או שמא נתחלף לו פרשת היראה בפרשת המן, על כן חזרו ואמרו, רבי שאלנו על הפרנסה לא על היראה, אמר להם, הנה כתיב (תהלים קיא ה) 'טרף נתן ליראיו', מעתה מצינו 'סגולה' פשוטה לפרנסה - לא 'עצה' או ברכה אלא 'סגולה'... האומר פרשת היראה יקנה את היראה כקנין נצח, ומכיון ש'טרף נתן ליראיו', הרי הקונה 'יראת שמים' במידה גדושה ממילא ימלא הקב"ה את ידו מידו הפתוחה והרחבה.

שואל מעמך - לשאול ולבקש ולהתפלל לזכות ליראת שמים בפרשתן (י יב), 'ועתה ישראל מה ה' אלוקיך שואל מעמך כי אם ליראה את ה' אלוקיך', וביאר הרה"ק ה'ברית אברם' מואלזיץ זי"ע, כי תיבת 'שואל' נדרשת לפניו ולאחריו, והכי קאמר, מה ה' אלוקיך שואל - שתהיה שואל מעמך ומבקש ומתחנן לפניו ית' 'חד לבכי ליראה את שמך'^{טו}, עמוד על ימיני^{טז} לסמכני להצילני^{טז} מן היצר הרע^{טז}, ואו אז בוודאי ישמע א-ל ויענה^{טז}. ובכך יתפרש גם מה שנאמר (להלן ל יד) 'כי

מה ה' אלוקיך שואל מעמך כי אם ליראה את ה' אלוקיך' וגו', וכבר הקשו בגמ' (ברכות לג:): 'אטו יראת שמים מילתא זוטרתא היא', וביארו בזה"ל, ויש לומר דאקרא דלכתריה קאי 'לשמור את מצות ה' וגו' לטוב לך', בלומר אינו שואל ממך דבר זה כי אם לטוב לך להנאתך ולהרבות לך שבר, עכ"ל, וכלומר שכל תכלית 'הבקשה' והציווי על יראת שמים אינו אלא 'להנאתך' - בכדי שיוכל הקב"ה להרבות שכרו, והבלי המחזיק ברכה הוא יראת שמים^{טז}.

וכבר איתא בספר 'בעל שם טוב' (פרשת לך ג) וז"ל, שמעתי ממורי זלה"ה בשם רבינו סעדיה גאון, כי עיקר בריאת האדם בעוה"ז הוא לשבר מדות רעות שלו הטבעיות וכו'. ובהמשך דבריו, וזהו שאמרו חז"ל (שבת קנו:): האי מאן דאתיליד ביום ג' בשבת הוי עתיר זנאי וכו'. וקשה הא הם שני הפכים, אם הוא זנאי ראוי להיות עני ולא עשיר, כדכתיב (משלי ו כד) 'בעד אשה זונה עד ככר לחם' (וכדאיתא בסוטה ד:). ומבאר דכיון שהיה בטבעו להיות זנאי ושיבר טבעו, עיי"כ נעשה עשיר, וכדמצינו ביוסף הצדיק שע"י שנלחם ביצרו זכה ונתעשר, דיוסף הוא השליט.

הרה"ק רבי שלומ'קה מזוועהיל זי"ע היה אומר, כל הברכות וההבטחות הגדולות הכתובים בפרשתן באים לאדם אך ורק אם שומר על העקב - שהוא ראשי תיבות ק'דש ע'צמך ב'מותר, שבזה יזכה האדם לירש טובה וברכה. כי בשמי שמים ההנהגה היא כביכול כמו בבנק הנהוג בעולם הזה, אפשר לאדם 'להפקיד' את כל ההנאות שנמנע האדם מהם, וממה שהתקדש במותר לו, ובשכר זה יש בידו 'למשוך' ממנו רפואות וישועות, וכל מיני השפעות הטובות בבני, חיי אריכי ומזוני רוויחי.

יד. איתא ב'נועם אלימלך' (בפרשתן), דהנה הבורא ב"ה לא ברא את עולמו רק להיטיב לברואיו, אלא שהם צריכים לזה כלי ראוי ומוכשר לקבל ההטבה, וכמי שרוצה לשלוח לחברו יין או דבש ואין לו כלי נאה ויפה, הרי הוא שואל מחברו כלי נאה של כסף, בו ימלא עבורו את היין והדבש וישלח לבעל הכלי. והנמשל, האדם הוא כלי לקבל, והכשרו ותיקונו של הכלי (היינו של האדם עצמו) הוא היראה ואהבה וקיום מצות ד' וחוקותיו וכל דרכיו, ובזה נעשה האדם כלי נאה ויפה, והקב"ה שואל את הכלי הזה וממלא אותו כל טוב. וזהו מה ד' אלוקיך שואל מעמך, רצה לומר אימתי השיי"ת שואל מה שיש עמך, דהיינו הכלי שלך כדי למלא אותה שפע טובו וברכתו, כי אם ליראה... ואז יהיה כלי יפה ונאה ומוכשר לקבל וישאל ממך הכלי שלך, דהיינו את עצמך, לטוב לך כדי שייטיב לך ועל ידך יבואו טובות והשפעות לכל ישראל.

טו. ואין לתאר ואין לשער עד כמה חביב לפני המקום ב"ה אותה זעקה הפורצת מליבו של יהודי הרוצה לעבוד את הבורא ית"ש ומתחנן בכל ליבו ונפשו להינצל מציפורני היצר, וכמו שכתב הרה"ק ה'דברי שמואל' זי"ע (שמות ד"ה ותעל) לבאר בלשון הפסוק (שמות ב כג) 'ותעל שוועתם אל האלוקים מן העבודה', וז"ל, מה שיהודי צועק לה' מעומק לבו על יצר הרע שמתגבר עליו ומבקש להמיתו חשוב ומקובל לפני הקב"ה עוד יותר מן העבודה, היינו מן העבודה עצמה. עכ"ל.

הרה"ק ה'אבני נזר' זי"ע התאונן בפני הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע בעת שכיהן ברבנות העיר 'פארצוויי', שאין לו שם מי שיוכל לשוחח עמו במילי דחסידותא, נענה לו ה'חידושי הרי"ם', שהלא כבר אמרו חז"ל (יומא עה:): על הפסוק (משלי יב כה) 'דאגה בלב איש ישיחנה' - ישיחנה לאחרים, והיינו טעמא, כי על ידי שמספר לאחרים את דאגתו הרי היא נחלשת עד שמסתלקת הימנו לגמרי, ועל כן אל ישיח לאחרים דאגתו זו בכדי שלא תתבטל, כי 'דאגה' זו טובה והגונה היא, ואדרבה, תישאר אצלו ותקונן בליבו... (הובא באביר הרועים ח"ב שיח).

טז. וכדבריו הנודעים של רבינו ה'אור החיים הק' זי"ע על הפסוק (להלן כו ז) 'ונצעק אל ה' אלוקי אבותינו' - 'כאן רמז שצריך האדם להתפלל לה' בכל יום שיצילהו מיצר הרע', ואין די בתפילה בעלמא אלא בדרך של 'ונצעק'... בצעקות וזעקות מעומקא דליבא שיחוס ה' וירחם עליו לבל ירד לבאר שחת חלילה...

ויתבאר ביותר, כי באמת אין ביד האדם להינצל מיד היצר הרע 'כי חזק הוא ממנו', וכמו שאמרו חז"ל (סוכה נב:): 'יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש להמיתו וכו', ואלמלא הקב"ה שעוזר לו אינו יכול לו, ואם כן מהי

התביעה על האדם שלא הצליח לעמוד בנסיונות הקשים, אלא כי אכן היה בידו כלי זיין שלא השתמש בו - היה בידו לצעוק אל ה' שיצילהו מליפול ביד היצר ושיעזרהו על דבר כבוד שמו שיוכל לשמוע בקולו ולעשות רצונו ולעבדו בלבב שלם, וזוהי התביעה עליו מדוע באמת לא התפלל...

וכמו שאומרים משם הגה"ק החיד"א זי"ע על מה שאמרו חז"ל (סוטה ג.) 'אין אדם חוטא אלא אם כן נכנסה בו רוח שטות', שלפי זה יכול כל אדם להיפטר מן הדין בטענת אונס, שהרי נכנסה בו רוח שטות ומה היה בידי לעשות [ומה עוד, ש'שוטה פטור מן המצוות'...], אלא שתשובה יש בדבר מדוע לא התפללת לפני השי"ת שלא יכנס בך אותה 'רוח שטות'... שמע מינה שאין זה כנגד רצונך כ"כ...

לתוספת ביאור נשא הגה"צ רבי שמשון פינקוס זצ"ל את משלו, לאיש שמינו אותו להיות 'שומר' בבית החולים על כל החולים המאושפזים שם למשך כל הלילה, והודיעו לו, כי יש חולה אחד שאם הוא מתעורר משנתו באמצע הלילה יעשה 'תיקון חצות'... יזעק ויילל בקול נהי בכי תמרורים בקולות וברקים, עד שבגיניו יתעוררו כל שאר החולים ועי"ז יהפוך כל המקום ל'תוהו ובוהו'... על כן ישים את ליבו, שבו ברגע שיתעורר אותו חולה חובה גמורה עליו לקרוא לעזרה שיבואו עוד 'אחים' ורופאים שיטפלו בכל החולים. ויהי בחצי הלילה התעורר החולה ותהי שם צעקה גדולה... והקיצו כל החולים מתרדמתם ובקשו כולם עזרה ותרופה למכאוביהם ולייסוריהם, וירץ השומר מחולה לחולה על מנת להרגיעו להקל עליו, אך ידיו היו עמוסות בעבודה ולא הצליח לטפל בכולם... השכם בבוקר פתחו המנהלים בדרישות וחקירות לדעת מדוע היה הסער הגדול הלזה ומיד העמידו אותו ל'משפט' וקנסו אותו בסכום גדול, שאל ה'שומר' במרירות נפשו, היתכן כדבר הזה, שמו אותי לבדי עם כל החולים, עשיתי כל מה שהיה בידי לעשות, רצתי מאחד לאחד מבלי לנוח אפילו רגע אחד... ולבסוף אתם גוערים בי וקונסים אותי, וכי כך הוא שורת הדין... אמרו לו, אמת ויציב שעבדת מעל הכוחות האנושיים, אך מדוע לא עשית מה שאמרו לך להזמין מיד עוד 'עזר וסיוע' של רופאים נוספים, ומאחר שלא עשית מה שהיה בידך לעשות, על כך אתה נידון ולוקה... והנמשל מובן מאליו, אם יטען האדם, ניסיתי להילחם ולבסוף נפלתי שדוד ביד יצרי הרע - מה היה עלי לעשות... דע שעל כך אתה נידון, מדוע לא התחננת לפני יושב מרומים שישלח לך עזרו מקודש...

יז. עוד יתבאר על חובת התפילה להינצל מיד היצר הרע, כמו שפירש בספר מעשי ה' מה שנאמר בפרשתן (ז יז-יח) 'כי תאמר בלבבך רבים הגוים האלה ממני איכה אוכל להורישם, לא תירא מהם זכור תזכור את עשה ה' אלוקיך' וגו', כי 'הגוים האלה' מרמז על פיתויי היצר, שאם האדם יודע ש'רבים הגוים האלה ממני' ואין בכוחי להורישו אזי קוב"ה אומר 'לא תירא מהם', כי ה' איש מלחמה ויעמוד לימינו להושיעו מאויב נפשו. אמנם אם האדם מדמה שבכוחו להכניע את יצרו בעצמו, ואינו מכיר ש'אלמלא הקב"ה עוזרו אין יכול לו', אזי הקב"ה מניחו לנפשו ואינו עומד לימינו להצילו משופטי נפשו, ובנקל יפול ביד היצר (הובא במשחת שמן בראשית עמ' קטז ועמ' רמד).

יח. העיד הגאון החסיד רבי אלימלך אשכנזי זצ"ל ממה שענינו ראו ולא זר, בשעה שאמר הרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע את ברכות השחר (באחד מימי החול), כאשר הגיע לבקשה 'ואל תביאנו לא לידי חטא ולא לידי עבירה ועוון'... היה מחלה את פני קונו כבן המתחנן בפני אביו... בבכיות ובקשות, מתוך יראתו העצומה, יראת שמים ויראת חטא. כיוצא בדבר אמר הגה"צ רבי אליעזר דוד פרידמאן זצ"ל בשם אביו, שהיה אצל הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע, והבחין כי ההתלהבות והתעוררות הגדולה ביותר היתה בעת שאמר 'ואל תביאנו לא לידי חטא ולא לידי עבירה ועון ולא לידי נסיון'...

וכעניין הזה ממש היה מספר כ"ק אאדמו"ר זי"ע שהלך לראות את הרה"ק מסאטמאר זי"ע בתפילתו, ומה נפלא היה המחזה הנורא, כיצד עומד איש זקן ומתחנן ובוכה ושופך דמעות כמים אל תביאנו לא לידי חטא ולא לידי עבירה ועון ולא לידי נסיון ולא לידי בזיון, לגודל יראת ה' שהיתה חופפת עליו...

יט. ומבאר בזה מה שנאמר (תהילים קמה יח-ט) 'קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראהו באמת, רצון יראיו יעשה', שקרוב ה' לכל קוראיו אלו שמבקשים ומתחננים שיזכו לקרוא אליו באמת, ורצון יראיו יעשה - הקב"ה נותן ועושה ליראיו שיהיה להם רצון ורוח נדיבה לעשות רצונו ית'.

וכבר איתא מצדיקים (הרה"ק מקאצק זי"ע, אהל תורה בפרשתן) לפרש במה שאמרו חז"ל 'הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים', שהכוונה היא, שבכל ענייני עולם אם יתפלל ויבקש האדם מהקב"ה להשיגם - תלוי הדבר בידי שמים אם לשמוע תפילתו, אבל התפילה על יראת שמים אינו בידי שמים, וכביכול מחויב הקב"ה לשמוע בקול תפילתו.

וכה אמר הגאון רבי ישראל סלנטר זצ"ל על דברי חז"ל (ב"מ נט.) כי אחר החורבן נעלו שערי תפילה, אעפ"כ בדוק ומנוסה שישנה תפילה אחת שנענית בכל עת ובכל מצב, והיא תפילה לסייעתא דשמיא ברוחנית (מכתב מאליהו ח"ד עמו 77).

שחת עמך וגו', ואפן וארד מן ההר' וגו', וביאר הרה"ק הרבי ר' בונם מפרשיסחא זי"ע מה שנאמר ואפן, שכאשר ירד משה מן ההר וראה מה שעשו ישראל והתבונן היאך שהגיעו לדיוטא התחתונה ולשפל המדרגה, מיד התחזק משה והתאזר בעוז ותעצומות לבל יפול בעצבות רח"ל, וזהו שנאמר ואפן - שחזוק לבבו ועשה לו פנים אחרים, וכך ירד מן ההר.

הוסיף על כך הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע, שהרי גם בהמשך העניין לגבי נתינת הלוחות השניות' נזכר ג"כ כלשון הזה, בדכתיב (יגה) 'ואפסול שני לוחות אבנים כראשנים ואעל ההרה ושני הלוחות בידי, ויכתוב על הלוחות כמכתב הראשון וכו' ויתנם ה' אלי, ואפן וארד מן ההר' וגו', ומה שייך לדרוש כאן ואפן מלשון שעשה לו פנים אחרים, אלא, כי אכן גם בשעה שירד משה מן ההר והלוחות השניות בידיו נפלו פניו כאשר התבונן מה בין לוחות הראשונות שהיו מעשי אלוקים, הכתב והמכתב, לבין לוחות השניות שהינם מעשי בן אדם, ולא היו לו פנים בפני עצמו, ושוב התחזק בעצמו ועשה לו פנים אחרים, על כן נאמר גם כאן ואפן וארד מן ההר (הובא בלקושי יהודה).

וללמד יצא, שאף אם רואה האדם את עצמו בכי רע רח"ל, שהוא כבר שרוי בתחתית שבתחתית, ואפילו אם הרחיק לכת אחרי החטא הגדול ביותר ח"ו, אז ישמר ביותר לבל יפול לעצבות רח"ל^{כא}, כי זהו מעיקרי תחבולות היצר להביאו לידי עצבות ומרה שחורה, שע"ז יפול ליאוש, עד שיאבד כל רוח חיים, וממילא כבר יהיה מסור ביד יצרו הרע, אלא כבל

קרוב אליך הדבר מאד בפך ובלבך לעשותו' - בפך לבקש שתזכה בלבך לעשותו.

ובאמת הא גופא בכלל יראת שמים היא, וכמו דאיתא בזה"ק (ה"ג קס). לבאר מה שנאמר (במדבר יד ה) 'אם חפץ בנו ה' - לא בעי מינן אלא ליבא, ר"ל שאין הקב"ה רוצה ומבקש אלא שאנו נרצה בלבנו לעבדו בלבב שלם.

וכך כתב הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (ד"ה ואמרת) וז"ל. הנה לכאורה נ"ל, בוודאי יראת שמים היא בידי שמים - ולולי עזרתו ית"ש לא יגיע א' מאלף ליראה את ה', חוץ ממתני מעט אשר אינם צריכים סעד לתומכם כמו האבות ומשה רבינו ע"ה וכיוצא. אבל זולתם - ראה כמה תפילות התפלל דוד המלך ע"ה ב'תמניא אפי' על כך, אך מה שאינו בידי שמים [שזה נדרש מיד האדם] - היא הבחירה שבלב, שישתוקק אדם וירצה להיות עובד ה' ויתפלל על כך^{כב}, אותה השתוקקות לבד אינה בידי שמים והיא מבחירת האדם. על כן אמר (לעיל ה כו) 'מי יתן והיה לבבם זה ליראה אותי', ולא אמר 'מי יתן ויראו אותי' - שהרי אף ה'יראה עצמה' איננה בידם, אלא מי יתן והיה לבבם זה ליראה - שיהיה חמדה בלבבם ליראה. עכ"ל.

קום מהר מזה - התחזקות וחומר העצבות

בפרשתן (ט יא-טו), 'ויהי מקץ ארבעים יום וארבעים לילה נתן ה' אלי את שני לוחות האבנים לוחות הברית, ויאמר ה' אלי קום רד מהר מזה כי

וכבר מפורשים הדברים בספר חסידים (קלא): אם שואל אדם דבר שהיא שבח לבוראו כגון על למוד תורה או דבר אחר מחפצי שמים ושופך את נפשו עליו הקב"ה שומע תפלתו אף על פי שאין בידו מעשים טובים. וכך כתב הכלי יקר (ג כג) שהמבקש מהקב"ה שיוכל לעשות מעשים טובים 'זה דבר אמיתי ששורת הדין נותן שימלא ה' משאלות לבו יען כי אינו חפץ כי אם את אשר חפץ ה' בו'. כ. וכן כתב המהרש"א (ח"א ברכות י). וז"ל, וזה המבקש רחמים על עצמו להחזירו בתשובה הרי זה בכלל ה'רוצה לטהר', עכ"ל.

כא. בפרשתן (ח ט), 'והיה אם שכוח תשכח את ה' אלוקיך', וביאר בה הרה"ק מרוז"ן זי"ע, כי הנה אמרו חז"ל (בר"ר מב ג) 'אין והיה אלא לשון שמחה', ובא הכתוב ללמד ש'והיה אם שכוח' - אם תשכח מלנהוג במידת השמחה, לבסוף ח"ו 'תשכח את ה' אלוקיך' (וכן הוא בליקוטי מהר"ם שיק בשם היהודי הק). לעומת זה ביאר עוד הרה"ק מרוז"ן באופן אחר, כי תשכח מלשון מצוי ושכיח, וזהו אומרו 'והיה אם שכוח' - אם מידת השמחה תהיה מצויה אצלך, 'תשכח את ה'א' - יהיה הקב"ה מצוי אצלך. וכבר נמצא כתוב בספר 'זכרון זאת' (ד"ה עוד והיה) לה'חוז'ה' מלובלין זי"ע 'מי שרוצה תמיד השראת השכינה יראה להיות בשמחה'.

באר הפרשה - פרשת עקב

שפלותו אינו מאמין שהאדם גורם ע"י תפלתו ותורתו שפע אל כל העולמות וגם כל המלאכים ניוזנין ע"י תורתו ותפלתו, ואילו היה מאמין בזה, כמה היה עובד את ה' בשמחה וביראה מרוב כל, והיה נזהר בכל אות ותנועה ומילה לאומרה בדקא יאות, עב"ל"ה.

ואכלת ושבעת וברכת - מצוות עשה מדאורייתא של ברכת המזון וסגולותיה

בפרשתן (ח"י), 'ואכלת ושבעת וברכת' את ה' אלוקיך'.
איתא בזוה"ק (ח"ב ר"ח). 'דברכת מזונא חביבא קמי קוב"ה וכו', מאן דמברך לקוב"ה מגו שבעא בעי לכוונא לביה ולשוואה רעותיה בחדוה ולא ישתבח עציב וכו', וכמה דאיהו מברך בחדוה ובעינא טבא הכי הבין ליה בחדוה ובעינא טבא, ובגין כך לא ישתבח עציב כלל אלא בחדוה ובמלין דאורייתא, ובתרגום ללה"ק,

מצב שלא יהיה תמיד יתחזק²² ויקיים בעצמו 'ואפן' - יעשה לו פנים אחרים, ויתמלא רוח חדשה שמעתה²³ יעשה רצונו יתברך.

וכבר אמר הרה"ק מקאברין זי"ע (תורת אבות) לפרש בלשון הכתוב שאמר משה 'כי יגורתי מפני האף והחמה' (ט י"ט), שלא התיירא משה מעצם החטא שעשו את העגל, שהרי הקב"ה הוא מקור הטוב והחסד, חנון המרבה לסלוח²⁴, אלא ממה פחד - מהאף והחמה, שמא חלילה יפלו בני ישראל למרה שחורה ולעצבות, שהם גורמים לטמטום הלב עד שכבר לא יוכלו לעשות תשובה.

ביוצא בדבר כתב הרה"ק ה'תולדות יעקב יוסף' (בפרשתן אות ד) ששמע מהבעש"ט הק' 'שרוב ענוותנותו של האדם גורם שנתרחק מעבודת השי"ת, כי מצד

כב. סיפר לי הגה"צ רבי נח חפץ זצ"ל, שבימי נעוריו למד אצל 'המשגיח' הגה"צ רבי יחזקאל לעווינשטיין זצ"ל, פעם שאלו הגר"י מדוע הנך מרבה ללכת לאדמו"ר פלוני, ענה לו רבי נח, כאן מלמדים אותי בכל עת 'מה אנו... מה חיינו'... ואילו שם מלמדים אותי 'אבל אנחנו' - לדעת להתחזק תמיד, כי הננו 'שווה ערך' ועבודתנו חשובה בשמים ממעל, וקורת רוח מרובה עלתה על פני הגר"י מתשובתו זו.

כג. וכמו שרמז לה הרה"ק רבי ברוך ממעזיבוז' זי"ע בלשון הכתוב בפרשתן (י יב) 'ועתה ישראל מה ה' אלוקיך שואל מעמך' - 'הקב"ה אומר לאיש הישראלי מה שהיה היה רק אני אומר לך מעתה תהיה ישראל', ובכך מתפרש לשון הכתוב ועתה ישראל הא גופא ה' אלוקיך שואל מעמך, שיתחזק ויאמר 'מעתה'...

כד. פשיטא ואין צריך לומר, שלא נאמרו הדברים להקל בחומר חטא ועוון, וחלילה מלחשוב שניתן לחטוא כי הקב"ה הוא מקור הטוב ומרבה לסלוח, שהאומר כן הרי הוא בכלל אחטא ואשוב שאין מספיקים בידו לעשות תשובה... אלא הדברים אמורים רק 'לאחר מעשה', שיקום ויתחזק ולא יהיו פניו נפולות בעצבות ויגון על שחטא, אלא יתחזק מכאן ואילך.

כה. נפלאות כתב הרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע על האמור בריש פרשתן 'והיה עקב תשמעון', כי 'והיה' הוא כנודע לשון שמחה, ובא הכתוב לומר שצריך כל אדם לייקר ולהחשיב ולשמוח בכל מעשה מצווה שעושה ואפילו אם היא מצוה 'קטנה' בחי' עקב [וע"ד שכתב רש"י 'מצוות הקלות שאדם דש בעקביו'], וכלשון קדשו, שצריך כל אדם שיהיה אצלו כל מצוה ומצוה בחשיבות גדול בעת עשייתם, כי הם עומדים ברומו של עולם, וכל מצוה ומצוה הם אורות בהירות בעולמות עליונים עד אין שיעור. עכ"ל.

כו. ידוע שהרה"ק המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע הזהיר מאד לכוון בברכת המזון יותר מבתפילה, כי תפילה דרבנן, וברכת המזון מדאורייתא (תולדות אהרן להרה"ק מזיטאמיר פר' שופטים ד"ה ראשית).

כתב החסיד יעב"ץ זי"ע (בספרו 'חסדי ה' מאמר אשרי האיש פ"ג) והנראה לי לפי דרכנו אומר דרך הלצה, כי יש מצות עשה ומצות לא תעשה שיש להם מזל - קיימו וקבלו היהודים עליהם ועל זרעם לעשותם בשמחה ובטוב לבב... ואשר לא כן יעשה יאבד מתוך הקהל... ואלו הן המצוות, כגון פורים וביעור חמץ ובשר בחלב וכיו"ב, ויש שאין להם מזל כברכת המזון שהכל מקיימים ואכלת ושבעת ואין הכל מקיימין וברכת את ה' אלוקיך, ורבו האוכלים למעדנים בשובה ונחת ויברכו בקול נמוך ובשפה חלושה ברכה נחוצה רצוצה בלי כונה ובלי דקדוק באמרותיה, ואין צריך לומר באותיותיה - בעודה בכפה יבלעוה.

הגה"צ רבי אליהו לאפייאן זצ"ל היה תמה על ה'הפסקה' המקובלת בעולם הישיבות אחר תפילת שחרית עד לתחילת ה'סדר', באמרו שאינו מבין מה צורך יש ב'הפסק' ארוך כ"כ, והרי די בשהות חמש רגעים כדי אכילת 'פת שחרית' ועוד רבע שעה לצורך ברכת המזון... ישמע חכם ויוסף לקח...

'ברכת המזון' חביבה לפני הקב"ה, מי שמברך את הקב"ה מתוך שובע צריך לכוון לבו ולשים רצונו בשמחה ולא ימצא עצוב, וכמו שהוא מברך בשמחה ובעין טובה כך נותנים לו בשמחה ובעין טובה, ומשום כך לא ימצא עצוב אלא בשמחה ובדברי תורה^י.

כתב ה'חינוך' (מצווה ת"ל) 'מקובל אני מרבתי ישמרם א-ל, שכל הזהיר בברכת המזון^{יב} מזונותיו מצויין לו בכבוד כל ימיו'. וביאר המהרש"א (ח"א נזיר סו: ד"ה גדול) בזה"ל, לפי שמונותיו של אדם קשים בקריעת ים סוף, ועל כן צוה הקב"ה להאוכל ושבע לברך עליו.

כז. החיד"א הוסיף בהגהתו 'ניצוצי אורות' על הזוה"ק שם דבר נפלא עד למאד, וז"ל, ולכוון רצונו בשמחה ולא יהיה עצב בשעת ברכת המזון וכו' ולכן יאכל וישתה דבר המשמחו כדי שיברך בשמחה וזו סגולה להתעשר אם יברך בשמחה ובקול רם כמ"ש לקמיה גודל שכרו גם בעוה"ב וכו'. ואפשר לרמוז ענין זה מהפסוק (משלי י) 'ברכת ה' היא תעשירי ולא יוסיף עצב עמה' פי' ברכת ה' היא ברכת המזון שהיא מדאורייתא דוקא דשאר הברכות הוי מדרבנן, היא תעשירי, אך בתנאי שולא יוסיף עצב עמה שתהיה כתיקונה שיברך אותה בשמחה לסלק הס"א. יעו"ש. כתב ה'פלא יועץ' (ערך אכילה) וז"ל, וצריך שיברך ברכת המזון בנחת ובקול רם ובשמחת הלב כי יתן אל לבו לדברים שהוא מוציא מפיו לכיון בהם בעומק ואי אפשר שלא לשמוח. ולפי הנראה מדברי הזוהר הקדוש יש צורך גדול וחובת גברא למיעבד כל טצדקי כדי לברך ברהמ"ז בשמחה, והגדר הגדול כדי לכיון שיברך בעינים סגורות או עיניו למטה ולבו למעלה, עכ"ל.

וכן כתב ה'חרדים' (פי"ב), מצות עשה לברך אחר אכילת מזון שנאמר ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלקיך (דברים ח י) וצריך שיברך ברכת המזון בנחת ובקול רם ובשמחת הלב כדכתיב (רות ג,ז) ויאכל בעז וישת ויטב לבו ופירשו שבירך ברכת המזון, עכ"ל.

וזה לשון רבינו סעדיה גאון כשמנה את מצוות ברכהמ"ז (מנין המצוות לרס"ג מצוה ל'), וברכת בשבעך - ברון. (פי' בשמחה). כת. ובכלל זהירות זו הוא כמו שכתב הב"ח 'והמדקדק יזהר לברך דווקא תוך הספר ולא בעל פה'. ומתאמרא משמיה קדישא של הרה"ק רבי שלומ'קה מזוועהיל זי"ע, שסגולה לבנים ובני חכמים ונבונים ויראי ה', להקפיד לברך תדיר בכוונה ומתוך הכתב דייקא (הובא בס' ברכת דוד).

ומה נפלאו דברי בעל ילקוט מעם לועז (בראשית ח"א עמ' קג), וז"ל, לומר את התפילה מתוך סידור. שאם הוא מתפלל בע"פ הוא משיח דעתו לדברים אחרים, אבל אם הוא משתדל להתפלל מתוך הסידור ואינו מרים כלל את עיניו, מובטח לו שלא יבואו לו מחשבות זרות. כי אם הוא עמל בכל כוחו להתפלל בכוונה טובה בודאי ירחם עליו הקב"ה והוא יציל אותו מן היצה"ר. וכך שמענו על רבי יצחק לוריא [האריז"ל] שאפי' ברהמ"ז היה אומר מתוך הספר, אע"פ שהוא דבר שאפי' תשב"ר יודעים אותו על פה והטעם הוא מן הסיבה הזאת.

וזה לשון רבי אליעזר בן מכיר בספרו 'סדר היום' (סדר ברכהמ"ז), אם יש לו ספר לפניו להביט בו כדי שיוכל לכיון יותר ולא יסיח דעתו אחר עיניו בדברים אחרים - מה טוב ומה נעים. ומקיים מצוה אחת של תורה כדין וכשורה, וגורם ברכה לעצמו ולכל בני ביתו.

בס' עמוד אש תולדות הגאון מהרי"ל דיסקין (עמוד קסא) הביא מעשה שהיה בירושלים שאשה אחת הופיעה בבית מהרי"ל דיסקין זצ"ל והודיעה את צערה על כי היא משכלת את בניה בקטנותם ר"ל ומבקשת ברכה. ייעץ לה המהרי"ל דיסקין לקבל עליה מעתה לברך ברכת המזון מתוך הסידור ואכן אשה זאת צייתה לדברי קודשו אלה ונפקדה בזרע של קיימא.

סיפר מגיד מישרים פמ"מ הרב יעקב שיש שליט"א מעשה נפלא ששמע מבעל העובדא. וזה דבר המעשה, בין מ"ה הרוגי מירון באסון הנורא אשר התרחש בהילולא דרשב"י תשפ"א נמנה אברך חשוב ושמו רבי מנחם זקבך זצ"ל, בימי השבעה ביקשו בני המשפחה מכל המנחמים שיקבלו על עצמם לברך ברכת המזון מתוך הכתב לעי"נ רבי מנחם אשר הכהן זצ"ל בן הרה"ג רבי מאיר שיבלדחט"א, אשר הקפיד על זה מאד מאז נעשה כבן ט"ז שנה (עד כדי כך שלא היה נוטל ידיו לסעודה עד שידע בבירור שיש תחת ידו 'בענטשער' (ברכון) לברך מתוכו את ברכת המזון, ואפילו בשמחות בני המשפחה וכן בכל מצב ואופן, גם כשעלה הדבר בקושי כגון בנסיעה ארוכה של בני המשפחה לצפון' על קברי צדיקים, כשבסוף היום אחר כמעט תענית, הכל נטלו ידיהם לסעודה היה הוא עוסק בחיפוש אחר הבענטשער), ואכן חילקו שם אלפי 'סדר ברכת המזון' עלי גליון, כשישראל עם קדושים מקבלים על עצמם להתחזק ולברך מתוך הכתב דייקא.

באר הפרשה - פרשת עקב

שעל ידי זה הקב"ה משפיע ברכותיו להיות לו ברווח מוזנות, כי יש לאדם מקטרגים בדבר מלתת לו מוזנותיו הקשים ברווח, ואלו הברכות הם המליצים יושר וסנגורים טובים לנגד המקטרגים, עכ"ל.

ואילו ה'באר היטב' (סי' קפ"ה סק"א) מביא בשם הב"ה, שהאות פ איננה מוזכרת בברכת המזון, כי אות מרמות על שצף וקצף וחרון אף, והזהיר לקרוא ברכת המזון בכונה ניצול^{כט} מכל אלו.

בין המנחמים היה גם אברך חשוב מעי"ת בני ברק המשמש כ'סופר סת"ם', וכרבים אחרים קיבל שם על עצמו להקפיד לברך אך ורק מתוך הכתב, באותו זמן סיים האיש לכתוב 'ספר תורה', והחל מחפש אחר מי שיזמין אצלו כתיבת ספר תורה חדש, לצורך פרנסתו. כשבועיים אחר ל"ג בעומר נקרא אחר כבוד אל אחד מה'סוחרים' הגדולים, להציג בפניו 'דוגמת' כתב, כדי להתרשם מיופי כתיבתו, אך הסוחר שעייין בכתבו דחאו בשתי ידיים, וכה אמר לו, אכן רואים על ה'כתב' שהנך וותיק וכבר כתבת ספרים רבים, הכתב אכן מסודר ונאה, אך חסר ב'מכה בפטיש'... בסיומי האותיות וב'שפיצים'...

בלב שבור, נכלם ומבוויש, חזר ה'סופר' לדירת הסופרים (כנהוג בארה"ק שכמה סופרים מתחברים יחדיו ושוכרים יחד דירה לצורך יישוב הדעת בכתיבתם), ומשום מה קנה לעצמו 'בולקע' (חלה קטנה) לאכלו בדירת הסופרים, שלא כהרגלו, כי מצות 'ואכלת ושבעת' הוא מקיים תמיד בכל יום ובכל עת רק בביתו ולא שם. אלא, שבבואו ליטול ידיו נזכר מ'קבלתו' והחליט לחפש תחילה אחר בענטשער, פשפש בכל הדירה ולא מצא, לא סידור ולא מנחה מעריב, ולא שום ברכת המזון על גבי הכתב בכל צורה שהיא, וכמעט שכבר החליט לשבור את הקבלה, ברגע האחרון חזק עצמו, ושב לחפש בשנית ובשלישית עד שמצא מעל אחד הארונות ברכת המזון כתובה אשורית ע"ג הקלף, שכתבו אחד הסופרים שעבד בדירה זו לפני כמה וכמה שנים, ניער האבק מעל גבי ה'ברכת המזון', נטל ידיו, היטיב לבו באכילתו ובירך ברכת המזון בדחילו ורחימו. בעודו מברך צדה עינו כי כתבו של 'ברכת המזון' זה נכתב ב'יופי' והדר, ב'גימורים' נפלאים עד אין ערוך. ומאחר שידע כי כתבו טעון תיקון בעניין זה, החליט שלא לזוז ממקומו, אלא העמיד לפניו את ברכת המזון הלז והחל לכתוב 'יריעה' של ס"ת כשהוא מחקה את צורת הכתב של אותו סופר, כך עשה במשך ג' שעות רצופות עד שגמר עמוד שלם. בטרם סיפק לשוב לביתו, התקשר אליו ידיו, וכה אמר, שמעתי שהינך מחפש שיזמינו אצלך כתיבת ספר תורה, הנה לידי עומדים העסקנים המתנדבים בעם, העומדים לכתוב מ"ה ספרים לזכר נשמת כל ההרוגים זצ"ל, אולי יש בידך איזה יריעה להראותם, בכדי שיתרשמו מהכתב, קפץ הסופר והראה להם את היריעה שזה עתה סיים בה 3 שעות כתיבה, ויהי ממחרת, קיבל תשובתם, כי הם מקבלים אותו, ובחלקו נפל לכתוב את הספר שייכתב... לעילוי נשמת רבי מנחם זקבך...

וראה בחוש כיצד אותה התאמצות שהיתה לו להקפיד על קבלתו הטובה לומר ברכת המזון מתוך הכתב היא שפתחה בפניו את שערי הפרנסה...

עוד בגדרי ה'זהירות' מה שכתב ה'משנה ברורה' (סי' קפ"ה סק"ג) בשם הא"ר 'טוב לברך בקול רם, כי הקול מעורר הכוונה', ומסופר על אחד מחסידי הרה"ק בעל ה'ישמח ישראל' מאלכסנדר זי"ע, שהתאונן בפניו על בנו שאינו מברך ברכת המזון, וכל הפצרותיו לא הועילו כלום, ענה הרה"ק ואמר לו, אם תקבל על עצמך לברך בקול רם אזי תיווכח לראות שגם בנך יתחיל לברך ברכת המזון (הובא בס' בישישים חכמה).

כט. בעיר הקודש והמקדש דר יהודי בא בימים, אשר סיפר מעשה נורא אשר בדידיה הוי עובדא, באותם ימים קודם עלה הכורת על אדמת אירופה, כשהיה סמוך להיכנסו לעול תורה ומצוות, הגיע הגה"ק רבי מאיר שפירא מלובלין זי"ע לבית תלמודם לבחנם על הלימודים, והמנהג היה שלאחר שרב בישראל בוחן את צעירי הצאן היה מעניק איזה מתנה לכל התלמידים, אך הגר"מ שפירא לא הביא אז מתנות, אי לכך משסיים לבחנם אמר להם, אעניק לכם כמתנה עצה וסגולה נפלאה שעל ידו תזכו לחיות את כל ימי חייכם בהשקט ושלווה, והאריך לבאר בפניהם בענין ברכת המזון ואת דבריו הנוראים של ה'חינוך' שהזהיר בברכה זו מוזנותיו מצויין לו בכבוד כל ימיו, וכן דברי ה'באר היטב' בשם הב"ח שניצול הוא משצף וקצף וחרון אף (כנזכר למעלה), ואכן בחור זה קיבל על עצמו להקפיד על ברכת המזון בכונה כראוי עד כדי מסירות נפש.

כעבור כמה שנים, והנה הגיעו הרשעים הארורים, כבשו את אדמת אירופה, והוליכו את היהודים אל עבר המחנות, וביניהם את הבחור הנ"ל, ודרכם היתה להפריד את הגיבורים ובעלי הכח לשלחם לעבודה, ואילו את הנשים והילדים והחלושים שלחו לעלות על מוקדה על קידוש שמו יתברך, היהודי בעל העובדא היה אז בחור צעיר לימים, ובעמדו

שלום שלום לרחוק - ענינים נפלאים במעלת הקירוב איש את רעהו

בפרשתן (י יט), 'ואהבתם את הגר כי גרים הייתם בארץ מצרים', ואף שב'פשוטו של מקרא' לא דיבר הכתוב אלא בנכרי שהתגיייר, אמנם הרחיב בדבר בספר החינוך (מצוה תלא) ללמוד מכאן על גודל החיוב לקרב כל מי שהוא בבחי' 'כי גר הייתי בארץ נכריה' - שנמצא במקום זר ומנוכר, שעלינו לקרבו בשני ידיים ולהיות לו לעזר עד שירגיש כאחד מן השורה ומן המניין¹.

והנה נהגו לומר לאחר 'ברכת המזון' - 'הרחמן' שכולו בקשות נשגבות ביותר, וביאר הגה"ק ה'חפץ חיים' ז"ע, שעל כן מבקשים בקשות אלו אחר ברכת המזון, כי אחר שקיים האדם מצות עשה מדאורייתא, נעשה עת רצון בשמים, ושעת הכושר היא לבקש צרכיו מאתו יתב"ש, וכמבואר ברבינו בחיי (פרשת יתרו יט ג, והובא ב'מגן אברהם' או"ח סי' רסג סק"א) שכאשר האשה מדליקה נרות שבת, בידה להתפלל 'שיתן לה ה' בנים מאירים בתורה, כי התפילה יותר נשמעת בשעת עשיית המצוה'.

בתור עשה עצמו כגבוה יותר בעמדו על קצה אצבעותיו, וריחש בשפתיו כל העת, אבי שבשמים קיימתי את דברי הב"ח ובירכתי בכוונה מרובה, קיים אף אתה את ההבטחה האמורה שלא ישלוט בי לא שצף לא קצף ולא חרון אף, ואכן בהגיע תורו הראהו הרשע באצבעו לפנות לצד ימין למקום אשר לעת עתה אין נשלחים למיתה כי אם לעבודה. לאחר מכן העמידום שוב בתור לפני אחד מהרשעים בכדי לבחון כל אחד לאיזה מלאכה הוא מתאים, והוא שעדיין צעיר לימים היה עמד נרעד ונפחד בידעו שאינו מתאים לשום עבודה המפרכת את הגוף, וכך שוב בכה לפני צורו וקונו שבזכות שהקפיד על ברכת המזון בכוונה ייזכר לו את ההבטחה הכתובה ב'חינוך' שיהיו מזונותיו לו בכבוד כל ימיו, בתוך כך פנה אליו יהודי שעמד בסמוך אליו ואמר לו, אמור נא שהינך בקי במלאכת הבישול והאפיה ורצונך להיות מעושי המלאכה במטבח המחנה, ואני כמו כן אגיד ששם רצוני לעבוד וכך אהיה אני לעזרך, וכך הווה, שניהם נתקבלו לעבודת המטבח, וכך היה לבחור היהודי מאכל ומשקה די מחסורו וסיפוקו בהרחבה בהיותו בבית המבשלים. באחד הימים נכנס אחד מקציני הרשעים אל המטבח וכראותו את הבחור היהודי עובד במטבח, ולכן לא חסר לו דבר חרה לו הדבר, פנה אליו ברשעותו ובידו פטיש קטן, ואמר לו הנה באם תוך שלוש שעות תצליח לחפור בור עמוק אזי תוכל להמשיך לעבוד בעבודתך זאת, אך באם לאו, תישלח לעבוד עבודת פרך עם שאר היהודים, הבחור יצא החוצה, בידעו בבירור שאפילו אם יעבוד כמה ימים ברציפות בעמל ויזע רב לא יצליח לחפור את הבור, כיון שאין בידו כי אם פטיש קטן שאין בכוחו לפוצץ סלע, ולכן פנה שוב אל בוראו בתחינה, באמרו אבא כך כתוב בתורה, שמזונותי צריכים להיות לי מצויים בריוח גדול, תוך כדי תפילתו עבר שם כלי רכב עם חיילים רשעים שהחלו לזרוק על ראשו תפוחים ושאר ירקות בכדי לענותו, וכך משנסעו משם נשאר לידו ערימה גדולה של פירות וירקות, לא עבר זמן מועט ועבר שם רכב אחר ועליו חיילים רוסיים ששועבדו על ידי הנאצים ימ"ש, ואף להם לא הביאו הרשעים מאכלם כדי שביעה כי אם קומץ קטן ובראותם את כל השפע הרב לצד הבחור פנו אליו וביקשו מעמו מעט מכל אלה, אמר להם הבחור מי שיטה ידו לחפור לי כאן בור עמוק יקבל מהפירות, החיילים שהיו בעלי כוח ואף היו להם כלים המתאימים לכך נעמדו ברוב אונים ואמץ כוח והחלו לחפור במהרה בור עמוק ברצותם להזין נפשם מהפירות והירקות, וכך בתוך שעה קלה כבר היה הבור חפור, נתן להם הבחור את הפירות ושלחם לנפשם, כעבור זמן מה בא הרשע לבדוק אם 'הצליח' לחפור הבור, והנה נוכח לדעת שבפחות מג' שעות סיים הבחור את המלאכה, נענה אותו רשע ואמר ידעתי גם ידעתי שאלוקיכם שומר עליכם ומגן בעדכם, אך לא ידעתי עד כמה... ובזה הסכים לו לחזור לעבודתו במטבח,

אחר גמר המלחמה עלה היהודי להתיישב בארץ ישראל, ואף גם שם מזונותיו היו מצויין לו תדור בהרחבה גדולה והשיא את כל צאצאיו בנקל ובריוח, והכל מכוח הזהירות ב'ברכת המזון'.

ל. ולדין ייאמר, כי מצווה רבתי זו שכיחה ומצויה ביותר ביננו, וכגון, כאשר מגיע אורח לבית המדרש, או כשאחד בא להתיישב בדירה בסמיכות מקום על ידינו, וכל כיוצ"ב, והדברים אמורים ביותר אל בחורי הישיבות העומדים להתחיל

את ה'זמן' בקרוב, שחוב קדוש מוטל עליהם לקרב את הבחורים הצעירים שהגיעו זה עתה להיות מיושבי ביהמ"ד. וכבר איתא בגמ' (פסחים קיח.) לפרש מה שנאמר (ישעיה כג יח) 'כי ליושבים לפני ה' יהיה סְחָרָה לאכול לשבעה' שהכוונה על 'המקבל פני חברו בישיבה', והיינו שלומד עמו (כמבואר במהרש"א). ואם דברי תורה צריכים חיזוק בכל עת, קל וחומר עתה בעמדנו לקראת 'זמן אלול' הבעל"ט שצריך לקרב חבריו וללמוד עימם.

באר הפרשה - פרשת עקב

זכה הם דבריו, ויש לנו ללמוד מן המצוה היקרה הזאת לרחם על אדם שהוא בעיר שאינה ארץ מולדתו ומקום משפחת אבותיו, ולא נעביר עליו מן הדרך במצאנו אותו יחידי ורחקו מעליו עוזריו, כמו שאנו רואים שהתורה תזהירנו לרחם על כל מי שצריך עזר לא, ועם המידות הללו נזכה להיות מרוחמים מהש"ת לגי וברכות שמים ינחו על ראשינו, והכתוב רמז טעם הציווי באמרו כי גרים הייתם בארץ מצרים, הזכיר לנו שכבר נבוינו בצער הגדול הזה שיש לכל איש הרואה את עצמו בתוך אנשים זרים ובארץ נכריה, ובזכרנו

לא. לפני תקופה נפטר לבית עולמו יהודי מרח' מלצר בבני ברק, בימי ה'שבעה' בא לנחם איזה איש יהודי מעורער בנפשו, והוא מר נפש, כל צרה וצוקה ששייך בעולם הזה תקפו אותו, לא שלום בית ולא פרנסה לא נחת ולא מאומה, אין לו שום שמחה והנאה בעולם הזה. ואמר האיש לאבלים - אביכם החזיק אותי בחיים, אם לא אביכם כבר הייתי מאבד עצמי לדעת זה עידן ועדנים, הבנים שמעו ותמהו עד מאד, כי אביהם היה עני ואביון ולא היה לו מעות לסייע לו, ברפואה לא היה מבין, וגם לא יועץ בשלום בית... ולכן שאלוהו, וכי אבינו תפס אותך בידיים (פיזית) שלא תקפוץ מהגג... ענה האיש, קביעות היתה לי בכל מוצש"ק לעלות אליו לביתו, והייתי פורק ממני את כל ה'מטען' - כל משא הצרות שהיה על לבי, ואביכם הקשיב לי בסבלנות אין קץ, וחזק אותי בכמה מילים, זה נתן לי כח להמשיך עוד שבוע קשה עם ה'פעקלעך' (משא הצרות ש) בחיי.

ולמדנו מכאן, אין צורך להיות חכם, עסקן, פיקח, בעל כשרון, פה מפיק מרגליות, כדי לחזק את הזולת... רק בהטיית אוזן קשבת, להקשיב לו ולשמוע מה בפיו, ובזה יחזקהו עד מאד, ונמצא נוטל חלק בראש בכל מציאות חיי האיש וזכות קיומו בעולם נזקפת לו בזכות ש'הקשיב' לסיפוריו ולפריקת משא צרותיו.

לב. שמעו נא למעשה נורא, על אחד שקיים דברים אלו כפשוטן 'לרחם על כל מי שצריך עזר', ובפרט אם אינו מרגיש במקומו... ועד כמה זכה לראות שכר פרי עמלו בעולם הזה. וכה סיפר 'יושב ראש ארגון השיבנו' בקווינס שבארה"ב שזכה וזוכה להשיב 'פירות הנושרים' - צעירי הצאן שנפלו מיהדותם כל אחד וסיפורו... באחד הימים פנה אליו אחד מראשי ישיבות המפורסמים שבדור, ודמעתו על לחיו כי בן זקונו נפל לבאר שחת בשאול תחתיה עמוק עמוק ל"ע... ובקשתו שירפא את שברו הקשה ויטפל בבנו כמיטב נסיונו עם בחורים שכמותו... אותו יו"ר קיבל על עצמו 'תיק' זה ואכן בתוך זמן קצר העמידו על דרך הישר, דרך התורה והמצווה כשאיפת הוריו ומוריו לתפארת כרם ישראל. אך תחילה העמיד תנאי בפני האב - ראש הישיבה שישמע את אשר בפיו, וכה אמר, הנה ימי נעורי עברו עלי בעיירה שבה נולדתי, שם היו 'השגות' נמוכות מאד בענייני אידישקייט, ובכלל זה השגות הבחורים והצעירים בלימוד התורה היו (ברמה) נמוכים מאד, הן בענין התמדת התורה, הן בהבנתה בעמקות. משגדלתי ובאתי לגיל הכניסה לישיבה בחרתי לעצמי את הישיבה הטובה ביותר בניו יארק וגליתי מעיירתי למקום תורה, מה אומר ומה אדבר, אכן, 'בגלות' הייתי, כי לא הבנתי 'דבר וחצי דבר' מהנלמד בישיבה, בשבתות הראשונות לימי שהותי בישיבה סובבתי כשכולי מיואש בבתי מדרשות שהיו סביב הישיבה, דאגתי ובכיתי ללא הרף, כעבור כמה שבועות אזרתי אומץ וניגשתי אל אחד הלומדים בבקשת רחמים שיואיל בטובו ללמוד עמו את ה'יסודות' ועקרי הדברים הנלמדים בהיכלי הישיבות למען אוכל להבין את 'שפת' בני הישיבה ואיהפך להיות כתלמיד מן השורה, אך הלה שהיה מתמיד גדול ענני כי זה משנים קדמוניות שיש לו סדר קבוע בהלכות שבת בין השעה 3 ל-7 ואין לו פנאי למלא אחר בקשתו, אחריו ניגשתי בבקשה זו למשנהו היושב בביהמ"ד, וזה האיש אמר לי שגם לו אין פנאי כי מעודו קבע לעצמו סדר חזרה בדף היומי 'בבלי וירושלמי' בשב"ק אחה"צ, משם נגשתי בבושת פנים לשלישי ואף הוא ענני כקודמיו, וכמעט שנשבר לבי בקרבי... פתחתי פי בתפילה לפני הבורא ואמרתי, רבש"ע, עוד פעם אחת הנני מנסה... אם גם זה האיש ידחני הרי זה כאות מן השמים שאין לי ולעסק התורה כל קשר ושייכות... מה עשה הקב"ה, הבא אחריו שניגשתי אליו, אמר לי מיד בקול רעש גדול, אה, בשמחה עצומה, בכל אשר תאווה נפשך אלמדך דעת, ואכן, הלה למד עמי צעד אחר צעד, עד שבתוך כמה שבועות העמיד אותי על דרך המלך, ונעשיתי כ'תלמיד ותיק' בישיבה, ומשם עליתי עוד ועוד עד שזכיתי להחזיר אלפי בחורי ישראל תחת כנפי השכינה, התרצה לדעת, מי היה אותו אברך שלמד עמי, הלא זה הוא הוד מעלת כבודו בעצמו... וכלומר, שכל טובתך עמי היה סוף דבר לטובת עצמך.

לג. איתא מהרה"ק ה'תפארת שלמה' זי"ע (פרשת מסעי ד"ה ויעל אהרן) לרמו בנוסח הזמר 'אזמר בשבחין' (שתיקן האר"י הקליל שב"ק) 'נהורא לה ימטי וברכאן דנפישין', כי תיבת 'נהורא' (חסר וא"ו) היא כאותיות תיבת 'אהרן', לומר לך, המהלך בדרכיו של אהרן הכהן, אוהב שלום ורודף שלום, הרי הוא מביא על עצמו עי"ז 'ברכאן דנפישין' - ברכות גדולות ומרובות.

באר הפרשה - פרשת עקב

גודל האגת הלב שיש בדבר, וכי כבר עבר עלינו, והשם בחסדיו הוציאנו משם יכמרו רחמינו על כל אדם שהוא בן־לד, עב"ל.

יה"ר שנזכה להתקרב אל הבורא, ללכת בדרכיו וליראה אותו להאמין בו בעוז ותעצומות, ונזכה למטר ארצכם בעתו, שבע וברכה בכל הפירושים.

לד. באחד השנים נכנס הגה"צ רבי אריה לווין זצ"ל בערב סוכות לקנות אתרוג אצל סוחר האתרוגים, הסוחר נתן לו אתרוג, ורבי אריה עיין בו עיון קל והכניסו לכיסו, כשהוא נותן לסוחר מעות כפי כמה שנתבקש ופנה לצאת לדרכו. בעמדו על הפתח עכבו איש יהודי ששטח תמיהתו ופליאתו לפניו – רבי אריה, הנה אנכי עומד כאן זה כמה וכמה שעות, בודק אתרוג אחר אתרוג בעיון עמוק עד מאד... ועדיין לא מצאתי את ה'אתרוג' שידבר אל לבי, כיצד הנכם 'מקבלים באהבה' את מה שהסוחר נותן לכם... וכי אינכם מהמהדרים במצוות...

ענהו ר"א, שמע נא, שתים המה ה'הידורים' שבתורה, אחד 'ולקחתם לכם פרי עץ הדד', ואידך 'והדרת פני זקן', יש המהדרים בפרי עץ הדר ומשקיעים בזה ממון כוחות ודמים וכוונתו להאיש אשר עמד לפניו, ואני מעדיף להדר עד מאד ב'והדרת פני זקן' שאין בו פחות חשיבות מההידור הראשון, כלומר, היות וממתינים עלי ב'בית המצורעים' (שבו נהג רבי אריה לבקר תמידים כסדרם – מקום שרוב רובם של בני העולם מנעו עצמם מלהיכנס שמה) עדיף למהר שמה ולהדר במצוות חיזוק בני אנוש שבורי לב...

אותו צדיק היה רגיל ללכת אל ה'כותל המערבי' - מקום שלא זזה שכינה משם, אך כידוע בשנת תש"ח נפלה ה'אלט שטאט' (העיר העתיקה) בידי צר, ומני אז לא ניתן רשות לעלות להתפלל בכותל המערבי. וחיפש היכן ילך מעתה להתפלל ולשפוך שיח לפני בורא כל עלמים, עד ש'קבע מקום לתפילתו' בסמוך לכותלי בית הגה"ק הרב ד'טשעבין זי"ע, ונימוקו עמו, הנה לבית זה נשואות עיניהם של שבורי לב – רבנים ופשוטי עם שעברו את מאורעות ה'מלחמה' הקשה כל חד וחד בדיליה, היו עולים ובאים לפני הטשעבינער ושופכים את לבם כמים לפני אוזן קשבת שנתן להם... והרי קרוב ה' לנשברי לב, א"כ השכינה שורה ולא זזה מבית זה, לכן באתי הנה להתפלל ולשפוך שיח. ומכאן ילמד כל איש לעצמו, כי כאשר עוזר ומסייע ל'שבורי לב' – שם היא השראת השכינה... וביתו נהפך לכותל המערבי...

זבל מואמינים

גליון שבו עי מבית 'בני אמונים'

פרשת עקב תשפ"ד שנה י | גליון מס' 547

ת.ד 102 בני ברק | פקס: 03-5055919
19139191@gmail.com

פרתחו שעדים

דבר מוסד ונשיא 'בני אמונים'

המפתח לשערי הברכה

מהפסוקים הפותחים את פרשתנו עולה שההקפדה על קיום המצוות "שאדם דש בעקביו" היא שפותחת בפנינו שערי ברכה, שפע, בריאות והצלחה.

על הפתוב "והיה עקב תשמעו" מביא רש"י את דרשת חכמים כי "עקב" מתפרש מלשון "עקב", ומרמז ל"מצוות הקלות שאדם דש בעקביו". על מצוות אלו מבטיחה התורה, כי אם נקפיד עליהן יקיים בנו "ושמר ה' אלקיך לך את הברית את החסד... ונזכה לשפע וברכה, בריאות והכנעת אויבנו, כמפרט בהמשך הפסוקים.

נקל לשער אל מה דברי מכוונים. לדאבון לב, יש כאלו שאצלם מצות ענית אמן היא עיזן בגדר "מצוה שאדם דש בעקביו", והם מרשים לעצמם לאבד הזדמנויות רבות לזכות בענית אמן.

על דרך המליצה ניתן לומר שאף הפתוב עצמו מרמז לכך: "והיה עקב תשמעו" - שמעו נא היטב את הברכות הנאמרות בסביבתכם וענו אחריהן אמן. אל תהי ענית אמן קלה בעיניכם חלילה, אלא אדרבה, יקר ובהחשיבו מצוה זו!

המתבונן יראה כי הפתגם השגור בפי העם - "דעת בעלי בתים - הפך דעת תורה" - מקבל משמעות מיוחדת בנוגע למצוה זו, שכן אל מול היחס המקל במעלת ענית אמן מצד חלק מהצבור, אנו מוצאים שחכמים נתנו לה משקל רב, אף יותר משנתנו למצוות אחרות, באמרו (דברים רבה ז א): "אין גדול לפני הקדוש ברוך הוא יותר מאמן שישראל עונים!" על מצות ענית אמן ניתן אפוא לקרוא את דברי חכמים (ברכות ו ב) "דברים שעומדים ברומו של עולם ובני אדם מזלזלים בהם".

יתכן שדוקא הקלות הרבה שבה ניתן לקיים מצוה זו פעמים רבות ביום, עלולה לגרם לעתים לתחושה של שבע, המקשה עלינו ליחס לה את החשיבות הראויה. ואולם לפי הנלמד מן הפסוקים בראש פרשתנו, דוקא התחושה הזו עצמה הופכת אותה לחשובה יותר, כי כאמור, דוקא המצוות שאנו דשים בעקביו ואיננו מחשיבים אותן, הן אלו הפותחות בפנינו את שערי הברכה, ובהן תלוים חיינו והצלחתנו.

נתעורר כלנו בעת הזאת להשכים בכל בוקר לבית הכנסת, כדי לקיים "תשמעו" בברכות השחר הנשמעות מפי המתפללים ונענה אחריהן אמן, וכך נזכה שיתקיימו בנו הברכות המפלאות שנאמרו בפרשתנו: "ואהבה וברכה והרבה וברך פרי בטן ופרי אדמתך... דגנה ותישרש ויצהרף שגר אלפיה ועשתרת צאנה על האדמה אשר נשבע לאבותיך לתת לך... והסיר ה' ממך כל חלי..." אמן ואמן.

בקריאת "והיה עקב תשמעו"!

שבת שלום,

278 213 מחולקת 111

יסודות אמונים

יסודות תפלה ואמן בפרשה

חיוב אמירת מאה ברכות

"ועתה ישראל מה ה' אלקיך שאל מעמך כי אם ליראה את ה' אלקיך" (יב)

על פסוק זה הסמיכו חכמים את מצות מאה ברכות, וכך אמרו (מנחות מג ב): "חיוב אדם לברך מאה ברכות בכל יום, שנאמר (דברים יב): 'ועתה ישראל מה ה' אלקיך שאל מעמך'."

פיצד נלמדת מן הפתוב הזה אמירת מאה ברכות ביום? נחלקו בכך רש"י ורבנו תם. רש"י (שם ד"ה מה) פרש שהפתוב נדרש בדרך "אל תקרי": אל תקרי "מה" אלא "מאה" - "מאה [ברכות בכל יום] ה' אלקיך שאל מעמך". ואלו רבנו תם (תוספות שם ד"ה שואל) פרש שחכמים סמכו את החיוב על כך שבפסוק האמור יש מאה אותיות.

הרוקח מביא בשם הגאונים, כי אחר שיסודו חכמי ארץ ישראל את תקנת מאה ברכות, שלחו אגרת לחכמי הגולה ושאלו אם יצו לקבל על עצמם תקנה זו. כתשובה שלחו הללו אגרת הכוללת את הגסח הנאמר בפתיחת ברכת "גאל ישראל" בשחרית, מ"אמת ויציב ונכון... עד "זולתך סלה". בדברים אלו נרמזה הסכמתם לקבלת התקנה, שכן נסח זה כולל מאה מלים. ועוד, שראשי התבות של הקטע הפותח את דברי הסכמתם מ"ויציב ונכון" עד "הדבר הזה" (כולל) הוא בגימטריה מאה (פרושי סדר התפלה לרוקח ח"א עמ' רחצ).

אף שבגמרא אמירת מאה ברכות מובאת כתקנת חכמים הנסמכת על הפתוב, בדברי חכמי המדרש מבאר שתקנה זו נתקנה על ידי דוד המלך, כפרמז בפסוק (שמואל ב' כג א): "ואלה דברי דוד האחרונים נאם דוד בן ישי ונאם הנביר הקם על" - "על" בגימטריה מאה, רמז לכך שדוד הוא שתקן את חיוב מאה ברכות בכל יום.

חכמים מוסיפים שהיתה אף סבה מיוחדת לכך. בתקופה מסוימת בימי דוד היו מתים מאה אנשים מישראל מדי יום. ראה דוד שמספר המתים מדי יום הוא מאה בדיקו, וכיון שחקר והבין ברוח קדשו כי צרה זו באה על ישראל משום שאינם מודים לה' כראוי על כל הטובות שמטיב עמם, תקן להם שיברכו מאה ברכות בכל יום. ואכן, תקנה זו הועילה לבטל את הגזרה (תנחומא קרח יב; במדבר רבה יח כא; טור או"ח מו, בשם רב נטרונאי גאון; 'לבוש' שם; 'בית אלקים' שער התפלה פרק יז).

הב"ח (או"ח מו) כתב שספנה זו עודה מרחפת ומאימת עלינו, ועד עצם היום הזה אנו מבטלים אותה באמצעות אמירת מאה ברכות מדי יום.

לביטול של הגרש"ז אויערבאך הגיע תלמיד חכם מפלג שחלה במחלה קשה, ושאלתו בפיו: במה יוכל להתחזק כדי להרחיק את החרב המונפת מעל צוארו? השיב לו הגרש"ז: "ראה נא, איני רגיל ליעץ לאחרים מה עליהם לעשות. אוכל רק לומר לך מה הייתי אני עושה אם הייתי נקלע חלילה למצב שכזה - הייתי מחזק את עצמי באמירת מאה ברכות". אף הוסיף הגרש"ז והבהיר: "איני מדבר על אמירה סתמית, אלא לאמירה בכונה רבה כפי שדורשת ההלכה" (ספר 'מצות המאה ברכות מהלכתה' בהקדמה).

ישועת השם - בדיוק ברגע הנכון!

אחריו נמכרה שרשרת נוספת, אחריה נמכרו הטבעות, ואט אט הלך המלאי ואזל.

כך חלפו כשנתיים נוספות, במהלכן המשיך הרב להגות בלמודו באין מפריע, כאשר הרבנית מצדה אינה מזכירה ולו במלה אחת את ענין הפרנסה, אף שהעיקר עליה תדיר במעמקי לבבה. כל תכשיט שנמכר צרב בבשרה החי, אף למען למוד התורה - היה הכאב כדאי לה.

גם באותו הלילה שב רבי צבי הירש לביתו והפתיע למצא את זוגתו בוכיה. מבט קצר הספיק לו כדי להבין. זהו הפסוק תם, וכבר אין בידה מה למכור.

"לא נותר ולו תכשיט אחד?" התענג הרב. "מאום", השיבה הרבנית.

"בעצם", אמרה בקול חלש, "אני חושבת שזוהי לי משהו..." היא נזכרה בכפית הפסוק המעטרת ששמשה לה מזכרת אחרונה מימי העשר הזוהרים בבית הוריה. אמנם ערפה הכספי לא היה רב, אף ערפה הרגשי היה גבוה עד מאד.

חרף זאת בקש הרב: "לכי ומכרי את הפפית, תמורתה נוכל, לכל הפחות, לרכש מזון ליום הפקר. בטוח אני כי ישועת ה' קרובה עד מאד!"

בבקר השכם יצאה הרבנית כשהפפית בידה, ושבה כשבסלה פכר לחם אחת, פד חלב וחרץ גבינה. ליותר מזה לא הספיק הפסוק.

במהלך ארוחת הבקר הדלה דמעו עיניה ללא הרף. היא לא היתה מסגלת לטעם דבר.

הרב הבחין ובקש ממנה להתעודד: "ישועת ה' פהרף עין!" אמר בבטחון, ואחר הוסיף: "מקבלני מרבתי שבארו ואמרו: כאשר עין האדם מרפה מלראות תקנה גשמיית לישועתו, אזי מגיעה ישועת ה' ברגע אחד ומחלצתו מן הצרה".

בעוד מלותיו על שפתיו, והנה נשמעו נקישות על הדלת. בפתח עמד הדור ובדוד מברק בהול מקהלת לונדון המעטירה. פס הרבנות בקהלתם התפנה, ואחר חקירה ודרישה שכללה התיעצות עם גדולי הדור, החלט לבחר בו למשרה הרמה.

מתחייבים הם לדאג בהרחבה לכל צרכי הרב ומשפחתו, הבטח במכתב, ומצדדים הם אף סכום הגון שיספיק להם לצרכי הנסיעה והותר.

את השמחה והרוחה ששרתה בבית באותם רגעים לא נתן לתאר. בני הבית נוכחו לראות בהתגשמות דברי נעים זמירות ישראל (תהלים לז ה): "עזר הייתי גם זקנתי ולא ראיתי צדיק נעזב וזרעו מבקש לחם", ולבם היה מלא תודה לשוכן מרומים שלא עזבם ושלח את ישועתו בדיוק ברגע הנכון.

'חדות החיים' ח"ב פרק מו

הרבנית בכספי הירשה. אלא שהכסף הלך ואזל, והמצב בבית הלך והורע. הרבנית נסתה ככל יכלתה להסתיר זאת מבעלה, היא לא רצתה להפריעו מלמודו, עד לאותו לילה שבו נפרץ הסקר...

רבי צבי הירש שב מבית המדרש והפתע למצא את זוגתו הצדקת ממורת בכי. הוא התענגו בעדינות ונדהם לשמע עד כמה המצב קשה. כל מה שזוהר מירשת בית אמה כבר נאכל, והעתידי לא בשר תקנה. עד היום היא סבלה בשקט, אולם שוב איננה מסגלת...

"איני מבקשת מותרות", התפחה הרבנית, "זקוקה אני לדברים הבסיסיים ביותר, מוצרי יסוד שחיי נפש תלויים בהם ואין לי מהיכן להשיגם. איני יכולה לראות את ילדינו סובלים חרפת רעב אף לא יום אחד נוסף!"

רבי צבי הירש שמע בהרהורים. הוא הזדהה לחלוטין עם דבריה הצודקים של זוגתו, אף לא היה לו רעיון מאין להושיע. אף לרבנית לא היתה כל פונה להפריעו מלמודו, היטב זכרה מדוע נבחר הוא כחתן בעבורה על פני עשרות רבות של הצעות אחרות...

ופתאום נצנץ במחה רעיון: בארון שבחדרם ספונים היו תכשיטים יקרים עטורים ביהלומים ואבנים טובות. יקרים היו התכשיטים ללבה, משום שהיו מזכרת מאמה האהובה, אף תורתו של בעלה היתה יקרה בעבורה יותר.

"אמכר לעת עתה רק שרשרת אחת", אמרה לבעלה, תוך שהיא מתנחמת בתקנה שבמהרה ישתפר מצבם והיא תוכל לכל הפחות להשאר עם יתר התכשיטים. בעלה התרגש מגבורת נפשה והמשיך לשקד על תלמודו.

בצעדים נחושים נשאה הרבנית רגליה אל השוק, נגשה לדוכנו של הצורף, ולאחר התמקחות קצרה שבה לביתה כשבחיקה צרור מטבעות נוצצים.

בין לבין שפכה האשה את לבה בתפלה, היא בקשה בכל לבה ממי שזן את העולם כולו, שישפיע עליהם משפע טובו, כדי שבעלה יוכל להמשיך ולשקד על תלמודו ללא הפרעה. אף כשעברו חדש וחדשים וכלתה הפרוטה מן הכיס, לא נותרה בידה בררה אלא למכר תכשיט נוסף.

הפעם היה זה תורו של צמיד הזהב היקר שעבר בירשה במשפחתה מדורי דורות. גם הוא נמכר בלב כבד, אף שלם, תמורת סכום הגון שהספיק לשלושה חדשי מחיה בלבד.

שמו של הגאון רבי צבי הירש לז"ל נודע בשערים כבר בהיותו צעיר לימים כעלויו עצום בעל מח חרף. רבי צבי הירש אף התיחס לאחת המשפחות המיוחסות בישראל. אביו היה רבי אריה ליב, רבה של אמשטרדם, ואמו היתה בתו של החכם צבי.

רבי צבי הירש שמע בהרהורים. הוא הזדהה לחלוטין עם דבריה הצודקים של זוגתו, אף לא היה לו רעיון מאין להושיע. אף לרבנית לא היתה כל פונה להפריעו מלמודו, היטב זכרה מדוע נבחר הוא כחתן בעבורה על פני עשרות רבות של הצעות אחרות... ופתאום נצנץ במחה רעיון:

העיר גלוגוב [גלוגא], פולין

בהגיעו לפרקו נתנו בו רבים את עיניהם וקפצו לקחתו לחתן לבתם. אלמנה אמידה ומיוחסת מן העיר גלוגא היא שזכתה לבסוף להשיאו לבתה הצדקנית, כלילת המעלות.

בשנים הראשונות לאחר נשואיו ישב רבי צבי הירש והגה בתורה בעיר גלוגא, כשהוא סמוך על שלחן חמותו. שם אף התאספה סביבו חבורה של תלמידי חכמים שלמדו תורה מפיו.

לאחר שנים מספר, כשנפטרה חותנתו לבית עולמה, המשיך רבי צבי הירש להגות בתורה ללא הרף, כאשר לכלפלת הבית השתמשה

ברכת הגוי מתקיימת רק בעניית אמן

"ברוך תהיה מכל העמים לא יהיה בך עקר ועקרה ובבהמתך" (ז יז)

כונת הפסוק בפשוטו הוא שעם ישראל יהיה מבָרַךְ יותר מכל העמים. ואולם בירושלמי (ברכות ח ח) מובא שרבי תנחום דרש מפסוק זה: "אם ברכך גוי - ענה אחריו אמן". לדיעת רבי תנחום, המלים "מכל העמים" מתפרשות במונח "מאת כל העמים", ועל כן פרש את הכתוב על ברכה שהגוי מברך את ישראל ומכיון שאף כאשר אמות העולם מברכות את ישראל חלה הברכה, לכן יש לענות אמן אחר ברכתם (ע"פ פני משה' שם). אלא שמלשונו של רבי תנחום נראה שאף החיוב לענות אמן על ברכת הגוי נלמד מלשון הכתוב, כאלו נאמר בו שלא תחול הברכה אם לא נענה עליה אמן. וצריך להבין כיצד נלמד כן.

באר רבי יעקב יהושע פרוימן מלודז:

כבר אמרו חכמי המדרש (ב"ר ס יג) שלא נפקדה רבקה עד שלא התפלל עליה יצחק, כדי שלא יאמרו בני משפחתה, עובדי האלילים, שנפקדה בזכות שברכה (בראשית כד ט): "אחתנו אתה היי לאלפי רבבה".

ואולם יש לומר, שכאשר עונה ישראל אמן אחר ברכת הגוי, יכולה היא להתקיים, לפי שאז אין הגוי יכול לטען שברכתו עשתה פרות, שכן הישראל הוא שקיים את הברכה בענותו אמן אחריה. לפיכך התנה רבי תנחום פסוק זה - המבשר שתתקיים ברכת הגוי - באפן שהישראל המתברך עונה אמן על ברכתו, שאם לא כן לא תתקיים הברכה, כדי שלא יטען הגוי שברכתו עשתה פרות.

רבי יוסי (ברכות נג ב) "גדול העונה אמן יותר מן המברך", על אף שהמברך הוא המשבח והמוֹדֵה, והעונה אמן רק מספיק לדבריו. לפי שעניית אמן היא חלק מן הברכה, וכך זמן שלא ענו אמן אחר הברכה - עדין לא הסתיימה הברכה (רש"י ברכות מז א ד"ה עד), נמצא שהמברך ברכה הוא בגדר "עושה דבר ולא גמרו", והעונה אמן הוא שגומר ומשלים את הברכה, והיא נקראת על שמו, ולפיכך גדול הוא מן המברך (תוספות הרא"ש ברכות נג ב; 'שלמה משנתו' שם).

בכך אף מתפרש הקשר בין שני חלקי הפסוק: "ברוך תהיה מכל העמים" - אם תקיים את ברכת הגוי בעניית אמן, "לא יהיה בך עקר ועקרה" - כפי שהיה אצל רבקה, שלא נפקדה עד שהתפלל עליה יצחק כדי שלא יאמרו הגויים: "תפלתנו עשתה פרות" (נחלת יעקב יהושע).

העמים מברכים את ישראל על כח תפלתם

"ברוך תהיה מכל העמים לא יהיה בך עקר ועקרה ובבהמתך" (ז יז)

את הכתוב: "לא יהיה בך עקר ועקרה" דרשו חכמים (בכורות מד ב): "שלא תהא תפלתך עקורה לפני המקום", אלא תתקבל ותעשה פרי. על פי זאת דרש רבי משה פולק, אב"ד באנהרט, את כונת הכתוב כך:

"ברוך תהיה" בפייהם של כל העמים, בזכות ברכת "לא יהיה בך עקר ועקרה" - שתפלותך לא תהינה עקורות, וכפי שמספרת הגמרא במסכת תענית (כד ב) כי איפרא הורמיז, אמו של שבור מלכא, יעצה לו להמנע מלהלחם עם היהודים, כיון שהקדוש ברוך הוא יעתר לכל בקשותיהם (ויזכר משה).

עניית אמן - גמר הברכה

"כל המצוה אשר אנכי מצוה היום תשמרון לעשות למען תחיו ורבותם ובאתם וירשתם את הארץ אשר נשבע ה' לאבותיכם" (ח א)

רש"י מביא שחכמים (מדרש תנחומא) דרשו מן הכתוב "כל המצוה", שהמתחיל במצוה יראה לסיימה פלה - "אם התחלת במצוה גמר אותה, שאינה נקראת אלא על שם הגומרה". ביסוד זה באר הרא"ש את טעמם של דברי

הגבחת הכוס בשתי ידים והחזקתה במינין

"ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלקיך על הארץ הטובה אשר נתן לך: השמר לך פן תשכח את ה' אלקיך..." (ח י"א) פרש הכתב סופר:

מסמיכות הכתובים נראה כי מצות הברכה אחר אכילת המזון נועדה להשריש בלבנו את האמונה שה' יתברך הוא הנותן לנו כח לעשות חיל, והוא המשרה ברכה במעשה ידינו. ואף שאנו עמלים על פרנסתנו, אין לנו ליחוס את השגינו לעצמנו אלא עלינו לזכר כי הכל מאתו יתברך.

לפיכך אמרו חכמים (ברכות נא א) כי המברך על הכוס צריך לטלה בשתי ידיו ולהחזיקה בידו הימנית בשעת הברכה, שכן בכך הוא מגלה דעתו שאינו בוטח בהשתדלות שהוא עושה לפרנסתו בשתי ידיו, כי אם על "מיין ה' עשה חיל" (שו"ת 'כתב סופר' או"ח כט).

אין המצוה נקראת אלא על שם גומרה

עניית אמן אחר הברכה היא זו שמשלימה את הברכה. ולפי שאין המצוה נקראת אלא על שם גומרה, נקראת הברכה על שם מי שהשלימה בעניית אמן

(תוספות הרא"ש ברכות נג ב; 'שלמה משנתו' שם)

יהודי יקר!

המנה גם אתה עם מזכיי הרבים, והשכם גם אתה לענות אמן אחר ברכות השחר של המתפללים, ותזכה שיקראו הברכות על שמך.

להצטרפות:

נא מלא את הטפס במכשיר 'נדרים פלוס', ואנו נצר עמך אי"ה קשר לשליחת חמרים.

בין ממלאי הטפסים תתקיים אי"ה הגרלה על זכות לנסיעה משפחתית לתפלה במקומות הקדושים, במיניבוס מפא"ר.

ה'יד הקטנה' כ"ג באב תקנ"ו

פּרטי תולדותיו ומאָרעות חייָו של רבי דב בעריש בן רבי יעקב גוטליב משינובה לטיים בערפּל. בעל 'מליצי אש' (ח"ד, דף מד ע"א) מתאָרו כָּן: "צדיק נסתר, גדול בנגלה ובנסתר, קדוש וטהור, כָּל מעשיו לשם שמים".

אף שתולדות חייָו אינם ידועים, ספרו 'יד הקטנה' על הרמב"ם מלמד על גדלותו העצומה בתורה וביראה. רבי דב בעריש הורה אָמנם להדפיס את ספרו בעלום שם, אלא ששבעים שנה לאחר פטירתו גלה רבי יוסף שאול נתנזון, בעל 'שואל ומשיב', בהסכמתו הנלהבת שכתב לספרו זה, את שם המחבר, וכָּן כתב: "אף שהעלים המחבר מרב ענותנותו את שמו, אָמנם ידענו גם ידענו כי הוא ה'הרב הגדול הצדיק הנשגב מוהר"ר דב בעריש גאטליב ז"ל משנאָעו. ואף שהיה סוחר, נושא ונותן באמונה, עוד לא עממוהו רתיקי חבלי מרכלתו [החבלים המתקנים של עגלת מרכלתו לא החלישוהו מתורתו], עוד לא נכבו גחלי רצפתו שביבי אש שלהבת תורתו, אשר היה כיקוד אש בוֹעַר בלבו אהבת ה' ויראתו".

ספר 'יד הקטנה' היה חביב מאד על בעל החפץ חיים, והיה רגיל להתבטא: "דאס איז דער באליבסטער ספר בי מיר" [=זה הספר החביב עלי ביותר], והוא אף מביאו עשרות פעמים בספריו 'חפץ חיים' ו'משנה ברורה' (מבוא ל'יד הקטנה' מהדורת ירושלים תשס"ט).

בית הקברות היהודי בשינובה

הלכות עניית אמן מספר 'יד הקטנה'

בספרו 'יד הקטנה' הלכות ברכות (א יא-יב), מביא הרב המחבר את הלכות עניית אמן בבחירות ובקצרה, וזו לשונו:

"כל השומע אחד מישראל מברך ברכה מכל הברכות כָּלן, אף על פי שלא שמע הברכה כָּלה מתחלתה ועד סופה, ואף על פי שאינו חיב באותה ברכה - חיב לענות אָמן. ובכונה שִׁיכוֹן בלבֹו: 'אמת היא הברכה שברך המברך ואני מאמין בזה'. וילמד בנניו הקטנים שיענו אָמן, כי מיד שהתינוק עונה אָמן יש לו חלק לעולם הבא. ואם היה המברך אפיקורוס ומין, או תינוק המתלמד, או שהיה גדול ושנה ממטבע הברכה, אין עונים אחריו אָמן. ועונים אָמן אחר גוי אם שמע כָּל הברכה מפיו.

כָּל העונה אָמן - לא יענה 'אָמן חטופה', דהיינו שלא יחטף האל"ף, וכן שלא יחטף וימהר לענות אותו קדם שיסיים המברך. וכן שלא יענה 'אָמן חטופה', דהיינו שמחסר קריאת הנו"ן שאינו מוציאה בפה שתהא נכרת, גם לא יפסיק באמצע הפלה. ולא יענה 'אָמן יתומה', שאפלו אינו מחיב באותה ברכה, לא יענה אָמן אם אינו יודע כָּלל איזה ברכה מברך, דזה נמי מקרי 'אָמן יתומה'. ולא יאחר עניית האָמן אלא מיד שכלה הברכה יענה אָמן, דזה הוי נמי כ'אָמן יתומה' דעל מה יאמר אָמן? וכן לא יענה 'אָמן קצרה' דאָמן בעי כונה, אלא ארכה קצת, [בשעור] כְּדי שיוכל לומר 'א-ל מלך נאָמן'. ולא יאריך בה יותר מדאי, לפי שאין קריאת התבה נשמעת כשמאריך יותר מדאי. והעונה אָמן לא יגביה קולו יותר מן המברך".

א. שקוטף ומחסיר את האות נו"ן, שבסוף המילה אָמן (שם).

ב. המפסיק באמצע עניית אָמן, באפן שהיא נשמעת כחלקה לשתי מלים (רמ"א שם).

זהירות אמן חטופה

א. שמבטא את האל"ף שבראש התבה בשו"א [המכנה חט"ף בלשון הראשונים] ולא בקמ"ץ (שו"ע ככד ח).

ב. שחוטף וממהר לענות אָמן, לפני שמסיים המברך את ברכתו (שם).

זהירות אמן חטופה

שלא יענה אָמן במהירות, אלא יאריך בה קצת כדי שיוכל לכוֹן בה את התבות "א-ל מלך נאָמן" (שו"ע שם).

האט SLOW

זהירות אמן קצרה

א. שעונה אָמן מבלי לדעת על איזו ברכה הוא עונה (שם).

ב. ששוקה ומתאחר מלענות אָמן ואינו סומכה לסיום הברכה (שם).

זהירות אמן יתומה

איש לרעהו

מכון אהבת אמת – המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת

ע"ש ר' צבי יהודה דומוביץ ז"ל – רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242402
טל: 02-5671812 פקס: 077-7671812 דוא"ל: paypal: ahavemet@012.net.il

לקט אמרות חז"ל
רעיונות, עובדות
והנהגות מגדולי
ישראל,
על מדות טובות
שמביאות לאהבת
הזולת הנלמדות
מפרשת השבוע

ליקוט ועריכה: יצחק בן אהרן
כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
אסור להעתיק, לנצל ולהדפיס בלי רשות בכתב

לזכות
רבי
אברהם
בן ר' יהואל
שיחי
ולכל
משפחתו
הצלחה רבה
ורוב פה
מכל יוצאי
הלציו

שבת קודש כ מנחם-אב תשפד: הדלקת נרות: ירושלים: 6:38 תל-אביב: 6:53 חיפה: 6:45 מוצאי שבת: ירושלים: 7:50 תל-אביב: 7:53 חיפה: 7:53 ר"ת: 8:29

פרשת עקב

צדקה בסתר

"חייב אני לגלות את הסוד"...

אחד מגבאי בית הכנסת בשכונת בתי אונגרין בירושלים, נהג לחלק בכל ערב שבת מצרכי מזון בסיסים לעשרות משפחות שסבלו ממצוקה כלכלית. והיה זה קרן אור בחשכת העניות הגדולה ששררה בתקופה ההיא לפני עשרות בשנים.

והנה בשבוע אחד מחודש אלול שנת תשכ"ה, אירע שלא הגיע סל המצרכים לאותן עשרות משפחות שהיו רגילים לקבלו כל ערב שבת. עקב כך התייצבו אנשים רבים לפני הגבאי בתלונה: מדוע לא חילק להם המצרכים החיוניים להם מאוד, כפי שנוהג לעשות כל ערב שבת.

בתחילה לא השיב להם דבר. אך באותה שבת בבוקר נאלץ הגבאי לעלות ולדפוק על הבימה ולהודיע לכלל הקהל הנצרכים את ההודעה הבאה:

"להוי ידוע לקהל הקדוש שכל המצרכים שהייתי מחלק למשפחות מידי שבת בשבתו, לא היה מכספי כלל וגם לא מכספי בית הכנסת, אלא היו מגיעים אלי כל שבוע מידי של הצדיק הנסתר **חכם מנחם מנשה** זצ"ל, שנפטר לב"ע בשבוע זה. הוא הזהירני שלא אגלה זאת לאיש, ולכן חשדתם שהמצרכים מגיעים ממני. עכשיו רואה אני שאין באפשרותי לחלקם שהם בשווי סכום גדול, לכן חייב אני לגלות לכם את הסוד שתדעו מה קורה פה ולא יהיה לכם תרעומת עלי"...

חכם מנחם מנשה

כפליים מהמבוקש...

סיפר כ"ק האדמור מראדזין רבי אברהם יששכר אנגלדר זצ"ל: פעם נכנסתי אצל כ"ק האדמו"ר מסטמאר – רבי יואל טייטלבוים זצ"ל לבקש עזרה כספית עבור חכם וצדיק פלוני. נקבתי בסכום הדרוש לפי דעתי שהלה נזקק לו בדחיפות, והרבי השיב לי: "אתיישב בדבר".

אחר ימים מועטים בא אלי שלוחו של הרבי והביא שמונים אחוז מהסכום שביקשתי, הוא הסביר לי שבעצם יכול היה לשלוח לי את הסכום כולו. אך איננו עושה זאת כדי שלא אתייסר מהמחשבה: "אם פעלתי אצלו כל כך בקלות, מדוע לא ביקשתי יותר"....

ואולם כשחלפו יומיים, באה אלי הרבנית מסטמאר והביאה "כסף משנה", סכום שהשלים את נדבתו של הרבי, בסך הכל כדי כפליים ממה שביקשתי....

מרבצי תורה מעולם החסידות

צדקה וחסד שעושה אדם עם רעהו בסתר, מעלה יתירה יש בה!

נלמד מהפסוק: "כי יגרת מפני האף והחמה" (ט-יט)

ואמרו חז"ל בגמרא: גדול העושה צדקה בסתר יותר ממשה רבינו, דאילו במשה רבינו כתב "כי יגרות מפני האף והחמה", ואילו במעשה צדקה [בסתר] כתיב (משלי כא) "מתן בסתר יכפה אף" (בבא בתרא ט:). [ופירושו התוס': צדקה בסתר יותר משכך חמה ממשה רבינו בתפלתו, ואף על גב דמשה נמי עשה צדקה בסתר, שמא אותה שעה כבר פסק אותו זכות].

שלמה המלך ע"ה אומר (במשלי כ-ז) "מתהלך בתומו צדיק". והיינו שאין אדם צדיק אלא עד שיתהלך בתומו בעבודת הש"ת. ועלינו לברר מה נחשב "מתהלך בתומו"?

ביאר רבינו בחיי ז"ל שיעשה אדם את המצוות כמשפט, ושיכוון בהם לאהבתו וליראתו יתברך, לא כדי להתגדל ולהתפאר, ולא שיהיה בשביל זה מכובד יותר בעיני הבריות. כי ראוי שיעשה האדם טובות וחסדים כפי יכולתו ושלא יספר עליהם ויפרסם. שכל מי שמספר עליהם בשפתיו ומפרסם אותם ומשתבח בהם, הרי זה חוטא, ויגיעו מכך שתיים רעות. האחד, שיתגאה בסיפורו למי שקיבל דבריו והאמין. והשני, שהוא מבייש ומכלים את מי שקיבל החסד ממנו.

ומדת הצדיק המתהלך בתומו, שאינו מתפאר במעלותיו ובצידקותיו אשר עשה. הנה הוא נקרא "איש אמונים". ועל כן קישר שלמה הכתוב הזה עם הכתוב שלמעלה ממנו כנאמר (משלי כ-ו) "רב אדם יקרא איש חסדו ואיש אמונים מי ימצא"? כלומר: מנהג רוב בני האדם שיכריזו ויפרסמו כל אחד הטוב והחסד שהוא עושה. אבל "איש אמונים" שיעשה חסדים וטובות ולא יפרסםם אלא שיכסה ויסתיר אותם "מי ימצא"....

בספר ערוך לנר (מכות כד.) מפרט ג' דרגות שישנן בנתינת צדקה בסתר, ואלו דבריו: בצדקה יש ג' מיני כסוי וצניעות זה למעלה מזה. האחד, שתהיה צדקה מכוסה מכל אדם ולא יתפרסם אלא רק לנותן וללוקח. למעלה מזה, שתהיה מכוסה גם לאחד מהם. או שהלוקח לא יידע מי הנותן, או שהנותן לא יידע מי שקיבלה. למען לא יבוש העני בפני העשיר. למעלה מזה שהנותן לא יידע מי לוקח והלוקח לא יידע מי הנותן.

זה הענין שאמרו חז"ל בירושלמי שקלים (פ"ה ה"ד) "לשכת חשאיין, ראי חטא נותנין לתוכה בחשאי, ועניים בני טובים מתפרנסין מתוכם בחשאי". ומבאר הערוך השולחן שזהו ענין השולחן, שהיו בו ג' מיני כסויין. כי השולחן מרמז לצדקה שהוא נקרא שולחן אשר לפני ה' שמתפרנסין ממנו העני והעשיר. העני ע"י הצדקה שמקבל עפ"י ציווי הקב"ה כנאמר "מלוה ה' חונן דל" והעשיר במה שמתעשר ע"י הצדקה שנותן.

לגמול חסד עם הזולת ולהטיב עמו!
נלמד מהפסוק: "ושמר ה' אלוקיך לך את הברית ואת החסד" (פרק זי"ב)

ואמרו חז"ל: תניא שלוש מתנות טובות נתן הקב"ה לישראל. רחמים ביישנים, גומלי חסדים. גומלי חסדים מנין. דכתיב "ושמר ה' אלוקיך לך את הברית ואת החסד" (ירושלמי קידושין פ"א ה"א). וכן נלמד מהפסוק "ללכת בכל דרכיו" (פרק יא-כב). והביא רש"י דרשת חז"ל: מה הוא רחום אף אתה רחום, מה הוא גומל חסדים אף אתה גמול חסדים.

יסוד גדול כותב הסבא מקלם (בספר חכמה ומוסר) בחיוב עשיית חסד עם הזולת, ואלו דבריו: לכאורה, אחר שידוע שברור לנו כי הענינים הגשמיים והגופניים של האדם הם הבל ותוהו אין בהם מועיל, ועיקר התכלית היא עניני הנפש הרוחניים, הרי היה מן הראוי שלא תהיה השאיפה להטיב עם הזולת בענינים גופניים, ארציים, אלא רק להטיב עמו בעניני נצח המועילים לנפשו של אדם.

ואולם, אם נתבונן באזהרות התורה, נוכח, כי ההפך הוא הנכון! התורה מצוה יותר ומהירה יותר להטיב עם הצד הגופני של האדם, יותר מאשר עם נפשו. שכן התורה מזהירה כמה וכמה פעמים לגמול חסד ולהחיות העניים ולעשות צדקה עם הבריות, ואילו להטיב עם נפש הזולת כתוב רק פעם אחת "הוכיח תוכיח".

מדוע באמת דורשת התורה מן האדם - כלפי זולתו - יותר לצד הגשמי מאשר לצד הרוחני? משום שעל נפש הזולת ישנם "מרחמים" רבים. כי אין האדם מרגיש שזה "על חשבוננו", ואין עינו צרה להלעיט את השני בדבר שאין הוא ממשי אצלו. שכן רחוק הוא מהרגש של עולם הבא. ומה כבר יפסיד אדם אם יעניק רוחניות לחברו. מה שאין כן בתענוגי הגוף שהוא מרגיש בטעמים הערב, אין הוא רודף כל כך להלעיט לזולתו הדברים שנפשו של אדם מחמדתן בטבע - בממון ובסבר פנים יפות. עכ"ד.

ועל כך נאמר בפסוק (מיכה ד-ח) "מה ה' דורש ממך כי אם עשות משפט ואהבת חסד". השאיפה צריכה להיות להטיב לאחרים, אף בגשמיות, מתוך "אהבת חסד", ולא מתוך הרגשת חוסר ברירה, כי כך נצטווה. והיה אומר המשגיח - הגה"צ רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל, היאך יגיע אדם למעלה זו, שיתמסר להטיב לזולתו? רק ע"י "אהבת חסד". שיבוא לידי ביטוי גם בשעה שחברו אינו מבקש ממנו, אלא מתוך תשוקה הבורעת בעצמותיו להטיב לזולתו.

והסביר זאת במשל: אדם הולך ברחוב ומוצא שטרות כסף. לא הגיוני שיאמר, אקח קצת לעצמי ואשאיר גם לאחרים, אלא בודאי יקח הכל כיוון שהוא אוהב כסף "אוהב כסף לא ישבע כסף". כך צריכה להיות "אהבת חסד" שעושה את כל החסד ולא יסתפק במקצת.

הגאון רבי אברהם פאם זצ"ל (ראש ישיבת תורה ודעת) היה אומר לתלמידיו: אדם יכול לעשות חסד עם הזולת על ידי חיוך או מלה ידידותית. ישנם פשוטי עם שאיש אינו שם לב אליהם. כאשר מישוהו מתייחס אליהם בידידות ואומר להם מלה טובה או אפילו רק "בוקר טוב" הם חשים נכבדים ויש להם קורת רוח מרובה מכך. וזהו שאמר שלמה המלך "לשון חכמים מרפא" (משלי יב-יח). המילים הטובות שמשפיעות מרפא ללב הזולת, הוא החסד הגדול ביותר!

המשגיח - הגה"צ רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל אמר פעם לתלמיד שעסק הרבה בחסד, שאם יקח בשני ידיו משאות של הציבור (להטיב עם הציבור), לא ישאר לו יד לחבילות של עצמו, וממילא הקב"ה לא יתן לו משאות שלא יכול לשאתם. אבל אם ימשיך לעזור לצבור רק ביד אחת והיד השניה תהיה פנויה, יעמיסו עליו משמים חבילות חבילות של טירדות...

והיה הגה"צ רבי דן סגל שליט"א רגיל לומר בשם רבו הגאון רבי שמואל רוזובסקי זצ"ל. כי גדלותו של האדם נמדדת לפי מדת ההטבה שלו! וההוכחה לכך מדברי רש"י בפרשת ואתחנן שכתוב "את גדלך - זו מדת טובך" לפי"ז י"ל שכשם שגדלותו של הקב"ה זוהי מדת טובו, כך גדלותו של האדם נמדדת כפי מדת הטבתו עם הזולת.

"בעלת חסד בגודל עצום"...

פעם הזדמן הגה"צ רבי ירוחם לייבוניץ זצ"ל לעיירה קטנה ושמע על אשה גלמודה שנפטרה שם וקיים ספק גדול אם יתאספו עשרה להלווייתה.

החליט רבי ירוחם כי זה "מת מצוה" ועליו להשתתף בהלווייתה. השמועה עשה לה חיש מהר כנפיים שהמשגיח המפורסם רבי ירוחם משתתף בהלווייתה, של אותה גלמודה נסתרת... ומי ראה אותו יוצא ולא יצא. המונים הופיעו בהלווייתה ולא רק בני העיירה אלא אף מעיירות סמוכות טרחו רבים ומיהרו להגיע להלווייה.

רבים תמחו לפשר התעלומה, במה זכתה גלמודה זו בכזו הלווייה גדולה ומכובדת. לבסוף התברר כי המנוחה הייתה בעלת חסד בסדר גודל עצום, והשתדלה להסתיר מעשיה עד שכל משפחה שנעזרה בה, לא חלמה שכה רבים נעזרו על ידה.

הלמות עמלים

עושה חסד עם הציבור...

כאשר חלה הגה"צ רבי נתן צבי פינקל - הסבא מסלבודקה זצ"ל, מסר את שמו לצדיקי הדור שיתפללו עבורו. בנוסף להם ביקש שיפנו גם לרוקח העיירה שגם הוא יתפלל עליו...

לתמיחה מקרוביו על בקשתו זו, הסביר להם: בעל חסד - עפ"י דברי חז"ל - תפלתו נשמעת! הרוקח עושה אמנם עבודתו למען רווח ממון, אבל למעשה הוא עושה חסד עצום עם הציבור... ועל כן נשמעת תפלתו.

שאל אביך ויגדך

להרגיש את ה"לב נשבר"...

פעם אחת, בשעה ששוחח החזון איש בדברי תורה עם אחד מבאי ביתו, והיו השנים שקועים בליבון הסוגיה. אמר לפתע החזון איש ששומע דפיקות בדלת ביתו. נענה האיש ששוחח עם החזון איש ואמר כי לא שמע כל דפיקה.

אמר לו החזון איש: "ואני אומר לך בוודאי שדופקים בדלת!" הלך האיש ופתח את הדלת והנה נוכח לראות כי אכן עומדת במפתח הדלת אשה זקינה, פליטת השואה, שלא היה לה שום קרוב משען ומשענה. היא נכנסה לחזון איש והתחילה לפרט בצורה מוגזמת ובאריכות יתר את כל צרותיה.

שמע החזון איש בסבלנות ובקשב את כל דבריה עודד וחיוק אותה. לאחר שיצאה מן הבית אמר החזון איש: "הרי הרגישו שלב נשבר דופק בדלת!"

מעשה איש

"קירות שספגו חסד לא עוזבים..."

מעשה שאירע בבית משפחה פלונית שהיו תומכי צדקה גדולים וגומלי חסדים מופלאים. יום אחד התבצע בביתם שוד אכזרי רח"ל. ראש המשפחה היה נתון בסכנה גדולה.

כאשר שב ראש המשפחה לאיתנו והבריא בחסדי שמים, העדיפה אשתו לעבור לגור במקום אחר. אמר לה הגאון רבי חיים קרייזוויט זצ"ל: אם את רוצה לעבור, את יכולה לעבור. אבל דעתי היא שקירות הבית שספגו בכל כך הרבה מעשי חסד לא עוזבים אותם, כי הם המגינים עליכם!"

הלמות עמלים

"זויתר מעצמו ומזמנו עבור כלל ישראל..."

בהספדו של המשגיח - הגה"צ רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל על הגאון רבי חיים עוזר גרודז'ינסקי זצ"ל בשנחאי, אמר שאת כל חייו נתן רבי חיים עוזר עבור כלל ישראל במתנה... שכן בדרך הטבע גאון אדיר כזה, יש לו געגועים עזים להיות עוסק כל היום בתורה הקדושה, ואולם הוא הרגיש עצמו כ"ממונה" בעסקיו של הקב"ה לפרנס את ישראל, לסעדם ולעזרם בחומר וברוח להיות אח לאחיו, אב ליתומים ודיין לאלמנות, ובמסירות נפש ויותר מעצמו ומזמנו עבור עסקי הכלל, כך היא דרכו ומהותו של האדם השלם.

מתוך הספר החדש "עבדא דקוב"ה"

שלא להדר במצוות על חשבון פגיעה בזולת!

נלמד מהפסוק: "לאהבה את ה' אלוקיכם ללכת בכל דרכיו ולדבקה בו" (פרק יא - כב)

וכתב רש"י: הוא רחום ואתה תהא רחום. הוא גומל חסדים ואתה גומל חסדים. מכאן נלמד - היה אומר הגה"צ רבי יעקב ניימן זצ"ל - שקיום מצוות שבין אדם למקום מותנה בשמירה וזהירות יתירה בענינים שבין אדם לחברו. שגם בשעה שמתעלה האדם ומתדבק בקיום מצוות הבורא, אל לו לשכוח את הצינוי, ללכת בכל דרכיו מה הוא רחום וכו', וממילא להזהר שלא לפגוע בזולתו.

שנינו במסכת אבות (פ"ב מ"א): "רבי אומר, איזוהי דרך ישרה שיבור לו האדם? כל שהיא תפארת לעושיה ותפארת לו מן האדם" ופירש רבינו יונה ז"ל: "ותפארת לו מן האדם - שילמדוהו לנהוג עם הבריות מנהג טוב ונראה כמו מדת הנדיבות". והתוספות (נדרים כב): פרשו: "שבני אדם מקלסין אותו".

הוסיף הגה"צ רבי מאיר חדש (אור מאיר - ויקרא): נמצאנו למדים כי על כל אדם ללכת בדרך טובה ונאה שבה בני אדם מתפעלים מהנהגתו ומקלסין אותו. בדרך כזו שלא תגרום לשום אדם תחושה של חוסר נעימות. תחושה של צער או כעס. וכפי שמצינו בגמרא על רב סחורה שמצא פתח להתיר נדר שהיה סתירה לאותה דרך ישרה.

וכפי שסיפרו חז"ל (בגמרא נדרים כב): על רבא ששיב את רב סחורה בפני רב נחמן שאדם גדול הוא. ביקש רב נחמן שישלחוהו אליו. היה לרב סחורה נדר שרוצה להתירו [בהתרת חכם] והלך לרב נחמן שיתיר לו את הנדר. רב נחמן ניסה לפתוח לו פתח להתיר נדרו, ונתברר לו שהדבר קשה להתרה [שלא מצא פתח של "אילו היח יודע, לא היה נודר"] הקפיד רב נחמן על רב סחורה בשל כך.

עצם ההקפדה, זו היא שהוציאה לרב סחורה פתח להתיר נדרו: הרי רבי אומר "איזוהי דרך ישרה... כל שהיא תפארת לו מן האדם" [שלא תגרום לאדם כל צער או כעס] ומכיוון שהנדר גרם שרב נחמן יקפיד, הרי על דעת זה לא נדר, ומצא בזה פתח להתיר נדרו.

וכמו שמפרש הר"ן (שם): "כל שהיא תפארת לעושיה" שהיא מצד עצמה משובחת עד שיהיו תפארת לאדם העושה אותה, ותפארת לו מן האדם - שהכל מקלסין אותו בה. והרי רתח רב נחמן, כלומר, לא נדרתי על דעת שיכעס רב נחמן שלא תהא דרך ישרה שאכעיס אותו".

מסיק מכך רבי מאיר חדש: כל דרכיו של האדם בעבודת ה'. חייבות להיות מרוממות כל כך, זכות ונעלות עד שלא יגרם מהם שום חוסר נוחות. שום צער ושום כעס לכל אדם. וזהו ה'דרך ארץ שקדמה לתורה'.

היה הגה"צ רבי מרדכי צוקרמן זצ"ל מעורר תמיד: "בכל ההקפדות בהלכה צריך לזכור מהו עיקר ומה טפל!" הוא חונק להשכיל ולדעת היטב מהי ההלכה הקבועה במסמרות ומהו מנהג טוב. ויותר עורר לשים לב שלא תהיה זהירות בהלכה על חשבון הזולת.

ואחת הדוגמאות שהראה בעצמו: עם הקפדתו למהר ולהקדים את כניסת השבת, לא החמיר על עצמו להמתין בצאת השבת עד צאת הכוכבים דרבינו תם. וביאר הגהגתו זו, היות ורבים חולקים על רבינו תם, והמנהג בירושלים הוא בזמן המקודם יותר, ולאחר שהסיק שהחומרה עלולה להפריע לבני ביתו, החליט שלא להחמיר בה.

"לוותר הפעם על ההידור"...

הגאון רבי יהושע לייב דיסקין זצ"ל נהג הידורים רבים בפסח, והיה נוהג שהחטים שנקצרו באחת המושבות הוכנסו בשק מיוחד, שהובל לירושלים על ידי אחד מנאמניו, ועל השק היה שומר הגאון רבי אליעזר דן רלב"ג זצ"ל, שהגרי"ל דיסקין היה רוחש לו אימון מלא. הוא היה תולה את השק בביתו, במקום גבוה, ללא שום אפשרות של מגע וקירבה לחמץ.

כאשר נפטר הרב רלב"ג בחודש תמוז, והחטים היו כבר בביתו, ביקש הגרי"ל דיסקין מהגאון רבי צבי מיכל שפירא זצ"ל (בעל ציץ הקודש) לקחת את שק החטים ממשפחת רלב"ג לשמור עליהם, כי הוא חושש פן לא תוכל האלמנה לשמור עליהם כראוי עד הפסח הבא.

הרהר מעט רבי צבי מיכל ואמר להגרי"ל דיסקין: "מדינא הרי יוצאים ידי חובת מצות מהודרות גם כאשר אשה שומרת את החטים, אלא שכבוד הרב חפץ ביתר הידור, אך חושש אני שכאשר אבקש ממנה את שק החטים, תחשוב באותו רגע על בעלה המנוח ותוריד דמעה. יתכן שיש מקום לוותר הפעם על ההידור ובלבד שלא לצער את האלמנה". הנהגה הגרי"ל דיסקין מטענותיו והסכים עמו..

גדוה"ד

"אין שעת דחק גדולה מזו"...

סח הגר"י גלינסקי זצ"ל: סיפר לי אברך שבבחרותו ישן בחדרו של הגה"צ רבי יהודה סגל ממנשטטר זצ"ל, ושם לב שמכין ספל מים בקערה, אך מניחה מחוץ לחדר ובבוקר היה יוצא מהחדר ונוטל ידיו.

"איני יודע האם היה בהליכה יותר מוד' אמות, שהחמירו בו בזה"ק כל כך. וסמך על דברי הרשב"א שכל הבית כד' אמות. אבל הרי הזהירו (באגרא דפרקא - ט) שלא להציג הרגליים על הארץ ללא נטילה.

"שאל אותו הבחור על כך, אבל הרב סגל תמה על עצם השאלה באומרו: "הלא אני קם בעודך ישן, וקול הנטילה עלול להעיר אותך! אין שעת הדחק גדולה מזו, והרי בשעת הדחק התירו".

והגדת - שמות

לא על חשבון הזולת...

סיפר הגאון רבי יחיאל מיכל שטרן שליט"א: אחד מתלמידיו של המשגיח - הגה"צ רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל, שהיה מרביץ תורה מפורסם מחו"ל, נהג להגיע מידי פעם לארץ ישראל. בבואו היה מבקר את המשגיח שהיה מקבלו תמיד בחביבות מיוחדת. פעם אחת הגיע לארץ יומיים לפני חג הפסח, וכדרכו נסע לרבי יחזקאל. כאשר שמע על כך ידידו הגה"צ רבי משה אהרן שטרן זצ"ל ביקש להצטרף, ונענה בשמחה.

כאשר הגיעו, קיבל רבי יחזקאל את האורח מחו"ל בקרירות שלא כהרגלו. ולפני שנפרד שאל האורח את רבי יחזקאל על כך. נענה המשגיח ואמר: "תמיהני עליכם, בשלמא אתה באת ליום טוב. אולם איני מבין, איך נתת לאברך הזה ורבי משה אהרן) שישאיר את אשתו בערב פסח ויבוא איתך לכאן!?"

וסיפר הגאון רבי אליהו בן שלמה (מראשי ישיבת אהל יעקב): באחת הישיבות שמסרתי בה שעורים, מסרתי פעם שיחה בסעודה שלישית, וכשסיפרתי על זאת למשגיח רבי יחזקאל, שאל, האם השיחה היתה טובה? כשעניתי לו בחיוב, אמר לי: "אל תעשה זאת פעם נוספת, כי מגיד שיעור יכול לסבול את העובדה שמשגיח אומר שיעור, אבל משגיח שיסבול שמגיד שיעור יאמר שיחה, זה יותר קשה..."

כאשר הגיעו בני ישיבת מיר ליפן (במלחמת העולם) סבלו ממחסור באוכל שהיה קצוב וחולק לפי תלושים, אולם בדגים לא היה כל מחסור. המשגיח נהג להמנע מאכילת דגים במשך כל ימות החול, ברצונו לכבד את השבת במאכל חשוב זה, וגם בתנאי המחסור הללו לא רצה לוותר על מנהגו זה.

בני הישיבה שהבחינו בכך, חששו שהמשגיח מפקפק בכשרות הדגים, ולכן נמנעו גם הם מאכילת הדגים. כשראה זאת המשגיח לא רצה לגרום למניעת אכילת הדגים, על כן נאלץ להתרת נדרים כדי להתיר לעצמו אכילת דגים ביום חול. משנוכחו בכך בני הישיבה, שבו לאכילת הדגים ואילו המשגיח חזר למנהגו להתנזר מהם.

מתוך הספר החדש "עבדא דקוב"ה"

ומי כעמך ישראל

בין איש לרעהו – סיפורים בני זמננו

סוס אצילי וסוס צועני

ברם לא כן הדבר! אדם אינו חייב להסכים עם כל מה שעושים אחרים ואפילו אינו חייב להבין את כל מעשיהם. אבל הוא חייב לכבדם. יש לקבל כל אדם בסבר פנים יפות ולתת לאחרים ליהנות מן הספק - זו צריכה להיות דרכו של כל יהודי בחייו! (מתוך חוברת "אדני הבית").

* * *

ומה מתוקים הדברים שנשא בעניין זה, מרן רבי מאיר שפירא מלובלין זצ"ל, בכניסה הגדולה השנייה שהתקיימה בווינה בשנת תרפ"ט: חז"ל מספרים לנו בפרקי דרבי אליעזר כיצד נברא אדם הראשון ראשו מעפר ארץ ישראל, גופו מעפר ארץ בבל, ושאר האברים מעפרות יתר מדינות תבל. הקב"ה לא רצה לברוא את אבי המין האנושי מעפר ארץ אחת כאשר ליצירה כזאת היתה בלי ספק השפעה שלילית מאד על ההתפתחות העתידה של האנושות.

כן הדבר גם בתורה שבעל פה: הראש - המשנה - נתחברה בארץ ישראל. הגוף - התלמוד - נוצר בבבל. יתר האיברים - רש"י, רמב"ם, בעלי התוספות, מהרש"א, מהר"ם - היו כל אחד במדינה אחרת. גם ב'אגודת ישראל' מאוחדים פלגים שונים של היהדות החרדית. ברם הרעיון היסודי והשאיפה משותפים לכולם: חיזוק התורה והרמת קרן התורה וזה צריך להביא לאחדות ולשלום בין כל החוגים והמחנות ככתוב "דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום".

* * *

וביותר עומק נבין את היסוד על פי דבריו הנפלאים של בעל התניא זצ"ל:

מהי הדרך לשלום בין איש לרעהו? כאשר האדם מתנתק מענייני הגוף והחומר, ודבק בענייני הנפש והרוח, או אז הוא מסוגל לאהוב את הזולת.

מדוע? משום שמצד הנשמה הרי כל ישראל אחים, וכל הפרוד ביניהם אינו אלא מצד הגוף. ולפיכך כאשר אצל האדם העיקר הוא הגוף, לא שייך שיאהב את הזולת באמת. אבל כאשר מגיע האדם לדרגה של "להיות גופו נבזה ונמאס בעיניו" או אז "הרי זו דרך ישרה וקלה לבא לידי קיום מצות ואהבת לרעך כמוך, לכל נפש מישראל למגדול ועד קטן. כי מאחר שגופו נמאס ומתועב אצלו, והנפש והרוח מי יודע גדולתן ומעלתן בשרשן ומקורן באלקים חיים. בשגם שכולן מתאימות ואב אחד לכולנה, ולכן נקראו כל ישראל אחים ממש, מצד שורש נפשם בה' אחד, רק שהגופים מחולקים. ולכן העושים גופם עיקר, ונפשם טפלה, אי אפשר להיות אהבה ואחווה אמיתית ביניהם - אלא התלויה בדבר לבדה" (לקוטי אמרים פל"ב)

נכון שאי אפשר להעפיל לדרגה זו מהיום למחר, אבל זה הכיוון!...

הסיפור הבא לא התרחש השבוע, גם לא לפני שבועיים - אך הוא רלבנטי מתמיד!

רב פלוני כיהן ברבנות יישוב קטן. התושבים, הבעלי-בתים, מעולם לא עוררו מחלוקת והחיים זרמו על מי מנוחות.

לימים התבקש הרב לעקור לכהן ברבנות של עיר גדולה. ההצעה החמיאה לו, והוא סבר שבכך יוכל להרביץ יותר תורה, ואף ירבה גבולו בתלמידים. אולם לאחר שתפס את כסא הרבנות בעיר התעוררו כנגדו מחלוקות עד לב השמים והיו מבני הקהילה שאף ירדו לחייו.

פנה הרב אל אחד מרעיו - אף הוא גדול בתורה ובחכמה - וביקש ממנו להבין פשר דבר.

* * *

אתה יודע למה זה דומה? - פתח הידיד והסביר: אדם חובב סוסים קנה לו ביריד בהון תועפות שני סוסים אבירים, סוס אחד אנגלי גזעי, וסוס אחר ערבי, גם כן גזעי. חבש אותם בעגלה שלו והם היו טובים בהליכה במישור, שם הם דהרו במהירות כחץ מקשת.

פעם נקלע לעליה משמעותית והסוסים סרבו למשוך את העגלה. לא עזרו הצעקות - וגם לא המכות - שהמטיר עליהם הבעל-עגלה. חלף לצידו עגלון נוסף שנהג באותה עגלה בדיוק, אלא שמשכו אותה שני סוסים צועניים. למרבה הפלא היטיבו הסוסים הפשוטים הללו לגרור את העגלה ללא כל בעיות. התפלא האיש הכיצד ייתכן הדבר שסוסים צועניים, זולים ופשוטים, מנצחים בתחרות סוסים אצילים?

הסביר לו עמיתו: אמנם הסוסים שלך יקרים מאד, אבל אחד נולד באנגליה והשני בארץ ערבית - וכל אחד מושך לכיוון אחר. הם לא משתפים פעולה אחד עם השני! לעומת זאת, הסוסים הצועניים הקטנים והשחורים שלי אמנם זולים הם, אבל שניהם נולדו באותה המדינה, ובאותו כפר, ושניהם מושכים לכיוון אחד!

ממילא המצב שלך מובן - סיים הרב. אנשי הקהילה ביישוב הקטן בו כיהנת כרב בעבר, היו ברובם אנשים מאותה העיר והיתה להם שפה משותפת לכן הסתדרו ביניהם וחי בשלום. לא כן בני הקהילה מהעיר גדולה שמקורם בהרבה ארצות, עדות חוגים ומחנות - כל אחד מושך לכיוון שלו ונמצא השלום מסתלק.

* * *

אז מה הפתרון?

מרן רבי משה פיינשטיין זצ"ל, מתייחס לגורם האנושי של היפך השלום: לעתים קרובות מפתח אדם שנאה כלפי אדם אחר בחשבו שרגשותיו של אותו אדם נובעים מיצר הרע. הוא סבור שהליכותיו ודעותיו של האחר שווים לאלו שלו והוא סבור שזהו בסיס מספיק לשנאה.

היית מעורב בסיפור שקשור לבין אדם לחבירו? שמעת ממקור ראשון? ספר לנו עכשיו! פקס: 077-7671812 דוא"ל: ahavemet@012.net.il

מה ששנא עליך אל תעשה לחברך - וגם חייך אליו

{ אז נדברו }

פרשת עקב תשפ"ד | גליון מקוצר

להצטרפות לרשימת התפוצה

בחייל:

a8447168@gmail.com

הנוער שלנו נותר שמור לא מעצמו!!! זה לא קורה לבד!!!

בין הזמנים זו ההזדמנות לדבר על כל אותם מלאכים שדואגים לבני הנוער... אלו שמקדישים לילות כימים בשביל להיות אוזן קשבת לצעירים... ללוות אותם בישיבה... לעקוב אחריהם... ובמידת הצורך להיות זה שמקבל את אותו צעיר שנפלט מהמסגרת או ברח מהישיבה בטרקת דלת... להיות זה שדואג לו למסגרת חילופית וללוות אותו בימים הקשים האלו... וכידוע: בתקופות רגישות כאלו ההורים מוצאים את עצמם עומדים מהצד... כי הצעיר לא פנוי להקשיב... ובפרט שההורים בסיטואציות שכאלו מוצפים רגשית (מכל הסיבות שבעולם) והם לא מסוגלים לפעול בקור רוח ובאופן ענייני... וכאן צריך מישהו מהשטח עם המון סבלנות ונכונות (לא איש מקצוע שמקבל לפי שעות) וכיום יש בכל קהילה מלאך אחד כזה או שנים...

אז קוראים לזה בכל מיני שמות... אם זה 'איגוד בני הישיבות' או 'משכני' וכדו'...

דא עקא שלמברה הכאב והאבסורד שמתי לב שהרבה מאלו שלקחו על עצמם את המושכות האלו... להיות אוזן קשבת לבחורים וללוות אותם באופן פרטני... בשלב מסוים הם מרימים ידיים ונאלצים לעזוב את השליחות הזו מחוסר הערכה ושיתוף פעולה מצד הציבור שזה כמוהו משליך באופן ישיר על חוסר תקציב מינימלי שזה תמיד הכר ששובר את גב הגמל...

ולמה זה קורה דווקא כאן?? מסיבה פשוטה מאוד:

כי מטבע הדברים אין לנו טיפת הערכה למישהו שמלווה את הצעירים שלנו... ולמה??

כי התפקיד שלו זה ש... ש... שלא יקרה כלום!!! ההצלחה שלו היא שאותם ילדים מכיתה ח' שעלו לישיבה קטנה ש... ש... שימשיכו להישאר שם!! וזה!! שלא נראה אותם מתגלגלים ברחובות ואם הוא באמת עשה את עבודתו נאמנה והוא הצליח שכל בחור נשאר במסגרת ולא!!! לא הגיע לרחוב... אז מה ההצלחה שלו?? שאין!!! אין כלום!!! שהכל ממשיך הלאה...

אז זה!! שבשורה תחתונה התחושה היא שהבן אדם לא עשה כלום... כי בינינו... מה הוא עשה?? היו פה ילדים שעלו מחידר לישיבה קטנה וזהו... הכל טוב... שום דבר לא קרה... הכל ממשיך הלאה כרגיל... ולך תסביר לאנשים שה'לא קרה כלום' הזה הוא ממש ממש לא מובן מאליו... כי אם כן היה קורה משהו... כולנו היינו סופגים את זה בפנים... אם אותו אחד לא היה פה... היו מסתובבים לנו פה בשכונה גדודים שלימים של צעירים... נערי ברזלים... ואז כולנו היינו זועקים גיוואלד... למה לא מטפלים בהם?? ואז!!!! כשהיינו מבינים את זה... או אז היינו מבינים טוב מאוד בשביל מה צריך מישהו כזה שיהיה פה ברגע אחד שלפני ולא בכיבוי שרפות... אז מה עושים?? איך גורמים לציבור להבין כמה חשובה השליחות של אותו אחד שמלווה את הצעירים בשביל שימשיך להיות 'לא קורה כלום'??

לאחרונה הייתה לי הפתעה מאוד גדולה... שמעתי על אחד מהמרכזים החרדיים בארץ שהטיפול המונע בצעירים שם הוא הכי טוב בארץ... יש שם מודעות גדולה לעניין וזה ניכר באחוזי נשירה... וזה היה בשבילי הפתעה... כי אני מכיר את המקום הזה לפני עשרים שנה ובשעתו הייתה סטיגמה בדיוק הפוכה!! תמיד דיברו על הישוב הזה שהוא מפוצץ בפרחחים ופושעים... אני זוכר שהיה אזור שקראו לו המוקאטא... השבבניקים שם היו נראים כמו גדודי אלקאסאם... והיה מקום אחר שקראנו לו הכאסבא... והיה תחרות פשיעה ביניהם מי יותר... ואני זוכר שדיברו שזה הישוב הראשון שפתחו בו תחנת מטטרה עוד לפני הבנק מרוב שהנוער היה מורכב ובעייתי... והנה... חלפו להם עשרים שנה ואני מקבל אינפורמציה הפוכה במאה שמונים מעלות... בררתי קצת וכצפוי מה מתברר??

שאדרבה!!! חדא מתרצת לחברתא!!! אותה קהילה חרדית כ"כ נכוונה ברוחתי... נותרה כ"כ מצולקת מהניסיון המר עם הנוער שלא טופל בזמן... עד כדי כך!! שבעירייה הפנימו שהנושא הזה מוכרח להיות בראש סדר העדיפויות... הקצו לתיק הזה משאבים מכובדים מתוך הכרה שלפחות להבא!!! אם אנחנו רוצים שהנוער שלנו יהיה שמור... צריך להקצות לזה את מלא התשומת לב בעוד מועד!!! (כי מי כמונו רואים איך שזה נראה בכיבוי שרפות) ועל זה נאמר: אין חכם כבעל הניסיון... מה הפלא שאחרי עשרים שנה אתה שומע שהעיר הזו רושמת לעצמה שיאים מרשימים ביותר של הדרכה והכוונה לנוער בעוד מועד...

ומעתה: הורים יקרים... אני לא צריך להגיד לכם שהנוער שלנו לא שוקט על השמרים!!! לצערנו הרב באופן טבעי תמיד יש את הקצוות של הצעירים (כמוני למשל) שמתמודדים עם כל מיני קשיים... ואם אין את הצעיר הנמרץ הזה שמממנים אותו ומגבים אותו ותומכים אותו... אז ליידער ליידער... באופן טבעי אמורים להופיע כך וכך אחוזים של נערי שוליים שמתגלגלים לנו בשכונה וזה עושה לכולנו רע מאוד וכמוהו לא מטיב עם הילדים שלנו... וכעת יש שתי אפשרויות: או להבין עניין מוקדם ולגבות את המלאך התורן שעושה את העבודה ולתמוך בו עם כל הכח... או!!!! להירדם בשמירה ואז נצטרך להפעיל קשרים לפתוח תחנת מטטרה...

אנא!!! לא להיות תמים... הנוער שלנו באופן טבעי זה סיר לחץ מבעבע... שום דבר לא קורה מעצמו!!! ואם אתה רוצה שלא יהיה פרץ ויוצאת וצווחה ברחובותנו... מישהו צריך לדאוג שהשום דבר הזה לא יקרה... והשום דבר הזה לא יקרה מעצמו... מי שמבין את השורות האלו שיצביע ברגלו ויבא ויתמוך באברך או באיש המעש שקם מיוזמתו לתמוך בצעירים... תתן לו את מלא הגיבוי... תסייע לו... תצטרף אליו... ותעשה פעלים לממן כאלו דברים... כי סו"ס זה דברים שעולים כסף... אם אתה מבין יותר מידי טוב מה שאמרת... אז אני פה כדי לגלות לך שיש כאלו שלא מתחילים להבין את זה... אז קדימה...

ניתן לקבל את הגיליון בפקס
באמצעות שיחת טלפון:

079-5319191

נודה להשתתפותכם

בהוצאות הגדולות!!!

בבנק: בנק פאגי

סניף 182

חשבון 747815

ע"ש: שב שמעתא

(ע"ר)

ניתן לקבל קבלה מוכרת

להחזר מס (סעיף 46)

באשראי: "נדרים פלוס"

בטלפון: 0799-654321

בדואר: פולק, גאולה 15 חיפה

למענה אנושי: 052-7683095

תודה מראש!!!

הורים יקרים: למה אתם לא נחמדים יותר?

יש בנביא יחזקאל פרק מסתורי (פרק כ') **והיה בשנה השביעית בחמישי בעשור לחודש באו אנשים מקני ישראל לדרוש את ה' וישבו לפניו**: וכאן יש משהו מאוד מוזר: מצד אחד זה נראה שהקב"ה ממש כועס על אותם זקנים... הקב"ה עונה להם 'חי אני אם אדרש לכם... והעולה על רוחכם היו לא תהיה אשר אתם אומרים נהיה כגוים... זה נשמע שאותם זקנים כביכול רצו לפרוק עול מלכות שמים... אבל מצד שני כתוב שהם באו לדרוש את ה'... ובפרט שחז"ל אומרים שאותם זקנים היו לא פחות ולא יותר חנניה מישאל ועזריה שהם היו הצדיקים הכי גדולים בכל הדורות... ובפרט שבסוף בסוף (בסוף יחזקאל פרק ל"ז) הקב"ה כן נענה להם ואומר: עוד זאת אדרש לבית ישראל... (ומבואר בחז"ל שזה הולך על אותם זקנים של 16 פרקים מלפני כן) בקיצור: יש פה משהו מסתורי ולא ברור בפרק הזה... מצד אחד הקב"ה עונה אותם קשות ונשבע שלא ידרש להם ומצד שני כן... מצד אחד מדובר בחנניה מישאל ועזריה ומאידך הקב"ה עונה להם כאילו הם רצו את הדבר הכי גרוע...

אז מה קורה פה?? מה הסיפור??

אז ככה: בשביל להבין את המכלול צריך תמונת רקע כללית...

ובכן: ישנה תופעה מביכה, תופעה שמצויה בניהול מוסדות או משרדים... שפעם!! בימים הטובים העסק שיגשג... היה למוסד שם טוב... היה ביקוש גדול והכל דפק... ובמקביל!! הבוס גם ניהל את המוסד ביד רמה!! עמד על שלו!! דרש ותבע עמידה בלוח זמנים ומוסר עבודה נוקשה... ותוצאה מזה היה הצוות תפקד כמו שצריך והעסק פרח... הבוס מידי פעם והיכה על הקודקודים לפי העניין... מידי פעם מעיר ומותח ביקורת... קורא לשימוע... מאיים בפיטורים... וכולם מכופפים ראש ומיישרים קו... כי הם מבינים שיש להם מה להפסיד...

אבל לא לעולם חוסן!! עם השנים את אט העסק התחיל לחרוק וליסוג לאחור... נפתחו משרדים מתחרים ולאט לאט שקעה שמשו של המוסד... העסק התחיל לקרטע ולצלוע... וממילא הבוס גם נאלץ להפסיק לשלם בזמן... וכאן מתחיל כדור שלג שברגע שלא משלמים אז אין מוטיבציה... וכשאין מוטיבציה אז כל אחד עושה מה שהוא רוצה... וזה מוסיף כמובן לצניחה של העסק... ואז לאט חברי הצוות מתחילים לעזוב בקצב בזה אחר זה... והמוסד בהליכי התפוררות וגסיסה... **וכאן!! בדרך כלל!!! כשקורה כזה דבר**... יש תמיד את אותו מלאך!!! אם זה העוזר האישי או המזכירה שנשארים בכל מצב!!! הם ממשיכים להתמסר עם כל הנששמה כ... כי איכפת להם!!! סו"ס במשך השנים הם התחברו רגשית למקום... ולכן הם ממשיכים הלאה לתת את הנששמה למרות המורל הנמוך והחוסר מוטיבציה... הם בכל זאת מתמסרים ועושים מעל ומעבר... הרבה יותר ממה שהם מחויבים... והמוסד ממשיך לשרוד רק

בזכותם... בזכות השתים שלוש המלאכים האלו... **וכאן!!! כאן מגיע השלב המכריע!!!** כאן מגיע רגע המבחן של הבוס... שבזה הוא יכריע את הגורל הסופי של המוסד!! **מה הוא הרגע הזה??**

מדובר באותו יום בהיר שהבוס לפתע מגלה שהמזכירה הכ"כ נאמנת והמתמסרת... הגיעה קצת מאוחר... או לא לגמרי לגמרי עומדת בתנאי העסקה... או לקחה לעצמה חופשה נקודתית בלי הודעה מראש... או לחילופין, יום אחד היא בקשה בעדינות העלאה במשכורת... אז פעם!!! פעם זה לא היה עובר!!! פעם כשהמוסד היה בתפארתו הבוס היה קשוח ובצדק!! מי שהגיע מאוחר חטף על הראש... ומי שביקש העלאה במשכורת הבוס הראה לו את הדלת והבהיר לו שמי שלא מתאים לו... יש רשימה ארוכה שישמחו להחליף אותו... ככה היה פעם!!! אבל עכשיו?? מותר לבוס להבין שאנחנו בעידן קצת... קצת שונה... הבוס אמור להבין שהמזכירה הזו שפעם הייתה עוד איזה שכירה... היום היא כבר לא עוד איזה בורג קטן מהמערכת... היום כל המוסד עומד עליה!! במצב הנוכחי היא שותפה גמורה איתו בניהול המוסד... וממילא צריך לפנות אליה בהתאם ובכבוד!! ולהתייחס ברצינות לכל פניה שמגיעה מצידה... והיה!!! אם הבוס פיקח וקורא נכון את המפה והוא באמת מתייחס אליה כמו שותפה ולא מגיע אליה בטעות... אז היא ממשיכה להתמסר והמוסד מצליח לשרוד ואולי גם להשתקם... אבל אם מאת ה' גזר שהמוסד צריך להיסגר אז ה' מקשיח את לבו של הבוס והוא ממשיך להתייחס לפקידים המסורים כמו שהוא התייחס אליהם פעם... וממשיך לעמוד על כל תנאי העסקה בדיוק כמו פעם... ואז גם המזכירה האחרונה מאבדת מוטיבציה וגם היא הולכת 'בדרך כל הארץ' ועוזבת בטריקת דלת ופה קבורתה הסופית של המוסד... עד כאן תיאור מוכר...

אגב: יש לתופעה הזו תקדים בתולדות עם ישראל... היה זה מלכות שאול שבתחילה שגשגה ואחת מות שאול בחיור ה', רוב מנין ובנין כלל ישראל הלכו אחרי דוד, ואילו אבנר בן נר שהיה שר צבא שאול הוא התאמץ לחזק את הממלכה של איש בושתי שהוא הממשיך של שאול... ולמען האמת 'בית שאול היו הולכים ודלים' ולמייעשה כל הממלכה עמדה לא על 'איש בושתי' אלא על אבנר שר הצבא... והיות ומאת ה' הייתה להסב את כולם לדוד... נתן ה' בלב איש בושתי שקם ונזף באבנר בן נר... כן... היות ואני כאן המלך ואתה שר הצבא שלי... אז יש לי את הסמכות להכתוב לך!! וזו הייתה טעות גדולה כי איש בושתי היה אמור להבין שאבנר בן נר ממזמן לא איזה שר צבא תורן אלא כעת שכל הממלכה עומדת עליו צריך לנהוג בו כבוד לא פחות מהמלך... ובאמת אבנר מאוד כעס ונשבע שכעת הוא יתהפך ויעשה הכל כדי להעביר את הממלכה מאיש בושתי לדוד... (זה מה שהוא אכן עשה... אלא שבאותו יום יואב בן צרויה הרג אותו כדין גוגל הדם על שהרג את עשאל אחיו) כל זה במאמר המוסגר...

עכ"פ עד כאן הרקע!! וכעת נחזור לעניינינו...

כשנחבר בית ראשון... עם ישראל קבלו מהלומה נוראה!!! הם קבלו סטירת לחי כזו נוראה מהקב"ה שעד אותו רגע אף אחד לא האמין שזה יכול לקרא... (זה לא כמו בית שני שקשר האהבה כבר היה הרבה יותר מסיוג... בבחינת 'הסבי עניין מנגדי שהם הריבוני ואכמ"ל... בבית ראשון מדובר היה בן יחיד שהיה משוכנע שאבא בכיס שלו לגמרי!!

הרעה הישתה לעצמה להתמרד ולהכעיס רק בגלל שהיא הייתה משוכנעת שאין סיכוי בעולם שדודי ורעי ישבור את כל הכלים ויפרק את הבית... ופתאום זה קרה!! לא הייתה ברירה, הקב"ה נאלץ לעשות את זה כי זו הדרך היחידה להציב גבולות לילד השובב ולרעה בעל השכונן כח וחסרת הגבולות) ברגע שבית המקדש נחרב התחושה הייתה שמערכת הנישואין בין קוב"ה לישראל הולך לקראת פשיטת רגל... ופה!!! כמו שאמרתי מקודם... כמו שבכל מוסד יש את הכמה פקידים המסורים שממשיכים הלאה לתת את הנששמה למרות החוסר מוטיבציה והמורל הנמוך... כך גם כאן... היו כמה צדיקים גמורים שהמשיכו להתמסר לה'... וגם כשבני הגולה איבדו קשר לגמרי ונשארו נשים נכריות... הרי היו כמה הדסים ויחידים כדוגמת חנניה מישאל ועזריה שהיה איכפת להם מהרבש"ע והמשיכו להיות נאמנים אליו... והיה גם מאוד כואב להם על כלל ישראל...

ומה נתן להם את הכח להמשיך?? ההתנדבות!! האכפתיות מה'!!

אדרבה... דווקא ברגע שיחזקאל הנביא אמר להם שהם פטורים מלמסור נפש... דווקא אז הם החליטו שהם הולכים על זה!! כי איכפת לנו...

ואז חנניה מישאל ועזריה ניגשים ליחזקאל הנביא והם פונים אליו בהצעת יעול: היות ואנחנו רואים שכלל ישראל מאבד את הקשר שלו עם ה'... ומאוד איכפת לנו מה'... איכפת לנו על הפשיטת רגל הזו שה' מאבד את הבנים שלו... ואנחנו מאוד רוצים להרבות חיילים לה' ואמונתו אז אנחנו מציעים לטובת העניין!!! שסו"ס 'כלום עבד שמכרו רבו ואשה שגרשה בעלה, כלום יש לזה על זה כלום?? אם ככה אולי מכאן ואילך הגישה תשתנה ובמקום להגיד ליהודי אתה מחויב בעול תורה!! אתה חייב בתרי"ג מצוות!! במקום להגיד לו אסור לך לעבוד עבודה זרה... בא נשנה את המנגינה... יהודי יקר: עזוב... אתה כבר לא חייב... עבד שמכרו רבו הוא כבר לא חייב... זהו... תוציא מהראש... אתה כבר לא חייב!! אם אתה רוצה לפרוק עול אתה יכול... אבל אדרבה... בא תתנדב!!! בא תחליט שאיכפת לך מהרבש"ע!! להתנדב למענו יתברך...

טוענים חנניה מישאל ועזריה: אנחנו בטוחים שזה יהיה הרבה יותר יעיל ומשכנע... זה יביא יותר יהודים לידישיקייט... זה יעבוד יותר טוב...

חנניה מישאל ועזריה בסה"כ רוצים את טובת העניין... הם בסה"כ רוצים להרבות חיילים לה'... והם בסה"כ מציעים הצעת יעול!!!

כן... מאותו שיקול שהזכרתי מקודם... כשהמוסד שגשג ופרח... כאן הבוס יכל לנהל את העסק ביד רמה!! לעמוד על שלו ולהפעיל סנקציות על מי שלא עומד בתקן... אבל ברגע שהמוסד בפשיטת רגל ונשארו כמה שרידים אשר ה' קורא שבאמת כל הכבוד להם שלמרות הכל הם ממשיכים לשרוד... אז אם אנחנו רוצים שלפחות הם ישארו... אין לנו ברירה אלא לפנות אליהם בצורה יותר מתנדבת... בנימה של שותפות ואכפתיות ולא כמו שהבוס פעם היה

הערכה לזקן שמחלק סוכריות... כל מבוגר ברמת משכל בסיסית מבין שהזקן של הסוכריות הוא לא המודל לחיקוי לדמות של איש טוב... ולמה? כי אבא טוב שבאמת איכפת לו מהילדים שלו לא כ"כ ממנה לחלק להם סוכריות... וגם כשהוא מחלק סוכריות... לא שם מפגן האהבה האמיתית שלנו! כי אהבה אמיתית של אבא באה לידי ביטוי ב'לא ירפך'- לא יתן לך ריפיון!! אבא שמוכן גם להתעמת עם הילד שלו לטובתו העתידה...

ולכן גם אבינו שבשמים... אם הוא מתחיל ונגמר בטאטע זיסער... נו נו... יש לנו מספיק דודים שמחלקים סוכריות... המשרה הזו מאוישת כבר... יש לנו כבר מספיק שמאלנים מתוקים שנחושים שהחטופים ישוחררו ברגע זה ולא רואים כלום מול העיניים חוץ מזה... לא חסרים לנו אנשים מתוקים... אם יש לנו אבא טוב שבשמים זה אבא שגם יודע לדרוש ולעמוד על שלו! מצד אחד הוא הרוצה בתשובה וחונן המרבה לסלוח ובין רגע הוא מוכן למחוק הכל ולפתוח דף חדש... אבל לוותר?! הוא לא מוכן לוותר בכהוא זה, הוא רוצה משהו לטובתנו הנצחית והוא לא הולך לוותר כי הוא אבא... וכ"כ איכפת לו מאיתנו שהוא לא נרתע מלהיגרר איתנו לעימותים... הוא גם מוכן לבלוע אופציה שהבן שלו יחשוב עליו שהוא אבא לא טוב... זה אמנם יהיה איכפת לו!!!! זה יכאב לאבא שבשמים שאתה חושב עליו ש'בשנאת ה' אותנו הוציאנו...' אבל זה לא יכניע אותנו! הוא ימשיך לעמוד על שלו כי הוא לא מוכן לוותר עלינו!!!!

כבר כתבתי כאן לאחורונה... שמישהו פעם צעק עלי: הרי ה' הוא אבא טוב... ואבא טוב הוא לא מפחיד... ועניתי לו: ההיפך הגמור!! אבא טוב הוא הכי מפחיד... כי אבא טוב הוא הכי עקשן!! אני בתור ילד צעיר זכיתי לכופף את המלמדים הכי קשוחים בחידוד... בסוף בסוף המנהל נתן לכולם הוראה שיעזבו אותי לנפשי... הוא בעיית... לא תצליחו עליו... והם ויתרו לי... אבל אבא שלי לא ויתר לי!! למה? כי הוא אבא שלי... דווקא בגלל שהוא אבא שלי... אז כן... אבא שבשמים הוא טוב... ודווקא בגלל שהוא טוב... ברגע שהוא מצווה אותנו לגדור את עצמנו מכל מיני מפגעים רוחניים... אז לא כדאי לך לשחק איתו כי הוא לא הולך לוותר עליך!! ואי לך ובהתאם לזאת: אין רחמים יותר גדולים מאבא!!!!

ובאותה מידה אין עקשנות ונחישות יותר גדולה מאבא!! אין סתירות יותר גדולות מגילוי אהבה וכעס בד בבד אצל אבא...

ואין הפתעות יותר גדולות בחיים כמו שלי ושלך שגם אנחנו בתורנו חשבנו שההורים שלנו נגדנו... והזמן עשה את שלו והבנו כמה שהם דאגו לנו... וממילא יום יבא וכל יהודי באשר הוא יכריז 'אודך כי אנפת בי' ועד אז, אנא... רחמנות על אבא שבשמים... בא לא נמשיך לעשות לו את מה שאנחנו בעצמנו עשינו פעם להורים שלנו... נשתדל להבין במהירות ולחסוך ממנו את הצער איך להביא אותנו לשיעור קומתנו.

נו... מה אתם אומרים- הורים יקרים?? האם אתם מתחילים לחשוב על חישוב מסלול מחדש?? מה התשובה? לא!!!! לא רבתי!!!

אתה דוד יקר... עם כל הכבוד לך... אתה לא באמת דואג לילדים שלי... לכן מה איכפת לך לתת להם סוכריות ולגרום להם לרוץ אחרך... בטח... אבל אני אמא שלו... ואיכפת לי ממנו... ודווקא בגלל שאני באמת באמת אוהבת את הילד שלי... לכן אני לא נרתעת מלהיגרר איתו לעימותים!! כי אני נחושה שהוא יגדל ויתפתח ויהיה בן אדם... ולכן חן חן לך דוד יקר... אתה תמשיך לחלק סוכריות ואני אמשיך למרר לילד שלי את החיים כי הטובה הנצחית שלו עומדת בראש מעייני... ואני מקדשת לזה את כל האמצעים... לא איכפת לי שהוא יאהב אותך יותר ולא איכפת לי שהוא יגיד שההורים שלו רעים... שיגיד מה שהוא רוצה!! בשביל זה אני אבא שלו ואני אדאג לו גם במחיר שבשלב זה הוא רואה אותי כעת כאויב...

את המשפטים האלו אנחנו מבינים טוב מאוד כהורים...

אז בדיוק!!! אבל בדיוק על אותו משקל הקב"ה פונה לחנניא מישאל ועזריה... אתם מאוד חוששים שהילדים שלי יברחו לי... ויחשבו שאני אויב שלהם... ולכן מה?? לכן שאני אוותר להם?? שאני אהיה דוד טוב ואני כבר לא אדרוש מהם... ואתם רוצים שאני אפקיר את הנצחיות שלהם בידיים החסרות אחריות שלהם ואתן להם את הבחירה האם הם מעוניינים להתנדב לרצות אותי או לא... **לא!!! חס ושלום!!!! היו לא תהיה!!!!**

הבנים שלי יקרים לי מידי בשביל שאני אפקיר אותם... אני אמשיך לעמוד על שלי!! אני אמשיך להיות האבא הר'ע' הזה שעומד על שלו ומציב גבולות ודורש את מלא התפקוד היומיומי של תר"ג מצוות!!

אה... אבל אתם חוששים שבקצב הזה כל הילדים שלי יברחו לי ואני חלילה אפשוט רגל?? **אז זהו שלא!!! הרבש"ע לא פושט רגל!! זוי אני נאום ה' אם לא ביד זוזקה וזוזקל נטויה ובחומה שפוכה אמלוך עליכם...** אל דאגה... אני בסוף אנצח!!! האם זה יהיה בטוב או לא בטוב? זה כבר תלוי בגודל העקשנות של הילדים שלי... אבל אני בסוף אנצח!!! אתה הבן שלי- ואתה תהיה בן אדם... ואתה תהיה בעל ההטבה... האם על הדרך אני אצטייר בעיניך כ'דוב אורב הוא לי?' שיהיה!! אבא טוב לא נרתע מלהיגרר לעימותים מול הילד שלנו!!! זה הפשט בפרק האפוף מסתורין הזה ביחזקאל... שחנניא מישאל ועזריה בסה"כ רוצים לדרוש את ה'... בסה"כ רוצים לטובת היידישקייט שהקב"ה ישנה את הגישה ומהיום עם ישראל יהיו אינם מצויים ועושים, ומהתגובה של ה' אנחנו לומדים עד כמה מערכת האכיפה של התורה... זה שפראך של נטו אבא שנחוש בכל מחיר להבטיח את הטובה הנצחית של בנו...

כלפי מה הדברים אמורים??

יש כאלו שמשום מה מאוד חשוב להם להוציא את הקב"ה יפה וחביב... ומהמקום הזה הם מנסים לטייח את החלק המרירי והקשוח והתקיף והאוכף של עול תורה ומצוות... **אז זהו שלא!!!** אם אתה מוציא את הקב"ה נחמד... אתה בסה"כ עושה ממנו דוד טוב שמחלק סוכריות וכל הילדים אוהבים אותו... ועם כל

עומד על שלו... סו"ס אנחנו נמצאים כעת במציאות שונה... (בדיוק כמו שהייחס אמור להשתנות בייחס לאותה פקידה מסורה שהבוס אמור לדבר אליה בנימה של שותפות ולא כמו בוס של פעם...) ולכן מבקשים חנניא מישאל ועזריה... אנא ה'... לטובת העניין... בא נשנה את הנימה... שמעכשיו היהדות תהיה בעיקר התנדבות... פחות חיובי מלקות וכרתות ובי"ד...

אבל הקב"ה ממש ממש לא קיבל את הטענה הזו!!

הוא עונה להם בתקיפות נחרצת ובלתי משתמעת לשני פנים: **כה אמר ה'... הלדרוש אותי אתם באיפ? זוי אני אם אדרש לכם... והעולה על רוחכם הזי לא תהיה, זוי אני נאום ה' אם לא ביד זוזקה וזוזקל נטויה ובחומה שפוכה אמלוך עליכם!!**

איזה פסוקים מזעזעים... (שאגב: רב חסדא רואה בפסוק הזה דווקא נבואת נחמה ש'כל כי האי ריתחא לירתח עלן רחמנא ולפרקינן...' כלומר: כתוב כאן שהקב"ה מודיע לנו חגיגות, אני בכל מחיר יפדה אתכם, האם בטוב או לא בטוב זה לא משנה... מה שבטוח: זה יקרה!!!) מה טמון בפסוק הזה? **למה הקב"ה עונה להם בכזו נחרצות??**

מסיבה מאוד פשוטה: הורים יקרים!!! אני פונה אליכם כאן מהבמה של אז נדברנו... צר לי לעדכן אתכם אבל עם כל הרצון הטוב שלכם להיות הורים טובים... תדעו לכם שהילד שלכם ממש לא חושב כך... הבן שלכם תמיד יאהב אותי יותר מכם!!! ולמה?? כי אני דוד נחמד... אני מחלק סוכריות לילדים... אני תמיד אומר להם מה שהם אוהבים לשמוע... קונה להם חטיפים... ואילו אתם?? אתם כל הזמן מתעקשים לעמוד על שלכם ולא נרתעים להציב לילדים גבולות ולהכריח אותם לאכול דברים בריאים גם אם הם לא טעימים... אתם רוב הזמן הולכים נגד הילדים שלכם... מכריחים אותם ללכת לישון בזמן... מכריחים אותם לקום... מציבים להם גבולות... ואני לא כזה 'רע' כמוכם!!! אני תמיד נמצא בצד של הילדים שלכם... אז חבל!!! אתם מפסידים במירוץ... אם יהיו כעת בחירות ביני לבין הילדים שלכם... ברור שאני אזכה!!! כי אני איש הרבה יותר טוב מכם... והיותו זה לא הגון... אז יש לי הצעת יעול בשבילכם... אם אתם רוצים שהילדים שלכם יחזרו לאהוב אתכם (לכה"פ כמו שהם אוהבים אותי...) יש לי עצה פשוטה בשבילכם: תתחילו גם אתם להיות דודים טובים כמוני!! תפסיקו כל היום להכריח אותם לגמור מהצלחת של עוף והאורז... תתחילו גם אתם לתת להם ממתקים כמוני... תתנו להם לישון מתי שהם רוצים... תצבטו להם בלחי ותפנקו אותם בשלוקים ואיגולאים כמוני... וכדאי לכם!! אם ככה תעשו אתם תצליחו לגרום שהילדים שלכם יחזרו לאהוב אתכם... אבל אם אתם תמשיכו להתעקש להיות האנשים הרעים' האלו שכל היום מציבים גבולות ומחנכים את הילדים ולא מוותרים להם אז קחו בחשבון שאני עוקף אתכם בהליכה...

יש מזווה לדלת... אבל יש גם מזווה למיטה...

אני מכיר כמה וכמה יהודים... שהיו להם כל מיני בעיות... בריאותיות... או שלום בית... וכל כיוצא בזה... עד שיעצו להם ש... **שילכו לבדוק את המזוזות!!!** וכך הם באמת עשו... הם באמת פנו למכון לבדיקת מזוזות... שילמו 200 שקל... ובדקו להם את המזוזות... והתברר ש... ש... שתנחש מה התברר??? התברר שבסייידר גמור!! המזווה כשרה בתכלית הכשרות!!! עד כאן...

עכשיו יש לי חידה... מי שידוע את התשובה שיציבע...

מה כתוב בתוך המזווה??? מישהו יודע??? אה...?? אז אני אגלה לך בסוד... **אל תגלה לאף אחד**: במזווה כתובים שתי הפרשיות הראשונות של... של... של קריאת שמע!!! לא פחות ולא יותר!! **עכשיו תקשיב טוב**: אם בודקים את המזווה... וחלילה וחס מגלים שאות אחת מחוקה... דבוקה... וכיוצ"ב... אז אוי!!! המזווה פסולה... ואם המזווה פסולה... אוי אוי אוי... שה' ירחם... מסוכן לשהות בבית שכזה... הבית הזה לא שמור... ומה הפלא ש... ש... שקרה מה שקרה בבית הזה... יש סיפורים מדהימים ומזעזעים לרוב על בתים שכל מיני דברים קרו בהם וכשבדקו את המזוזות מצאו אותיות מחוקות... ואז הכל נהיה מובן...

ואני עומד ושואל את שאלת המיליון:

... ומה קורה אם בודקים ומוציאים שמילה אחת חסרה במצות קריאת שמע??? **מעשה שהיה**: מעשה ביהודי ירא שמים שקרא מידי יום ק"ש בזמנה לפי כל פרטיה ודקדוקיה... והנה... יום אחד בהיר חשכו עיניו!!!! הוא פתאום גילה שהייתה לו טעות לשונית כבר מגיל ילדות!!! התברר לו שעד היום במקום לומר בפרשה השניה בכל **לבכסם!!** הוא אמר **בכל לבכר!!** (אגב: זה מעשה שהיה...) התברר שהייתה חסרה לו אות אחת!!! אמנם לא במזווה חס ושלום!!!!!! אלא בסך הכל בקריאת שמע... אה...?? מה אתה אומר על זה????? האם זה כ"כ נורא כמו במזווה או לא????

כן... קורא יקר... קעת ניגש לשאלת המיליון:

למה כל כך ברור לנו שאם חסרה אות אחת במזווה... אז אוי ואבוי... רחמנא ליצלן... איזה צרות ובעיות יכולות להגיע לבית שכזה... ואילו מצות עשה של קריאת שמע... שהיא מצות עשה בדיוק כמו מזווה!!! וגם בה כל מילה מעכבת בדיוק כמו במזווה!! (לקמן אכתוב איזה הסתייגות הלכתית אבל זה לא כ"כ משנה לעניינינו עיי"ש...) וגם בק"ש יש דין שצריך לקרא אותה בדקדוקיה!!! **אז רבנו של ככל העולם**: למה בק"ש אין את הפחד הגדול שיש לכולנו במזווה?? למה בית שנודע שהיה חסר בו אות אחת במזווה... אז כככככככלם פתאום מבינים ההההכל... כולם פתאום מבינים למה כל הבעיות וכל הצרות היו בוי?? ואילו בייחס למצות ק"ש... יכולים להסתובב להם אנשים שהמצוה הזו בכלל לא נמצאת להם בלוח זמנים... ואף אחד לא העלה על דעתו ש... שלך תדע... אולי כל הבעיות והצרות שלהם מגיעים... לא מ-אות אחת בלבד שחסרה להם בק"ש... אלא מקריאת שמע שלם!!!!!! שלא זכה להיקרא לא היום ולא אתמול וגם לא מתוכנן ללוח זמנים של מחר??? למה הסיפור על אותו אברך שבא לבדוק את המזוזות והוא פתח את בית המזווה וגילה לתדהמתו שזה ריק... למה הסיפור הזה כ"כ מזעזע... ואילו בתים שלמים בישראל שריקים!!!!!! ריקים מידי יום מצות עשה של קריאת שמע של שחרית!!!!!! למה זה לא מזעזע?? במה הפלטה מצות עשה של קריאת שמע ממ"ע של מזווה??? במה היא פחות ממזווה??? שניהם מצות עשה בדיוק אותו דבר!! שניהם כתובים באותה בדיוק באותה פרשה! שניהם כ"כ דומות!! בשניהם כתוב גם את אותם תכנים!!! אז במה זכתה המזווה שכולם כ"כ חרדים לה... ואילו ק"ש מונחת לה בקרן זוית... ומחכה בסבלנות שהפרץ יתעורר משינתו לאחר ג' שעות?? למה????????

בשלמא תפילין בייחס לק"ש... נו... אני מבין את ההבדל... אחרי הכל מי שלא מניח תפילין נקרא פושע ישראל בגופו... נו... זה בהחלט התבטאות שלא שמענו אותה בייחס לק"ש... אבל מזווה וק"ש?? אין שום רמז ושום משמעות מעוגנת בהלכה שמצות ק"ש פחות חמורה ממצות מזווה??? ואם כבר אז כאן גם המקום לעוד הסתייגות שצריך לומר אותה: שאם מילה אחת חסרה בג' פרשיות של ק"ש... לכאורה יתכן שזה פחות חמור ממזווה... סוף סוף יש מחלוקת ראשונים איזה פרשיות מעכבות בק"ש... ולאותם שיטות שרק פסוק ראשון מעכב ולא יותר אז באמת יש הבדל בין אות אחת שחסרה בק"ש שזה לא מעכב!! בייחס למזווה שזה כן מעכב... אז בסייידר: אם אתה קורא ק"ש כתיקונה ורק יש לה חשש שאולי החסרת תיבה פה דקדוק שם... אי אפשר לומר שזה חמור כמו אות שחסרה במזווה שזה פוסל את כל המזווה אפילו בדיעבד... אבל בינינו... הרי לא על זה אנחנו מדברים... אנחנו מדברים על אותו אחד שפשוט ישן!!!!!! כן! ישן!!! בלי להתבלבל ולא להסתבר... הבן אדם פשוט ישן!!! בשעת זמן ק"ש...

זמן קריאת שמע פשוט משייט לו מעל השמיכה שלו בדממה אצילית...

אז שתדע לך: שכשזה קורה זה בדיוק כמו שיש לך מזווה פסולה בדלת!!! ומסתמא הרבה יותר מזה: סוף סוף מזווה זה חובת הדירה... ואילו קריאת שמע זה חובה שבגופו...

כשארמתי את זה למישהו... אז הוא אמר לי שאם אכן כנים דברי אם ככה זו קושיה עצומה על מרן ר' חיים קנייבסקי זצ"ל שכידוע... מרן זצ"ל באמת מאוד עווד לבדוק את המזוזות... וכשאנשים היו מגיעים אליו עם כל מיני בעיות... הוא שולח אותם לבדוק את המזוזות... ואם אכן אני צודק שצריך לבדוק את הנושא של קריאת שמע **הרבה הרבה לפני** המזוזות... אז למה לשלוח אותם עד המכון לבדיקת מזוזות... תיפוק ליה ק"ש... שישלח אותם לבדוק את עצמם מיניה וביה... האם הם קוראים ק"ש בזמנה?? כתקנה? כהלכתה?? בכל פרטיה ודקדוקיה?

נו... אגרויסע שאלה... מה התשובה??? התשובה היא נורא פשוטה:

יש מושג בגמ': "אטו תנא כי רוכלא ליחשיב וליזיל..." התנא הוא לא רוכל שמוכר חסורה... הוא לא האלטע זאכן שכל פעם מחדש הוא צריך למנות את כל הרשימה הארוכה של הפריטים שיש לו למכור...

אם אני מתקשר לרב ושואל אותו: הרב... האם מותר לאכול בשר אחרי גבינה מוקשה?? ניח שהרב אומר מותר (באופנים מסוימים...) רגע רגע... איך הרב אומר ככה מותר??

כאילו הכל מותר?? אני חושב שהרב צריך להמשיך: מותר לאכול בשר אחרי חלב... רק בתנאי שהבשר נשחט כדנינו... ואחרי מליחה... וצריך גם שהסיר לא יהיה טרף... וצריך גם להקפיד שהבשר יהיה מבהמה כשרה ולא חלילה ארנבת... נו... מה אתה אומר??? תתאר לעצמך שכל יהודי שישאל שאלה ממונית בקשר לפלורוסנטים הרב יצטרך להוסיף שכל זה מותר רק ביום חול ולא בשבת כי זה מוקצה... על זה נאמר הפתגם התלמודי: שזהו זה שהרב הוא לא רוכל!!! אין ברירה!!! כשרב עונה תשובה על שאלה... אם הוא לא רוצה לגמור מחר... אז אין לו ברירה אלא לסמוך עליך- השואל הנלבב... שאתה ילד מספיק גדול... ולא צריך לקחת בחשבון ולהקריא לך את כל מה שכתוב בשולחן ערוך שיהיה לך קשור בעקיפין לנושא ששאלת... **כשיהודי ניגש לשאל גדול בישראל: מה?? במה צריך להתחזק??** מה אתה רוצה שהגדול בישראל יעשה?? שיפתח לך שו"ע ויראה לך שבסי ח' יש הלכות ציצית... ובסי' כה תפילין ובסי' נ"ח הלכות קריאת שמע?? כשאתה ניגש לשאל גדול בישראל שאלה... בעצם זה שאתה ניגש אליו ולא לראון הספרים שבביתך... טמון בזה שאת מה שכתוב במפורש בשו"ע מיצית... ואתה רוצה להתקדם הלאה... לנקודה למחשבה שלא כתובה במפורש... שהרב יחכים אותי במוקש שמתחבא מתחת השולחן... שאולי אני לא שם לב וצריך לתקן...?? מה הפלא שהתשובה היא: תבדוק את המזוזות!!!!!! מזווה פסולה זה באמת סוג של דבר שמתחבא לך בתוך הדלת... ו... ואתה לא שם לב והרב מעורר את תשומת לבך... אבל מה אתה רוצה?? שהוא יפתח לך סימן נ"ח ויקריא לך משנה ברורה?? מה... אתה לא יודע לקרא בלי ניקוד??

נב. אגב: זה סתם הערה חשובה... שראויה לחלוק מקום לעצמה:

לפעמים אנחנו הולכים לרב גדול ושואלים אותו במה להתחזק... ואז הרב אומר ניח להתחזק בלקבל שבת עשר דקות לפני השקיעה וכדו'... **עכשיו ככה**: לב יודע מרת נפשו... ומי כמוני יודע שיש לי רשימה ארוכה להתחזק בדברים הרבה הרבה יותר מהותיים... ואכמ"ל... בקיצור: מדובר בגופי תורה גמורים שאני עובר עליהם בשאט נפש **והנה!!!** מכל הרשימה הארוכה הזו שרק אני יודע שאני חייב להתחזק בה דחוף... מכל זה הרב בחר לגייד לי להתחזק דווקא במה?? בלקבל שבת עשר דקות יותר מאוחר?? **נו... מה המסקנה המדהימה??** אה מכל הרשימה הארוכה זה מה שהרב ראה לנכון לעורר... כנראה... כנראה מה?? כנראה שלקבל שבת עשר דקות יותר מוקדם זה יותר חשוב ויותר מהותי מלהיות ישר בדיני ממונות... ומלדבר לשה"ר וכו' וכו' וכו'... **אין לך עקמימות גדולה מזווה!!! תשכח מזה!!** הרב בחיים לא יגיד לך שצריך להתחזק בלא לשקר במצב נחושה כדי להרויח עוד כמה שקלים בגניבה... הרב בחיים לא יגיד לך שצריך להתחזק בתפילת שחרית קודם חצות אם בכלל... והרב גם לא יגיד לך שלהוי ידוע לך שצריך להחזיר הלוואה... בכל הדברים מהסוג הזה הרב נאלץ לסמוך על האופטיקה שנתנה לך מספר טוב במשקפיים ואתה יכול לפתוח שו"ע ולקרא את זה בכוחות עצמך... ממילא: כשרב אומר שצריך להתחזק... הרב יגיד לך להתחזק רק!!!! בדברים שמעבר... שיתר... משהו בסגנון של הנהגה טובה... שהיא מעבר למה שכתוב וחייבים מעיקר הדין... (עכשיו זה לא סתירה... שאחרי שהרב עורר את הציבור כולו להתחזק באיזה הנהגה טובה... ראוי לכולם להתחזק בנושא זה... אבל לא להתבלבל ולא לשבש סולם ערכים... אם מרן שליט"א אומר לבדוק מזוזות... זה בכלל לא אומר שאם המזוזות נמצאו מתוקנות... אז סיימת את התיקון שלך בזה העולם... ממש ממש לא!!!! ממש לא...)

עד כאן במאמר המוסגר... ונחזור לעניינינו...

אם כבר דברנו על בדיקת מזוזות בייחס לבדיקת קריאת שמע... אז על דרך המליצה: מישהו הציע לי רעיון מדהים... **סגולה חדשה**: כידוע... יש עניין לבדוק כמה שיותר את המזוזות... אז אני מציע כל יום!!! אבל כל יום לבדוק את המזוזות!!!! איך?? פשוט מאוד: מי שעד עכשיו... קם כל יום בשעה 9.00 בבוקר... אז הסגולה היא כך: מהיום תקום בשעה 7.00 בבוקר... ותוציא את המזווה מהדלת ופשוט תבדוק אותה... אבל תוך כדי שתבדוק אותה פשוט תקרא מילה במילה מתוך הכתב!!! אבל אל תשכח לקרא מילה במילה... כי אתה כבר יודע... אם אתה חסרה או המזווה פסולה... לכן תקרא אותה מילה במילה... בהקפדה על כל קוצו של יוד... אם בדקת את המזווה וקראת אותה מילה במילה בשעה שבע... אני בטוח שהישועה שלך קרובה... ולמה?? כי גם המזווה שלך כשרה!!! וגם הקריאת שמע שלך!!! ואתה יודע מה?? מישהו גילה לי שזה משנה מפורשת בברכות:

היה קורא בתורה והגיע זמן המקרא אם כיון לבו לקרות יצא ואם לאו לא יצא... אומרת הגמ': מדובר באדם שקורא להגיה!!!

אף פעם לא הבנתי: עעעעל הבוקר הוא מגיה ספר תורה?? הרי באותה גמרא ממש (דף אחד לאחמ"כ) כתוב להדיא: שאסור לעשות חפציו קודם שיתפלל?? אז אולי על דרך הדרש... אפשר לומר: שאם הדרך היחידה איך להוציא את הדור שלנו מהמיטה זה רק באמצעות סגולות... אז הנה... אתה לא רוצה לקום לק"ש... אז בא... תקום לבדוק את המזווה... אבל רק אל תשכח לכיון גם לקרות ולהוציא בשפתך... אם כיוון לבו לקרות...

---רק אל תקח את זה רציני... כל זה היה רק לשבר את האוזן... וכמובן: אין בזה כל זלזול חלילה בחשיבות במצוות מזווה בכלל וחובת הבדיקה בפרט... כל העניין היה רק להעמיד את הערכים אחד מול השני... ולחזק את ק"ש... ולא על חשבון מצות מזווה חס וחלילה חס ושלום... רק זה חסר לי... **המסר המעשי הוא אחד ויחיד:**

בשבועות אלו זמן קריאת שמע הוא מאוד מאוד מוקדם!!! בשעה 8.40 לפנות בוקר... כבר זמן קריאת שמע האחרון!!! אין שום תירוץ ואין אונס שינה... ח' י' ב' י' י'!!! חייבים לקרא קריאת שמע בזמנה בדיוק כמו שחייבים לישון בבית שיש בו מזווה כשרה... נסיים בתחינה: ממקומו הוא יפן ברחמי לעמו ויחון עם המיחדים שמו ערב ובוקר בכל יום תמיד פעמיים באהבה שמע אומרים...

גיליון מס' 572 בין הזמנים
תשפ"ד שנה שנים עשרה

לע"נ רבי יעקב ישראל ב"ר חיים פרץ
זצוק"ל קניבסקי
מרן הסטייפלר בעל הקהילות יעקב
נלב"ע כ"ג מנחם אב תשמ"ה
תנצב"ה

דברי שי"ח

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ה קניבסקי זצוק"ל

מדה טובה מרובה חמש מאות'

ברכות לראש משביר הוא הגבר שהקים עולה של תורה, בהפצת תורה וירא"ש השקפה טהורה, ידידנו היקר הרה"ג רבי יצחק גולדשטוף שליט"א לרגל הוצאת 'קובץ גליונות' החמש מאות לאור עולם, ואחז"ל מדה טובה מרובה חמש מאות' (תוספתא סוטה פ"ד ה"א), וזכה להביא אור תורתם של רבותינו זי"ע ויבלחט"א ולהאיר לארץ ולדרים, ואחז"ל מן הארץ עד לרקיע - מהלך חמש מאות שנה, (פסחים צ"ד ב'), וזכה ידידנו לשמח אלקים ואנשים, ושיהיה שפתי רבותינו בגנז"מ דובבות בקבר, ואחז"ל כרך גדול יש בו חמש מאות חלונות מעלין עשן חוץ לחומה (מגילה ו' ב') שיוצא אור אש התורה באלו חמש מאות מדורי אורה חוץ לחומה לדרי הארץ וחוצה לה, ובסממני הקטורת כתיב, קידה חמש מאות (שמות ל' כ"ד), ואנו באים בקידה והודאה להקב"ה שזיכנו בדור עני לכזה ס"ד, ומגלגלין זכות ע"י זכאי, יזכה בס"ד להמשיך במלאכת הקדש מתוך בריות גופא ונהורא מעליא לאורך ימים ושנים עד ביאת גואל צדק.

בשם כל אלפי רבבות בית ישראל הנהנים מידי שבת בשבת מאור התה"ק בהלכה ובאגדה במוסר ובהשקפה ובכל מילי דמיטב, ידידו דוש"ת בהכרת הטוב מרובה, שמעון בהגר"מ זצ"ל ויסברג

לשמוח שמוצא דבריו בעוד ספרים

אמר לי רבינו זצ"ל, הרבה פעמים אחרי שטורחים ועמלים בכתיבת חידו"ת, מוצאים שהדברים כבר מפורשים בראשונים או אחרונים, ויש צער שישגו כביכול לריק, אבל האמת שההולך בדרך ישרה ימצא שם הולכים בדרך ישר, ויש לו לשמוח שכיון לאמת, ואדרבה אם הדברים מחודשים וזה דרך שלא דרך בא איש צריך חקירה ובדיקה שבאמת הדברים נכונים (שר חמישים).

על חידושי תורה אין בעלות

רבינו זצ"ל היה אומר שאחר ששלח מכתב תשובה לאדם זכה הלה בזה, ואינו יכול לבקש ממנו את המכתב, או למנוע ממנו מלהדפיסו, כי אין לו בעלות על זה, ולפיכך היה משתדל רבינו תמיד שיהיה לו העתק מכל מכתב, ורגיל היה רבינו לומר בשם מרן החזו"א זצ"ל דאין קזה דבר בעלות על חידושי תורה, וע"כ אם שמע אחד חידושי תורה מרבו מותר לו להדפיס את אותם החידושים, ואין הרב יכול לעכב בעדו, אא"כ הרב בעצמו מתכוין להדפיס בעתיד חידושים אלו, שאז יכול לעכב עליו מדין משיג גבול כיון שחושש שזה יפסיד לו בעתיד, אמנם היה מבקש מהמדפיסים תשובותיו שיכתבו לא לסמוך ע"י למעשה, (הספרים פ"ג עמוד ק"ה), והביא רבינו בשם החזו"א שאין דין ירושה על הדפסת ספרים ומותר להדפיס שלא ברשות היורשים (קונטרס הזכרונות ס' ג' אות כ).

נגזר על כל אחד מתי י"ל ספרו

היה פעם שאחד מספרי רבנו זצ"ל התעכב מאד ממצאת לאור עולם, ואמר לי רבינו זצ"ל, אי אפשר להוציא בכתב בס"ח שנגזר על כל א' כמה ספרים יוציא, ומתי יצא כל ספר לאור עולם. (ועי' בס"ח ס' תק"ל שנגזר על כל אדם כמה ספרים יעשה יש שנגזר עליו שיעשה ספר א' ויש ב' או ג').

העיקר לזכות בזה הרבים

אמר לי רבינו זצ"ל, הספרים שחברתי היו בעיקר על דברים שחשבתי שיהיה מזה תועלת לרבים,

מחבר ספרים מקטנותו

כתב בן רבינו, כל ההנאות והסקרנויות שלו היו סביב התורה הקדושה אהב לברר נושאים ולחבר עליהם ספרים בדברים שעדיין לא נתחברו עליהם ספרים לכן בצעירותו ממש חיבר ספר שלם על עגלה ערופה כמש"כ בהקדמה לנחל איתן, והיה מספר בעידן חדותא שחיבר בילדותו ספר וקראו קדש קדשים, והחזו"א כתב בגליון שצ"ל קרש קרשים, גם חיבר בילדותו ספר שמתרץ את כל הקושיות שהרעק"א הניח בצ"ע וא"ל אביו וכי סבור אתה שהגרעק"א לא עלה על דעתו התירוצים שלך ולכן גנזו, (הקדמת דעת נוטה במדבר).

אבעלי אסופות - עניני כתיבת חידו"ת

מעלת כתיבת חידו"ת

רבינו זצ"ל, היה מעודד כסדר העלות חידו"ת על הכתב, ובפרט היה מכה על קדקדם של צעירי הצאן, שלא יזלזלו בכתיבת הערה או הארה קטנה, והיה אומר אם תכתוב הערה, בהמשך יהיה לך 'חבורה', ואם תתרגל בזה בהמשך תוציא 'קונטרס', ואחרי תקופה תזכה להוציא ספר, ואמר לי, צריך שיהיה מצוי אצלך פנקס ועט לכתוב מיד כל הערה, וקובץ על יד ריבה, ופעם אמר לי, דע לך שרשמתי אצלי כל הערה מאז היותי ילד, והכל נמצא אצלי 'שמור בכספת', אמנם לפני שאני מדפיס אני בודק שוב ושוב, ולא כל דבר ראוי להדפיס, בפרט מה שכתבו בגיל צעיר, אבל צריך לייקר כל הערה, [וא"ל דגם בחוה"מ כשהיה לו הערה שחשש שישכח הביא לקטן שיכתוב בקיצור בעפרון], והכלל הוא שאין בתורה דבר שהוא קטן, וכבר כ' ריה"ח בס"ח (סי' תק"ל) כל מי שגילה לו הקב"ה דבר ואינו כותבו ויכול לכתובו הרי הוא גוזל מי שגילה כי לא גילה לו אלא לכתוב, ואמר רבינו זצ"ל שכשכותבים ע"מ להדפיס זה מחייב לעמול ולברר הדברים הדק היטב, וגם יש לו עי"ז ס"ד בזכות הרבים, ועי' בס' מגיד מישרים שהזהירו המלאך הרבה לכתוב חידושי תורה, ובפ' לך מביא, שאמר לו שאם יכתוב הדברים בזכות הרבים היה מגלה לו רזים נפלאים, (ספר ראה ישר עמוד ר"צ).

מועיל ללבן הדברים ולזכרם

ואמר לי רבינו זצ"ל, תדע לך שעי' הכתיבה מתבהרים הדברים שלומד, ורואה מה מבין ומה לא, ועי' הכתיבה שמרכז ומצמצם המחשבה במה שלומד, מתחדש לו הרבה חידו"ת, ואמר שמרן החזו"א זצ"ל, היה דרך לימודו שמברר הדברים בעצם הכתיבה ולכן היה כותב כדרכו בחוה"מ, והוסיף רבינו זצ"ל, דע לך שעל ידי כתיבה נחקקים הדברים לאורך שנים וסוגיא שכתבת עליה יד תזכור לאורך ימים ושנים, ועי' מש"כ רבינו בס' הזכרון (אותיות ז' ח') שהסודר תלמודו ומחדש חידושים לא במהרה משכת, (שר חמישים עמוד ט"ו).

דרך כתיבתו של רבינו

דרכו של רבינו זצ"ל היה לכתוב כל חיבור מחיבוריו במחברת נפרדת, ואח"כ להעתיק שוב הכל לדפים ארוכים, ובשעה שהיה מעתיק, היה עובר על הדברים שוב, ולפעמים אף היה משנה או מתקן את הנוסח, בפרט בדברים שכתב בימי חורפו שהיה משמיט הרבה מהדברים, והיה משאיר תואר שליט"א שכתב בשעתו על רבותיו בסגריים עגולות (שליט"א) והוסיף בעת ההוצאה במוסגר [זצ"ל] להראות שנכתב בחייהם כמין ימא לטיגא (הספרים פ"ד עמוד ק"ו).

עורך: יצחק גולדשטוף

ליצירת קשר: ✉ ig0533145900@gmail.com

✉ רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק ☎ 053-3145900

ניתן לתרום גם במכשירי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבתי הכנסת,

יש ללחוץ על לחצן 'קופות נוספות' ובחיפוש 'דברי שי"ח', או בטלפון:

נדרים פלוס 03-7630585 - שלוחה - 1586

קהילות 073-2757000 - שלוחה - 4310

תפקידי להרביץ תורה בכתב

היה הרבה פעמים שהציעו לרבינו זצ"ל, להרביץ תורה בישיבות וכוללים חשובים, ורבינו זצ"ל השתמט באומר, אבא זצ"ל מרן הקה"י זצ"ל אמר לי שתפקידי בעולם הוא להרביץ תורה בכתב ע"י הספרים, וכמו כן מסר עצמו להרבות תורה בעניינת רבבות תשובות ומ"מ עם גדולי ת"ח ומחברי ספרים, לפשוט ספיקותיהם ולזרזם לחבר ספרים, ולא נמנע מלענות לילדי תשב"ר ששאלו פשוט ברש"י עה"ת, ואמר לי פעם, אני מצדידי הייתי עונה בשמחה מבקר ועד ערב על מכתבים בלימוד, רק שיש כאלו שסתם מבלבלים את השכל בשאלות של הבלי עוה"ז, כגון איזה צבע לצבוע הבית... וכיו"ב, ולמעשה היה טורח שעות ע"ג שעות לענות במסירות בד"ת ודע"ת צרופה, [ופעמים שראיתי שטורח בחיפוש אחר חיפוש יותר משעה לענות מכתב תשובה קצר, ואמר לשואל א' ששאל למה מתעכב התשובה, מה אתה חושב שאני עונה מהשרוול אני צריך לעיין לפני שאני עונה].

שמחתו הגדולה בהערות על הספר

רבינו זצ"ל היה שמח מאד בהערות על ספריו, ואמר בשם אביו הקה"י אם שולחים הערות סימן שלומדים בספרים, ומאד שמח שכתבתי הערות על מש"כ בעניני חגבים וא"ל אתה השני שכותב לי הערות ע"ז, וכמה שתכתוב ע"ז אשמח לעיין בזה ולענות, והיה ת"ח חריף שהיה משיג בגאון ע"ד רבינו זצ"ל, ולמרות שכתב בצורה חריפה היה רבנו שמח ומשתעשע עמו, ואף הודה לו שמעיין בספרו, וטרח אף לבא לביתו ללבן עמו הדברים, וע"י באגרות וכתבים דרך אמונה (רי"ג ר"ח) כמה אגרות בזה, [ופעם אחת א"ל שהרמב"ן כותב בהקדמת ס' המלחמות שחכמת התורה אינה כחכמת התשובות שרק א' צודק והשני טועה, רק בתורה יתכן שאלו ואלו דא"ח, ואמר שהמשיג הנ"ל תמיד מוצא את הצד השני], ופ"א אחרי שעבר על השגות על ספרו אמר שגם הרמב"ם היו בזמנו הרבה שהשיגו על ספרו וכתב במכתב ש"כ בחייו אבל אחרי פטירתו יעריכו את חשיבות ספרו כנדפס באגרות הרמב"ם (עמודים ש"א ש"ב) ואמר גם אני מקבל מכל העולם הערות על הספרים ב"ה, אבל אחרי מאה ועשרים יעריכו העולם כמה העשרתי את כלל ישראל, (תא שמע חט"ז עמודים י' צ"ג).

ישיחו בי יושבי שער

כתב רבינו זצ"ל, במכתב על הערות על ספרו, אני מחזיק טובה לכת"ר שמעיין בספרי ישיחו בי יושבי שער ומיני ומיניה יתקלס עלאה, (אגרות וכתבים דרך אמונה סי' ר"ג), אחדשה"ט יקרת קונטרסו הגיעני מגילה עפה מלאה על כל גדותיה מנופך ספיר ויהלום הגיעני והארות יקרות בהלכות עירובין בענינים עמוקים ובתוכו הרבה הערות על מש"כ בהלכות מזוזה ומחזקתא לי' מלא חפנאי טיבותא על אשר שם לבו לעיין בדברי אשר ע"ז מתפלל כל מחבר ישיחו בי יושבי שער ומיני ומיני תסתיים שמעתתא הש"ת יזכהו להפיץ חידושי ג"כ, (שם סי' ר"ז), למדתי את ההערות בעיון והנני מכיר טובה שהואיל לעיין בספרי שזו תפלת כל מחבר שהספר יבא לידי ת"ח שיעיניו בו, (שם סי' ר"ח).

ספרים שחיבר בילדותו

רבנו זצ"ל מקטנותו יצא לבגר, וגדל בבית אביו מרן הקה"י זצ"ל ודודו מרן החזו"א זצ"ל, וראה חיבת הקדש איך שערכו ספרים ושדדו מערכות של חידו"ת, וירא כי טוב ואת הארץ כי נעמה, וילך בדרכיהם, וכתב מחברת ב'הלכות סוכה' שכלל בתוכה 'דברים פשוטים' ששאל את דודו מרן החזו"א זצ"ל, ובא עם המחברת למרן החזו"א לבקש הסכמה, וכתב לו החזו"א כתב יפה מאד, ועוד כתב רבינו בילדותו חיבור וקרא לו 'שיח השדה', וכשראה זאת מרן החזו"א זצ"ל, אמר ע"ז המשך הפסוק 'טרם יצמח', עוד סיפר רבינו בילדותי כתבתי מחברת חידו"ת וקראתי את שמה 'קדש קדשים' ואבי מרן הקה"י זצ"ל ראה את זה וגער בי מדוע קראתי למחברת בשם זה, שאינו מן הראוי לקרוא שם זה, והפך את אות ד' לאות ר' כך שנקרא 'קרש קרשים', עוד אמר רבינו זצ"ל שכתב בילדותו מחברת ובה ליקוט שמות התנאים והאמוראים.

הגעתו לחצי הרשימה

ואמר רבינו זצ"ל, שמילדותו נתן בליבו לחבר ספרים לזכוי הרבים בענינים שלא חיברו חיבורים והענינים לא ברורים כ"כ, כמו עניני זרעים וטהרות, עגלה ערופה וחגבים קידוה"ח וכיו"ב, ובזקנותו אמר שכבר עומד בחצי הרשימה, ורואה שלא יספיק הכל, ועודד אחרים מנכדיו או תלמידיו שיכתבו על ענינים שחשב לחבר ספר כמו עניני גילוי זוגות, ועניני אדני השדה

וכיו"ב, וא' מהדברים שהתחיל לערוך רשימה [בסוף הסיפור ש[לו] הוא בענין דברים הצריכים עמידה או ישיבה שלא נאספו כראוי לפונדק אחד [ורשם רבנו נ"ג דברים, ונדפס תצלום כת"י זה בס' 'אלא ד' אמות של הלכה' עמוד ס"ב וכן בספר "הספרים" עמוד שכ"ד, ומקצת מהדברים הביא רבנו בארחות יושר תפילה אותיות 'ל"ז], ונו"נ בענינים אלו עם רבנו בס' 'דולה ומשקה' [עמודים תכ"א תכ"ז].

לא יודעים בזכות מה חיים

רבינו זצ"ל מלבד מה שיגע כל שנותיו בהוצאת ספריו הגדולים בכל חלקי התורה, ובפרט בשנה מעוברת שהיה לו חודש נוסף על סדריו הקבועים שבד"כ היה יותר פנוי לסדר עוד ספר, היה טורח לענות על מכתבים ששלחו לו מכל קצוי תבל, וגם בזקנותו, היה עונה בכל יום קרוב למאה מכתבים, כשיש בהם כאלו ששאלו בעשרה מקצועות חמורים במכתב אחד, וכן היה טורח לענות בע"פ, והיה עליו לנדד שנה מעיניו להשלים סדרי חובותיו המרובים, והיה חוזר ואומר בשם אביו הקה"י זצ"ל, מי יודע בזכות מה חיים, כי לפעמים כבר נגמר ימים שנקצבו לאדם וחי בזכות הרבים, ואמר לי שבאמת יש לו הכרת הטוב להרבה ת"ח ששלחו לו מכתבי הערות נכונות על ספריו, ועמלו במה שכתב, וגם אמר שבזכות השאלות בכל חלקי התורה זוכה לחזור וללבו כל חלקי התורה, ולזרז הרבה ת"ח לחבר ספרים, ורבנו מרן הגרא"ל שטינמן זצ"ל אמר לי מגיעים אלי כל יום ת"ח צעירים עם חיבורים גדולים שעמלו בהם, ואני רואה בהקדמה שכותבים שזה בזכות רבנו זצ"ל שעודדם לכתוב וענה להם על ספיקותיהם, ואין סוף לזיכוי הרבים שיש בזה לרבינו זצ"ל.

אבעלי אסופות - עניני בין הזמנים

לימוד בבין הזמנים

אמר רבינו זצ"ל כל א' צריך ללמוד בבין הזמנים כמה שיכול, וכל ההבדל הוא שבבין הזמנים יכול כל א' ללמוד מה שליבו חפץ (ע"ז י"ט א'), שאינו משועבד לסדרי הישיבה, ואמר רבינו אני למדתי בבין הזמנים יותר טוב מבזמן, וכבר אמר אבא הקה"י זצ"ל שהרבה גדולי ישראל צמחו ע"י שניצלו את הזמן בימי בין הזמנים שזה כמו מת מצוה.

ואמר הקה"י, אין זמן שמופקע מחיוב לימוד התורה, כשיכולים ללמוד חייבים ללמוד וגם בבין הזמנים, והיה אומר והוסיף יודע אני מכמה וכמה שנעשו גדולי תורה דוקא בזכות זהירותם להקפיד על הלימוד גם בבין הזמנים ויש בזה כמה טעמים א' כי בזמן שרבים אין לומדים והוא לומד יש הרבה סייעתא דשמיא ב' כי בבין הזמנים אינו משועבד ללימודי הישיבה ויכול ללמוד מה שלבו חפץ ובמקום שלבו חפץ וכדאי' בגמ' ע"ז (י"ט א') ויכול ללמוד בבין הזמנים בכל מקום שיחפוץ בכל התורה כולה ולחדש חידושים ולהעלותם על הכתב ולגדול בתורה, (תולדות יעקב עמוד ק"ג).

בין הזמנים אצל רבינו זצ"ל

בשנים עברו היה הולך רבינו זצ"ל בימי בין הזמנים ללמוד ולכתוב כל היום בבית מחותנו הגר"ד מלינובסקי זצ"ל ברחוב נחמיה הסמוך (ששם לא יטרידוהו), ובשנים מאוחרות יותר היה נוסע לצפת לכמה ימים והיה יושב שם ימים שלמים ומעתיק הספר להוציא לאור, והרבה שנים היה יושב בבית חתנו הגאון רבי דוד אפשטיין שליט"א (שהיה בביתו מזגן והיה שקט מהפרעות), ופעם אחת התבטא שכבר כמה שעות יושב על ביארה"ל אחד כדי להבין מה היתה כוונתו בשעה שכתב את הדברים ובזמן שהיה רבינו שם כתב כל היום את ספרו דרך אמונה, ופעם התבטא שמספיק לכתוב שם בשבועיים מה שכותב כאן בשלשה חודשים וסיפרה הרבנית ע"ה, שפעם בסוף היום היו לרבינו זצ"ל כאבי עינים מרוב שאימץ אותם כל היום בכתביה, (ע"י בס' הספרים פ"ג עמוד ק"ה).

איך גרמו לרבנו לרצות ליקח הבן לים

סיפר בן רבינו, בהיותו ילד חפצתי ליסע לים אך לרבינו זצ"ל לא היה נח"ל לעזוב הגמרא לכך, וגם לא רצה ליתן שיסעו לבד או עם משהו אחר, ואמרה לו אמו הרבנית ע"ה עיצה כיצד לגרום שירצה ליסע עמו, תשאל את אבא איזה מסכת ללמוד, וכמה דפים ללמוד בכל יום, ועבור זה יסכים לקחת אותך לים, וכך היה שאמר לי תלמד כל יום דף במסכת ר"ה ואקח אותך לים וכך הוה, (חנוך לנער פט"ו עמוד רמ"ט מעדות בנו הגרי"ש שליט"א), וסיפר בנו הגרא"ש שליט"א שפעם בילדותו רצו הילדים ליסוע עם אביו לים, והפצירו בו ולא כ"כ שש ליסע, אבל נענה ואמר שאם נלמד כמה פרקי משניות הוא יקח אותנו

לים, ולאחר שלמדנו, אמר, בסדר נסע, אבל צריך לבדוק אם החברותא רבי בערל וינטרויב ג"כ נוסע, שבלעדיו לא היה נוסע לים, ובאנו אליו ולא היה לו תוכנית ליסע, והרבנית ע"ה שראתה כמה אנו מאוכזבים אחר שטרחנו בלימוד המשניות בקשה ממנו שיסכים ליסע, ונעתר לבקשה ונסענו לים במשאית גדולה וישנה (ית"נ גליון תפ"ז י"ז מנ"א תשפ"ג עמוד ל"ד).

הנהגות החז"א בים

סיפר רבינו על מרן החז"א, היה בים לצורך בריאות במים, ונסע גם בג' השבועות, שהה בים כרבע שעה, אח"כ היה מתלבש ושוהה בחוף כשעה, ואמר שהאוויר של הים בריא יותר מהמים, היה הולך בים עם הכיפה, ותמיד היה נוסע לים עם אחרים, ואמרו בשמו שאמר שהים נברא לעמלי תורה שהוא בריא לעיון התורה, והיה אומר שזה רפואה למח, הייתי נוסע עמו לים כל ע"ש בקיץ, וגם באלול נסענו, אבא ז"ל היה מצטרף עמנו הרבה פעמים, אבא ז"ל הראה לי כיצד שוחין אף שלא קי"ל שחייב אדם ללמוד בנו לשחות, אבא ז"ל היה טובל ראשו במים כשהיה בים, אבל הלך עם כיפה, פעמים שהיה הולך בלא גרביים משום רפואה, (דרך שיחה ח"ב עמוד תמ"ט).

שמירת הגוף והנפש

אמר רבינו צריך להזהר בים מסכנת הגוף ושמירת העינים, ונשמרתם לנפשותיכם תרתי משמע, הציע לבחור שהיו לו כאבי ראש גדולים, שיתפלל ויסע לים, אבל שידע שהעצה הראשונה זה תפילה והשניה זה הים, ומספיק רבע שעה במים וחצי שעה על החוף, יותר מזה לא מוסיף לרפואה, וגם בחור שמרגיש טוב יכול ליסוע לים אם רוצה, ואין חשש ביטול תורה, ואדרבה מי שלומד הרבה הוא הצריך ליסוע לים, אבא ז"ל היה לוקח אוי לים וזה היה אחרי הבר מצוה, זה בריא, הרופאים אמרו למרן החז"א שיסע לים, ומי שצריך יכול ליסע גם בתשעת הימים, ואם האבא אומר ליסע יש ליסע, אחר החתונה יעשה כרצונו אבל לפני החתונה צריך לשמוע להורים. (כל משאלותיך עמוד תקל"ה)

שאלו שרבינו אסרו חוף שרתון, מה יעשה מי שצריך ללכת לבריאותו, והשיב רבינו שילך בבקר מוקדם לפני שבאים אנשים, ודי בפעמיים בשבוע, אמר רבנו לבחור עם כאבי ראש, הים הוא טוב מאד לזה אבל עתה בחורף שאי אפשר ים יש דבר שמועיל לזה טוש קר בבוקר על הראש, וכן יעץ הסטייפלער ואמר שהראש מכוסה עצם וממילא מים קרים לא מצננים ושיניח רק הראש תחת המים ויוטב לו. (שם עמוד תקל"ו).

אנו רצים והם רצים

היה תקופה שבהוראת הרופאים מיד אחר התפלה היה רבינו יוצא להליכה באויר ליד הים להקל על נשימתו הקשה, כיון שהמקום הוא גם מסלול של הליכה נראו אנשים רצים שם להתעמלות, לפתע רבנו אמר: אנו רצים והם רצים, (שם).

ירוקה שעל פני המים

ראה רבינו בהליכתו על שפת הים את הגלים מתנפצים על הסלעים ויש שם ירוק על הסלעים, אמר רבנו הנה זה הוא 'ירוקה שעל פני המים' הנזכר בגמרא שבת בפ' במה מדליקין (שם).

ברוך שפטרני

בהליכה בחזרה שאלו את רבנו, הרופא אומר כי ההליכה מאד חשובה לרבנו, האם יש שכר על כל פסיעה ופסיעה או מצוה אחת של ונשמרתם, הגיב רבנו, למאי נפק"מ, הרי אין ברכה שנחשוב האם כל פסיעה ברכה בפני עצמה, וכאשר אני גומר הרי י"ל ברוך שפטרני, שאלו נאמן ביתו ר' ישעי' אפשטיין שליט"א, וכי על מצוה אומרים ברכה שפטרני, הגיב רבינו, על מצוה כזו כן אומרים, בפעם אחרת שאלו את רבנו מה חושב בעת ההליכה, והשיב, מתי כבר אתפטר מהעול הזה (שם).

דעת החז"א בגדר בחורי ישיבה בבין הזמנים

מרן החז"א זצוק"ל הורה לחלק את הכסף מהקערה של מחצית השקל בין התלמידים של הישיבה קטנה תפארת ציון (ארחות רבינו ח"ג עמוד קס"ה אות ד), וכתב רבינו זצ"ל בקונטרס הזכרונות ממרן החז"א (סימן ל"ג אות ז) שמעתי בשמו שנסתפק בבחורי ישיבה שאביהם עשיר ונותן להם צרכיהם אם הבן מיקרי עני ויכול לקבל מתנות לאביונים, והביא רבינו מהרמ"א (יו"ד סי' רנ"ג ס"א) דאין ליתן צדקה לבניו של עשיר כשסמוכים על שולחנו, וציון לדברי אביו הקה"י (סוכה סי' כ"ט) דמ"מ אפשר ליתן להם מתנות לאביונים כי אין לבחור עצמו ממון, והנחיש בצ"ע, ועי' בארחות רבינו (ח"ג עמוד קע"ח) דבחורי ישיבה אף שנותנים להם ההורים צרכיהם עדיין יש דברים שחסרים להם.

וכתב רבינו זצ"ל בקונטרס הזכרונות (שם), ששמע ממרן רה"י הגר"ד לנדו שליט"א, שאמר בשם מרן החז"א זצ"ל, דבחור ישיבה בזמן היותו בישיבה יש לדון אם דינו כעני, אבל בבין הזמנים שהוא בבית ודאי דינו כעשיר, וכתב על זה רה"י מרן הגר"ד לנדו שליט"א וז"ל: כך שאלתי, ואמר שיש לחלק בין זמן היותו בישיבה לזמן הימצאו בבית בבין הזמנים, וככתוב, אך תשובתו היתה על מציאות אחת, ועל השניה אמר דיש לדון, ואיני זוכר בודאות אם התשובה היתה על זמן היותו בישיבה, ועל זמן הימצאו בבית נסתפק, או איפכא, וקרוב לודאי שעל זמן היותו בבית ענה דמספקא, [ענין מעשר עני היה במחשבתו, אך לא שאלתי אודות זאת רק באופן כללי] עכ"ל.

קביעות מקום בתפילה בבין הזמנים

נשאל רבינו זצ"ל בדעת נוטה (ח"א תפילה תשובה פ"ה) האם יש מעלת קובע מקום לתפלתו גם כשמתפלל בקביעות במקום אחד שחרית ובמקום שני מנחה וכמו שעושים רוב אברכי הכוללים בזמנינו שמתפללין בבוקר בבהכ"נ ובמנחה בכולל, והביא השואל מהמבואר בפמ"ג שיכול להיות מקום אחד קבוע בקיץ ומקום אחר קבוע בחורף ומשמע שבודאי כל יום מיהת צריך להיות תפלות באותו מקום ומה שלא נוהגים אברכי הכוללים להקפיד להתפלל כל התפלות באותו מקום נראה משום שיגרום ביטול תורה גדול אם יצטרך כל יום לחזור לבהכ"נ שבשכונתו, והשיב רבינו, דבריהם נכונים, ואמר דמ"מ אפשר שיש בזה קצת מעלת קביעות מקום אבל אינו מקיימה בשלימות, ולמעשה גם רבינו נהג כן שנים רבות ששחרית ומעריב התפלל בביהכ"נ חז"א לדרמן, ומנחה בכולל חזון איש.

וראיתי כעת בקו' מעשה שיח בסופו (עובדות והנהגות תפילה) ששאל מרבינו זצ"ל האם קובע מקום הוא בכל תפילה בפ"ע או דוקא בכל הג' תפילות יחד והביא ראייה ממה שרבינו עצמו התפלל מנחה בכולל ושחרית ומעריב בלדרמן, וענה רבינו אם אפשר בקל עדיף. ע"כ.

ועיין בספר הליכות שלמה (פ"ה הערה ב) בשם הגרש"ז אויערבאך זצ"ל דגם אם בכל אחת מג' התפילות קובע עצמו בביהכ"נ אחר או ביהכ"נ אחד לשבת ואחד ליום חול נחשב כקובע מקום לתפילתו. וע"ש (הערה ח) שהורה לבחורים שקביעותם להתפלל בישיבה שאם אירע שאיחרו לתפלה יתפללו ביחידות בישיבה ולא ילכו להתפלל במנין אחר כדי שלא יתרגלו להחסי מלהתפלל בישיבה שהתפלה בה מעלתה מרובה וגם בישיבה היה מזוז על קביעות מקום, והצביע פעם בפני התלמידים על בחור מסוים באמרו הוא ירא שמים אמיתי כי יש לו מקום קבוע אפילו במנחה.

ועי' בשיח תפילה (עמוד יז) שמעלות מעלות יש והמעלה הגדולה ביותר היא להתפלל תמיד באותו מקום אבל יש גם מעלה אם מתפלל לדוגמא תפילה אחת במקום זה ותפילה שניה במקום אחר כל עוד שיש לו איזו שהיא קביעות אבל מי שמתפלל איך שמזדמן לו בלי שום קביעות מפסיד לגמרי מעלה זו. ועיין א"א לבעל הדע"ק מבוטשאטש (סי' צ' ס"ט) דאין צריך שכל חייו יתפלל במקום אחד דגם אברהם אבינו הלך למסעותיו ממקום למקום.

ובס' שאלת רב (ח"ב פ"ו אות פ"ה) שאל מרבינו זצ"ל בענין שטיבלאך שבו כמה חדרי תפילה האם מקיים דין קובע מקום לתפילתו אפילו אם אינו מתפלל תמיד באותו חדר ודי שבאותו בנין או שצריך באותו חדר מסוים, והשיב רבינו זצ"ל לכאן צריך באותו חדר.

ועי' בס' שמענו כן ראינו (ח"א פ"ו סי' י"ט) ששאל מרבינו זצ"ל, כתב הש"ע (סי' צ' ס"ט) יקבע מקום לתפלתו שלא ישנוהו שלא לצורך ואין די במה שיקבע לו בית הכנסת להתפלל אלא גם בבית הכנסת שקבוע בה צריך שיהיה לו מקום קבוע עכ"ל, מה הדין אם מתפלל לפעמים בבית הכנסת זה ולפעמים בזה האם יש ענין לקבוע מקום בכל אחד, והשיב רבינו, אין ענין.

ובהערות שם מובא מספר נקיות וכבוד בתפילה (תשובה רל"א) שנשאל רבינו האם במקום שמתפלל רק לפעמים ג"כ צריך לקבוע מקום או שכל הדין הזה רק במקום שמתפלל בקביעות, והשיב י"א שא"צ.

מדור זה נכתב ליליוני נשמת

אבי מורי הרב ברוך מאיר ב"ר יעקב ישעיהו ויסבורג זצ"ל
ואמי מורתי מרת רבקה בת רבי פסח יעקב אנגל זצ"ל תנצב"ה

שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת עַל גְּדוּלֵי הַדּוֹרוֹת

עובדות חדשות ונדירות מפי רבינו מרן זצוק"ל!

מדור שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת - לַשְׁבּוּעוֹת הַבָּאִים בַּעֲזֵה"י

הג"ר עקיבא טננבוים זצ"ל (נלב"ע ערב ט"ב) | בת רבינו הרבנית הצדקנית מרת חנה שטינמן ע"ה (ג) ("גאלול תשע"ד)

הגאון רבי שלמה נח קרול (ג' תשרי תשנ"ט)

נשמח לקבל מקוראינו הנאמנים מסמכים, תמונות, עובדות ומעשיות הקשורים להנ"ל

הצדיק רבי נתמן לייכטנבג זצ"ל (י"ז אב תשנ"ה)

ומכיון שרבי נתמן הסכים לו רבינו ומאז החלו להקפיד בבית הכנסת על חצאי דקות.

נהרה של שמחה שפוכה על פניו של רבי נתמן בסיום מצוות אפיית המצות. לצידו ואחוריו נראים רבי אברהם יצחק ורבי יחזקאל בני הרמ"ד ליפקוביץ

השלך על השם יהבך

בטחונו של רבי נתמן בהקב"ה היה לשם דבר. הוא חי באמונה ובכך ש'עצת השם היא תקום' וכי ההשתדלות והחריצות שקר. כאשר נתיסר בתקופתו האחרונה

ביסורים נוראיים לא אבה ללכת לבית חולים או לדרוש ברופאים, וכאשר מצבו הרפואי החמיר ניסו ידידיו ומכריו לשכנע אותו מאוד אך הוא היה איתן באמונתו. בימיו האחרונים - ימי בין המצרים - נחלש ולאחר כמה ימים כבר לא היה בכחו לצאת מביתו, וביום שמחולשתו לא יכול היה לבוא לבית הכנסת, רבינו הגיע לבקר, ואף שוחח עמו על כך שמצוה להשתדל ברפואה ולנסות לשמוע מה אומרים הרופאים.

ורבי נתמן טען לפניו את דבריו של האבן עזרא' פרשת משפטים על הפסוק "ורפא ירפא" מכאן שנתה הרשות לרופא לרפא המכות והפצעים שיראו בחוץ, רק כל חולי שהוא בפנים - בגוף, ביד ה' לרפואתו". ורבינו לא קיבל את דבריו ואמר לו שלפי מצבו זה כבר נחשב חולי הנראה בחוץ, ועוד שזה כבר בגדר פיקוח נפש.

ורבי נתמן נענה לרבינו שמסכים שרופא יבדוק אותו, אך הרופא לא הצליח לעמוד על טיב מחלתו, ולאחר כשבוע ביום השב"ק גברו מכאוביו מאוד ועם זאת עסק ביסורים בתורה ולא ויתר על תפילה כהלכה, ועם גמר הבדלה החמימי מצבו מאוד ובשעה קלה השיב נשמתו הטהורה לבוראה בליל י"ז מנחם אב.

הפטירה וימי השבעה

רבי נתמן לא השאיר אחריו זש"ק, אך תמיד היה מלא באמונה ושמחת חיים עם רוגע פנימי שהשרה שלוהו על הסובבים.

אחרי הסתלקותו לא היה מי שישב שבעה אחריו, ועשרה מידידיו הגיעו כל יום והתפללו בימי השבעה בביתו, ורבינו נשאל אז על ידי הגר"א מן אם מתפללי המנין פטורים מאמירת התחנון בבית זה, כדין בית האבל או שחייבים וצייד שפטורים.

בתוך השלושים יום לפטירתו נערך מספד תמרורים בבית הכנסת 'לדרמן' בהשתתפות רבינו.

ת"ח שלא נספד כהלכה

בהגיעו של רבי נתמן להתגורר בבני ברק, משפחות תלמידי חכמים רבים החלו להתקרב אליו כשרבים קובעים לימוד חברותות עמו, וביניהם היה הגאון רבי משה דוד ליפקוביץ שליט"א, רב בית הכנסת 'היכל משה' בבני ברק, ובניו שליט"א. ואחר פטירתו של רבי נתמן התבטא רבינו כי רבי נתמן הוא 'חכם שלא נספד כהלכה', וביקש שיכתבו באחד העיתונים מתולדותיו ושבחיו, ואכן כדבריו עשו (מפי ר"פ ליפקוביץ, ויוזכר לשבח האחים רבי יוסף שלמה ורבי יצחק קורלנסקי שהשתדלו אז בכתובת ופרסום הדברים).

ואחרי כן כתב בנו של רבי משה דוד שליט"א קונטרס בשם 'אתהלך לפני ה' בו כתב מעט משבחי וצדקותיו וחסדיו בין הבריות, ועל עמלו ויגיעתו הרבה בתורה ודקדוק הלכה.

ושכשיצא הקונטרס הניחו למכירה ערימת חוברות בחצר בית הכנסת 'לדרמן', ורבינו הבחין בזה ולאחר שעייין בזה, אמר לבנו הגאון רבי יצחק שאול, שיקנה חוברת עבורו, ורבינו עבר על זה מרישא ועד גמירא. והעיד רמ"ד ליפקוביץ שליט"א כי רבינו התבטא בפניו בהתפעלות על תוכנה ש'הדברים נכונים'.

רבי משה דוד ליפקוביץ עם רבינו

רבי נתמן זצ"ל נולד בפתח תקוה בשנת תרע"ז, ובה התגורר רוב ימיו. את משנת תלמודו קנה מפי רבותיו הגאונים בישיבת 'לומזא' בפתח תקוה, ובראשם הגר"ח גורדון. כל שנותיו של ר"נ הצטיין בהתמדתו ושקידתו בתורה, ועשה מלאכתו טפל ותורתו עיקר, ולעת זקנותו הניח מלאכתו והתמסר לתורה בכל חלקיה ומקצועותיה, בניצול הזמן ובחברותות רבים מילדים ועד אנשי שיבה, בישיבת 'אור ישראל' ובתי מדרש נוספים בפתח תקוה, והצליח להסתיר מעין הציבור את צדקותו הרבה, כשהוא מקפיד בכל דקדוקי הלכה קלה כבחמורה, וכל הליכותיו היו קודש לעבודת הבורא בלבד, והיה מרבה במעשי צדקה וחסד לשם שמים, ומוצה נערי ישראל רבים בציצית ותפילין מהודרות חנם. קשר מיוחד ועמוק היה לו עם גדולי ישראל כדוגמת מרן החזון איש, ה'סנדלר' הצדיק רי"מ רביקוב, הגה"צ רבי ראובן יוסף גרשונוביץ וזכר צדיקים לברכה. נלב"ע לאחר יסורים בתאריך י"ז אב תשנ"ה ומנו"כ בבית החיים פונבז' בבני ברק.

במחיצת רבי אליהו דושניצר

רבינו הכיר את רבי נתמן כשהיה מגיע אל מרן החזון איש לשאול ממנו כיצד לנהוג בהלכות שונות, בעיקר בעניני מצוות התלויות בארץ. את התשובות היה מעביר לאנשי 'כפר חסידים' שם התגורר רבי נתמן תקופה מסוימת. ובהמשך

חזר ר' נתמן להתגורר בפתח תקוה, והיה דבוק וקשור לרבו המשגיח הגאון הצדיק רבי אליהו דושניצר, וזכה לקרבה גדולה ממנו. ולימים, כאשר ערך רבינו את כתבי רבו הגאון הצדיק רבי אליהו דושניצר בספר 'נחלת אליהו', הוא ביקש מכמה תלמידים לכתוב זכרונות מרבים הגדול, ביניהם גם מרבי נתמן.

הצדיק רבי נתמן לייכטנבג

במנין 'ותיקין' בבית הכנסת לדרמן

בשנת תש"מ נפתח כביש חדש לתנועה בסביבה בה התגורר רבי נתמן ומחמת זו החלו לעבור מכוניות בשבת קודש. רבי נתמן לא היה מסוגל לסבול את המראה וכבר באותו שבוע מיהר לעקור לבני ברק, ועבר להתגורר בביתו שברחוב אמרי ברוך בעיר, כשהוא קובע את מקום תפילת שחרית במנין ותיקין, עליה הקפיד כל חייו, מגיל שבע ועד יומו האחרון ממש. ועד מהרה עבר להימנות על מתפללי בית הכנסת 'לדרמן' ובראשם רבינו.

דמותו הרצינית של רבי נתמן כשהוא מגיע מידי בוקר זמן רב טרם התחלת התפילה, לאחר שעות של לימוד מאמצע הלילה, בדרכו להתפלל במתינות מילה במילה, אינה נשכחת מבאי המנין אפילו לאחר שנים רבות.

להתחשב בדעתו

סיפר גבאי בית הכנסת 'לדרמן' הגאון רבי מרדכי אריאל שליט"א:

פעם אחת נעדר רבי נתמן לייכטנבג מבית הכנסת מספר ימים. ורבינו הגר"ח קניבסקי זצ"ל הבחין בזה, ושלח אותי לראות מה קרה. הלכתי לביתו של ר' נתמן, והתברר שהוא הלך להתפלל במקום אחר, היות ולפי חשבונו מתפללים מהר מידי... הוא רצה שיוסיפו עוד כמה רגעים בין אמירת 'ישתבח' לבין 'יוצר אור' כדי לאומרם במתינות יותר, ומפני שלא הסכימו איתו הוא עבר להתפלל במקום אחד. חזרתי עם דבריו לרבינו, ואמר 'צריכים להתחשב ברבי נתמן, מהיום יוסיפו בשבילו עוד דקה'. ואכן הוא חזר להתפלל איתנו.

כאשר רבי נתמן חזר להתפלל, הוא הכין דף מסודר לשליח ציבור, בו רשם בדקדוק כמה דקות לפני נץ החמה צריכים לומר את הקדיש, ואימתי מתחילים 'ברוך שאמר', ואחרי כמה דקות מגיעים לישתבח וכו' כדי שיוכלו לכוין את השמונה עשרה עם הנץ החמה מבלי להיחפז מתחילת התפילה.

(ואמנם למעשה, חלק מבעלי התפילה לא הסתדרו עם הדקדוק של הזמנים ומיהרו יותר אבל מ"מ רבי נתמן היה מרוצה שמי שרוצה יודע איך להתפלל)

חצאי דקות

סיפר רבינו, שפעם הגיע אליו רבי נתמן ושאל מדוע לא מקפידים לדקדק בזמן נץ החמה על חצאי דקות.

ורבינו השיב לו שבמנין שהיה אצל החזון איש לא הקפידו על זה, וגם בלוח ארץ ישראל של רבי מיכל אין חצאי דקות.

ושלח אותו רבינו אל הגאון רבי בניש פינקל, לימים ראש ישיבת מיר זצ"ל, שהוא היה מהקבועים במנין של החזון איש וגם עסק הרבה בזמני הנץ החמה, וענה שהכל נכון, אכן יש לוח נוסף של רבי מיכל ששם כן מקפידים על חצאי דקות.